poveşti populare din basarabia

"Restrânsă dar semnificativă, antologia lui Grigore Botezatu este încă o mărturie că basmul popular, dincolo de unele particularităţi locale, este acelaşi pe tot spaţiul românesc."

IORDAN DATCU

Antologia cuprinde câteva dintre cele mai frumoase poveşti populare din Basarabia, printre care: **Piatra fermecată, Luceafărul de seară şi Luceafărul de zi, Penes-împăratul, Făt-Frumos şi lupul de fier, Grăuntaş de aur şi Mândra Câmp-ului, Povestea lui Aliman, feciorul lui Verde împărat, Apa tineretelor, Voinicul şarpe şi fata de împărat, Făt-Frumos şi Verea-Viteazul, Cremene Voinicul, Stan Polozan, născut, crescut din spicul grâului, Vultur sur, Coroana de aur.**

I.S.B.N. 973-21-0401-5

1415

LEI 800

editura minerva

1415

fondată în 1895 bpt serie nouă

grigore botezatu

făt-frumos şi soarele

poveşti populare din basarabia

poveşti populare din basarabia

bpt

BIBLIOTECA ALEPH

CLUBUL CĂRŢII DIGITALE

Ilustrația copertei : DUMITRU VERDEȘ

PENTRU EDIȚIA ACEASTA TOATE DREPTURILE
REZERVATE EDITURII MINERVA

grigore botezatu

făt-frumos și soarele

POVEȘTI POPULARE DIN BASARABIA

CUVÂNT ÎNAINTE DE
IORDAN DATCU

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1994
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

ISBN 973-21. 0401—5

CUVÂNT ÎNAINTE

Când, la jumătatea deceniului al patrulea al secolului nostru, Petre V. Ştefănucă, distinsul cercetător al culturii populare din Basarabia, a publicat bibliografia culegerilor de folclor din această parte a românimii, el a constatat „un mare gol", „lipsa aproape totală a studiilor şi culegerilor româneşti de folclor". Când, în dreapta Prutului, apăruseră cu mult timp în urmă şi se şi clasicizaseră, colecţiile de proză populară ale unor Petre Ispirescu, Dumitru Stăncescu, Ion Pop Reteganul, Geórge Cătană, C. Rădulescu-Codin, adică toate colecţiile principalilor culegători de poveşti, în Basarabia abia se puteau cita câteva titluri de volume, şi acestea modeste : I. Ionescu-Darzău, *Fata din pădure. Poveste. Povestea grâului* (1920), V. Moisescu, *Poveşti din Basarabia* (Chişinău, 1922), S.T. Kirileanu, *Poveşti basarabene* (Bucureşti, 1922). Puţinătatea colecţiilor de poveşti basarabene trăda cumva sărăcia, acolo, în popor, a acestui gen de creaţii populare ? Nicidecum. În introducerea la bibliografia amintită, P.V. Şefănucă a explicat cauzele înapoierii în care se aflau culegerea şi studirea folclorului basarabean. Cercetările ce le-a întreprins, ulterior momentului la care s-a referit Ştefănucă, Institutul Social Român din Basarabia aveau să amelioreze situaţia. Când monografiştii Şcolii sociologice de la Bucureşti, condusă de D. Gusti, care îşi făcuse elevi şi la Chişinău, au

cercetat sate reprezentative din Basarabia, au constatat bogăția fenomenului folcloric, evident cu nuanțele ce le prezentau localitățile investigate. Același Petre V. Ștefănucă a consemnat, în anul 1933, în timpul cercetărilor sale din județul Lăpușna, că doinele și basmele „se bucură de o circulație mai intensă și de o mai mare bogăție de motive". Ulterior, când și-a publicat cercetările folclorice de pe valea Nistrului de Jos, efectuate deci într-un ținut mai retras și mai patriarhal, a menționat că „poveștile, legendele și snovele sunt ramura cea bogată" din satele zonei cercetate. La Jurceni, a constatat bogăția basmului, baladei și anecdotei. Ocaziile de povestit erau numeroase : în nopțile de iarnă, în timpul verii „la sfat pe la porți", toamna când păzeau fructele la vie, în fine la șezători. Între povestitori era o autentică emulație iar cei mai meșteri erau cunoscuți de tot satul. Unii dintre aceștia aveau un repertoriu întins. De la unul a notat douăzeci de basme din cele patruzeci pe care le știa. Când a fost tânăr, povestitorul a știut peste o sută de povești. Le învățase de la bunicul său, care fusese slugă la curtea unui boier și știuse „câteva sute de povești", care-l făcuseră cunoscut în toată regiunea. Povestitul era deci la mare cinste și așa se explică faptul că Ștefănucă a putut ancheta doisprezece povestitori, cinci dintre ei făcând parte din aceeași familie. Culegătorul a realizat atunci un interesant experiment : a notat același basm la doi performeri : tatăl și fiul, folosind un procedeu modern, textele celor doi tipărindu-le apoi pe două coloane. Dar calitatea artistică a poveștilor culese de folcloristul amintit ? Cele peste o sută de povești notate de el atunci, cu mare fidelitate, 43 dintre ele de la familia Tâmbure, cuprindeau „elemente fantastice foarte impresionante și o bogăție de motive neîntrecută". Tot în timpul cercetărilor sale de la Jurceni, Ștefănucă a constatat, cu surprindere plăcută, circulația unor povești ale lui Ion Creangă. Astfel, a întâlnit 5 variante la *Ivan Turbincă*, 2 la *Dănilă Prepeleac*, 3 la *Pros-*

tia omenească, 2 la *Fata babei și fata moșneagului*, 2 la *Povestea porcului*, 1 la *Capra cu trei iezi*. Era încredințat că două variante la basmul humulesteanului, *Harap Alb*, „sunt izvorul de basme de unde le-a auzit și le-a povestit Ion Creangă". Afirmație greu de susținut. Sigur este că descoperind variante (în care apar personaje și motive noi, care apropie dar și depărtează textele basarabene de creațiile lui Creangă), P.V. Ștefănucă n-a descoperit izvorul basmelor amintite ale lui Creangă, ci a demonstrat unitatea poveștilor populare românești. De altfel, Ovidiu Bârlea într-un celebru studiu al său, apărut în anul 1967, spunea cu îndreptățire : „Nu se cunosc izvoarele lui Creangă decât în chip vag și ipotetic". P.V. Ștefănucă se baza, spunând cele de mai sus, pe faptul că a constatat că nu pătrunseseră, în zona cercetată de el, cărțile lui Ion Creangă, din care informatorii săi ar fi putut să se inspire. Unii povestitori locali le-ar fi putut afla însă din publicațiile basarabene, din unele ziare. O serie de publicații au tipărit sistematic, după 1918, literatura clasică românească. În „Cuvânt moldovenesc", din Chișinău, au apărut, din opera lui Ion Creangă, între altele : *Capra cu trei iezi* (în nr. 34 și 35/1919), *Soacra cu trei nurori* (nr. 32. 33/1919), *Dănilă Prepelcac* (nr. 36, 37, 38/1919), *Punguța cu doi bani* (nr. 39/1919), *Povestea porcului* (nr. 40, 41, 42, 43/1919), *Fata babei și fata moșneagului* (nr. 44, 45/1919), *Povestea lui Stan Pățitul* (nr. 46. 47, 48, 49, 50, 51/1919). Povestitorii basarabeni ascultați de P.V. Ștefănucă aveau un talent remarcabil : „Izvorul e același, numai că povestitorul de la Humulești le-a îmbrăcat în haina bogată a talentului său. Totuși, ascultându-le povestite din gura bătrânilor din Iurceni, în graiul lor melodios moldovenesc, rar și măsurat, rămâi cu o impresie tot pe atât de puternică, întocmai ca și când cum l-ai citi pe Creangă."

O istorie brutală avea să distrugă, din nou, ceea ce se realizase, cu multă știință și cu tot atâta dragoste, în scurtul răstimp dintre anii 1918 și 1940. Astfel, a dispărut

împreună cu arhiva Institutului Social Român din Basarabia, inestimabila colecție de proză populară adunată de P.V. Ștefănucă. Dacă n-au mai fost culese și n-au mai fost strânse în volume, poveștile basarabene au rămas vii, dimpreună cu limba românească, acolo, la vetrele satelor, la baștină, unde au fost mai apărate de furia acelora care urmăreau să steargă însemnele românești ale basarabenilor. A trebuit ca să treacă iar ani și ani până când alți cercetători cu dragoste de comorile neamului să se aplece asupra poveștilor, să reînnoade firul rupt o dată cu lichidarea fizică a lui P.V. Ștefănucă în anul 1942.

Autorul cu cea mai îndelungată activitate în acest domeniu este folcloristul Grigore Botezatu, care s-a născut la 14 ianuarie 1929 în localitatea Baraboi, din județul Bălți. El a publicat trei volume reprezentative în cadrul corpusului „Creația populară moldovenească": *Legende, tradiții și povestiri orale* (1975), *Povești fantastice* (1976) și *Povești nuvelistice* (1980), tustrele prevăzute cu studii ale sale și apărute la Chișinău. Povești populare culese de el au fost traduse și tipărite în limbile: rusă, ucraineană, letonă, lituaniană, bielorusă, georgiană, germană, franceză, engleză, spaniolă, japoneză. Recent, în casa lui Grigore Botezatu, la Chișinău, am admirat frumoasele volume cu basme culese de el și tipărite în Japonia și la Bratislava, două tipărituri artistice.

Făt-Frumos și Soarele, o antologie de povești populare basarabene adunate de Grigore Botezatu, de la povestitori ca Timircan Mihail (din satul Bursuc, raionul Nisporeni), Botezatu Ion (din satul Baraboi, raionul Dondușeni), Cocargea Constantin (din satul Stejăreni, raionul Nisporeni), Tîrziu Damian (din satul Sofia [Mazarache], raionul Hîncești), Daraban Constantin (din satul Bilicenii Vechi, raionul Singerei), Crețu Dumitru (din satul Ursari, raionul Călărași), Fugaru Toader (din satul Bursuc, raionul Nisporeni), Margine Gheorghe (din satul Năvîrneț, raionul Fălești) și Stelea Gavril (din satul Temeleuți, raionul Ca-

menca), este încă o mărturie că poveștile populare (românii basarabeni nu folosesc termenul *basm*), dincolo de unele particularități locale, sunt aceleași pe tot spațiul românesc. Aceiași sunt protagoniștii (Făt-Frumos, Ileana Cosînzeana, fata moșului cea asuprită de muma vitregă și de fata acesteia), aceleași sunt sfintele cele bune, aceleași sunt personajele malefice : zmeii, Baba Cloanța, Baba Hârca ș.a., aceiași sunt uriașii : Strâmbă-Lemne, Sfarmă-Piatră, Setilă, Flămânzilă, Gerilă, Ochilă. Li se alătură însă unul nou, Otgonilă, cel care este disperat că n-are unde să-și întindă odgonul (o funie lungă și groasă). Aceleași sunt și obiectele miraculoase pe care le aruncă protagoniștii basmului în calea monștrilor care vor să-i ucidă : perie, basma, cute (gresie). Probele vitejiei, puterii, istețimei sunt și ele cele cunoscute. Toate acestea, și multe altele, vădesc încă o dată caracterul puternic formalizat al basmului; stereotipia lui. Cu elemente înlelung vehiculate, nu puține făcând parte din arsenalul basmului universal, învești mântate însă în inepuizabilele zăcăminte ale limbii române, basmele din antologia lui Gr. Botezatu, chiar dacă nu notate cu scrupulozitatea lui Petre V. Ștefănucă, chiar dacă au fost trecute prin filtrul stilistic al colecționarului, au o indubitabilă prospețime, au o notă bine subliniată de inedit, cu deosebire la nivelul expresiei. Potențele expresive ale limbii sunt reactivate, limba este încărcată de poezie, derularea acțiunii capătă cadențe ritmate. Iată exemple, așezate de noi în versuri tocmai pentru a le sublinia cantabilitatea :

Și au pornit a se îmbărbăta
Și au prins a se îndemna
Că de va fi scăpat
Și pe cer înălțat,
Lumea se va lumina,
Pământul va înverzi
Și de rodit va rodi,

De-a avea demâncare
Orice suflare.

sau : Să puie rugina pe fier,
Putregai pe lemn,
Crestătură-n piatră,
Fierul să ruginească,
Lemnul să putrezească,
Piatra să se tocească.

sau : S-a stârnit un vânt
De da iarba la pământ
Iar în urmă s-a ridicat
Un nor gros
Și fioros
Și pe unde trecea
Pământul în smoală îl făcea.

sau : Care era la chip înfocată
Și cea mai dești rată,
Cu gheare de fier la picioare,
Cu cuțite la cingătoare.

Făt-Frumos îi comandă unui fierar buzdugan, balamale, zăvoare :

Na-ți bani dinainte
Și să ai aminte,
Fă-le cât mai bune :
Călite,
Oțelite,
Cu nituri nituite.

Cu mijloace simple, cu ajutorul monorimei, textul dobândește melodie, o cadență specifică :

Codrul înverzește,
Câmpul mai tare înflorește,
Iarba în trei-patru se-mpletește
Iar în vârf mărgărint îi crește.

sau : Mai bine mi-ai da
O cunună de prescură

Și un pahar de băutură,
Că am și eu o clipă de răgaz
Și de popas.
Trei zâne sunt :
Tot un stat,
Tot un purtat,
Tot un ochi,
Tot o sprânceană
Și frumoase fără seamă.

Alte mărturii ale expresivității poveștilor culese de Gr. Botezatu sunt formulele inițiale, mediane și finale. O extinsă formulă inițială întâlnim la basmul *Grăunțaș de aur*. Abundă formulele mediane, menite să sublinieze că drumul parcurs de protagonist este neînchipuit de lung, plin de primejdii : „a mers multă lume-împărăție, cuvântul să ne fie, limba să nu ostenească, nici să poposească" ; „a mers bură nescuturată, pe cale necălcată" ; „a mers peste câmpuri fără drumuri, peste ape fără vaduri" ; „peste câmpii, peste pustii, peste crânguri, peste dâmburi" ; „a trecut dealuri nalte, păduri curate, dealuri nouă, pământuri cu rouă" ; „peste pădurea deasă, peste o râpă glodoasă" ; „tot ape late și înspumate" ; „Merse și tot mai merse, hotarele a trei țări, apele a trei mări" ; „porni iar la drum pe locuri neumblate, de nimeni cutreierate". Pentru a ține trează atenția ascultătorilor, câte o formulă spune : „Povestea să ne ție cu cuvântul și cu gândul, că amuș vine și sfârșitul". O serie de cuvinte, de expresii au în expunerea povestitorilor populare accepțiuni aparte. Într-un basm, protagoniștii sunt sfătuiți de cineva : *„Lepădați* drumul și mergeți la deal". Altă dată aflăm că „Sărmana fată nici nu mai știa cum să-și spele grijile și să-și *ție* inima". Când intră la mare grijă mama vitregă și fiica sa își spun : „Mare lucru să nu fie aceasta mama copilului, că atunci *ne-am spălat de zile"*. Un personaj „s-a repezit cât l-a ținut duhul" = cu toată forța, cu toată hotărârea. „Bucuria lui nu *avu multe numărături"* (i-a

fost scurtă), se spune într-un basm. Hotarele unui zmeu erau „negre-ponegre", iar gândurile cuiva erau și e'e „negre-ponegre". În studiul său despre limba descântecelor, Ovid Densusianu a precizat că „prefixul p(r)o-vine să întărească semnificația unor forme, în special adjective" și că asemenea derivate cu prefixul amintit sunt de proveniență slavă. De proveniență slavă sunt și o serie de termeni. Chiar și unele personaje. Într-un basm cules de P.V. Ștefănucă apare, lângă Ileana Simziana, țareviciul Ivan. Remarcabile sunt și mijloacele folosite de povestitorii populari pentru conturarea unor personaje. Mama vitregă dintr-un basm este „ciotoroasa de hârcă", „bâbătia", „mastiha", „zgârciul de babă", „hârcă păgână", iar împreună cu fiica sa erau „scofâlcite, cătrănite". Abundă, de asemenea, zicalele.

Într-un basm, fiica de împărat îi cere tatălui ei, înainte de a pleca, travestită în fecior, să facă o faptă de mare vitejie, să-i dea hainele lui din tinerețe, haine... muscălești. Sigur este, și exemplele s-au dorit o expresie a acestei convingeri, că straiul lingvistic al basmelor basarabene a fost și este cel românesc. Ceea ce nu exclude, cum spuneam, unele înrâuriri, unele reciprocități cu etniile învecinate cu basarabenii. Esențial este în basm, ne-a spus-o încă M. Eminescu, „modul particular național, darul povestirii": „ceea ce e original e modul de a le spune, e acel grai românesc cu care se îmbracă ele, sunt modificațiunile locale, potrivite cu spiritul și datinile noastre". Se cuvine să mai notăm și o altă particu'aritate a poveștilor basarabene, și anume bogăția de forme originale, arhaice, mai bine păstrate aici decât oriunde.

Restrânsă dar semnificativă, antologia lui Grigore Botezatu este încă o mărturie că basmul popular, dincolo de unele particularități locale, este același pe tot spațiul românesc.

IORDAN DATCU

PIATRA FERMECATĂ

A fost odată ca niciodată, dacă n-ar fi nu s-ar povesti.

Cică a fost odată o babă, care avea un băiat cu numele Ion.

Şi trăiau săraci cu totul. Aveau numai pereţii la casă şi acoperişul să nu-i ploaie. Într-o bună zi, vorbeşte băiatul către mamă-sa :

— Dă-mi, mamă, un ban, că vreau să mă duc pe lume, să cumpăr şi eu ce voi găsi pentru casa aceasta a noastră.

Îi dă mamă-sa un ban şi se porneşte Ion. Merge el, merge, iaca pe un şes nişte copii chinuiau un ţâncuşor.

— Măi, ce nu daţi pace ţâncului ?

— Da ce nevoie ai tu ?

— Iaca aşa, să nu chinuiţi ţâncuşorul, că nu v-a făcut nici un rău.

Băiatului i s-a făcut milă de ţâncuşor şi a spus :

— Mai bine daţi-mi-l mie şi eu vă dau un ban pe dânsul.

Aceia s-au bucurat.

A dat băiatul banul şi a cumpărat câinele.

Vine el acasă şi mamă-sa, când l-a văzut, l-a şi luat cu ocară :

— Ce ți-a trebuit ție câinele acesta, măi Ioane ?

— Lasă, mamă, că un câine prinde bine la gospodărie.

Mai după aceea băiatul cere din nou un ban de la mamă-sa și se pornește în lume. Merge el cât merge și vede într-un sat la o margine de drum niște băieți care chinuiau un mâțișor.

— Măi, ce necăjiți mâțișorul acesta ?

— Da ce nevoie ai tu ?

Băiatului i s-a făcut jale de mâțișorul plăpând și a spus :

— Nu-l necăjiți, mai bine vindeți-mi-l mie și vă dau un ban pe dânsul.

Ion dă banul, ia mâțâșorul și îl aduce acasă.

— Iată, mamă, ce am adus eu de banul acela !

Mamă-sa începe să-i bănuiască.

— Ce ți-a trebuit, măi băiete, noi suntem de tot săraci, ce o să facă mâța la noi ?

— Lasă, mamă, și mâțele sunt de folos la casa omului.

— Nu vezi că n-ai ce mânca, ai mai adus și animalele acestea să îndure foame.

Cu câinele și mâța s-a mărit gospodăria.

După câteva zile, mai cere de la mamă-sa un ban și se duce încă mai departe.

Merge Ion o zi, merge două, când a treia zi vede niște băieți cu un pui de șarpe, trântindu-l și necăjindu-l.

— Măi băieți, ce necăjiți voi șarpele, că și el are suflet ?

— Vrem să-l omorâm.

— Și pentru ce ?

— Apoi el, când o să crească mare, poate să muște pe cineva.

— Nu-l bateți, nu-l chinuiți, vindeți-mi-l mai bine mie și vă dau un ban pe dânsul.

Băieții s-au bucurat de ban, iar el a luat șarpele și a venit acasă cu dânsul.

Mamă-sa și-a pus mâinile în cap când l-a văzut, nu-și găsea clipă de liniște, îi venea să lepede casa și să fugă.

— Fă-ți pace, mamă, nu te scârbi și să n-ai nici o teamă. Eu am scăpat sufletul acesta de la moarte și mi-am făcut un prieten.

— Dragul mamei, mă iau fiorii când mă uit la dânsul. Acum chiar să vrei să mai cumperi ceva nu mai ai pe ce, căci nu avem un ban în casă.

Ion s-a dus argat și primea pe zi câte un călcâi de pâine și câte un ulcior de lapte. Pâinea o dădea la câine și la mâță, iar laptele îl dădea la șarpe.

Așa îngrijea Ion de câine, de mâță, de șarpe, le dădea și el mâncare, ce avea, până au crescut și s-au întremat bine.

Iată că într-o bună zi vorbește șarpele :

— Vreau să te dăruiesc și eu cu ceva pentru că m-ai scăpat de la moarte și m-ai hrănit atâta vreme.

— Ce ai tu, ca să mă dăruiești ?

— Hai cu mine în împărăția șerpilor și când te-or vedea surorile mele, o să te dăruiască cu cele mai mari daruri de pe lume.

— Șezi cu mine mai bine și trăiește câte zile îi avea.

— Stăpâne, mi-a venit vremea să mă întorc în împărăția mea, sui călare să mergem, să-mi răsplătesc binefacerea.

S-a suit Ion călare și când s-a avântat șarpele, zbura peste păduri, peste nouri, peste mări și țări și au ajuns la un palat, turnat cu piatră scumpă.

— Iată aici, în palatul acesta, trăiește o soră a mea, cea mai mare. Să te duci să-i spui de mine.

Dacă o să zică să mă dai, să-i ceri piatra fermecată de sub limbă.

Se duce Ion, bate la uşă, şi iese sora cea mai mare, întrebând :

— Cine eşti şi ce veste aduci ? De unde te-ai luat, om pământean, pe această lume ?

Băiatul a răspuns :

— Apoi de unde ? De pe cealaltă lume.

— Dacă ai fost pe cealaltă lume, nu l-ai văzut pe fratele meu ?

Da el zice :

— De văzut l-am văzut şi de auzit l-am auzit, şi dacă mi-ai da piatra fermecată de sub limbă, ţi-l arăt acuma.

Sora cea mai mare a zis :

— Şapte ani nu l-am văzut, şapte ani să nu-l mai văd, că pietricica de sub limbă nu ţi-o dau.

A venit Ion şi i-a spus. Şarpele s-a mâhnit :

— Nu i-i jale, ia haidem la sora cea mijlocie.

S-a dus Ion cu şarpele mai departe, a mers cât a mers şi au ajuns la alt palat, unde trăia sora cea mijlocie.

— Cine-i acolo ? Cu ce veste vii ? Cum de te-ai luat tu, om pământean, pe această lume ?

— D-apoi de pe cealaltă lume.

— Dacă eşti de pe cealaltă lume, n-ai văzut ori auzit de fratele meu ?

— De văzut l-am văzut, de auzit l-am auzit şi dacă mi-i da piatra fermecată de sub limbă, ţi-l pot aduce de faţă.

— Nouă ani nu l-am văzut şi încă nouă să nu-l văd, că pietricica cea de sub limbă nu ţi-o dau.

A ieşit el şi a venit iar la şarpe. Şarpele îl întreabă :

— Ei, ce a zis ?

— A zis că nouă ani nu te-a văzut, şi încă nouă să nu te vadă, că pietricica de sub limbă n-o dă.

— Nu i-i jale de mine. Amu hai la sora cea mai mică.

Se întorc ei de la palat și merg mai departe prin zăvoaie, prin dumbrăvi, prin crânguri până ajung la un palat, care se întorcea după soare de frumos ce era.

— Iată aici trăiește sora cea mai mică. Mergi de o întreabă și pe dânsa.

Se duce Ion la cea de-a treia soră și bate la poartă. Ea a întrebat :

— Cine ești ? ce veşti aduci ? De unde te-ai luat, om pământean ?

— D-apoi de pe ceea lume.

— Dacă ești de pe ceea lume, n-ai auzit ori n-ai văzut pe frățiorul meu ?

— Și de văzut l-am văzut și de auzit l-am auzit ; dacă mi-i da ce ți-oi zice eu, pot să ți-l arăt.

— Cere mai degrabă ce-ți poftește sufletul, că ți-oi da, numai să-mi arăți frățiorul. Spune, ce vrei : herghelii de cai, tamazlâcuri [1] de boi, aur, pietre scumpe, împărăția cât încape în hotare...

— Eu l-am scăpat de la moarte, eu l-am crescut și n-o să-l vezi până n-o să-mi dai pietricica de sub limbă.

— Îți dau tot ce vrei, numai arată-mi-l, să-l văd !

Când s-au văzut, de bucurie mare s-au strâns în brațe, s-au sărutat pe față și el i-a spus :

— De n-ar fi fost băiatul acesta, nu m-ai fi văzut niciodată. Căzusem, când eram mic, pe mâna unor copii, care își puseseră în gând să mă omoare. Băiatul acesta m-a cumpărat cu un ban, m-a crescut, m-a îngrijit de am ajuns precum mă vezi.

[1] *Tamazlâc*, cireadă de vite.

Şi au stat trei zile şi trei nopţi numai pe bere şi pe mâncare.

— Binefacerea trebuie răsplătită, face sora cea mică şi scoate piatra cea fermecată de sub limbă şi i-o dă lui Ion. Iată, ţi-o dau, dar nimănui pe lume să nu spui ce ai sub limbă ; că dacă vei spune, te vei prăpădi.

El o ia, se uită şi se gândeşte ce să facă cu dânsa. O pietricică micuţă cât o mărgică, fie ea cât n-ar fi de scumpă, de mare folos nu-ţi este, se gândea el. Acum se căia el, că a lăsat şi n-a luat atâtea şi atâtea alte bogăţii.

Şarpele se apropie de dânsul şi îl întreabă :

— Şezi căit ?

— Da.

— Ştii ce te aşteaptă ?

— De unde să ştiu !

— Te aşteaptă zile bune, ia pune-o sub limbă şi zi :

Cei doisprezece lei,
Paralei,
De soare nevăzuţi,
De ploi nebătuţi,
Nici să staţi,
Nici să aşteptaţi,
Să-mi faceţi acum o masă
Şi o casă,
De care-mi place mie !

Şi cât ai clipi din ochi, s-a făcut o masă şi o casă, cum nici nu visase să le vadă.

— Ce sunt acestea ?

— Acestea sunt făcute de pietricica de sub limbă. Du-te acasă şi ce vei dori să se împlinească, porunceşte şi se va izbândi.

— Rămâi sănătos.

— Mergi sănătos, fie-ți drumul în plin. Iar când te vei sătura să nu uiți să zici : strânge-te masă ori strânge-te ceea, ceea...

— Bun.

Face el vreo câțiva pași și zice :

— Cei doisprezece lei,
Paralei,
De soare nevăzuți,
De ploi nebătuți,
Nici să stați,
Nici să așteptați,
Duceți-mă acasă !

Și când s-a uitat, era în ogradă, iar mă-sa îl întreabă :

— Unde-ai fost, de n-ai venit atâta vreme ?

— Am fost și eu, mamă, prin lume, m-am plimbat, că-s tânăr. Da poate ești flămândă ?

— Aș mânca, dragul mamei, cum nu, și a început a se căina, că a lepădat-o și n-a fost atâta vreme.

Se dă el la o parte și zice :

— Cei doisprezece lei,
Paralei,
De soare nevăzuți,
De ploi nebătuți,
Nici să stați,
Nici să așteptați,
Faceți îndată o masă
Și o casă,
De care-i place mamei !

Și când au ridicat capul, dinaintea lor pe țiglău [1] era o casă dovedit de frumoasă, iar în casă o masă

[1] *Țiglău*, țiclău, stâncă înaltă și ascuțită.

cu fel de fel de mâncăruri. Acum trăiau şi ei bine şi mai bine, trăiau cum se trăieşte cel mai bine pe dalba lume.

Într-o bună zi, Ion vorbeşte către mamă-sa :

— Mamă, du-te la împărat şi-i spune să mărite fata după mine.

— Vai de mine, măi Ioane, cum gândeşti că împăratul nu are miri ! Găseşte-ţi tu altă fată, cu cea de împărat să nu păţim nevoia cumva.

— Du-te, mamă, dacă te rog.

N-a avut încotro mamă-sa, a luat o pereche de colaci, un mănunchi de busuioc, o ploscă cu vin şi s-a dus. A bătut în uşa palatului şi intră la împărat.

— Bună ziua, luminate împărate !

— Mulţămim dumitale, ce îmbli, ce cauţi ?

— Am venit, luminate împărate, cu colac în mâna dreaptă, cu vin şi busuioc în cealaltă, că am auzit că aveţi o zână, floare de grădină, căreia i-a venit ceasul de căsătorie şi, dacă ţi-i voia, s-o dai după feciorul meu.

Împăratul a luat colacii, a cinstit vinul şi a spus :

— Bine, măi femeie, ia aminte, eu dau fata după acela care va îndeplini poruncile toate. Spune-i feciorului tău să-mi facă până dimineaţă un pod de aur de la dânsul de acasă până la palat. Iar de nu va face, unde-i stă capul, o să-i stea picioarele şi unde-i stau picioarele, o să-i stea capul.

Vine femeia acasă, plângând cu lacrimi până în pământ.

— Iată ce a zis împăratul aşa şi aşa, că dacă nu-i faci pod de aur la curte, nu-ţi dă fata şi-ţi ia capul.

— Nu te scârbi, mamă, şi nu te întrista, culcă-te

și te odihnește, să ajungem ziua de mâine cu bine și vom mai vedea.

Cum s-a lăsat amurgul, a pus piatra cea fermecată sub limbă, a ieșit în mijlocul ogrăzii și a cuvântat :

— Doisprezece lei,
Paralei !
De soare nevăzuți !
De ploi nebătuți,
Nici să stați,
Nici să așteptați,
Dar să faceți un pod
Din aur
Lamur
Până la curtea împăratului,
Cum nu s-a pomenit cândva
pe fața pământului.

Cât ai bate din palme, podul a și fost gata. Când s-a sculat împăratul dimineața, a văzut podul și s-a minunat cât era de frumos.

Da băiatul o îmbie pe mamă-sa :

— Du-te, mamă, și spune-i să deie fata.

Ia mama un toiag în mână, merge la împărat și-i zice :

— A îndeplinit porunca feciorul meu, luminate împărate ?

— Indeplinit.

— Acum dai fata ?

Împăratul a poruncit iară :

— Spune-i feciorului tău să facă până mâine dimineață de la casa lui și până la poarta palatului rânduri de pomi de aur, care să se închine unul altuia și pe dânșii să fie tot felul de poame de pe pământ, iar pe dedesubt să crească iarbă și să fie răcoare, să curgă izvoare cu apă limpede și păsări

de aur să zboare din pom în pom și să cânte care mai de care.

Vine mama cu sufletul la gură și-i spune flăcăului :

— Iată așa a poruncit împăratul, așa să faci, așa să fie, că de nu, capul nu-ți mai stă unde-ți stă.

— Culcă-te, mamă, și te odihnește, nici în sama nu lua.

După ce se făcuse noapte de-a binelea, a scos piatra cea fermecată, a pus-o sub limbă și a rostit :

— Doisprezece lei,
Paralei !
De soare nevăzuți,
De ploi nebătuți,
Nici să stați,
Nici să așteptați,
Porniți în grabă
Și faceți din aur
O grădină mare,
Prea mare,
De la mine de acasă
Până la împărat pe masă
Cu toate felurile de pomi și de fructe,
Cu izvoare,
Cu răcoare
Și cu fir de iarbă moale
Și în pomi să cânte în toate glasurile
Fel de fel de păsări de aur.

Cât a vorbit, s-au și făcut cele dorite.

Dimineața, curtenii și împăratul se plimbau prin grădină și se minunau de atâtea cântări și frumusețe, ce era în jur.

— Du-te, mamă, și-i spune împăratului să deie fata.

Se duce iară.

Da împăratul zice :

— Stai, că mai are de îndeplinit o poruncă. Spune-i feciorului tău să facă o fântână cu budăiul[1] de aur, să aibă fântâna două căldări de aur : una să intre, alta să iasă. Dacă va face, bine-i de bine, dacă nu, capul nu-i mai stă unde-i stă.

Iarăşi s-a întors mama acasă, amărâtă şi scârbită.

— Ce-a spus împăratul ?

— Iaca, dragul mamei, ce a spus, să-i faci aşa o fântână de aur cu două căldări de aur.

— Culcă-te, mamă, şi te odihneşte...

Şi când s-a făcut noapte, a pus pietricica sub limbă, a ieşit în mijlocul ogrăzii şi a cuvântat :

— Doisprezece lei,
Paralei !
De soare nevăzuţi,
De ploi nebătuţi,
Nici să staţi,
Nici să aşteptaţi,
Faceţi o fântână cu budăiul de aur,
Cu două căldări de aur-lamur,
Una să intre şi alta să iasă.

Cât a vorbit s-a şi făcut.

În răsăritul soarelui strălucea fântâna cea de aur, iar o căldare se împlea şi alta se deşerta, precum o voise împăratul.

Tot acum venise şi mama la curte şi s-a întâlnit cu împăratul la scară.

— Bună dimineaţa, înălţate împărate, bine te-am găsit.

---

[1] *Budăi*, lemn gros, scobit şi întrebuinţat ca ghizd la fântână.

— Bine-ai venit.

— Eşti bucuros că ţi-am îndeplinit poruncile?

— Bucuros, că până acum nimeni nu s-a găsit să le îndeplinească.

— Punem zi de nuntă?

— De acum suntem cuscri, lasă să vie feciorul, să punem la cale nunta, căci din câţi logodnici au venit la fata mea, numai el a îndeplinit poruncile.

A înhămat doisprezece cai bălăi la faieton şi a venit mirele să se logodească.

Şi a dat de veste împăratul în tot cuprinsul împărăţiei să poftească lumea la nuntă şi a ţinut veselia o săptămână încheiată. După nuntă, Ion şi fata s-au aşezat cu traiul la curţile împăratului.

Acolo, la curtea împărătească, era un Arap Negru şi credea că împăratul şi acestuia o să-i taie capul, ca şi altor logodnici, şi el va face nuntă cu fiica împăratului. Dacă a văzut nunta jucată, Arap Negru nu mai avea linişte. Într-o zi, când Ion era la vânătoare, Arap Negru s-a apropiat de fata împăratului şi a vorbit către dânsa:

— Nu ştii ce are bărbatul tău, că şi pomi de aur, drum şi fântână a făcut?

— Nu ştiu. Mi se pare mie că el e aşa de voinic şi viteaz, că le face toate singur.

— Ia să-l ispiteşti deseară, ce putere are el, cine l-a ajutat să îndeplinească toate poruncile.

Arapul s-a dus, iar fata împăratului s-a scârbit aşa de tare, că s-a îmbolnăvit.

Vine Ion de la vânătoare şi o găseşte în pat. Cheamă el doctori, caută buruiene de leac, ce nu face, n-o poate ridica de la pat. Fata împăratului îl întreabă:

— Spune, Ioane, ce ştii, pe cine ai tu, de câte-s pe lume toate le faci, iar mie nu-mi spui? Nu

mi-ai spus nici cum ai făcut drumul, nici cum ai făcut pomii cei de aur...

— La ce îți trebuie ție ?

— Ei vezi ! Ce bărbat e acela, dacă se ascunde de femeia lui ?

„Într-adevăr, așa este, s-a gândit Ion, bărbatul nu trebuie să aibă gânduri tăinuite de femeia lui", și scoate și îi arată piatra cea fermecată, pe care o ținea sub limbă.

— Iată piatra aceasta de sub limbă îndeplinește orice dorință ai avea.

— Și de unde o ai ?

— Din împărăția șerpilor, a răspuns Ion și i-a destăinuit fir cu fir toată povestea cu piatra fermecată de sub limbă.

Mai apoi, când Ion s-a dus iar la vânătoare, fiica împăratului a scos pietricica de sub limbă și se lăuda în fața lui Arap Negru.

Arap Negru unde face :

— Nu ți-am spus eu, că el are ce are și ascunde de tine ? El e mare și tare cu pietricica aceasta, căpătată din împărăția șerpilor, dar dacă i-ar lua-o cineva, ar rămâne sărac, ca vai de lume, că nimeni nu l-ar lua în samă. Și încă ai legat cununie cu el, nu știu cum gândești tu să trăiești o viață cu dânsul ?

Și când a pus Arap Negru mâna pe pietricica cea scumpă, a cuvântat așa :

— Cei doisprezece lei,
Paralei !
De soare nevăzuți,
De vânt nebătuți,
Nici să stați,
Nici să așteptați !

În clipa aceea au apărut doisprezece Lei-Paralei cu cușmele în mână și au întrebat într-un glas :

— Ce dorești, stăpâne ?

— Vedeți curțile acestea, duceți-le împreună cu noi peste nouă mări, peste nouă țări în împărăția arăpească.

Cât te-ai șterge la ochi, au și fost mutați în împărăția arăpească, iar pe loc rămăsese numai pereții și acoperișul de la bojdeuca cea sărăcăcioasă.

Când a venit Ion și a văzut că nu mai avea nimic, s-a scârbit tare.

— Nu ți-am spus eu, vorbi sărmana mamă, să nu-ți trebuiască fată de împărat ? Uite, am rămas numai cu sufletul, ba putea să ne mântuie și de istov.

Da câinele și mâța au aflat de necazul stăpânului, au venit la dânsul și l-au întrebat :

— Ce ai pățit, Ioane ?

— Iată așa și așa... .

— Da unde îl putem găsi ?

— E departe, peste nouă mări și nouă țări, în împărăția arăpească.

— Ne ducem să-l căutăm.

Se pornesc câinele și mâța la drum și merg cale lungă si ajung la o apă mare.

— Hai, treci, zice câinele.

— Nu pot înota, a răspuns mâța.

— Na-ți-o bună, atunci de ce te-am luat cu mine la drum ?!

— Da tu știi una ? vorbi mâța. Eu mă sui călare pe tine și trecem, că din născare ești învățat să înoți.

Se suie mâța călare, iar câinele a pornit înot și au trecut cu bine apa de cealaltă parte. Au mers ei cât au mers și au ajuns la o râpă lungă și lată.

— Hai treci, zice mâța.

— Eu nu pot sări așa de tare.

— Acuma ia-mă tu în cârcă.

Mâța ar fi sărit ușor peste prăpastie, dar cu câinele în cârcă nu putea nici să se miște.

— Atunci de ce te-ai luat să mergi cu mine la drum ?

Ce să facă ei ? Tot câinele s-a dovedit a fi mai isteț. A văzut pe malul râpei un copac înalt și zice :

— Tu ai gheare ascuțite și te poți sui pe copac. Ia-mă și pe mine, ajută-mă să ne suim împreună în vârf, copacul se va îndoi și vom fi dincolo.

Zis și făcut. S-au suit în vârf, copacul s-a îndoit și au trecut.

Au mers ei cât au mers înainte și iată că mâța prinde miros și când colo dă de un drum de șoarece. Mai merg ei așa prin crânguri, prin rediuri și pe șes cu iarbă verde și aud chiuind și cântând : venea o nuntă de șoareci.

— Tu, câine, dă-te în lături, aceștia trebuie să știe de nu s-a ivit vreo curte nouă pe aici, pe locurile acestea, și amuș le prind mirele și mireasa și nu-i dau până n-or spune.

Mâța s-a pus sub un tufar și, când s-a apropiat nunta, iese :

— He-hei, să trăiți, să fiți sănătoși, noroc la dumneavoastră în casă !

— Mulțămim dumneavoastră.

Mâța face ce face, prinde mirele și mireasa și fuge la câine.

Nunul cel mare a ieșit înainte cu rugă :

— Mâță bună și câine bun ce sunteți, nu stricați fericirea tinerilor, le-a venit și lor ceasul de căsătorie, zi de bucurie și nu poate să fie fără oameni de omenie, cum sunteți dumneavoastră. Astăzi e

ziua lor mare de veselie și nu se cuvine să verse lacrimi, dar să fie voioși și bucuroși.

— Le dăm drumul și nu vă stricăm nunta, nu vă temeți, da să ne spuneți, cât îmblați voi, n-ați văzut să se facă vreo curte nouă pe aici ?

Cela zice că nu, cela zice că nu, da unul răspunde :

— Eu știu, eu acolo mi-am făcut casă, acolo trăiesc.

Mâța zice :

— Să te duci, să intri în curte și mai ia un șoarece cu tine — unul să șadă sub laiță, iar unul să-și tăvălească coada prin chiperi, și cum or adormi arapul și cucoana, să vă duceți, să-i dați cu coada pe la nas, și când arapul a strănuta, i-a sări o pietricică din gură. Voi s-o luați, s-o aduceți în fuga mare și atunci v-oi da mirele și mireasa.

Iată se suie călări doi șoareci și amu-i vezi, amu nu-i mai vezi. Au ajuns la curțile lui Arap Negru, au tăvălit cozile prin chiperi, au așteptat să adoarmă arapul și cucoana, le-au dat pe la nas cu chiperi și arapul, bhă ! când a strănutat o dată, a sărit pietricica hăt departe.

Șoarecii au luat pietricica și îndată s-au și întors.

— Iată am adus-o.

— Să fiți sănătoși și să petreceți cu bine la nuntă.

S-au pornit câinele și mâța înapoi, au trecut cu bine râpa și au ajuns la apa aceea.

— Amu cine să ție pietricica ?

— O țin eu, răspunde mâța.

— Ba o țin eu, că tu ești rară la dinți și îi scăpa-o.

Da mâța face :

— Măi Grivei, tu când osteneşti, scoţi o limbă de un cot, aşa că mai repede îi scăpa-o.

Câinele a vorbit :

— Ţine-o dar tu, că eu am să înot.

O ia mâţa şi o strânge în gură. Se porneşte câinele înot cu mâţa în spinare.

Când era pe la mijlocul apei, a dat câinele de un vârtej şi s-a cufundat. Mâţa a luat o gură de apă şi a început a strănuta. Dar de pietricică a uitat. Când au ajuns la mal, câinele o cere :

— Dă pietricica !

— Dacă am scăpat-o în apă !

— Vai de mine şi de mine. Amu ce ne facem ?

Stau ei şi se uită scârbiţi şi într-o parte, şi în alta, şi numai ce văd o nuntă de raci.

Mâţa se repede, iar câinele o prinde de coadă. Ea a înhăţat mireasa.

Racul a ieşit atunci cu rugă înaintea lor :

— Miluiţi-vă, că mor şi eu, dacă nu-i răculiţa cea frumoasă şi dragă.

— Îţi dăm răculiţa, dacă pui toată răcăria să caute la fundul apei piatra cea fermecată din împărăţia şerpilor.

— Ţi-o aducem ! au strigat toţi racii care erau la nuntă.

S-au pornit racii pe întrecute pe fundul apei, au găsit pietricica cea scumpă şi au adus-o.

Câinele şi mâţa au luat-o bucuroşi şi le-au urat ceas bun la nuntă mirelui şi miresei :

— Să fiţi fericiţi, să mergeţi la locul cu norocul, la a voastră casă, să trăiţi într-însa de la mici tinereţe până la mari bătrâneţe.

— Mulţămim dumneavoastră, au răspuns mirele şi mireasa şi le-au dat colac, i-au cinstit cu vin şi au mers mai departe la drum până au ajuns acasă.

— Aţi îmblat în plin ? i-a întrebat Ion.

— În plin.

I-au dat piatra fermecată, acesta a pus-o sub limbă, a sărit în picioare și deodată a strigat :

— Cei doisprezece lei,
Paralei !
De soare nevăzuți,
De vânt nebătuți,
Nu mai stați
Și n-așteptați,
Să-mi aduceți chiar acuma
Casele mele înapoi
Și pe Arap Negru cu cucoana lui
Să mi-i aduceți pe-amândoi !

Cât a rostit vorbele acestea, s-a și întunecat locul, venise Arapul și cucoana.

Și i-a întrebat atunci Ion :

— Ce să fac acum cu voi ?

— Fă ce îi face, numai nu ne ține mult cu moartea în față.

Și atunci a spus Ion așa :

— Cei doisprezece lei,
Paralei !
De soare nevăzuți,
De vânt nebătuți,
Nu mai stați
Și n-așteptați,
Duceți-i cât mai repede
Acolo, unde nu se aude
Nici cucoș cântând,
Nici câine lătrând,
Nici voinic lemne tăind,
Nici cioban doine cântând,
Unde omul nu locuiește,
Și fată mare cosița nu-mpletește,

Că acolo li-i lăcașul-sălașul
În vecie de veac.

Și când a mântuit de vorbit, nu i-a mai văzut. După aceasta, și-a căutat el o fată de rând și a făcut o nuntă mare cu muzicanți, cincizeci la număr, fără viori, fără tromboane, cântau din fluiere goale. Beau și se veseleau și nimic nu ospătau, stăteau străchinile goale și furculițele-n picioare. Am fost și eu la masa cea mare, am băut și am mâncat, pe barbă curgea, da în gură nu nimerea.

M-am suit pe-o rădăcină
Și v-am spus o minciună.

(Bursuc, raionul Nisporeni)

LUCEAFĂRUL DE SARĂ ȘI LUCEAFĂRUL DE ZI

A fost când a fost, pe vremea când se potcovea puricele cu nouăzeci și nouă ocă de fier la un picior, cu nouăzeci și nouă ocă de oțel la alt picior și tot i se părea ușor.

A fost odată un împărat și avea împăratul cela un bahore[1] de băiat neastâmpărat și zbânțuit, de nu mai avea încotro. Într-o zi, băiatul a ieșit la poartă și împroșca cu praștia pietre. Tocmai atunci a trecut prin poarta palatului o babă cu un ulcior cu apă. Băiatul a împroșcat și a nimerit drept în ulcior. Ulciorul s-a stricat, apa toată s-a vărsat, iar baba s-a întors și i-a zis băiatului :

[1] *Bahore*, copil neastâmpărat.

— Să mergi tot pământul îmblător, astâmpăr să nu mai ai, până nu vei nimeri pe tărâmul fără de moarte, și nici acolo ceas de tihnă și loc de odihnă să nu-ți afli.

Băiatul s-a întors în palat și după trei zile a prins a se lua pe gânduri, l-a pălit o tristețe și un dor să meargă în lume, să găsească tărâmul fără moarte. S-a luptat el în sinea lui cât s-a luptat și într-o bună dimineață îi spune împăratului să-i dea bani de cheltuială, haine de primeneală, sabie și buzdugan, că se duce în lume. N-a putut nimeni să-i stea în cale, s-a dus feciorul împăratului și dus a fost. Dacă s-a pornit, a mers pe un drum, pe altul, ba într-un sat, ba în altul, pe la Bălți, pe la Soroca, mai știu eu pe unde, și a ajuns la o chilie. A bătut în ușă, a ieșit un sihastru și l-a întrebat :

— Ce cauți, măi băiete ?

— Caut tărâmul fără de moarte.

Sihastrul s-a mirat :

— Încă nu mi s-a dat ochii a vedea și urechile a auzi de așa tărâm.

Băiatul s-a scârbit.

— Ce mă fac eu acum, că doar înapoi n-am să mă întorc.

Sihastrul atunci i-a dat un sfat :

— Treci pădurea aceasta deasă și întunecoasă. În pădure ai să întâlnești tot felul de jivini, pe la toate să mergi, să le dai „Bună ziua !“ La urmă o să ajungi la un palat, dinaintea acestui palat stă culcat un balaur cu capul pe prag, să-i dai și lui bună ziua; el de bucurie are să întoarcă capul într-o parte și ai să treci. Acolo ți-or spune încotro să mergi.

Feciorul împăratului așa a și făcut, a îmblat pădurea toată, și câte animale, păsări și gângănii a întâlnit, pe toate le-a hiritisit. După aceea a ajuns la un palat. În fața palatului stătea un balaur cul-

cat cu capul pe prag. Feciorul împăratului de departe s-a închinat și i-a zis :

— Bună ziua, laur-balaur, cu solzii de aur !

Balaurul s-a bucurat, a întors capul și a spus :

— Să nu-mi fi dat bună ziua, aici îți făceam capătul.

Băiatul a păşit pragul şi a răspuns :

— Să te fi repezit asupra mea, aici te făceam harcea-parcea.

A intrat feciorul împăratului în palat și a văzut un moșneag cât lumea de bătrân.

— Ce vânturi te poartă, voinice ?

— Caut tărâmul fără de moarte.

— Departe-i, voinice, departe, nimeni n-a fost pe cele tărâmuri și nimeni nu știe drumul. Fiindcă mi-ai hiritisit jivinele toate, o să-ți dau un ghem de aur, să-ți arăte calea înainte. Încotro se va rostogoli ghemul, într-acolo să mergi.

Și-a luat băiatul ziua bună, a aruncat ghemul și ghemul a prins a se cotili peste dealuri, peste văi, peste câmpii, peste pustii.

Cât mergea ghemul, se desprindea de pe el un fir de aur subțire ca o ață de păianjen. Așa a mers voinicul cale lungă și într-un târziu a ajuns la un stejar, unde s-a oprit să poposească.

S-a așezat voinicul la umbră și a nimerit drept pe o ghindă, care crăpase și slobozise colț. Ghinda, simțind așa greutate asupra ei, întreabă :

— Cine ești, voinice, și încotro mergi ?

— Sunt fecior de împărat, merg la tărâmul fără de moarte, să trăiesc cât lumea și pământul.

Ghinda îi zice :

— Dă-te de pe mine, că abia am încolțit, sunt firavă și slabă, să nu mă strivești, lasă-mă să cresc și, dacă vrei, stai aici cu mine și vei trăi până voi crește eu stejar mare și falnic, vei viețui până voi

ajunge la adânci bătrâneţe şi, când mă voi risipi din picioare şi se vor scălda vrăbiile în colbul meu, abia atunci o să-ţi vie şi ţie sfârşitul.

Feciorul de împărat s-a sculat, a învelit ghinda cu pământ, ca să crească, şi-a luat ziua bună şi s-a pornit mai departe. A mers el şi a tot mers din urma ghemului şi a ajuns la un butuc de viţă de vie, încărcat cu struguri. S-a oprit voinicul la popas, a rupt un strugure şi a mâncat. După ce s-a săturat, viţa de vie l-a întrebat :

— Unde te duci, voinicule ?

— Mă duc la tărâmul fără de moarte, unde voi trăi cât lumea şi pământul.

Viţa de vie îi zice :

— Îngroapă o bobiţă în pământ să crească, să rodească şi, dacă doreşti, stai aici şi vei trăi până s-a înmulţi poama, de nu vor avea loc rădăcinile în pământ şi frunzele sub soare, şi cât voi fi aici, vei bea vin şi vei mânca poamă.

Voinicul a îngropat o bobiţă de poamă în pământ şi a zis :

— Îţi mulţămesc, viţă de vie, rămâi cu bine, creşte şi te înmulţeşte, că eu mă duc mai departe.

— Fii sănătos şi îmblă în plin.

Feciorul de împărat a mers înainte şi, nu multă zăbavă, vede un vultur. El a întins arcul să tragă. Vulturul atunci zice :

— Voinice, nu trage şi nu mă săgeta. Ia şi mă lecuieşte şi mă vermuieşte[1], că de mare folos ţi-oi fi. Când te-a păli vreo nevoie mare, numai cu gândul să te gândeşti la mine şi eu voi fi la tine.

Feciorul de împărat i-a purtat de grijă vulturului, i-a legat rănile cum ştia mai bine, l-a hrănit, l-a lăsat bun sănătos şi de acolea a mers mai de-

[1] A *vermui*, a scoate viermii din rană.

parte și a ajuns la malul unei ape. Mergând așa pe malul apei, vede ceva strălucind și înălbind înainte. Se uită el și se gândește :

— Oare ce să fie ?

A mers el hăt departe, și când colo ce să vadă ? Marea se trăsese la adânc, iar pe nisipul fierbinte ca focul se pârpâlea împăratul peștilor — lung de doisprezece pași și înalt de un stat de om, cu solzii de aur, cu aripile de argint, cum nu s-a mai pomenit cândva pe pământ.

Băiatul s-a apropiat și a zis :

— Alei, bun ospăț de pește o să mai fac !

Peștele l-a auzit și i-a răspuns :

— Voinice, dacă mă vei mânca, n-ai să te îngrași, mai bine ia și mă dă la adânc și, când îi gândi la mine, eu oi fi la tine.

El a căutat un druc lung, l-a săltat pe încetul și l-a dat pe împăratul peștilor în mare.

Apoi băiatul și-a luat drumul înainte și a mers multă lume-împărăție, cuvântul să ne fie, limba să nu ostenească, nici să poposească, și la o bucată de loc vede o vulpe, fugărită de ogari, mușcată de câini. El întinde arcul să tragă, da vulpea zice :

— Voinice, nu mă omorî, apără-mă de câini și de ogari, lecuiește-mă și la nevoie ți-oi fi de ajutor.

S-a repezit feciorul de împărat, a alungat câinii și ogarii, a luat-o sub ocrotirea lui și i-a purtat de grijă, până s-a întremat vulpea de-a binelea și i-a dat drumul. La despărțire vulpea i-a zis :

— Mulțămesc, fecior de împărat, că nu m-ai lăsat să mă rupă câinii și ogarii. Când îi ajunge la vreo greutate să te gândești la mine și eu voi fi la tine.

A plecat feciorul de împărat iar la drum, și cu cât mergea, ghemul cel de aur se dezvârtea și se făcea tot mai mic. Așa a mers el pe bură nescutu-

rată, pe cale necălcată, până a ajuns la un ulm cu două tulpini. Între tulpinile ulmului era întinsă o pânză de păianjen, iar pe pânză se zbătea un țânțar. Când l-a văzut pe feciorul de împărat, țânțarul a prins a striga :

— Voinice, voinice, scapă-mă, că ți-oi sta într-o mână de ajutor. Eu știu unde te duci, te duci la tărâmul fără de moarte, și de mi-i face un bine, la vremea vremii și eu te-oi ajuta cu ceva.

Drumețul, dacă a văzut treaba de-așa, s-a oprit, l-a hrănit și i-a dat drumul.

— Mulțumescu-ți dumitale, om călător, pentru binefacere. Când îi avea vreo greutate, numai cu gândul să te gândești la mine și eu voi fi la tine. Iar acum mergi sănătos înainte, căci nu ți-a rămas mult de mers și vei ajunge la un palat. Acolo dacă vei ajunge, mergi drept la împărat și cere-i fata cea mai mică de mireasă, că până nu-i fi însurat, nu-i putea stăpâni tărâmul fără de moarte.

A mers feciorul de împărat, a ținut tot drumul înainte și de cale lungă ghemul se tot micșora, se făcuse cât un măr, apoi cât o nucă, și când ajunsese cât mazărea, a văzut feciorul de împărat înaintea lui niște palate aurite, poleite, mândre și, ce să mai vorbesc, erau așa de frumoase, că nu se mai aflau altele să le steie împotrivă pe fața pământului.

Feciorul de împărat a mers drept la palat și a bătut în poartă.

Împăratul a trimis straja de l-a întrebat, ce umblă el acolo, de unde vine și încotro se duce.

Feciorul de împărat i-a spus totul de-a fir a-n păr. Iaca cum și iaca ce... Atunci a ieșit împăratul la poartă și voinicul i-a vorbit așa :

— Luminate împărate, vede-o-aș pe fiica ta cea mai mică mireasă în capul mesei și pe mine mire

alături de ea. Iată am venit să-i cer mâna. Mi-o dai ?

— Ți-o dau, ți-o dau, dacă te vei putea ascunde să nu te găsească nimeni. Atunci vom face nuntă și vei trăi aici la palat cât lumea și pământul, căci de la poarta aceasta începe tărâmul fără de moarte.

Acum pe sărmanul băiat îl pălise o scârbă ca aceea, dar ce era să facă. Stând așa pe gânduri, își aduce aminte de vultur și cât ai clipi din ochi vulturul a fost lângă dânsul.

— Ce te-ai întristat, stăpâne ?

— Uite ce nevoie m-a pălit...

Și a prins a-i spune de porunca împăratului.

— Cât despre asta, n-ai ce te întrista.

Vulturul l-a luat pe feciorul împăratului și l-a dus tocmai la torțile cerului și l-a ascuns după nouă rânduri de nouri.

Împăratul avea trei fete tot o față, tot un păr, tot o îmbrăcăminte, tot o ciuboțică. A ieșit împăratul cu sabia goală, cu fata cea mai mare și i-a spus hotărât, că dacă nu l-a găsi pe feciorul împăratului unde-i ascuns, îi ie capul.

Fata s-a dus la vâzdogărie, și-a luat o vâzdoagă în panaraș și a ieșit cu tatăl-său în pragul ușii, să-l vadă pe feciorul împăratului.

S-a uitat fata pe pământ, nu l-a văzut, s-a uitat pe mare, nu l-a văzut, s-a uitat în cer, l-a văzut și a strigat :

— Ieși de după nour, că te văd.

Cât te-ai șterge la ochi, vulturul l-a coborât pe feciorul împăratului din nour.

Împăratul zice :

— Acum ce, să-ți iau capul ?

Fata i-a luat apărarea voinicului :

— Luminate împărate, păcatul de prima dată se iartă.

Împăratul l-a iertat.

— Iată te iert, da a doua oară, dacă te va vedea fata cea mijlocie, îți iau capul.

Împăratul s-a dus la palat s-o aducă pe fiica cea mijlocie. Băiatul nu mai știa ce să facă.

Cum stătea el horopsit și se tânguia, cine să-l scoată dintr-o greutate ca aceasta, își aduce aminte de împăratul peștilor. Numai cu gândul s-a gândit și când colo, ce să vezi, se pomenește cu marea la zidurile palatului și cu peștele săltând din apă.

— Ce necaz ai, stăpâne ?

— Am dat peste primejdie...

Și prinde a-i spune de cuvântul împărătesc, că-l amenință să-i taie capul.

— Vai de mine, fă-ți pace, nici capul nu-ți bate, știu eu niște ascunzișuri prin fundul mării, că nu te mai găsește nimeni cât pururea.

Peștele l-a luat pe feciorul împăratului în gură, ca pe un grăunte, și l-a dus în străfundul mărilor.

Împăratul a ieșit cu fiica cea mijlocie, a scos sabia din teacă și i-a spus :

— Să-l găsești pe feciorul împăratului unde-i ascuns, că de nu, capul nu-ți mai stă unde stă.

Fata împăratului s-a spălat pe față, și-a pus o vâzdoagă în panaraș și s-a uitat să-l vadă pe feciorul de împărat. L-a căutat fata pe tot pământul îmblător și nu l-a găsit, s-a uitat în cer, pe după soare, pe după lună — nu l-a aflat, s-a uitat fata în fundul mărilor și l-a zărit.

Împăratul a strigat :

— Ieși, voinice, că te-a văzut fata mea.

Peștele l-a scos la mal și împăratul, când l-a văzut, i-a spus :

— Acum se cuvine să-ți iau capul.

Fata cea mijlocie a sărit :

— Iartă-l, tată, căci păcatul de-a doilea se iartă ; dacă-l vei vedea a treia oară, să-i iei capul.

— Ei, iată te iert și a doua oară, pe cuvântul fetei. Dacă și a treia oară nu te vei putea ascunde, să știi că nu mai calci iarbă verde.

A ajuns feciorul de împărat la aman scârbă, groază, ține-te inimă !

— O să-mi ieie capul și mântuită-i socoteala, ce să fac eu să nu mă vadă fetele împăratului, cine să mă scoată de la un necaz ca acesta ?

Pe când se văieta el, își aduce aminte de vulpe și cât s-a gândit — iată și vulpea dinaintea lui.

— Ce plângi, stăpâne ?

— Iaca cum și iaca ce...

— Taci, nu plânge și nu te scârbi pentru atâta treabă, fă-ți pace, nici capul să nu te doară. Dacă ți-i vorba de așa, hai cu mine, că știu eu ce-oi face.

S-a pornit vulpea înainte, feciorul de împărat după dânsa, au sărit pârleazul prin fundul grădinii, au intrat în văzdogăria fetelor și vulpea s-a rotit împrejur, l-a lovit pe feciorul împăratului cu coada și l-a făcut o vâzdoagă mare, înflorită, decât toate vâzdoagele mai aleasă și mai frumoasă.

Fata cea mai mică a împăratului s-a spălat, s-a dus la vâzdăgorie și tocmai vâzdoaga aceea a rupt-o, căci i-a plăcut mai mult, și a pus-o în panaraș.

A ieșit împăratul în fața palatului cu sabia goală, a chemat-o pe fata cea mai mică și i-a hotărât să-l caute pe feciorul împăratului unde știe, că de nu, îi taie capul cu sabia.

Se uită fata împăratului pe pământ — nu-i ; se uită pe mare — nu-i ; se uită în cer — tot nu-i. Se mai uită ea o dată prin fundul pământului, prin întorsul cerului, pe scările stelelor și mai departe, nu-i și pace. Împăratul atunci i-a zis :

— Uită-te bine, tu îl ascunzi !

Fata a răspuns :

— M-am uitat de-a mărunțelul și nu-i. Umbra lui este, iar el nu se vede.

Împăratul n-a avut încotro și a strigat :

— Ieși, voinice, de unde ești, că nu te-a văzut fata mea.

El a sărit din panaraș și a zis :

— Iată-mă-s, împărate !

— Bine, voinice, văd că ești viteaz.

Împăratul a dat poruncă să vină muzicele și i-a spus băiatului să intre în curte, s-o cunoască pe fata cea mai mică ; dacă va cunoaște-o, face nunta, iar de nu îi taie capul.

Când să se vadă băiatul cu gândurile împlinite, na-ți-o și pe aceasta mai decât toate. Se pune el pe plâns și plânge, și plânge până i se făcu ochii ca păstrama. De bună samă, nu mai scapă. Cât a fost, a fost, iar acum — hotărât că împăratul îi ia capul. Cum se văieta el așa, și-a adus aminte de țânțar.

Și cât a gândit cu gândul, țânțarul a și fost lângă dânsul.

— Ce greutate ai, stăpâne, de bocești așa de tare?

— Cum să nu plâng, sărmanul de mine, că uite când să mă văd și eu scăpat de nevoi, mă sfârșește împăratul de zile. Mai pot eu să le deosebesc pe fetele împăratului, când ele seamănă leit una cu alta ?

— Nu te scârbi, stăpâne, nici în samă nu lua, eu le cunosc bine pe fetele împăratului, știu care-i mai mare, care-i mai mică, eu între dânsele am crescut. Când le-a scoate împăratul pe tustrele, eu mă voi așeza pe nas la cea mai mică și tu pe aceea s-o alegi.

Fetele împăratului au ieşit toate tot un ochi, tot o faţă, aceeaşi statură, aceeaşi rochie, nici ca să se deosebească cu ceva. Ţânţarul a zburat prin stufării, prin dudăi, a venit şi s-a aşezat pe nasul uneia dintre fete.

Fata a ridicat mâna să-l pălească, da feciorul împăratului a apucat-o de mână şi a spus :

— Aceasta-i, împărate, fata cea mai mică.

Împăratul a zis :

— Adevărat, aceasta este.

Şi era fata aceea mândră şi frumoasă, ca soarele când răsare, ca busuiocul cu floare.

Împăratului foarte bine i-a părut, l-a poftit pe mire în palat, l-a pus în capul mesei şi i-a vorbit:

— Dau fiica după tine şi împărăţia cât încape în hotare. De azi înainte vei trăi cu noi, nu vei şti de moarte, vei vieţui de-a pururi cât lumea şi pământul. Îmblă şi cutreieră împărăţia în lungiş şi în curmeziş, dar înapoi, pe poarta care ai intrat, să nu ieşi, că o să fie rău.

Feciorul de împărat a intrat şi a văzut grădini de aur si argint împodobite cu piatră scumpă, fântâni zidite de marmoră cu căni de argint, râuri pe care curgea lapte şi miere, dumbrăvi cu fel de fel de păsări cântătoare, pajişti cu flori, cu iarbă verde crescută, în trei, în patru împletită, bătută cu mărgărint, de n-am văzut de când sunt... Şi câte şi mai câte nu erau acolo, ca să stai să le spui pe toate, le-ai spune, dar nunta s-a aşezat cu tot temeiul, cu chiote şi veselie şi aşa a ţinut nunta aceea multă vreme, cât anume nu pot spune, căci acolo soarele nici nu răsărea, nici nu asfinţea, stătea numai în crucea amiezii.

După nuntă, s-a aşezat feciorul împăratului pe trai si trăia ca în flori de măr. La un timp de vreme a plecat el la vânătoare, a luat arcul şi când a

tras, săgeata a zburat peste poartă. El a văzut încotro a zburat săgeata, s-a luat după dânsa și a uitat de poveţele socru-său.

A tras zăvorul, a deschis poarta și nu s-a mai gândit să păţească ceva. Când colo, vede strălucind firișorul de aţă de la ghemul cel de aur, își aduce aminte de casă, de tată, de mamă și-l pălește un dor să se ducă să-i vadă. Mai trece cât trece și ce gândi el ? Las toate în pământ și mă duc acasă să văd ce mai este.

Împăratul i-a tot zis :

— Stai, dragul tatei, n-ai la ce te duce, că de atunci au trecut maluri de vreme, nici pomeneală de părinţi, nici neam din răstrăneamul lor nu mai sunt.

Dar el n-a crezut. S-a gătit voinicul de drum, și-a pus armele la îndemână, s-a închinat până la pământ și a plecat.

Împăratul și fata cea mai mică au rămas cu jale în inimă.

S-a pornit feciorul de împărat pe firișorul cel de aur și a tot mers calea înapoi, a ajuns la viţa de vie și a găsit-o bătrână, întinsă pe coline, că nu i se vedea capătul nici într-o parte, nici în alta.

— Stai, voinice, și poposește.

El i-a răspuns :

— Bun cuvânt ai, dar mă grăbesc să ajung mai degrabă acasă.

A mers el mai departe și a ajuns la un stejar bătrân. Și stejarul l-a cunoscut.

— Îngăduie, voinice, stai la popas, că mare bine mi-ai făcut, când ai trecut pe aici. Eu am crescut din ghinda pe care ai acoperit-o cu pământ.

Feciorul de împărat s-a mirat, nici nu-i venea să creadă că a trecut atâta vreme.

A mers mai departe, a ajuns la palatul de unde luase ghemul de aur, și l-a găsit pe balaur uscat de bătrân. I-a dat bună ziua, balaurul s-a bucurat, a întors capul și a spus :

— Măi băiete, acum era să te mănânc, dar fiindcă mi-ai dat bună ziua nu-ți fac nimica.

Feciorul de împărat a intrat și l-a găsit pe stăpânul palatului. De multă vreme ce-a trecut îi crescuse barba, cu o parte se învelea și alta își așternea. Bătrânul a ridicat genele de la ochi cu cârja, s-a uitat la voinic și a zis :

— Înapoi când vei veni, tot pe aici să treci.

Și-a luat el ziua bună, s-a pornit spre casă, căci nu mai rămăsese mult, și când a ajuns la chilia sihastrului, a dat de o sihlă deasă, să te apuce lupii de spate. Cât despre chilie, sihastru — nici urmă. L-a pălit pe feciorul de împărat tristețea și mai că-l bătea gândul să se întoarcă înapoi, dar nu s-a oprit, a mers înainte și a ajuns acasă. S-a uitat încolo, s-a uitat încoace, într-o parte, în alta și n-a văzut nimic. Numai prepunea locurile. A potrivit cam pe unde era casa părinților, dar n-a găsit nici palat, nici curte, erau numai niște risipituri. Într-o râpă a zărit o căscioară. S-a dus acolo și a întrebat așa și așa. În casa ceea trăia un moșneag de trei sute de ani. El i-a spus că a auzit de la răstrăbunii că a fost aici curtea unui împărat, care avea un fecior și vorbeau că s-a dus pe lume după viață fără moarte și tinerețe fără bătrânețe, să trăiască cât lumea și pământul. În sat a fost după aceea o ciumă și a murit și om, și vită, și pasăre. Feciorul de împărat s-a scârbit, și-a adus aminte de sfatul lui socru-său și s-a întors înapoi. Când a ajuns pe locul unde fusese poarta curții împărătești, vede un mar-

coteț [1]. Dă voinicul cu piciorul în marcoteț și de desupt iese moartea — neagră, uscată.

— Ehe, dragul mătușii, tocmai acum ai venit, de când te aștept eu, nu-mi pot mântui zilele fără tine.

Voinicul și-a ținut firea și hai fuga înapoi, de da inima dintr-însul, să ajungă cât mai degrabă la tărâmul de unde venise.

Când l-a văzut moartea fugind, s-a luat după dânsul.

Aproape de casa moșneagului nu mai putea fugi, a dat bună ziua balaurului, balaurul s-a bucurat, a întors capul într-o parte și voinicul a intrat. De ostenit ce era, atâta a zis :

— Ajută-mă, moșule, nu mă lăsa, pune-mă la cale ce să fac, că mă calcă moartea din urmă.

Moșneagul i-a dat un brâu și i-a spus :

— Na, dă-i-l morții, să-l poarte până l-a ponosi, de nu se va ține fir de fir, și abia atunci să vină la tine.

Când a ajuns moartea și a văzut balaurul, a ridicat coasa să-l taie. Balaurul a sărit cu gura căscată, cu limba înfocată, a duhnit foc și smoală asupra ei și n-a lăsat-o să se apropie.

— Stai, boanghină, oprește-te, ce dai oarbă peste oameni ?

— N-am treabă cu tine, dă-mi drumul să intru în casă.

— Trebuia să-mi fi dat bună ziua, iar acum caută-ți de drum, dacă ți-s dragi zilele, că ia amuș te-oi apuca, ți-a trece de toate.

Văzându-l așa vâlvaș [2], moartea a dat înapoi și de departe striga :

[1] *Marcoteț*, hârdău, vas de lut ars cu gura largă, folosit în gospodărie pentru frecatul macului, seminței de cânepă.

[2] *Vâlvaș*, arțăgos, îndârjit.

— Moşule, dă-i drumul feciorului de împărat să iasă afară, c-am să-ţi smulg barba câte un fir.

Atunci a ieşit feciorul de împărat cu brâul şi a spus :

— Na, moarte, brâul acesta, încinge-te, întoarce-te înapoi şi poartă-l. Când îl vei ponosi de istov, de nu se va mai ţine fir de fir, să vii la mine.

Moartea a luat brâul să-l poarte, să-l ponoseas-că, iar feciorul de împărat a mers tot înainte, a ajuns la stejar şi stejarul l-a chemat :

— Vino, voinice, la popas.

— Nu pot, că mă ajunge moartea din urmă.

— Despre asta n-avea grijă, bagă mâna în scorbura mea, scoate un toiag de fier.

— L-am scos...

— Dacă te-a ajunge moartea din urmă, dă-i toiagul acesta şi spune-i să-l poarte, până-l va roade, de nu va avea ce ţine în mână, şi abia atunci să vină la tine.

Şi cum a vorbit l-a şi nimerit.

Voinicul şi-a luat ziua bună şi mişcă, băiete, a mers el şi a mers peste câmpuri fără drumuri, peste ape fără vaduri. Şi într-o zi îi iese moartea în cale.

— Stai, voinice, atâta ţi-a fost să trăieşti !

— De ţi-i voia să mă sfârşeşti de zile, sfârşeşte-mă, dar mai întâi poartă toiagul acesta de fier şi, când îl vei roade, de nu vei avea ce ţine în mână, atunci să vii la mine.

Moartea a apucat toiagul şi a luat drumul în picioare, că doar trebuia să îmble, nu ceva, ca să roadă un toiag ca acela.

Feciorul de împărat, când s-a văzut slobod, parcă prinsese aripi, a mers cale înainte, a ajuns la viţa de vie şi viţa de vie, cum l-a văzut, de departe l-a chemat :

— Stai, voinice, de mănâncă poamă și bea vin.

— De stat, prea aș sta, dar trebuie să mă duc, că mi-s drumurile departe și cărările încurcate, uite mă ajunge moartea din urmă.

— N-avea nici o grijă, că m-oi pune luntre și punte să-ți fiu de folos.

— Toate ca toate, de mi-i spune ce să fac să opresc moartea, știu că mi-i face un bine.

— Apoi de te ajunge, să arunci sabia și să zici :

— Ia, moarte, sabia și ține-o să rugunească, până nu s-a alege nimica dintr-însa, și atunci vino la mine.

— Îți mulțămesc, cum oi da ochii cu dânsa, cum i-oi spune.

S-a pornit iar feciorul împăratului pe cale, pe cărare și pășea cât apuca piciorul. La o habă de vreme se pomenește cu moartea în față.

— Stai, că ți-a venit capătul !

— Apoi, dacă ți-i vorba de așa, nu-ți stau împotrivă. Iată mai am o sabie, nu m-aș lăsa de ea o dată cu viața, ți-o dau s-o ții până va rugini și nu se va alege nimica dintr-însa, și atunci, de mă vei ajunge — bine, de nu, să nu cauți pricină, că eu mă duc la tărâmul de unde am plecat.

Feciorul împăratului i-a dat sabia și s-a tot dus. După ce a ruginit sabia, moartea s-a pornit din urma lui ca vântul și ca gândul. Da atunci feciorul împăratului a ajuns la palat, a deschis poarta, fiica cea mai mică i-a ieșit în întâmpinare, l-a apucat de mână, când colo și moartea sosește și-l apucă de picior.

— Stai pe loc, ești al meu, unde te duci ? făcu moartea.

— Ba e al meu ! se opuse fiica împăratului.

— Dă-i drumul !

Fata împăratului a zis atunci :

— De-i așa, eu l-oi face un măr de aur, l-oi azvârli în sus, și cine dintre noi îl va prinde, a aceleia va fi.

Fata împăratului a azvârlit mărul cel de aur în sus și mărul s-a prefăcut în luceafăr de seară.

Împăratul și cele două fete ale lui au venit la poartă și, aflând ce-i socoteala, au prefăcut-o pe fată într-un măr de aur, au aruncat-o în sus și i-au spus să-l găsească pe feciorul împăratului și să se coboare cu el în curtea palatului, că moartea n-o să aibă ce face.

Mărul a zburat în cer și s-a prefăcut în luceafărul de zi.

Văzând una ca aceasta, moartea s-a mâniat, i-a călcat pe tustrei pe umbră și l-a prefăcut pe împărat și cele două fete stane de piatră în poartă. De atunci sunt luceferii în cer și stâlpi de piatră la porți.

Am încălecat pe un arici
Și am venit până aici,
Am încălecat pe un pui
Și altă poveste nu-i.

(Stejăreni, raionul Nisporeni)

PENEȘ-ÎMPĂRATUL

A fost odată ca niciodată, dacă n-ar fi fost, nici povestea n-avea rost.

A fost odată un om și o femeie, care aveau un băiețel. Și când se gândeau ei să-l crească, să-l facă să cunoască lumea, au murit și unul și altul și a rămas băiețelul mic de tot pe seama nimănui.

Cu dânsul a rămas în casă și un motan. Ce să facă motanul cu băieţelul ? Se apucă să-l crească. Se porneşte el prin cămări, prin hambare după pâine, după slănină, după caşcaval ca să-l hrănească. Dar n-avea cine să le facă focul, n-avea băiatul straie pe el, şi atunci ce s-a gândit motanul ? A luat o pernă dintre cele mai mari, a descusut coşul la o margine, a băgat băiatul în pene şi trăia acolo, habar de grijă nu avea ; de cald îi era cald, mâncare îi aducea motanul îndeajuns. Căuta motanul de băieţel cum e mai bine, şi nume i-a pus Peneş de la penele din perna în care trăia.

Când a crescut băiatul mare, motanul i-a spus :

— Măi băiete, eu am să te însor.

— Şi pe cine vrei să mi-o peţeşti ?

— Pe fiica împăratului.

— Ehe-he, nu mai cred.

— Iată o să vezi, doar n-om peţi pe te miri cine.

A doua zi, s-a sculat motanul des-de-dimineaţă şi s-a pornit la împărat, căci auzise că are o fată frumoasă, că la soare te poţi uita, iar la dânsa ba. Pe drum se întâlneşte cu un iepure. Motanul s-a speriat de iepure, iepurele de motan şi au fugit care încotro. De după o movilă se uitau unul la altul.

— Unde te duci tu, măi motane ?

— Mă duc la împărat să mă jeluiesc, că nu-mi dau pace să trăiesc în sat, mă alungă, mă bat, nu mă hrănesc.

Iepurele s-a plâns şi el :

— Şi pe mine nu mă lasă să trăiesc pe deal, mă fugăresc cu ogarii, mă împuşcă, pun laţuri să mă prindă, nu-mi mai pot afla loc de tihnă şi clipă de odihnă. Merg şi eu la împărat să mă jelui.

— Cât despre mine, haide, dar degeaba mergi, n-o să-ţi facă împăratul dreptatea.

— De ce ?

— Eu sunt singur în tot satul. Pe mine o să mă asculte şi o să-mi facă dreptate, iar cu tine nici n-o să vreie să vorbească, o să zică, cum aşa, din atâţia iepuri n-a venit nimeni să se jeluie şi acum te-ai găsit tu unul singur. Dacă aţi fi voi vreo cincizeci de iepuri, v-ar asculta şi v-ar face dreptate.

— Aşa ? făcu iepurele. Păi, îngăduie puţin, că acum ne strângem noi vreo cincizeci la număr şi mergem.

S-a dus iepurele încolo, prin tufişuri, prin rediuri, prin grădini, a strâns cincizeci de iepuri şi a venit la motan. Motanul se porneşte înainte, iepurii din urmă, merg pe drum prin sate. Oamenii alergau la gard şi se minunau.

— Uite, măi, un motan duce cincizeci de iepuri după el !

Au mers ei cât au mers, şi au ajuns la curtea împăratului. Bate motanul la poarta cea mare şi numai iată că vine un oştean şi-l întreabă ce caută.

— Am treabă la împărat.

I-au dat drumul motanului în curte, în palat, a mers în faţa împăratului şi i-a vorbit aşa :

— Înălţate împărate, ţi-a trimis Peneş-împăratul cincizeci de iepuri, polcon ca să-i dai fiica după dânsul.

Împăratul a ieşit în pridvor, a văzut iepurii şi s-a mirat :

— Mare şi falnic vânător trebuie să fie acela, dacă a vânat el cincizeci de iepuri. Ai mei vânători se duc, dar nu vânează mai mult de doi, trei, iar el cincizeci deodată şi toţi vii. Motanul a zis :

— Dă-mi o chilie să închid iepurii, că stau fără pază.

Împăratul a dat poruncă la chelar să descuie o odaie mare și să deschidă poarta.

Motanul s-a dus la iepuri și le-a spus :

— Hai să mergem cu toții, că ne-a dat o odaie, și o să ne pună la masă, iar pe urmă o să vină împăratul și o să ne facă dreptate.

Iepurii au intrat toți în odaie, chelarul a închis ușa, a tras zăvorul și a pus strajă. Acum au văzut iepurii c-au încurcat-o rău cu motanul și cam știau ei ce avea să li se întâmple mai departe.

Împăratul l-a pus pe motan la masă, l-a primit ca pe un oaspete scump. Motanul l-a lăudat pe Peneș-împărat în fel și chip, că împăratul vorbi :

— Spune-i să vină și el altă dată.

— O să vină, luminate împărate, dar deocamdată are multe treburi.

După ce au ospătat, împăratul i-a dat motanului bucate de drum, l-a petrecut și și-a luat ziua bună.

Motanul a venit fuga acasă, i-a adus băiatului bucate împărătești, și i-a spus :

— Măi băiete, eu am să te însor.

— Cu cine ?

— Cu fiica împăratului.

— Și cum ai s-o logodești ?

— Aoleu, da ce nu știu eu ?

La o săptămână se gătește motanul să se ducă iară la împărat și pe la prânz era hăt departe. Mergând așa, s-a întâlnit cu o vulpe și cum s-au văzut, s-au speriat unul de altul — vulpea de motan și motanul de vulpe. O pornesc la fugă care și încotro. Și după o movilă se întâlnesc amândoi nas în nas.

— Încotro te duci tu, măi motane ?

— Mă duc la împărat să mă jelui.

— Dar ce necazuri ai ?

— Nu-mi dau pace să trăiesc în sat, mă hăiduiesc [1], mă bat, mă țin flămând, mă asmuță cu câinii, că nu-mi mai ticnește de viață.

Pe vulpe au pălit-o lacrimile și s-a căinat și ea :

— De la un timp încoace și eu nu mai pot trăi pe deal, mă fugăresc cu ogarii, mă împușcă, mă scot cu fum din vizuină. Ia-mă, motane, și pe mine, să mă jelui, să-mi facă dreptate.

— Nu te sfătuiesc, cumătră vulpe, să mergi singură. Dacă ați fi fost vreo cincizeci de vulpi, atunci calea-valea. Eu sunt singur în tot satul, împăratul o să mă asculte și o să-mi facă dreptate, iar pe tine n-o să te asculte, o să zică, cum de celelalte vulpi nu vin să se jeluie. De v-ar vedea împăratul, că sunteți multe, v-ar da crezare, dar așa nu.

— Stai oleacă, motanule, că amuș ne strângem vreo cincizeci de vulpi și mergem și noi la împărat.

Motanul a zăbovit, iar vulpea s-a dus repede prin hârtoape, prin ponărâturi, prin stufării, a venit cu cincizeci de vulpi și, după ce s-au înțeles din vorbă, s-au pornit ca să meargă în tovărășie, până la curtea împăratului.

Motanul, fiindcă știa drumul, mergea înainte. Iar vulpile veneau turmă după dânsul. Prin sate, pe unde treceau, alerga lumea la porți cu gura căscată :

— Mare ți-i minunea, mai dăunăzi a trecut un motan cu iepuri, iar azi cu vulpi. Oare unde se duc ei ?

---

[1] *A hăidui*, a haidui, a huidui, a alunga cu ocări, cu fluierături și strigături („huideo").

Au mers ei drumul lor înainte și au ajuns la curtea împăratului. Motanul s-a dus drept la împărat cu închinăciune și plecăciune :

— Preaînălțate împărate, ți-a trimis Peneș-împăratul cincizeci de vulpi poclon ca să-i dai fata după dânsul.

Împăratul a dat poruncă să închidă vulpile și să întindă mesele, să-l primească pe motan.

Motanul s-a dus cu chelarul, au deschis porțile cele mari și, când au intrat vulpile în curte, acolo slugile împăratului se apucase de ucis și de jumulit iepurii. Și era un urlet și un țipăt, de-ți lua auzul.

Vulpile s-au speriat :

— Da cine răcnește acolo ?

Motanul le-a răspuns :

— Mai dăunăzi au venit la palat niște iepuri și s-au plâns și ei. Împăratul i-a ascultat pe toți, le-a făcut dreptate și iată au benchetuit, s-au încheiat și acum cântă, chiuie.

Vulpile, auzind așa, l-au rugat pe motan :

— Spune să ne deie la o parte, în altă odaie, să nu ne ducă acolo peste ei, că cei beți îs cu harțag, caută pricină și gâlceavă.

Chelarul a închis vulpile într-o chilie alături, a încuiat ușa și a pus pază.

De cum le pusese la închisoare sub pază, le-a cuprins o frică pe toate. Abia acum înțeleseseră vulpile că ce au făcut n-au făcut bine.

Împăratul l-a primit pe motan cu ușile deschise, cu bucate pe mese și mult se mira, ce fel de vânător e acela de a vânat cincizeci de vulpi odată și toate vii.

— Vânătorii mei dacă se duc nu aduc decât o vulpe, două și acelea ucise, cu blana ruptă, ciuruită.

— E mare și viteaz, făcu motanul, mai viteaz ca el nici nu se află în lumea întreagă !

— Cum ar face el să vină să-l cunoaștem, căci vedem că-i om vrednic.

— O să vină, luminate împărate, o să vină.

După ospăț, motanul s-a întors acasă cu daruri și bucate și i-a spus lui Peneș :

— Măi băiete, eu am să te însor.

— Și pe cine ai ales-o de mireasă ?

— Pe fiica împăratului.

— Lasă, nu mă lua în râs.

— O să vezi. Iată ți-am adus și niște bucate.

— Acestea-s de la împărat ?

— Păi !

— E-ha-ai !

— De la împărat, sau nu vezi ce mănânci ?

După ce s-a odihnit, motanul iar s-a pornit pe drumul cela spre curtea împăratului. În calea lui s-a întâlnit cu un lup și de frică o porniră la fugă — unul într-o parte, altul în alta și după o movilă s-au întâlnit amândoi.

— Încotro și unde te duci tu, măi motane ?

— Mă duc cu jalbă la împărat.

— Da ce supărare ai ?

— De la o vreme nu mai am trai nici pace în sat : mă bat toți, mă fugăresc pentru orice vină îmi găsesc pricină și iată m-am pornit să-i spun împăratului toate, să-mi facă dreptate.

Lupul s-a plâns și el de soarta ce o avea :

— Și pe mine mă gonesc de pe deal, din crânguri cu câinii, mă împușcă, n-ar fi oare cu cale să merg și eu la împărat să mă jelui ?

Motanul i-a vorbit lupului așa :

— Mai stai, lupule, mai stai, să ne dăm cu sfatul, nu te grăbi să mergi la palat. Eu mă duc, dar sunt unul singur la tot satul, iar voi sunteți mulți

și, de-i merge numai tu, împăratul n-are să te asculte, altă vorbă ar fi să mergeți voi vreo cincizeci la număr, împăratul numaidecât v-ar primi și v-ar face dreptate, iar ție unul n-are să-ți facă; o să zică, cum de ceilalți n-au venit să se jeluie, te-ai găsit tu un proclet. Dacă v-ați strânge acum îndată, eu v-aș aștepta și v-aș duce la palat să vă facă și vouă dreptate.

— Mai zăbovește puțin, motane, să trec pe la verii mei și mergem cu toții.

A dat lupul târcoale prin dumbrăvi, prin codru și, nu mult la mijloc, vine cu cincizeci de lupi, și iată-i se întâlnesc cu toții și pornesc.

Pe unde treceau, oamenii ieșeau la drum și ședeau cu toții cu ochii zgâiți.

— Uite-l, măi, tot motanul cela cu o turmă de lupi. Oare unde-i duce?

A ajuns motanul cu lupii la curtea împăratului și, când i-a văzut strajnicii, i-a împlut o frică, de nu știau unde să fugă.

Motanul a intrat drept în palat, s-a închinat în fața împăratului și i-a spus:

— Luminate împărate, ți-a trimis Peneș-împăratul cincizeci de lupi poclon, ca să-i dai fata după dânsul.

Împăratul a ieșit în pridvor să vadă pricopseala și a dat poruncă să-i închidă cât mai repede. Chelarul a alergat, a deschis porțile și lupii au intrat în curte.

În vremea aceasta slugile împăratului jupuiau vulpile de vii și era un schelălăit și un răcnet, că-ți venea să-ți iei lumea în cap.

Lupii s-au îngrozit:

— Ce se aude? Săriți! Se face moarte de om!

Motanul i-a liniștit:

— Fiţi pe pace. Mai deunăzi au venit la împărat o turmă de vulpi, s-au plâns şi ele de viaţa lor, împăratul le-a primit, le-a făcut dreptate, le-a pus la masă şi ele de bucurie s-au aşezat pe petrecere şi pe chef, s-au îmbătat şi chiuie şi răcnesc, ce fac, nu-i de obrazul lor.

— Vă rugăm să nu ne daţi şi pe noi acolo, să se lege cei beţi, să ne facă de râs.

Chelarul i-a închis în altă odaie, a tras zăvorul, a încuiat lăcata şi a pus straja la uşă.

Abia acum bieţii lupi înţeleseseră că o păţiseră rău şi c-au să le pună pielea pe grindă, dar ce puteau face ?

Împăratul l-a poftit pe motan la masă, l-a cinstit, l-a ospătat şi mult se mira de un vânător viteaz şi darnic ca acela.

— Vânătorii mei rar când aduc câte un lup şi atunci fac goană mare, se duc cu mulţi câini şi ogari, dar lup viu n-au adus niciodată.

— Luminate împărate, Peneş e vânător iscusit, nu se găseşte nimeni să-i stea împotrivă.

— Cum ar face să vină şi el măcar o dată, că mult bine ne-ar părea şi mare cinste am avea.

— O să-i spun să vie numaidecât.

La plecare împăratul l-a împlut pe motan cu daruri scumpe, cu bucate pentru drum, a pus oştenii să-l petreacă.

Motanul s-a dus drept la băiat.

— Scoală, Peneş !

— Da ce este ?

— Hai la împărat să facem logodna, să aşezăm nunta.

S-a sculat băiatul, a ieşit din pene, s-a spălat şi s-a dus cu motanul. Au mers ei, au tot mers şi au ajuns la un pod peste o apă mare, cum ar fi Nistrul, ori mai mare, şi motanul i-a zis :

— Bagă-te sub pod și stai până voi veni eu.

Băiatul s-a vârât sub pod, iar motanul s-a dus la târg, a îmblat din dugheană în dugheană, a cumpărat cușme, chivere, comănace, pălării, cât i-au ajuns parale, s-a dus la râu și le-a dat toate pe apă.

— Acum, zice motanul către băiat, așteaptă-mă aici sub pod, și, când a veni împăratul cu oaste, să nu ieși, să aștepți, să-ți aduc haine să te îmbraci.

Se duce motanul în grabă mare la palat. Împăratul, cum l-a văzut, i-a ieșit înainte.

— Nici de data aceasta n-a venit Peneș-craiul ?

— E pe drum, împărate luminate, dar s-a întâmplat o nenorocire mare, când veneam încoace, am trecut peste o apă mare și s-a înecat toată oastea lui Peneș-împăratul, numai cușme și pălării plutesc deasupra. Cu mare greu l-am scos pe dânsul fără trăsură, fără straie, și stă gol-goluț sub un pod.

Împăratul, auzind de o așa nenorocire, porunci îndată să ieie haine, cai, trăsură și merse la el.

Motanul a alergat înainte, i-a adus straie împărătești, băiatul s-a îmbrăcat, a ieșit de sub pod și nu-și putea rupe ochii de la hainele celea împodobite, aurite, se uita, se răsucea și într-o parte și în alta.

Împăratul vede și întreabă :

— Ce se uită tânărul așa la straie ?

Motanul îi răspunde :

— Nu i-s pe plac, preaînălțate împărate, el a avut haine de crai, de mare logofăt.

— Sănătos să fie, straie i-om face și oștire i-om găsi, să nu se scârbească.

Împăratul l-a suit în trăsură, a mers cu oștenii, cu alai la palat. Acolo la palat împărăteasa i-a în-

tâmpinat cu o fată așa de frumoasă, de credeai că e ruptă din soare.

I-au logodit, au făcut ospăț, iar după ospăț — o nuntă mare, cu toată lumea din împărăție. Au petrecut ei acolo o săptămână ori poate o lună, i-a arătat împăratul moșiile, bogățiile, oastea toată. După aceea a zis :

— Acum să mergem și la ginere, să vedem și averea lui.

Motanul spune :

— Haide, luminate împărate, și-ți vedea ce are și el.

Motanul știa un loc, unde aveau zmeii curți, moșii, vite, hambare. A potrivit el, pe când erau toți pe deal la lucru și i-a spus împăratului să gătească oștire, trăsuri, să meargă din urma lui.

Împăratul a adunat muzicanți, oșteni cu tunuri, călăreți, trăsuri multe și a dat poruncă să pornească.

Motanul mergea cale de o poștă înainte, mai departe de ei. Ajungând pe moșia zmeilor, a văzut pe un imaș o cireadă de vite. Motanul i-a chemat pe văcari și le-a spus :

— Măi, oameni buni, o să treacă pe aici acum Peneș-împăratul cu oastea, cu nunta și o să întrebe : „Ale cui sunt vitele acestea ?“ Voi să răspundeți că-s ale lui Peneș-împăratul și o să vă azvârle bani, și o să vă facă gospodari, să nu cumva să spuneți că-s ale zmeilor, că o să tragă cu puștile și cu tunurile în voi și o să vă omoare.

— Bine, așa vom striga, cum ne-ai spus, au răspuns slugile zmeilor.

Nu zăbavă vreme văcarii au auzit tunurile bubuind, muzica cântând și au ieșit la drum.

Când au ajuns în dreptul lor, împăratul s-a sculat în picioare și a întrebat :

— Ale cui sunt cirezile acestea ?

Văcarii au răspuns :

— Ale lui Peneș-împăratul ! Ale lui Peneș-împăratul !

Împăratul s-a bucurat, le-a azvârlit bani și s-a dus mai departe.

Motanul în vremea aceasta a ajuns la o herghelie mare de cai, a chemat herghelegiii și le-a spus și lor :

— Degrabă o să treacă pe aici Peneș-împăratul cu oștirea, cu nunta și o să vă întrebe ale cui sunt hergheliile acestea, voi să răspundeți cu toții că sunt ale lui Peneș-împăratul și o să vă samene cu galbeni, să nu spuneți că sunt ale zmeilor, că o să tragă în voi cu puștile și o să vă omoare.

A ajuns până acolo și împăratul cu oastea. Herghelegiii, argații zmeilor au ieșit la drum. Împăratul s-a sculat în picioare în trăsură și i-a întrebat :

— Ale cui sunt hergheliile acestea de cai ?

Herghelegiii au răspuns cum îi învățase motanul :

— Ale lui Peneș-împăratul ! Ale lui Peneș-împăratul !

Împăratul a scos câțiva galbeni și i-a aruncat la picioarele slugilor.

Merge motanul mai înainte și vede turme de oi, de porci, le face semn ciobanilor și porcarilor să vie și le vorbește și lor tot așa :

— De după deal vine împăratul cu oștire mare, cu muzicanți și întreabă pe toți ale cui sunt cirezile de vite, hergheliile de cai, moșiile și cine nu știe și răspunde că-s ale zmeilor, trage în ei cu foc și-i omoară și le ia turmele, iar cine știe și spune că-s ale lui Peneș-împăratul, împăratul le azvârle bani și-i face gospodari, oameni cu stare.

Ciobanii și porcarii s-au bucurat.

— Bine că ne-ai dat un sfat, că nici nu știam ce ne paște.

Motanul s-a dus pe drum mai departe înainte, iar în urma lui a sosit împăratul cu muzica și cu oștirea toată din tunuri împușcând, din biciuri pocnind. Ciobanii, porcarii au ieșit la drum să vadă. Ajungând în dreptul lor, împăratul s-a oprit și i-a întrebat :

— Ale cui sunt turmele acestea de oi și de porci ?

Ciobanii și porcarii au răspuns într-un glas :

— Ale lui Peneș-împăratul ! Ale lui Peneș-împăratul !

Împăratul sărea în sus de bucurie, când vedea atâtea turme de oi, herghelii de cai, cirezi de vaci, tamazlâcuri de boi, cârduri de păsări și câte și mai câte. El a scos o mână de galbeni și i-a semănat pe jos pentru ciobani și pentru porcari. Aceștia mulțămiră de alișveriș și-și căutară de treburi.

Mai alergând o bucată de loc, motanul vede în zare curțile zmeilor.

Și zmeii aveau palat frumos, acareturi, așezate cu tot temeiul, și bogăție, de nu-i țineau seama.

Se apropie el, se uită : porțile-s deschise, ușile la palat — deschise, mesele — încărcate cu bucate, zmeii se pregăteau tocmai să ospăteze. Motanul a venit în fața zmeilor și le-a spus :

— Mare foc și mare pară s-a abătut asupra voastră, vine împăratul cu oaste multă, cu tunuri să vă prăpădească, să vă mântuie de istov.

Zmeilor le-a părut o șagă, dar când au auzit tunurile bubnind, s-au băgat în toate boalele.

— Ce să facem noi, unde să ne ascundem ?

Motanul s-a uitat în curtea zmeilor, a văzut într-o parte niște stoguri de fân, girezi de paie și le-a spus :

— Ascundeți-vă în fân, în paie și n-o să vă găsească.

Zmeii erau voinici tare, s-au dus la o gireadă de paie, au ridicat-o în sus și s-au ascuns la mijloc.

Motanul ce a făcut? A dat foc la paie, apoi a alergat înaintea împăratului și i-a spus:

— Împărate luminate, s-au aprins paiele și fânul.

Împăratul i-a răspuns:

— Mirele și mireasa să ne trăiască, vitele să fie sănătoase, că fân și paie s-or mai găsi.

Zmeii au ars în foc, toți s-au făcut scrum, nici unul n-a scăpat.

Împăratul cu oștirea a ajuns cu alai, cu bucurie, a dat poruncă lăutarilor să cânte și a pornit nunta și la mire. După nuntă, după petrecere, a rămas Peneș-împăratul stăpân în locul zmeilor și trăia bine, cum nici nu visase.

După o bucată de vreme, se duce motanul la Peneș-împăratul și ba o vorbă ba alta, până ce odată îl întreabă:

— Așa-i că-ți pare bine că te-am făcut împărat?

— Îmi pare bine și-ți zic bogdaproste, și seara și dimineața.

— Dar cu ce o să mă răsplătești?

— O să te țin ca pe palmă până la adânci bătrânețe, căci am putere, am bogăție.

— După moarte ce ai să faci cu mine?

— Eu n-am pe nimeni în lumea aceasta, numai pe tine, o să-mi fie greu să mă despart, o să plâng și o să împlinesc dorința ta cea de pe urmă.

— De-oi muri, mă vei comănda cum se cuvine?

— Ți-oi face un sicriu numai de aur și te-oi pune într-însul.

Motanul a mai lăsat să treacă un an, doi, trei și într-o seară s-a făcut mort. Afară ploua și era un glod și o știoalnă, că te miluiai și de un câine să-l lași afară. Împăratul, văzând motanul mort, a dat poruncă la slugi :

— Luați cotoiul cela de coadă și aruncați-l în știoalna ceea, să nu steie aici.

Slugile l-au scos afară, l-au azvârlit cât colo, și când a căzut, s-a cufundat motanul în mocirlă. Cu chiu cu vai a ieșit el de acolo și s-a dus la dos. Bietul motan nici nu bea, nici nu mânca, se usca din picioare de plâns și inimă rea. Mai apoi s-a dus la Peneș-împăratul în palat și i-a spus :

— Aceasta ți-a fost comândarea ? Ai spus că o să-ți fie greu să te desparți, că o să mă petreci cu cinste la locul de odihnă, iar tu ce ai făcut ? Ai poruncit să mă deie unde-i glodul mai mare și știoalna mai adâncă.

Motanul a ieșit și a dat foc la palat și a ars tot din vârf pân-la talpă, iar cenușa a suflat-o vântul, a spălat-o ploaia și nici locul nu i s-a mai cunoscut.

Iar el s-a dus în pădure, a trăit de aici încolo cu juvinele sălbatice și s-a făcut și el sălbatic. De atunci sunt motani sălbatici prin pădure.

Asta-i povestea.

Cine o s-o știe mai lungă,
Facă bine să ne-o spună ;
Iar cine o va ști
Și n-o va povesti,
Să pornească în lume
Spre soare-apune
Cu toiag în mâna stângă,
Să dea-n cărare strâmbă,
La mese deșerte ;

Iar cine va ști
Și va povesti,
Să ia toiag în mâna dreaptă,
Să nimerească pe cale dreaptă
Pe drum, pe cărare
Spre soare-răsare,
La porți deschise,
La făclii aprinse,
La pahare pline,
La cuvinte bune.
Acum...
să ne auzim de bine
Cu vorbe frumoase pe mâine.

(Baraboi, raionul Dondușeni)

FĂT-FRUMOS ȘI LUPUL DE FIER

A fost când a fost. Demult tare a fost. Multă vreme a trecut de atunci, multă apă a mânat Nistrul la vale, multe stele au căzut din cer, multe rânduri de frunze s-au scuturat în codru.

A fost odată un om și o femeie, care aveau un băiat. Și creștea băiatul cela văzând cu ochii, cât altul într-un an, el creștea într-o lună, cât altul într-o lună, el într-o zi, creștea ca din apă, ca din poveste, și nume i-au pus Făt-Frumos.

Când să-l vadă mare și voinic, moare femeia. Rămân singurei pe lume. Iată că peste o vreme omul se însoară a doua oară și ia o hârcă de babă cioturoasă și rea ca hreanul. Baba avea trei fete țâfnoase și afurisite, că doar necuratul să se împace cu ele. Bietul moșneag, nu-i mai era nici ca-

sa casă, nici masa masă. De acum înainte nu mai știa nici de mâncare, nici de nimica și nici ceas de tihnă, nici loc de odihnă nu mai avea. Într-o zi, moșneagul dădu pe de-a dreptul :

— Măi, babă, ce ne ții tu flămânzi, fă zeamă, colțunași, plăcinte, să mâncăm și noi.

Baba atunci zice către moșneag :

— Apoi, omule, dacă-l vei pierde pe băiat, ți-oi face de mâncare, că ți-a mirosi de viață cu dulceață și de trai cu priință.

Șerpoaica de babă și-a pus în gând să-l mântuie de zile pe băiat și a ținut una și bună până l-a făcut pe moșneag de i-a jucat după cum i-a cântat.

Face ea ce face și-l trimite pe băiat cu vitele la pășune, iar de mâncare viespea de babă i-a pus o turtă de cenușă. Băiatul s-a dus cu vitele și pe la vremea prânzului dezleagă traista și, când colo, nu găsește decât o turtă de cenușă. A prins el a plânge și a suspina. Un bou bălan se apropie de dânsul și-l întreabă :

— De ce plângi, stăpâne ?

— Cum să nu plâng, dacă mama cea vitregă mi-a pus demâncare turtă de cenușă.

— Taci, nu plânge, nici în seamă nu lua. Ia un corn de-al meu și scoate demâncare ce-ți poftește sufletul.

A luat Făt-Frumos un corn de bou, s-a dus sub un copac și a întins o masă cu fel de fel de mâncăruri și băuturi.

După ce a mâncat, a pus cornul la loc, iar seara când s-a dus acasă a ascuns traista sub pat. Baba cată și găsește turta neîncepută. Așa a fost o zi, două, o săptămână, alta. A văzut baba că băiatul nu slăbește.

„Oare cu ce trăiește el, de nu flămânzește ? Este ce este la mijloc !“ s-a gândit baba și o trimite pe

fata cea mai mare să vadă ce mănâncă el acolo la păşune.

Se duce fata, se ascunde în nişte tufişuri, pândeşte cât pândeşte şi adoarme.

La amiază Făt-Frumos a dezlegat traista, a dat peste turta de cenuşă şi s-a pus iar pe plâns.

Boul cel bălan s-a desprins de cireadă, a venit şi l-a întrebat :

— Ce plângi, stăpâne ?

— Cum să nu plâng, dacă mama cea vitregă nu vrea să mă crească, ci vrea să mă prăpădească. Ea şi astăzi mi-a pus în traistă turtă de cenuşă.

— Taci, nu plânge, ia un corn şi mănâncă ce-ţi pofteşte inima.

Băiatul a luat un corn, a scos dintr-însul mâncăruri, a ospătat în voia cea bună, apoi l-a pus la loc. Fata babei a dormit şi nici n-a visat, nici n-a văzut nimic.

Seara, Făt-Frumos a venit si sfârr ! traista sub pat. Baba a căutat şi a găsit turta întreagă. A chemat atunci fata.

— Ce a mâncat el azi ?

— Nu l-am văzut să mănânce.

Baba prinse a striga şi a trăsni, că nu mai putea nimeni să-i închidă gura.

A doua zi, a trimis-o pe cea mijlocie să pândească.

— Să iei seama ce mănâncă, că de nu îţi iau capul. Cea mijlocie a stat cât a stat la pândă, până a adormit şi n-a văzut când băiatul a luat cornul, a mâncat şi l-a pus la loc.

Seara, baba a făcut ce a făcut şi amandea [1] la traistă să vadă turta. Când colo, turta întreagă, băiatul sătul, nici să deie vrun semn din partea

[1] *Amandea la traistă*, fuga la traistă, repede la traistă.

mâncării. Baba a luat-o pe fată la cetărat [1] și dacă i-a spus că a adormit și nu știe nimic, îi veni să-i înfigă unghiile în gât de ciudă.

A treia zi iar îi pune băiatului o turtă de cenușă și o trimite pe fata cea mai mică să pândească.

— Să vezi, să iei seama ce mănâncă el!

— Bine, mămucă, așa oi face, a răspuns fata și s-a prefăcut că se duce fie că pentru munca câmpului, fie că pentru altă trebuință, ca să nu se prindă băiatul.

Acolo, la pășune, la vremea mesei, băiatul iar a întins o masă pe iarbă verde, cum nu s-a mai pomenit. Iar fata în vremea asta se uita pe furiș și vedea ce face el.

După ce a gătit de luat masa, a pus cornul la loc, iar după asfințitul soarelui, când se îngâna ziua cu noaptea, s-a dus acasă, sfârr! traista în tindă. Baba s-a uitat în traistă și a luat-o pe fată la descusut:

— Ce a făcut el? Ce a mâncat, că turta îi întreagă?

Fata i-a spus:

— Nu mai socoti, mamă, că-l vei prăpădi cu turtă de cenușă. El se duce la pășune, ia un corn de la Boul cel bălan și mănâncă ce-i dorește inima.

Hârca de babă, auzind una ca asta, s-a făcut că zace și căzu la pat bolnavă de moarte.

S-a pornit omul în lume după vraci, după buruiene de leac, dar ce nu aducea, nu-i ajuta nimic.

Văzând că nici într-un chip n-o poate pune pe picioare, o întrebă în cele din urmă ce dorește.

Ea zice:

---

[1] *A cetăra*, a întreba, a ispiti, a iscodi.

— Taie boul cel bălan, să mă scald în sângele lui, numai atunci o să mă îndrept.

Moșneagul s-a pus luntre și punte și nu vroia să-l taie. Atunci au prins a zice și unul și altul: „Ce aștepți, nu vezi că se topește pe zi ce trece? Că doar n-ai fi vrând s-o bagi de vie în pământ!" Și-l îndoaie să-l taie.

Bou bălan a prins de veste ce vor să facă și i-a spus lui Făt-Frumos:

— Mâine dimineață să vii la mine.

A doua zi dimineață, a venit Făt-Frumos. Bou bălan i-a spus:

— Măi, mamă-ta s-a făcut bolnavă și vrea să mă taie. Eu o să rag, o să împung, că n-o să mă poată prinde. Tu să zici atunci: „Dați arcanul, să-l prind eu, că mă cunoaște!"

N-a apucat a se depărta Făt-Frumos, că au și venit cu arcane să-l prindă pe Bou bălan. Și odată l-au înconjurat și au prins a-l strânge din toate părțile. Bou bălan, când s-a încruntat și când s-a repezit, oamenii au fugit pe lume, se temeau să nu-i spargă. Făt-Frumos atunci zise:

— Dați-mi un arcan, să-l prind eu, că pe mine mă cunoaște!

I-au dat un arcan și Făt-Frumos s-a pornit să-l prindă.

— Ho, ho, ho! Bou bălan! Aho, aho! — și îi pune arcanul în coarne.

Bou bălan s-a repezit, l-a luat pe Făt-Frumos de grumaz și a fugit cu dânsul. Dacă au ieșit din ogradă, au mers și au tot mers și au ajuns la niște plaiuri frumoase, că dezmierdau inima. De acolo au mai mers și au ajuns într-o pădure.

La pădure, Bou bălan l-a lăsat pe Făt-Frumos și i-a zis așa:

— Șezi aici și te odihnește, iar eu mă duc la păscut.

— Mă împac cum zici tu.

S-a dus Bou bălan la păscut prin rariște de pădure, prin zăvoaie și ceairuri, iar la amiază s-a întors. Făt-Frumos a luat cornul, a întins masa, a ospătat și a pus cornul la loc. Mai paște ce mai paște Bou bălan și se duce la apă.

În vremea aceasta, vine un cerb și întreabă :

— Ce faci aici, măi Făt-Frumos ?

— Odihnesc.

— Unde-i Bou bălan ?

— Bea apă.

— Iată ce-i vorba, să-i spui să nu mai pască și să nu mai beie apă aici, că o să fie rău. Imașurile și apele sunt ale mele.

Cerbul a spus vorbele acestea și s-a dus.

Când a venit Bou bălan, Făt-Frumos i-a ieșit înainte.

— A fost un cerb și iată ce-a zis, că moșiile și apele acestea sunt ale lui și n-ai voie să le calci.

— Șezi fără grijă.

A doua zi, când s-a dus Bou bălan la apă, a venit iar cerbul și a întrebat :

— Unde-i Bou bălan ?

— La apă, a răspuns Făt-Frumos.

— Să-i spui că acestea-s moșiile mele și de n-a pleca, îl fac colb și pulbere.

Nu mult după asta a venit și Bou bălan.

— Cine a fost ?

— A fost iar cerbul cel rău.

— Și ce ți-a spus ?

— A spus să pleci, că de nu, aici îți face capătul.

Bou bălan a răspuns :

— Dacă a veni cerbul a treia oară, să stai pe lângă mine, și în caz de m-a dovedi în luptă, să iei coarnele mele, să le pui în sân și să te duci pe alte locuri, să-ți cați tărâmuri neîmblate, să-ți tocmești ciobani, văcari, porcari, herghelegii, gâscari, să faci ocoale mari, apoi să deschizi coarnele.

— Așa voi face, zise Făt-Frumos.

A mai trecut cât a trecut. Bou bălan nici că să se teamă, cutreiera păşunile, se ducea de bea apă din iezere și numai iată îi iese cerbul înainte.

— De ce-mi faci tu mie paguba aceasta, nu știi că acestea-s moșiile mele ?

— Dă-te dinaintea mea, ce-mi ații calea ?

— Întoarce-te înapoi !

— Eu să mă întorc ? Ba întoarce-te tu !

Și s-au luat la luptă, da luptă, nu frunză verde. S-au împuns, s-au răncăluit, s-au hiricit [1] ei o zi încheiată și până la urmă l-a trântit cerbul pe Bou bălan, de i-au sărit coarnele.

Făt-Frumos le-a strâns, le-a pus în sân și s-a pornit la drum. Și, dacă a luat drumul în picioare, a mers și a tot mers pe cale neîmblată, pe rouă nescuturată și de la o vreme a prins a se frământa cu mintea să vadă ce-i în coarnele boului, de i-a spus să facă ocoale, să-și caute argați. Până la urmă nu l-a răbdat inima, a scos coarnele, le-a ciocnit unul de altul, le-a scuturat și când au prins a ieși dintr-însele cai, boi, oi, porci, păsări, de au împlut lumea. O apucă Făt-Frumos într-o parte, în alta, ba pe o margine, ba pe alta, dar degeaba, nu le poate aduna. Prinde el a plânge și a se căina pe sine. Stând așa și crămăluindu-se [2], vede un lup șchiop venind spre dânsul.

[1] *A hirici*, a hiriți, a se lua la luptă, a se încăiera.

[2] *A se crămălui*, a se tângui, a se căina, a se văita.

— Ce stai, voinice, scârbit și posomorât ?

— D-apoi uite, că am scăpat tot vitărițul[1] ista și acum nu-l pot strânge.

— Ce mi-i da să ți le strâng la grămadă și să le închid înapoi cum au fost ?

— Ce să-ți dau ? Îți dau boi, cai, oi, să mănânci cât îi vrea.

— Ba !

— Da ce vrei ?

— Să te mănânc pe tine, când îi fi mire.

Stă voinicul în cumpănă, nu știe ce să facă, dar când a văzut că vitele tot mai mult se împrăștie, s-a unit.

— Fă cum ți-a fost vorba, numai să le văd strânse.

Lupul cel șchiop a prins a alerga încolo, încoace, le-a grămădit pe toate și le-a vârât în corn !

S-a pornit iar Făt-Frumos la drum, a trecut dealuri nalte, pământuri curate, dealuri nouă, pământuri cu rouă, unde nu era nimeni stăpân și acolo și-a tocmit bouari, văcari, herghelegii, porcari, gâscari, a făcut ocoale și, când a deschis coarnele, oile s-au dus la locul lor, caii la al lor, păsările la cotețe, și se așază el pe gospodărit și pe viețuit.

La câtăva vreme prind a-i spune și unul și altul să se însoare.

— De însurat m-aș însura, da socoteala-i că la nuntă o să vie lupul și o să mă mănânce, le-a răspuns Făt-Frumos și le-a înșirat toată povestea de la capăt.

— N-ai nici o teamă, sărim cu toții și-l alungăm, îl ucidem, unde se mai apropie el de masa cea mare ?

— Mulțumescu-vă de vorba cea bună și de sfat cu priință, le-a răspuns Făt-Frumos — și n-a fost

[1] *Vitărit*, mulțime de vite.

mare îngăduință, au găsit o fată, numai inimă frumoasă, ca un cireș în floare. Au tocmit muzicanți și au pus zi de nuntă.

În ziua de sâmbătă, ori când a fost aceasta, s-a strâns lume multă, dă, mă rog ca la nuntă, au întins mesele, au adus mireasa cu alai, și când s-au așezat în capul mesei, a intrat și lupul pe ușă.

— He, he, tocmai acum te însori, Făt-Frumos, demult trebuia să te mănânc.

Nunul cel mare a ieșit înainte și i-a spus :

— Stai, lupule, oprește-te, ce socoți, că așa îl vei mânca, să-ți iasă din gând. Vezi jemnele [1] acestea de pe masă, cât muncim noi până ajungem a le mânca : arăm pământul, boronim, apoi semănăm, așteptăm de crește, când se coace grâul, îl cosim, îl adunăm, îl facem snopi, îl punem în clăi, îl treierăm ; grăunțele le vânturăm, le punem în saci și le ducem la moară, le facem făină. Făina o plămădim, apoi o frământăm, aluatul îl împletim și-l dăm la cuptor, și când se coace îl scoatem, și abia atunci mâncăm. Iar acum mănâncă-l și tu pe Făt-Frumos.

Când s-a uitat lupul, Făt-Frumos nu mai era. Cât îi vorbise nunul cel mare, mirele fugise și fugise hăt departe, peste o pădure deasă, peste o râpă glodoasă, unde stăteau balauri cu gura căscată, să te apuce de spate. De acolo a mai mers și a ajuns la o căsuță. A bătut Făt-Frumos la ușă și a întrebat :

— A cui este căsuța aceasta ?

— A Babei Jghivăra, a auzit un glas dinăuntru.

[1] *Jemne*, pâine de ritual folosită la nuntă, are forma soarelui.

— Mătușă, primește-mă la sălaș, că-s răpus de drum.

— Dacă ești om bun, intră în căsuță, dacă nu, fugi nouă hotare de aici, că am un câine cu dinții de fier, cu măselele de oțel, de-i dau drumul, te face mici fărâme.

— Decât ai da drumu câinelui să mă rupă, mai bine mi-ai da o cunună de prescură și un pahar de băutură, să am și eu o clipă de răgaz și loc de popas, să-mi întremez puterile, că mă prinde lupul din urmă.

— Intră în casă, om călător, a răspuns baba și l-a întrebat : Cine ești, voinice, și încotro mergi ?

— Eu sunt mire, m-am făgăduit unui lup și acum a venit să mă mănânce, și eu fug să scap de dânsul.

L-a primit baba, i-a dat o cunună de prescură, un pahar de băutură, a băut el, a mâncat și s-a săturat.

La plecare, baba i-a dat un câine.

— Ia-l, ți-a fi de folos la drum.

— Cum îl cheamă ?

— Nea Aude.

— Îți mulțămesc, mătușă, și rămâi cu bine.

— Mergi sănătos, și să te întorci sănătos.

Merge Făt-Frumos tot cale înainte și, după multe drumuri călcate, ajunge iar la o căsuță.

— Acasă îs gospodarii ?

— Acasă.

— Poftim până la poartă.

— Dacă ești om bun, intră în căsuță, dacă nu, fugi nouă hotare de aici, că am un câine cu dinții de fier, cu măselele de oțel, îi dau drumul și te mănâncă.

— Decât ai da drumul câinelui să mă rupă, mai bine mi-ai da o cunună de prescură și un pahar de

băutură, să poposesc, să prind la putere, că mă fugărește lupul din urmă.

— Poftim de intră în casă, — i-a deschis ușa o bătrână.

În drumul lui nimerise Făt-Frumos la Baba Hadâra. Și dacă a păsit pragul, a prins a-i spune toată povestea de la început.

Baba Hadâra i-a dat o cunună de prescură, un pahar de băutură, a băut el, a mâncat și s-a săturat. Înainte de plecare i-a dăruit baba un câine și i-a spus :

— Când o să vreai să-l chemi, să-i zici : „Nea Vede !"

— Bine, mătușă, îți mulțumesc. De aici încolo cine mai trăiește ?

— Baba Bârcoșa.

— Mai rămâi sănătoasă, că eu mă duc în drumul meu.

— Mergi sănătos, fie-ți drumul cu folos.

A mers Făt-Frumos și a tot mers trei zile încheiate și a ajuns la Baba Bârcoșa. A bătut Făt-Frumos la poartă și a întrebat :

— Acasă îs gospodarii ?

— Acasă.

— Poftim până la poartă.

— Dacă ești om bun, deschide poarta și intră, dacă ești om rău, fugi cât mai departe, că am câine cu dinții de fier, cu măselele de oțel, îi dau drumul și te face mici fărâme.

— Om bun, om bun, mătușă, poposește. Decât ai da drumu câinelui să mă rupă, mai bine mi-ai da o cunună de prescură și un pahar de băutură, să mănânc, să cinstesc, că-s răpus de drumuri.

— Unde mergi ?

— Eu singur nu știu. Am lăsat nunta și fug de o dihanie de lup, fug de o mulțime de loc și el se ține de mine.

Baba Bârcoșa l-a primit, i-a dat o cunună de prescură, un pahar de băutură și el a băut, a mâncat și s-a săturat. Când a fost să-și ia ziua bună, baba Bârcoșa i-a dăruit un câine pe nume Greu-ca-Pământul-Repede-ca-Vântul.

— De acum încolo ce este mai departe ?

— Tot ape late și înspumate.

— N-o să le pot trece, mătușă, mă întorc înapoi.

— Nu te întoarce, mergi tot înainte, că așa se cade unui voinic.

Baba i-a dat o verigă și o basma și i-a spus :

— Când îi ajunge la apă, să scoți veriga și basmaua și să le scuturi în cer, în pământ și în suflare de vânt, și apa o să se deie la o parte și o să se facă drum de mers.

S-a pornit Făt-Frumos la drum, a mers cale lungă si a ajuns la o apă adâncă și lată, că nu s-ar fi găsit voinic să se avânte s-o treacă. Făt-Frumos a scos veriga și basmaua, de unde le avea, le-a ridicat în sus și le-a scuturat în cer, în pământ și în suflare de vânt și apa s-a desfăcut în două și s-a făcut drum uscat de mers.

Când a ajuns la cela mal, apa s-a dat la loc și drumul s-a închis.

De acolo Făt-Frumos a mers cu câinii lui mai departe, a ajuns la o curte și a bătut la poartă.

— Acasă îs gospodarii ?

— Intră, i-a răspuns cineva dinăuntru.

A nimerit Făt-Frumos la sora lupului și aceea, după ce l-a primit, l-a cântărit în toate felurile, să vadă ce fel de om este, și până la urmă s-a dumerit ea că de fratele ei fuge. Atunci fata s-a

arătat cu inimă bună, s-a luat să trăiască cu dânsul și a prins a-l descoase :

— Cum ai trecut apa ?

— Cu basmaua și cu veriga aceasta.

Atunci sora lupului s-a dat pe lângă Făt-Frumos și a prins a le cere :

— Dă-le încoace.

— Ce să faci cu ele ?

— Să le strâng, să le păzesc, să nu se piardă cumva, că-s lucruri scumpe.

Făt-Frumos i le-a dat și fata le-a legat cu trei noduri, le-a pus la loc de nădejde, că doar nu erau nimicuri de aruncat.

A doua zi, se duce Făt-Frumos cu câinii la vânătoare. Sora lupului a rămas acasă și nu zăbavă vreme aude urlând. Lupul ajunsese la apă, nu putea trece și urla de răsunau hăurile. Ea l-a cunoscut, a luat în grabă basmaua și veriga, le-a scuturat, după cum îi spusese Făt-Frumos, în cer, în pământ și în suflare de vânt, a despărțit apa în două și lupul a trecut.

— Ce faci, soro ? N-a fost un voinic pe aici ?

— A fost.

— Și unde-i ?

— Hai în casă, că s-a dus de dimineață la vânătoare și tocmai deseară trebuie să vină.

Lupul a intrat în casă și s-a pus cu soră-sa la cale, cum să-l sfârșească de zile pe Făt-Frumos. S-au gândit ei în fel și chip, până la urmă lupul a zis :

— Soro, sapă o groapă sub pragul ușii, eu m-oi ascunde la fund și Făt-Frumos, când a pune piciorul, l-a pune la mine în gură și eu l-oi mânca dintr-o dată.

Dacă au săpat groapa, lupul s-a lăsat la fundul gropii cam cu frică, nu-i vorbă, și aștepta să vină Făt-Frumos.

Seara, Făt-Frumos se întorcea cu câinii de la vânat și, când se apropia de casă, Greu-ca-Pământul-Repede-ca-Vântul îi spune :

— Stăpâne, astă-seară să nu mă scoli, de unde m-oi culca, înțeles-ai ?

— Înțeles !

Dacă a auzit el vorba aceasta, și-a scris-o pe inimă, și, când a intrat pe poartă, Greu-ca-Pământul a mers mai înainte, s-a așezat drept pe prag deasupra lupului și-l apăsa, că lupul abia își trăgea suflarea.

Făt-Frumos a intrat, neoprit de nimeni, a ospătat, s-a culcat și a adormit în voia cea bună.

Sora lupului se uită și se miră :

— Ce faci, lupule, acolo ?

— Urnește-l, mă rog, pe Greul-Pământului, că aici mi se sfârșesc zilele.

S-a chinuit sora lupului, dar nu l-a putut scula nici cu bucățica de pâine, nici cu prăjina.

Dimineața, după ce se dusese Făt-Frumos la vânătoare, lupul era cu un pic de suflet.

Soră-sa l-a scos din groapă afară și iar s-au pus la sfat, cum să-l mântuie pe Făt-Frumos.

— Acum, zice lupul, fă-mi o groapă sub pat, și când a veni el și s-a culca să doarmă, l-oi trage și l-oi mânca.

Zis și făcut.

Au săpat groapa, s-a vârât lupul la fund și așteptă. Seara, Nea-Greu-ca-Pământul s-a culcat sub pat și mai nu l-a lățit pe lup.

Sora lupului i-a zis lui Făt-Frumos :

— Alungă câinele de sub pat.

— Alungă-l, dacă vrei, eu nu-l pot alunga.

A doua zi, lupul era mai mult mort decât viu. După ce și-a venit în fire, s-a pus cu soră-sa la sfat și a prins a alege gânduri dintre gânduri să-i găsească ceas de moarte lui Făt-Frumos.

Și ce au hotărât ei? Să facă o groapă sub masă, unde ospăta el, să se ascundă lupul acolo și când s-a așeza Făt-Frumos la masă, să-l tragă și să-l mănânce.

Se apucă împreună, făptuiesc cele puse la cale și când socotea lupul că o să vină Făt-Frumos și o să pună picioarele pe dânsul, a venit Greu-ca-Pământul, s-a așezat sub masă și-l lățea, și-l înădușea, de-i era a scăpării.

Sora lupului a prins a striga:

— Dă câinele afară, ce-l ții sub masă, vrei să mă rupă?

— Lasă-l până mâine dimineață, că-i mort de oboseală și de foame, a răspuns Făt-Frumos.

— De-i așa, o întoarse sora lupului, mâine să-i lași pe toți acasă să-i hrănesc, să se odihnească, că au slăbit, de nu se dau să se urnească din loc.

— Fie precum zici.

A doua zi, a luat el arc, săgeți și s-a dus singur la vânătoare. Câinii au rămas toți trei acasă.

Sora lupului a chemat câinii, i-a dat într-o pivniță adâncă cu pereții groși și a pus o piatră de moară la ușă.

Lupul a ieșit din casă și s-a luat după Făt-Frumos. A mers el pe unde a mers, i-a dus urma și aproape de dânsul, când a urlat odată, i s-a curmat graiul vânătorului. Făt-Frumos atunci, ca să scape, s-a urcat într-un copac.

Lupul a venit și i-a spus:

— Făt-Frumos, dă-te jos să te mănânc, că trăiesc peste veleat.

Făt-Frumos, văzându-se la aman, vorbi către lup așa :

— Măi, vere lupule, na-ți o opincă de-o mozolește și dă-mi răgaz să mă iert cu frații. Apoi de-acolea mi-i mânca, cum ți-a fi cheful, doar se vede că nu mai am unde fugi.

— Mă împac cu vorba asta, dă opinca și iartă-te cu frații mai repede, că de mult aștept.

A descălțat Făt-Frumos opinca, i-a dat-o lupului și, până aceasta a ros-o, el a strigat :

— Nea Aude !
Nea Vede !
Nea-Greu-ca-Pământul,
Repede-ca-Vântul,
Că se pierde stăpânul !

Nea Aude a auzit de colo din pivniță, de unde era, și le-a spus celorlalți :

— Săriți, măi fraților, cu toții, că se pierde stăpânul nostru !

Ceilalți doi, dacă nu auzise, n-au crezut și l-au pălmuit și l-au ocărât, că-i înșeală.

Lupul în vremea asta a ros numai bine opinca și a întrebat :

— Gata ?

— Gata, lupule, gata, mai na-ți o opincă și lasă-mă să mai strig o dată, să-mi iau rămas bun de la surori, i-a răspuns Făt-Frumos.

Aruncă el și a doua opincă și strigă :

— Nea Aude !
Nea Vede !
Nea Greu-ca-Pământul,
Repede-ca-Vântul,
Că se pierde stăpânul !

Acum a auzit și Nea Vede și s-a repezit spre ușă, dar n-a putut mișca din loc piatra de moară.

Lupul terminase și a doua opincă și a urlat :

— Dă-te jos !

— Lupule, lupule, făcu Făt-Frumos.

— Știu ce vrai să-mi spui, să-ți mai dau răgaz, dar nu pot să aștept să-ți iei rămas bun de la toate neamurile !

S-a apucat lupul de ros copacul. Făt-Frumos a mai strigat o dată :

— Nea Aude !
Nea Vede !
Nea Greu-ca-Pământul
Repede-ca-Vântul,
Că se pierde stăpânul !

Acum a auzit și Greu-ca-Pământul și, când s-a repezit, a izbit piatra de moară din ușa pivniței, piatra a mers de-a dura și a lățit-o pe sora lupului. Până a strigat Făt-Frumos, lupul a ros copacul pe jumătate.

S-au năpustit tustrei câinii, ca trei zmei, și când au ajuns la copac, lupul l-a ros de rămăsese cât sânceaua[1] cuțitului, gata-gata să se prăvale. Câinii s-au repezit, l-au rupt pe lup în trei părți și l-au crâmpoțit de-a bucățica.

Așa a fost.

Dacă s-a văzut Făt-Frumos scăpat de lup, s-a dus, a luat veriga și basmaua, le-a scuturat în cer, în pământ și în suflare de vânt, a despărțit apa în două și a mers la Baba Bârcoșa. A bătut la poartă și a zis :

— Bine te-am găsit, maică !

— Bine, ai venit, voinic călător.

[1] *Sâncea*, sincea, ascuțișul cuțitului.

— Îți mulțumesc de darurile scumpe, pe care mi le-ai dat, am scăpat de lup și acum mă duc acasă la mireasă.

— Mergi sănătos, Făt-Frumos.

Apoi a mers la Baba Jghivăra, la Baba Hadâra, le-a mulțumit și lor și de-acolo s-a întors acasă, să ducă nunta la capăt, și s-a pornit o petrecere și o veselie de o săptămână încheiată, să uite câte le pătimise și le îndurase.

M-am pus pe o fântână
Și v-am spus o minciună.

(Bursuc, raionul Nisporeni)

ION CEL SĂRAC ȘI ZÂNA LACULUI

Cică a fost undeva într-o țară un om și o femeie și cât au trăit au tot argățit pe la boieri. Dar din munca lor nu se alegeau cu nimic. De slugeau pe haine, se ponoseau, de slugeau pe bani, se cheltuiau, de slugeau pe vite, se treceau. Nu le mergea la nimic și pace. De munci grele, de necazuri a murit omul și femeia. Și au lăsat din urma lor un bordei și un ogor. Orfan pe acest pământ fără sprijin de nicăieri a rămas și un băiat al lor cu numele Ion.

Ce să facă băiatul singur? A semănat ogorul din jurul bordeiului cu grâu. La vremea lui a crescut grâul mare, frumos, o dragoste să te uiți la el. De la rădăcină și până la vârf avea numai spice de aur.

— Acuma, face Ion, să-mi caut o seceră bună, să secer grâul, să nu se scuture.

A îmblat pe la iarmaroc, pe la fierari, a cumpărat o seceră și se întorcea să pună lanul în clăi. Când colo se uită el, grâul tot era scuturat de păsări, până și paiele erau mâncate.

A rămas băiatul sărac fără seamăn, de nu avea după ce bea o gură de apă.

Îmblă el așa necăjit cât îmblă și se gândește :

„O să samăn ogorul cu hrișcă și tot o să strâng roadă anul acesta".

A semănat hrișcă și a răsărit bine, a înflorit și se arăta roadă multă, dar într-o noapte a dat o brumă și s-a topit toată hrișca din vârf până în rădăcină.

Amu văzuse băiatul că-i nevoie mare și s-a pornit în lume. Și a tot mers pe dealuri necălcate, pe văi neîmblate și a ajuns la o curte boierească. Acolo s-a oprit să argățească un an de zile. La un an, a primit simbrie un mânz. Bucuros s-a pornit el înapoi și a poposit la o margine de pădure. Niște lupi s-au repezit din pădure și au mâncat mânzul. Ce să facă atunci sărmanul Ion ? Iar s-a dus la boierul la care argățise. Stăpânul l-a primit și i-a zis :

— Spune, Ioane, ce răsplată vrei, că ce îi cere ți-oi da.

Se uită Ion și vede o piatră de moară.

— Nu știu, stăpâne, pe ce să slujesc, că la nimic nu-mi merge, doar pe piatra cea de moară să ne împăcăm să-ți slujesc.

— Vai de mine, măi băiete, de ce să-ți prăpădești munca în zadar, a răspuns stăpânul, alege și tu altă plată.

— Pe vite nu mai slujesc, vreau să slujesc pe piatra cea de moară.

S-au împăcat și a argățit băiatul cu tot înadinsul.

După ce s-a împlinit slujba, i-a dat piatra cea de moară și Ion a dus-o și a așezat-o dinaintea bordeiului.

Când venea cu cofele de la izvor, le așeza pe piatră și se uita bucuros la ele ca la o mare avere.

Într-o bună zi, s-a ridicat o furtună năpraznică, cerul s-a înourat, a început să tune și să fulgere și a detunat piatra, de s-a făcut ea mici fărâme.

Ion s-a uitat la piatra cea de moară și, când a văzut-o numai bucăți, a zis :

— Nici la pâine, nici la vite, nici la piatră seacă nu-mi stă norocul. O să mă duc în lume să-mi caut altă soartă, alt noroc.

Și și-a pus în traistă ce a mai avut și s-a pornit în lume și mai amărât ca altă dată.

Dacă s-a pornit, a mers, și a tot mers, zi de vară până-n seară, și a ajuns la o branițte domnească. Acolo un om punea fânul în stoguri.

— Măi, om bun, ajută-mă să stoguiesc fânul, să nu mă asfințească soarele.

— Ți-oi ajuta, de ce să nu-ți ajut, că tot caut de lucru.

A tras căpițele la stog și până în seară a mântuit de clădit. Omul n-avea parale să-l răsplătească și i-a dat un cucoș.

Ion a luat cucoșul, s-a pornit mai departe și a ajuns la curtea împăratului. A bătut în poartă și a ieșit un strajnic.

— Ce trebuință ai ?

— Vreau să vorbesc cu împăratul, să mă jeluiesc, să-i spun de necazurile mele.

Curtenii au închis poarta și i-au spus că de a îndrăzni să intre, o să-l amuțe cu câinii și o să-l pună la dubală.

Trei zile și trei nopți a stat Ion și a așteptat nebăut și nemâncat la poarta împăratului.

Tocmai după trei zile l-a auzit împăratul strigând la poartă și a întrebat :

— Cine-i acolo ?

— Luminate împărate, de câteva zile stă un om și așteaptă să vorbească cu luminăția voastră !

— Du-te și îl cheamă !

Se duce strajnicul și îi face știută porunca să vie în palat.

Omul a intrat cu cucoșul subțioară, s-a închinat. Împăratul l-a întrebat :

— Ce trebuință ai și ce îmbli cu cucoșul acesta subțioară ?

— Că ia, am venit și eu să-l dau celui ce mă va judeca drept.

— Spune, ce poftești să afli ?

— Luminate împărate, dacă n-au mai muncit părinții mei pe lumea aceasta, și muncesc și eu din noapte până în noapte, și n-am nimic la casă...

Împăratul s-a încruntat :

— Da bine, drumețule, unde te visezi, cine te-a pus la cale să intri cu cucoșul la palat ? Ori te-ai gândit să mă iai în batjocură ? Judecata, pe care o ceri, nici un împărat pe lume n-o poate face. Pleacă și altă dată de vei veni, să știi, capul îți va sta unde-ți stau picioarele.

Băiatul a ieșit pe poarta palatului și mai amărât decât intrase. Întreba, întreba și adevărul nu era chip să-l afle. Se pornește el și merge cale lungă să-i ajungă, și nu scurtă, că aceea mai rău încurcă, și ajunge la o răscruce de drumuri și a mers tot înainte, nu s-a abătut nici într-o parte și a văzut un foc arzând și un sihastru cu barba până în talpa piciorului. Sihastrul l-a chemat pe drumeț și l-a întrebat :

— Încotro ți-i calea, om bun, cu cucoșul acesta ?

Da flăcăul face :

— Îmblu prin lume, cine mă va judeca drept, să-l răsplătesc cu cucoşul.

Sihastrul de la foc întreabă :

— Ce necazuri ai ? Hai vorbeşte, ce doreşti să afli ?

— Dacă n-au mai muncit părinţii mei pe lumea aceasta, şi muncesc şi eu zi şi noapte, şi n-am nimic la casă.

— De mare lucru mă întrebi, voinice. E peste fire să-şi afle cineva ursita. Ia şi te însoară, că în doi mai degrabă veţi afla norocul.

Băiatul i-a dat cucoşul şi moşneagul de la foc i-a arătat o cărăruşă printre dumbrăvi şi branişti.

— Apucă pe cărăruşa aceasta şi mergi până vei ajunge la un ceair verde. Acolo este un lac cu lapte, unde vin trei păsări la scăldat. Pe mal ele îşi lasă aripile şi se prefac în zâne. Una cu rochia ca câmpul cu florile, alta cu rochia ca luna cu zorile, a treia, cea mai mică, e îmbrăcată într-o rochie frumoasă ca soarele cu razele. Tu să iai aripile la zâna cea mai mică, să te ascunzi sub nisipul din izvorul de la malul lacului şi să stai acolo până va striga ea de trei ori : „Ieşi, văzutule şi nevăzutule, tu vei fi al meu şi eu voi fi a ta!“. Atunci poţi să ieşi, că ea va fi a ta. Să trăiţi bine, căci zâna aceea are să-ţi fie femeie.

— Rămâi sănătos, moşule !

— Mergi cu sănătate, fie-ţi drumul cu folos.

Se porneşte băiatul şi cât mergea numai codrul verde îi sta în faţă. Aşa a mers el până a ieşit la un ceair verde şi la nişte zăvoaie de sălcii, unde se auzea murmur de izvor. S-a oprit băiatul după cale lungă şi acolo i-a fost masul şi popasul. Lângă izvor, la malul lacului, cât stătea, tot prive-

ghea, era numai ochi și urechi, să afle cine se va scălda în lacul acesta.

Iată că pe la vreme de noapte, pe lună, vin trei păsări la scăldat. Pe malul lacului ele și-au lăsat aripile, s-au prefăcut în trei fete mari, în trei zâne, vorba cântecului: tot un stat, tot un purtat, tot un ochi, tot o sprânceană și frumoase fără saman; una cu rochia ca câmpul cu florile, alta cu rochia ca luna cu zorile și a treia, cea mai mică, îmbrăcată într-o rochie aleasă ca soarele, cu razele de lumina locul, pe unde trecea. Și au păşit aşa toate trei pe iarbă, de pe iarbă pe piatră, de pe piatră în lacul cu lapte, să se scalde.

El a văzut bine unde a pus zâna cea mai mică aripile, s-a repezit, cât l-a ținut duhul, le-a luat și s-a ascuns în nisipul din izvor și a mai pus și o brazdă pe deasupra.

S-au scăldat zânele cât s-au scăldat și au venit la mal. Cele două mai mari au îmbrăcat aripile și au zburat, iar cea mai mică striga și îngrozea să-i dea aripile, că înecă lumea cu apă.

Și pe dată s-au ridicat niște nouri negri cu tunete și fulgere să rupă pământul, iar băiatul stătea sub nisipul din izvor, habar de grijă.

Neaflând pe nimeni în cuprinsul acelui ceair, a venit zâna la izvor și a cuvântat:

— Care mi-a luat straiele, de-a fi femeie bătrână, să-mi fie mamă; de-a fi om, să-mi fie tată; de-a fi fată, să-mi fie soră.

El tace. Atunci zâna a strigat:

— Ieși, văzutule și nevăzutule, de-i fi flăcău, să-mi fii soț până la moarte!

El n-a răspuns până n-a strigat zâna de trei ori. Abia după ce a strigat a treia oară, el a întrebat:

— Facem nuntă?

— Facem.

Atunci el a ieşit, şi cum s-au văzut, s-au strâns în braţe, s-au sărutat pe faţă, că trebuia zâna după aceasta să-i fie parte, adică soţie până la moarte.

Dimineaţa, s-au pornit să meargă la cununie, să se lege după obicei. Soarele, când a răsărit şi a văzut o mireasă aşa de frumoasă, a încremenit pe loc. Mă rog, vroia şi el să aibă aşa o zână. S-a repezit şi a luat-o şi a dus-o tocmai în împărăţia cerului.

A rămas sărmanul băiat scârbit şi întristat ca şi mai înainte.

— Măi, zice el, se vede că nu mai am eu parte de noroc pe lume.

Se porneşte înainte să se tocmească să slujească cu luna, cu anul şi a ajuns într-un târg. În târgul acesta bătuse toba trei zile şi crainicii dăduse de ştire că împăratul are un copac înalt cu vârful tocmai la cer, şi cine s-a afla şi a cuteza să se suie în copac să-i aducă poame, îi dă jumătate de împărăţie.

Mulţi au încercat să se suie în copacul acela, dar au căzut jos şi nu s-au mai sculat.

Drumeţul s-a dus într-o zi la împărat şi i-a zis:

— Luminate împărate, lasă-mă să mă urc în copacul acesta să-ţi aduc poame.

I-a dat voie împăratul şi a prins el a se urca din creangă în creangă tot sus la cer. Dacă ostenea, îşi făcea pat de crengi şi se odihnea. Aşa s-a urcat el în sus şi a ajuns unde copacul avea trei craci : unul la răsărit, unul la amiază şi unul la apus. Cracul de la răsărit era încărcat cu mere domneşti, cel dinspre amează — cu prăsade[1], iar cel de la apus — cu alune. El s-a urcat pe creanga cea de la amiază şi mânca prăsade.

[1] *Prăsade*, pere.

Soarele din cer îl vede și-i vorbește :

— Bună ziua, măi omule. Ce faci acolo în pom?

— Ia mănânc și eu niște fructe.

— N-ai vrea să mergi în împărăția mea să mâi razele, că eu sunt logodit numai de vreo trei zile și vreau să fac nuntă.

— Vreau, de ce să nu vreau. Mi-i da trei pungi de galbeni și mâncare de trei ori pe zi.

— Cât ceri, îți dau, plata și mâncarea o să ți-o aducă dimineața la răsărit Păsărilă-Lăți-Lungilă ; la prânz, Brumarul cel Mare ; la amiază, un lup cu capul de fier, iar la chindii o să-ți aducă mâncare un balaur cu solzii de aur, care fierbe piatra și poartă ploile și e mai mare peste fulgere și tunete. Cum ți-i voia, te prinzi ?

— Mă prind.

— Atunci zi : hop, hop, unde mă gândesc, acolo să mă găsesc ! Și să te gândești la împărăția soarelui.

Ion a zis :

— Hop, hop, unde mă gândesc, acolo să mă găsesc.

Și când a zis așa, s-a și pomenit la casa soarelui. Ion era ostenit ca vai de dânsul. Soarele l-a pus la masă, l-a ospătat, apoi l-a dus la raze și i-a arătat, cum să le mâie.

Îndeplinea Ion porunca întocmai cum spusese, din zori până la răsăritul soarelui și s-a oprit într-o grădină de aur și aștepta să-i aducă mâncare.

Păsărilă-Lăți-Lungilă a întârziat mult cu mâncarea.

Când l-a văzut că vine, de departe i-a strigat :

— Haide, Păsărilă, că s-a pus soarele drept inimă.

Dar Păsărilă răspunde :

— Dumneata, voinice, știi una : să mâi razele soarelui, altă grijă nu ai, iar eu sunt stăpân pe păsări.

— Și ce grijă ai ?

— Eu le dau porunci, unde să se ducă, ce să facă, le povățuiesc să nu meargă la cei săraci să le mănânce pâinea, dar să meargă la cei bogați.

Ion se repede și-l apucă de piept, îl scutură bine și-l zdupăcește[1].

— Argate, pentru ce faci aceasta ?

— Mă mai întrebi ?! Pentru că ai lăsat vrăbiile să-mi mănânce grâul cel cu spicele de aur !... Ai noroc că ești om bătrân, da altfel n-ai scăpa din mâinile mele.

I-a dat drumul Ion și a plecat să mâie razele mai departe. La vremea prânzului s-a oprit în altă grădină de aur din împărăția soarelui.

Brumarul cel Mare întârzia să vină cu mâncare. Când l-a văzut argatul, l-a luat cu ceartă și ocară :

— De ce ai întârziat cu mâncarea ?

Da Brumarul cel Mare face :

— Bine-i de dumneata, că alt lucru n-ai, decât să mâi razele soarelui. Dar eu sunt stăpân pe brumă, pe promoroacă, pe viscol, pe spulber.

— Așa, vasăzică, și ce poveți le dai ?

— Le spun să nu meargă să înghețe semănăturile celor săraci, dar să se ducă la cei bogați, că au lanuri multe și mari, de nu le țin sama.

Ion se repede, îl prinde vârtos de barbă și îl bate.

— Ce faci ?

— Știu eu ce fac. Pentru că ai degerat hrișca și n-am avut nici un folos dintr-însa. Ai înghe-

[1] *A zdupăci*, a bate cu pumnul.

ţat-o într-o noapte, că până dimineaţă stătea toată fiartă şi pătulită [1] la pământ.

Brumarul cel Mare a lăsat mâncarea şi a scăpat cu fuga.

Ion a stat la masă şi s-a pornit cu razele mai departe pe cer, pe pământ, pe suflare de vânt.

La amiază a poposit într-o grădină de aur din împărăţia soarelui şi tot se uita în lungul drumului, de nu vine cineva cu mâncarea. Stând aşa şi aşteptând, a văzut un lup cu capul de fier, care venea cu mâncare.

— Haide, lupule, că mi s-au scurs ochii uitându-mă în lungul drumului, de când tot te aştept.

— Dumneata ai numai un lucru, să porţi razele, iar eu câte le am, nu-mi ajung mâini şi picioare.

— Şi ce slujbă mai ai ?

— Eu sunt împăratul lupilor. Îi pun la cale ce să facă, îi stăpânesc, nu-i las să se ducă la unul sărac să-i mănânce vita, pe care o mai are, dar să se ducă la cirezile boierilor, că acolo au unde mânca de ajuns şi de rămas.

— D-apoi, împărate lupule, eu am argăţit un an de zile pe un mânz şi, când mă duceam cu el acasă, tu ai îndreptat lupii şi l-au mâncat la marginea codrului, de muream de scârbă.

Şi l-a luat şi pe acesta la trei parale, că numai fuga l-a scăpat pe lup de păruială.

A stat Ion la masa de amiază şi s-a pornit să mâie razele mai departe. Aşa le-a tot mânat el în cer, pe pământ, şi în suflare de vânt până la chindii.

La chindii s-a oprit într-o grădină de aur a soarelui. „Mă răpune foamea de a mânca ce mi-i şi balaurul nu mai vine."

[1] *Pătulit*, culcat la pământ, aplecat.

La o habă de vreme vine balaurul valvârtej, sărind din deal în deal, din vale în vale. Ion i-a strigat de departe :

— Sileşte, Balaure, sileşte, că foamea mă curmă la inimă ! De ce vii aşa de târziu ?

— Tu altă grijă nu ai decât să mâi razele, iar eu am multe şi-mi vine greu să le scot la capăt pe toate.

— Şi ce anume ai de făcut ?

— Păi, ca să ştii, mai am de fiert piatra, de purtat ploile, de păzit fulgerele şi de îndreptat tunetele, să nu detune casa vreunui om sărac, să rămâie fără adăpost, dar să detune numai la cel bogat.

Ion îl şi apucă de gât :

— Cum atunci te-a lăsat inima şi mi-ai sfărâmat piatra cea de moară, care îmi era dragă şi pentru care am slujit un an întreg !?

L-a luat Ion în răspăr pe balaur, că acela nu nimerea drumul, pe care venise.

Ospătează Ion masa de chindie şi iar se apucă de mânat razele şi le-a tot mânat până la capătul zilei.

Când s-a întors sara la curte, îl vede pe Soare gătindu-se să meargă la cununie. Şi cu cine credeţi ? Cu zâna cea mai mică !

El de scârbă şi necaz apucă o secure şi taie pomii de aur din grădină şi îi răstoarnă în calea Soarelui.

Toţi ortacii Soarelui şi Păsărilă-Lăţi-Lungilă, şi Brumarul cel Mare, şi Lupul-cu-Capul-de-Fier, şi Balaurul-cu-Solzii-de-Aur se plânseră în ziua aceea, că-i buzdugănise Ion argatul, încât abia au scăpat cu zilele.

A venit Soarele la Ion şi l-a întrebat :

— De ce l-ai bătut pe Păsărilă-Lăţi-Lungilă ?

— Trebuia să-l bat și mai bine, fiindcă a dat drumul păsărilor și mi-au mâncat un lan de grâu. Și ce lan ! Fiecare firișor de la vârf până la rădăcină era bătut cu spice de aur.

— E vinovat. Da pe Brumarul cel Mare de ce l-ai scuturat de barbă ?

— Pentru că mi-a înghețat un lan de hrișcă în floare și s-a topit tot, de n-am înțeles nimic dintr-însul.

— De-i așa, e vinovat. Da pe Lupul de Fier de ce l-ai întrunchinat ?

— Cum era să nu-l probozesc, dacă a dat drumul lupilor și mi-a mâncat mânzul, pentru care slujisem un an de zile.

— S-a cuvenit. Da pe Balaurul-cu-Solzii-de-Aur de ce l-ai pedepsit ?

— L-am pedepsit, fiindcă mi-a detunat o piatră de moară, pentru care argățisem un an de zile.

— Bine i-ai făcut. Iar eu cu ce sunt de vină că mi-ai tăiat pomii de aur și mi-ai înfundat drumurile și cărările ?

— Ești de vină, că mi-ai luat femeia.

Soarele o cheamă pe zâna cea frumoasă și o întreabă :

— Zână preafrumoasă, a cui ești ?

Zâna răspunde :

— A lui Ion Săracul sunt !

— De-i așa, ia-ți-o și mergi cu bine. Cine strică casa altuia n-are loc nici în cer, nici pe pământ.

Și zâna atunci a vorbit :

— E-e, Ioane, de mult te aștept să mă iai din cer, să mă duci pe pământ, să facem nuntă.

S-a dus Ion cu zâna cea frumoasă la copacul acela, pe care se urcase la cer, a cules mere domnești, prăsade și alune și s-a coborât jos.

A mers Ion cu poamele drept la împărat și i le-a dat.

Când l-a văzut împăratul cu poame și cu o fată așa de frumoasă, inima i se închise, fața i se întunecă : vroia acum cu dinadinsul să aibă această zână frumoasă, ba, pe lângă, și împărăția întreagă. Mai în scurt, împăratul cel lacom a chemat îndată divanul și a întrebat ce să facă.

— Ia-i capul ! îl sfătuiau sfetnicii.

— Alei, ce cuvinte rostiți voi ! Cum pot să-l mântui de zile fără de nici o vină ?

— Împărate, nu-l omorî, dă-i niște porunci grele, să nu le poată scoate la capăt și atunci sfârșește-l de zile. Spune-i să sădească o vie, cât cuprinzi cu ochii în jurul palatului, și până mâine dimineață să fie butucii crescuți, să vorbească butucul cu vița, vița cu bobița și poama coaptă să fie, să spânzure strugurii în palat, să întinzi mâna și să-i ajungi din crivat.

L-a chemat pe Ion și i-a spus împăratul :

— Văd că ești om vrednic. Din câți s-au urcat în copac, numai tu te-ai întors cu poame și se cuvine să-ți dau jumătate de împărăție, dar mai întâi să-mi îndeplinești o poruncă. Până mâine dimineață locul din jurul palatului, cât îl cuprinzi cu ochii, să fie sădit cu vie și butucii să fie crescuți, să vorbească butucul cu vița și vița cu bobița, când m-oi scula dimineață să spânzure strugurii copți în palat, să-i ajung din crivat.

— Bine-i și așa, împărate, a răspuns Ion, și a plecat scârbit, luându-se cu gândul că poate a răsări dreptatea de undeva.

Ajunge el și-i spune zânei :

— Nu știu, jumătate de împărăție voi primi ori nu, dar capul știu că o să mi-l taie.

— Și pentru ce ?

— Uite și uite ce poruncă mi-a dat împăratul, să fac într-o noapte așa o vie, ca să vorbească butucul cu vița și vița cu bobița, că unde s-a mai pomenit una ca aceasta ?!

— Cine ți-a dat așa poruncă, nu ți-a dat să te crească, da ți-a dat să te prăpădească. Nu te scârbi și nu te întrista. Dă aripile, care le-ai luat de la mine, iar tu culcă-te și dormi, că ești trudit.

Ion s-a culcat, iar zâna a desfăcut cele două aripi și ca din pământ au apărut doi lei-paralei cu cușmele în mână și au întrebat :

— Ce dorești, stăpână ?

— Vedeți dealurile din jurul palatului ?

— Vedem.

— Să luați să asemănați locul și până mâine în revărsatul zorilor să sădiți o vie, cât poate cuprinde ochiul omului, poama crescută să fie, să vorbească butucul cu vița, vița cu bobița, când s-a scula împăratul să culeagă struguri copți din crivat.

Și când au șuierat cei doi lei-paralei o dată..., au prins a ieși din pământ, din iarbă verde tot ortaci de ai lor, mulți ca frunza, iuți ca spuza și i-au trimis cât mai iute la muncă în toate părțile, să facă dealurile vale și să dureze o podgorie în toată legea, cum a fost porunca. Și au lucrat toți cât a fost draga de noapte : unii arau, unii răsădeau, unii cotorau, unii legau, alții retezau lăstarii și până în zori de ziuă erau strugurii copți, numai buni de cules.

În răsăritul soarelui, veneau căruțele cu panere de poamă la palat.

Zâna l-a sculat pe Ion :

— Hai, pornește și tu, Ioane, de vezi poama.

Când s-a uitat el în jur, cât cuprinde ochiul omului era numai vie.

A mâncat împăratul poamă coaptă, a ieşit în pridvor şi se minuna de o vie ca aceea.

Tot atunci au venit şi sfetnicii divanului, boierii.

— Aceasta a făcut-o, luminate împărate, dar acum să-l trimiteţi să aducă fluierul fermecat din volbura mării, care cântă singur.

L-au chemat strajnicii şi i-au spus porunca împăratului.

Vine el scârbit şi amărât şi-i spune zânei :

— Iată ce mi-a poruncit acuma împăratul.

— Ţi-a dat o poruncă grea, să te prăpădească. La volbura mării trăiesc uciganii, acolo e sălaşul necuraţilor şi numai ei pot să facă un asemenea fluier, — a spus zâna şi a scos inelul de pe deget şi i l-a dat lui. Na, ţine-l, la vreme de neputinţă ţi-a fi de trebuinţă, când îţi va fi dor de mine să-i dai drumul şi să păşeşti tot din urma lui. Acum mergi cu bine, fie-ţi drumul cu folos.

Şi-au luat ei rămas bun şi s-a pornit Ion la drum lung şi s-a tot dus cât pe lume, cât pe sub lume şi a ajuns la malul mării. Acolo s-a aşezat jos, scârbit şi amărât, şi a oftat o dată adânc cu jale şi cu durere :

— Of, of, of !

În clipa aceea apare un om în faţa lui şi zice :

— Eu sunt Oftea, ce m-ai chemat ?

Ion a prins a lăcrăma şi a se tângui.

— Cum n-oi ofta şi n-oi lăcrăma, dacă mi-a poruncit împăratul să-i aduc fluierul care cântă singur, de la volbura mării. Şi acuma unde să-l caut eu în apă ?

— Aşa un fluier îl pot face uciganii în şapte ani de zile, dar toată vremea aceasta trebuie să fii treaz, să nu aţipeşti nici o clipă. Te prinzi să nu dormi ?

— Mă prind.

Oftea l-a luat atunci în spate și s-a dus prin apă până la volbura mării. Acolo Mamonul Mamonilor, cel mai mare peste ucigani, l-a întrebat :

— Ai venit de bună voie ?

— Ba de nevoie.

— Apoi dar bine, te las cu zile, altfel ar fi rău.

Și i-a spus, că dacă n-a dormi șapte ani de zile, o să-i facă un fluier care cântă singur.

Din clipa aceea uciganii, necuratii, s-au apucat de lucru la fluier cu tot temeiul și au lucrat trei ani de zile în șir, și toată vremea aceasta Ion n-a închis un ochi. După trei ani de zile l-a răzbit somnul și a început a ațipi.

— Ioane, Ioane, ce faci, dormi ?

— Nu dorm, nu !

— Ia sama, că amuș stricăm fluierul ! Ni s-a părut că ai ațipit...

— Stau așa și mă gândesc, ce să fie oare mai mult pe lume : iarbă în luncă, ori frunză în codru ?

Diavolii din fundul mării s-au lovit peste frunte. Nici ei nu știau.

— Stai să ne ducem să numărăm și ți-om spune.

Au ieșit toți diavolii din fundul mării și s-au apucat de numărat. Cât au îmblat ei pământul în lung și în lat, Ion a avut când dormi și când se trezi.

După ce au terminat de numărat, au venit și i-au spus :

— Cu nouă fire e mai multă iarbă decât frunză.

Și iar s-au apucat de lucru și lucrau zi și noapte. După trei ani fluierul era gata, mai trebuia înflorit și poleit, dar Ion nu mai putea de somn și a început a clipoci.

— Ioane, Ioane, ce faci acolo, dormi ?

— Nu dorm, mă tot frământă gândul să aflu ce este mai mult în mare : peşte ori nisip.

Dracii au căzut pe gânduri, vroiau şi ei să ştie şi s-au dus să numere.

Ion a rămas singur şi a avut când dormi şi când se trezi.

Ca să numeri peştele şi nisipul din mare, se cerea amar de vreme. Se trezeşte Ion, se uită la inel şi îşi aduce aminte de zână. Şi dacă l-a pălit dorul de casă, n-a mai aşteptat să fie fluierul înflorit şi poleit, l-a luat, a dat drumul inelului şi, mergând după dânsul, a ieşit la malul mării. Când a călcat pe mal, s-a pomenit cu dracii în faţă.

— Stai, Ioane, să facem fluierul până la capăt, ne-a mai rămas să-l înflorim, să-l poleim.

— Lăsaţi-l, cântă bine, îl duc şi aşa neînflorit şi nepoleit.

Şi picior după picior s-a pornit pe urmele inelului şi a mers pe iarbă necălcată şi rouă nescuturată, până a ajuns la palat.

A bătut în poartă şi a strigat :

— Deschide, împărate, că ţi-am adus fluierul cel fermecat, care cântă singur !

A ieşit împăratul. Cheamă şi sfetnicii şi boierii.

După ce s-au strâns toţi roată împrejur, Ion a scos fluierul şi a spus :

— Fluier fermecat !

— Aud.

— Să cânţi o horă, să joace toţi curtenii.

A cântat fluierul o horă şi au jucat toţi până la unul.

— Iată, luminate împărate, acesta-i fluierul care cântă singur şi care am avut poruncă să-l aduc.

Împăratul l-a luat, iar Ion a ieşit şi a ţinut drumul lui până unde era zâna şi s-a culcat fără grijă

și a dormit somn voinicesc de trei zile și trei nopți, că era trudit de drum lung și nesomn.

Împăratul, curtenii, boierii au vrut și ei să încerce fluierul cel fermecat și i-au vorbit :

— Fluier fermecat, cântă-ne niște hore lungi, să jucăm !

S-a pornit fluierul să zică hore și împăratul și curtenii au început să joace. O horă se sfârșea și alta începea, iar împăratul și cu boierii jucau pe întrecute, fiindcă fluierul era fermecat și la cântecul lui jucau și pietrele în jur. Și așa au jucat până au căzut posmol[1] la pământ, și tot săreau, căci nu știau cum să zică să steie.

La trei zile, aude Ion că cineva cântă și cuvântă:

— Du-te, Ioane, la palat și scoate-i afară pe sfetnici, pe boieri și pe împărat, că au murit toți jucând. De acum n-ai nici o grijă, căci n-are cine îți mai da porunci grele să te prăpădească. Eu am cântat și te-am scăpat de împărat și de sfetnici. Acuma ai rămas tu stăpân la palat și a ta este împărăția cât încape în hotare.

Acesta era glasul fluierului fermecat.

Ion a ascultat de sfatul fluierului, a luat împărăția aceea în stăpânire și acum ce a mai făcut el ? A trimis răvașe pe vânt, pe revânt, să ajungă curând prin toate satele, prin toate târgurile, că face nuntă.

Și s-a strâns lume de pe lume, căci împărăția aceea era mare de n-o cuprindea gândul omului, și a făcut nuntă cu mese mari cu lăutari.

Am fost și eu la nunta lor, am petrecut trei zile și trei nopți și i-am lăsat bând și petrecând și voie

[1] *Posmol*, grămadă.

bună făcând, și am venit la măriile voastre călare pe un fus și m-am apucat povestea de spus.

(Bahmut, raionul Călărași)

GRĂUNȚAȘ-DE-AUR ȘI MÂNDRA-CÂMPULUI

Poveste, poveste ca ceea ce este, cine a sta și a asculta tare bine i-a părea, iar cine a adormi, cu un tăciune l-oi plesni, pe ușă afară l-oi azvârli.

Că nu suntem de când poveștile, da suntem de când se potcovea țânțarul cu nouă ocă de fier la un picior și sărea de pe vatră pe cuptor și-i părea că-i tot ușor.

M-am dus și eu pe atunci la Frăsânești și am adus un sac de povești, de acolo și până acasă mi-a fost sacul rupt și am rămas cu una într-un colț...

De unde până unde, cică, a fost odată un moșneag și o babă. De la tinerețe și până la bătrânețe n-au avut nici un copil.

Într-o bună zi, baba s-a apucat de măturat prin casă. Mătură ea, deretică, da un grăunte sare înaintea ei.

Îl dă în foc, da grăuntele sare între ochii ei. Îl mătură afară, sare iară între ochi.

— Arde-mi-te-ar focul, lasă, că-ți fac eu ție!

Apucă baba o cofă, îl ia cu cofa și îl dă în fântână.

Scoate ea o cofă de apă, da grăuntele sare înapoi în cofă, îl duce acasă și iar sare între ochii babei.

— Cât o să mă necăjești tu așa?

A luat grăuntele și l-a mâncat. A trecut cât a trecut și a născut baba un băiat.

Cum să-i pună numele ? I-a pus numele Grăunţaş-de-Aur, din ce a fost el născut.

Din prima zi se porni băiatul pe plâns şi plângea în şir.

— Nu plânge, dragul nostru, că dacă vei creşte, vei stăpâni casa, ogorul şi toate câte le-am agonisit noi.

El tot plânge.

— Fă-ţi pace, băieţelul nostru, că te-om duce la luncile cu florile, la dumbrăvile cu izvoarele, la poienele căprioarelor.

Plânge băiatul şi plânge ca mai înainte.

— Taci, dragul mamei, că ţi-oi da pe Mândra-Câmpului, fată frumoasă, din cosiţă floarea-i cântă şi din gură aur cură.

El atunci a stat de plâns.

Şi creştea băiatul acela văzând cu ochii, cum creşte al nostru într-o lună-două, el creştea în două-trei zile.

Într-o săptămână-două s-a făcut flăcău în toată firea. Îşi face buzduganul de douăzeci şi cinci de puduri, îl azvârle în sus şi le spune :

— Tată şi mamă, eu mă culc să dorm. După trei zile, când veţi auzi buzduganul vuind în cer, să mă treziţi.

S-a culcat Grăunţaş-de-Aur şi a dormit somn voinicesc de trei zile şi trei nopţi. La a tria zi, s-a auzit buzduganul vuind şi l-au trezit.

El a ieşit, a pus degetul cel mic şi l-a oprit. Când s-a uitat la buzdugan, a văzut că-i turtit. Nu-i prea bun.

L-a pus pe genunchi şi l-a bătut cu pumnul împrejur. Şi când l-a azvârlit a doua oară, urla ca un taur prin slăvile cerului. La trei zile l-a prins cu degetul cel mic şi n-a avut nici un semn.

— Acuma-i bun !

Se ducea la vânat de dimineață până în seară. Venea acasă voios, cu vânat mult.

Într-o zi, când mergea la vânătoare, a întâlnit la marginea satului două babe, care stăteau la vorbă. Una zice :

— Frumos băiat îi Grăunțaș-de-Aur și bine-i șede, dar dacă ar vrea-o pe Mândra-Câmpului, fată frumoasă, din cosiță floarea-i cântă și din gură aur cură, și mai bine i-ar ședea.

El a tras cu urechea și a auzit vorbele acestea. Și de atuncea n-a mai avut ceas de tihnă și clipă de odihnă. Se duce acasă întristat.

Moșneagul și baba îl întreabă :

— Ce ai pe suflet, Grăunțaș-de-Aur ?

— Tată și mamă, coceți-mi trei turte, că mă duc în lume să-mi caut ursita, mă duc s-o găsesc pe Mândra-Câmpului, fată frumoasă, din cosiță floarea-i cântă și din gură aur cură.

I-a copt mamă-sa trei turte în vatră, le-a luat în traistă și s-a pornit la drum.

Merge el cât merge și nu i se face înainte nici deal, nici vale, numai pe ceair verde merge și a dat peste o turmă de oi.

— Bună ziua, bace !

— Mulțămesc, voinice, unde mergi ?

— Mă duc s-o pețesc pe Mândra-Câmpului, fată frumoasă.

Baciul îl oprește și zice :

— Dacă îi mânca o mioară de un an, apoi du-te fără nici o grijă.

Da Grăunțaș-de-Aur îi răspunde :

— Nu strica mata mioara. Taie mai bine un berbec, să înțeleg ceva, să-mi prind pofta.

A tăiat baciul un bazman [1] de șase ani, l-a jupuiat, și l-a pus la para focului ; îl prăjea în cârlige, ca

[1] *Hazman*, berbec.

să-i fie carnea dulce. Dintr-o parte îl rumenea, da din alta Grăunțaș-de-Aur îl mânca, copt-necopt, așa cum era. Până l-a întors o dată la para focului, el a dovedit să-l mănânce.

— Aferim, voinic, zice baciul, poți să mergi cu pieptul descheiat, unde te-ai pornit, că ai să izbândești.

S-a pornit Grăunțaș-de-Aur cale înainte și azi merge, și mâine merge, poimâine merge, dă peste o cireadă de mii de vite. A dat bună ziua văcarului.

— Încotro ți-i drumul, voinice ?

— Mă duc s-o pețesc pe Mândra-Câmpului, fată frumoasă.

Văcarul îi spune :

— Dacă îi mânca o juncă de un an, mergi înainte, dacă nu, întoarce-te înapoi.

Grăunțaș-de-Aur îi răspunde :

— Ce să strici junca ? Ține-o mai bine, ți-a fi de prăsilă. Taie taurul cela de opt ani, dacă oi mânca, să înțeleg și eu ceva.

A tăiat văcarul un taur de opt ani. Dintr-o parte îl jupea, da din alta Grăunțaș-de-Aur îl mânca. Când l-a mântuit de jupuiat, el l-a mântuit de mâncat.

— Mai taie și un juncan !

Văcarul i-a mai tăiat și un juncan de trei ani.

Grăunțaș-de-Aur l-a mâncat și pe acela și tot nu s-a săturat.

— Da acum poți să mergi înainte, că unde te-ai pornit, vei izbândi.

Se pornește el mai departe la drum, merge cât merge, zi de vară până în seară, fără pic de nădușeală și ajunge într-un codru mare și des. Mergând așa, vede copaci strâmbi, rupți și trântiți la pământ.

Pe locurile acestea trăia un voinic, Strâmbă-Lemne. Din cărți, din zodii aflase că trebuie să se fi născut Grăunțaș-de-Aur. Și acum zmulgea stejarul de vreo sută de ani, îl fărâma în palme și zicea:

— Alelei, când ar fi să mă întâlnesc eu amu cu Grăunțaș-de-Aur, așa l-aș zdrumica ca pe stejarul acesta.

Da Grăunțaș-de-Aur unde face :

— Măi, ce te-ai apucat tu de frânt copacii și de sluțit pădurea ? Stejarii aceștia sunt buni de val de moară, oamenii să facă mori de vânt, să facă poduri, să ridice case, da tu strici copacii !

Da Strâmbă-Lemne zice :

— Hai, măi Grăunțaș-de-Aur, să ne încercăm puterile, și cine va birui acela să fie mai mare.

— Hai !

— Cum vrei, din săbii să ne tăiem, din suliți să ne-mproșcăm ori la trântă să ne trântim ?

— Ba la trântă, că-i dreptul voinicului.

Strâmbă-Lemne l-a apucat pe Grăunțaș-de-Aur și când l-a trântit, l-a cufundat în pământ până la genunchi. Grăunțaș-de-Aur l-a apucat pe Strâmbă-Lemne și când l-a trântit, l-a îngropat în pământ până la gât și a scos sabia să-i taie capul. Când a văzut așa Strâmbă-Lemne, a început să-l roage să nu-l omoare.

— Stai, Grăunțaș-de-Aur, că ți-oi fi frate până la moarte.

S-au împăcat ei, au dat mâna frățește, s-au cuprins prietenește și au pornit împreună la drum mai departe. Merg ei o zi, merg două și ajung la niște locuri stâncoase. Încotro nu te-ai fi uitat, vedeai numai piatră și cremene.

Aici era un voinic mare, apuca stânca și o sfărâma în mâini. Voinicului acesta îi zicea Sfarmă-Piatră. De câteva zile aflase și el din zodii, din

cărți, că se născuse Grăunțaș-de-Aur și-l lua fiori grei când se gândea să se apuce la trântă cu dânsul.

Sfarmă-Piatră a luat o stâncă mare, a fărâmat-o în palme, a suflat-o pe vânt și zice :

— Alelei, de m-aș întâlni eu cu Grăunțaș-de-Aur l-aș fărâma, cum am fărâmat piatra aceasta.

Da aici numai bine și el :

— Cine ești, măi voinice ?

— Eu sunt Sfarmă-Piatră.

— Hai la luptă, dacă așa ți-i vorba.

— Cum vrei, la luptă să ne luptăm ori în săbii să ne tăiem ?

— Ba la trântă, că-i mai pe dreptate.

Se apucă ei la trântă. Sfarmă-Piatră l-a apucat pe Grăunțaș-de-Aur și când l-a trântit în pământ, l-a cufundat până la genunchi. Grăunțaș-de-Aur s-a înfocat și când l-a izbit pe Sfarmă-Piatră în pământ, l-a cufundat până la gât și scoate sabia să-i taie capul.

— Grăunțaș-de-Aur, nu mă prăpădi, lasă-mă cu zile, că ți-oi fi tovarăș până la moarte.

S-au împăcat ei și s-au luat frați de cruce.

Acuma se pornește mai departe Grăunțaș-de-Aur cu Strâmbă-Lemne și cu Sfarmă-Piatră. Merg ei și tot merg prin păduri, prin pustiuri, prin ponoare cu izvoare și pe văi cu iarbă moale și ajung într-un codru.

După ce s-au odihnit, s-au pornit tustrei la vânătoare. Vânează ei păsări, iepuri, mă rog, câte nu erau în codrul cela.

Grăunțaș-de-Aur zice :

— Rămâi, Strâmbă-Lemne, și fă mâncare, că noi cu Sfarmă-Piatră ne ducem să mai vânăm. Când om veni, să fie mâncarea nici rece, nici fierbinte, numai bună de mâncat.

Pune acesta lemne, aprinde focul, jumulește păsările, așază și face bucate, frige. Când era mâncarea numai bine gata, vine Statu-Palmă-Barbă-Cot-Statul-cât-Palma-Ochii-cât-Plosca - Capul - cât-Nuca și întreabă :

— Îi gata mâncarea ?

— Îi gata, da nu pentru tine, răspunde Strâmbă-Lemne.

Statu-Palmă-Barbă-Cot l-a făcut pe Strâmbă-Lemne ghemușor, s-a așezat pe dânsul în loc de scăunel, i-a mâncat toată mâncarea și s-a dus el știe unde.

Strâmbă-Lemne repede se apucă și face alte bucate. Când a venit Grăunțaș-de-Aur și Sfarmă-Piatră de la vânătoare, mâncarea era fierbinte.

— Măi frate, parcă ne-am vorbit, când om veni, mâncarea să fie nici rece, nici fierbinte, tocmai bună de ospătat, ce-ai făcut tu ?

— Ce să fac, măi fraților ? A ieșit un iepure șchiop și se învârtea pe aici, pe colea și eu am dat să-l prind și am întârziat.

A doua zi a rămas Sfarmă-Piatră să facă mâncare.

Acei doi s-au dus la vânătoare.

Sfarmă-Piatră a strâns lemne, a aprins focul, a pus vânatul la copt și când era tocmai bun de mâncare, vine Statu-Palmă-Barbă-Cot-Statul-cât-Palma-Ochii-cât-Plosca-Capul-cât-Nuca și întreabă :

— Gata-s bucatele ?

— Gata, dar nu pentru tine.

L-a făcut și pe acesta ghemușor, l-a pus în loc de scăunel, s-a așezat pe dânsul, i-a mâncat toată mâncarea și s-a dus.

Sfarmă-Piatră a vânat alte păsări, alți iepuri și a pus la foc. Când au venit acei doi de la vânătoare, mâncarea era gata, dar fierbinte.

— Măi frate, măi, parcă ne-am înțeles, când om veni, mâncarea să fie nici rece, nici fierbinte, dar numai bună de mâncat, ce-ai făcut tu ?

— Ce să fac, măi fraților ? A ieșit un iepure șchiop și se învârtea pe ici, pe colea, și eu am dat să-l prind și am pus mâncarea mai târziu, de atâta acuma e fierbinte.

Grăunțaș-de-Aur zice :

— Măi fraților, acuma rămân eu să fac bucate, da când oi chiui să veniți, să știți că sunt gata.

A făcut bucatele, le-a pus la copt și numai iată că vine Statu-Palmă-Barbă-Cot - Statul-cât-Palma - O-chii-cât-Plosca-Capul-cât-Nuca și întrebă.

— Gata-i mâncarea ?

— Gata.

— Dă să mănânc !

— Ba mai pune-ți poșta în cui, că are cine mânca.

Statu-Palmă-Barbă-Cot vrea să-l apuce pe Grăunțaș-de-Aur să-l facă ghemușor, dar n-a avut când, că l-a și apucat Grăunțaș-de-Aur și acum căuta buzduganul să-l lovească.

Simțind că o să-l buzdugănească rău, Statu-Palmă-Barbă-Cot s-a subțiat ca un fir de păr, a lunecat printre degete și a fugit.

Atunci Grăunțaș-de-Aur a chiuit :

— I-hi-hi-i !

Acei doi au auzit și au spus :

— Haide măi, că acela a gătit mâncarea mai repede ca noi.

Iată vin ei la mâncare.

— Îi gata ?

— Gata, măi, gata. Iată cum fuge și acela, care v-a mâncat voua bucatele și nu mi-ați spus nimic.

Când s-au uitat, i-au văzut lui Statu-Palmă-Barbă-Cot numai barba, târându-se în lungul drumului.

— Hai, măi fraților, să mâncăm și să pornim pe urmele lui Barbă-Cot, să vedem unde sălășluiește, vorbi Grăunțaș-de-Aur.

Se pornesc ei și trec păduri, trec câmpuri, tot după urmă, după urmă. Azi merge, mâine merge, poimâine merge și dau de o casă. Intră ei și văd mese întinse, făclii aprinse ca la nuntă. Dar nici suflare de om nicăieri. Mai stau ei, mai așteaptă și dacă văd că nu-i nimeni, s-au așezat și au ospătat în voia cea bună. Tot acolo le-a fost și masul și popasul. A doua zi s-au dus să vadă locurile dimprejur și când au flămânzit, iar s-au întors la casa ceea să mănânce și au găsit din nou mesele încărcate cu bucate, paharele drese. Iară se așază ei, ospătează, cinstesc și dacă au văzut că nu-i nimeni, s-au culcat. Și a treia zi, când s-au întors, iar au găsit masa plină cu de toate, da nimeni în casă.

Au început ei a vorbi între dânșii și a se întreba :

— Cine oare le face lor mâncare ?

Grăunțaș-de-Aur zice :

— Trebuie să stăm unul ori chiar cu toții și să vedem cine vine și ne face de mâncare, cine ne poartă de grijă.

Au vorbit ei, s-au sfătuit și a doua zi au hotărât să rămână toți să păzească. S-au îndosit, s-au ascuns, dar așa, ca să poată vedea.

Și când colo văd zburând înspre casă trei hulubițe albe. Hulubițele s-au lăsat în jos și s-au așezat drept pe pragul casei. Au dezbrăcat aripile albe și au ieșit trei fete, trei zâne așa de mândre și frumoase, că la soare te puteai uita, da la dânsele ba.

Și repede s-au apucat tustrele de treburi : una scotea cenușa, alta mătura, a treia scutura... Așa, cum lucrau ele acolo, una zice :

— Ia, când m-ar lua pe mine Strâmbă-Lemne, tare bine mi-ar părea.

Da alta face :

— Pe mine de m-ar lua Sfarmă-Piatră, n-aș mai vrea alt noroc.

Cea de a treia a vorbit atunci și ea :

— Da pe mine de m-ar lua Grăunțaș-de-Aur, parcă mi-ar părea că toată lumea e a mea.

Aceea era Mândra-Câmpului, fată frumoasă.

Abia cât spusese vorbele acestea, că au ieșit și ei, trei flăcăi ca trei brazi.

— Bine v-am găsit, zâne frumoase !

— Bine ați venit, voinicii voinicilor !

S-au însurat și au legat cununie, așa cum au zis ele.

Au făcut trei nunți odată și s-a pornit în pustiul acela o veselie, de care nu se mai pomenise pe lume.

Și când a văzut acele nunți soarele din cer, ce a zis ?

„Mai zăbovesc și eu din drum...“ Și trei zile n-a asfințit, a tot luminat, cât au ținut nunțile acelea.

De acum trăiau și ei bine, femeile le făceau de mâncat, iar ei îmblau la vânătoare.

Într-un rând se mântuise făina în casă. Grâu aveau de ajuns, dar moară pe aproape nu se afla. S-au adunat toți împreună și s-au pus la cale să facă o râșniță.

S-a apucat Sfarmă-Piatră și a tocit două pietre mari cât două stânci.

Strâmbă-Lemne a adus lemne și a făcut talpa râșniței, i-a pus fus și alte câte trebuiau.

Râșnița era gata. Acum mai rămânea de învârtit pietrele și de măcinat.

S-a apucat Sfarmă-Piatră de învârtit, dar piatra se fărâma și râșnița nu se mișca.

A pus mâna Strâmbă-Lemne, trăgea din răsputeri, se răsucea fusul și lemnele de la talpă, dar râșnița nici nu se clintea.

Se apucă Grăunțaș-de-Aur, pietrele se pornesc tot mai repede și mai repede și a început să curgă făină și curgea aur și mărgărint în curtea lor.

Făină aveau acum. Trăiau bine toți împreună.

De la o vreme văd ei că femeile lor prind a slăbi și a se îngălbeni.

— Măi, ce-i cu femeile noastre de se topesc așa pe picioare ?

Le întreabă, iar ele tac, nu spun nimic.

S-au pus ei la cale să steie ziua să păzească, să afle ce-i la dânșii în casă.

Ziua întâi a rămas Strâmbă-Lemne. Frații lui s-au dus la vânătoare, iar el s-a prefăcut într-o surcică și s-a băgat sub laiță. Șede așa ascuns și așteaptă. Când colo aude pași. Se uită el și vede că intră Statu-Palmă-Barbă-Cot-Mic-de-o-Palmă-Barbă-Lungă. El era în casă, da barba se târâia prin tindă, iar o bucată rămăsese afară.

Cum a intrat în casă, a pus mâna pe topor, a bătut surcica aceea pe o parte și pe alta, mai s-o facă mici fărâme. Strâmbă-Lemne rămăsese cu un fir de suflet, dar tăcu chitic.

Statu-Palmă-Barbă-Cot a început a răcni la cele trei zâne și a le amenința :

— Voi i-ați spus lui Grăunțaș-de-Aur să vină încoace ? Voi i-ați cerut logodnă ? Acuma să-mi dați aripile de la cele trei hulubițe albe, că de nu vă duc pe celălalt tărâm !

Pe toate le sperie de moarte, iese și se duce.

Vin ceilalți doi și întreabă :

— Ce-ai văzut, măi Strâmbă-Lemne ?

— Ce-am văzut eu, veți vedea și voi, a răspuns el.

A doua zi, rămâne Sfarmă-Piatră.

S-a băgat sub laiță, s-a prefăcut într-o pietricică și nici suflarea nu i se auzea. Nu zăbavă vreme vine Statu-Palmă-Barbă-Cot cu statul de o palmă, cu barba lungă, că o călca în picioare. Cum a intrat, a pus mâna pe topor și a prins a bate pietricica de sub pat pe o parte și pe alta, s-o facă bucăți. Sărmanul Sfarmă-Piatră credea că amu i-a venit sfârșitul. Și iar începe a striga Barbă-Cot la cele trei zâne :

— Voi i-ați cerut lui Grăunțaș-de-Aur să lege cununie ? Să-mi dați chiar acum aripile, că o să vă duc pe tărâmul celălalt !

Le-a speriat de moarte, le-a mâncat bucatele toate și s-a dus.

Ceilalți doi vin de la vânătoare, Grăunțaș-de-Aur întreabă :

— Ei, ce-ai văzut, măi Sfarmă-Piatră ?

— Ce-am văzut eu, îi vedea și tu.

A treia zi, rămâne Grăunțaș-de-Aur. După ce s-au dus frații la vânătoare, Grăunțaș-de-Aur s-a prefăcut într-o sabie și s-a așezat drept deasupra ușii. Stă el acolo și așteaptă. N-a trecut mult la mijloc și numai iată că vine Statu-Palmă-Barbă-Cot, intră oblu în casă și iar caută toporul.

Grăunțaș-de-Aur sare, îl apucă strâns de barbă, iese afară, despică un stejar îngemănat de cinci sute de ani, desface copacul cu degetele, îl pune pe Barbă-Cot cu barba în despicătură și cu capătul care a mai rămas a înfășurat copacul de câteva ori.

— Na, șezi aici până vor veni frații ș-apoi om mai vedea ce vom face cu tine.

Grăunțaș-de-Aur l-a lăsat așa pe Statu-Palmă-Barbă-Cot și s-a dus în pădure să-i caute pe Strâmbă-Lemne și Sfarmă-Piatră, să le arăte.

Când colo, vin fraţii de la vânătoare.

— Bine te-am găsit sănătos, Grăunţaş-de-Aur.

— Bine aţi venit, măi fraţilor. N-aţi spus nici unul ce aţi păţit. Hai să-l vedeţi pe cel de vă bătea şi vă mânca bucatele.

Până i-a găsit, până au ajuns acasă, nu mai era nici Barbă-Cot, nici copacul, nici nevestele. Şedea acum casa pustie.

Statu-Palmă-Barbă-Cot a smuls copacul şi a fugit pe celălalt tărâm.

Ei, acuma unde să se ducă să-şi caute femeile?

Grăunţaş-de-Aur zice :

— Haide, măi fraţilor, să mergem pe şârâitura[1] copacului.

S-au unit să se ducă pe dâra copacului. Au mers ei, au mers şi au ajuns la o prăpastie, la o groapă mare cât o fătare. În prăpastia aceea se mântuia urma copacului.

Grăunţaş-de-Aur zice :

— Măi, fraţilor, hai şi om jupuia tei şi om împleti un otgon şi ne-om da drumul câte unul.

Se apucă Strâmbă-Lemne de smuls tei şi începe a împleti un otgon. Au împletit, au împletit ei o lună de zile până au socotit că le-a fi de ajuns.

Au făcut un hârzob, l-au legat bine şi se sfătuiau, cine să-şi deie drumul.

Grăunţaş-de-Aur zice :

— Sui tu, măi Strâmbă-Lemne, şi noi ţi-om da drumul.

— Îmi dau eu drumul, da când oi scutura otgonul, să mă scoateţi afară.

Îi dau drumul, îi dau şi când ajunge la jumătate, a început a zgâlţâi otgonul.

Aceia repede l-au scos şi l-au întrebat :

[1] *Şârâitură*, dâră, urmă.

— Ce-ai văzut, măi ? De ce ai scuturat de otgon ?

— E mare nevoie, fraţilor, e fioros şi întuneric, nu poţi să te laşi în jos

De răceala pământului,
De vuietul apelor,
De şuieratul şerpilor
Şi de ţipătul broaştelor.

Atunci Grăunţaş-de-Aur spune :

— Vără-te tu, Sfarmă-Piatră !

Se aşază în hârzob Sfarmă-Piatră şi tot aşa zice :

— Când oi zgâlţâi de trei ori, să mă scoateţi.

Îi dau drumul şi lui în jos. De amu trece de jumătate, dar l-a apucat frica şi pe dânsul, a început să zgâlţâie din răsputeri otgonul şi l-au scos afară.

— De ce nu te-ai dus mai jos ?

— N-am putut să mă las
De răceala pământului,
De vuietul apelor,
De şuieratul şerpilor
Şi de ţipătul broaştelor.

Grăunţaş-de-Aur spune :

— Acuma mă urc eu în hârzob şi când oi zgâlţâi otgonul, mai tare să-mi daţi drumul. Când nu s-a mai hâţâi deloc, atunci să ştiţi că am ajuns în fundul pământului. Să staţi deasupra până voi veni eu şi oi scutura din nou otgonul ca să mă scoateţi.

Îi dau, îi dau ei drumul, da el zgâlţâie... Aşa au dat drumul până a rămas un stânjen de otgon şi de acum nu se mai clătina.

Strâmbă-Lemne şi Sfarmă-Piatră au legat otgonul şi tot cercau dimineaţa, de amiază şi sara.

S-a pornit Grăunţaş-de-Aur prin pustietate. Merge pe un drum, merge pe altul şi ajunge la nişte curţi

cu ziduri înalte, cu porți ferecate. Aici hălăduia Statu-Palmă-Barbă-Cot.

Intră el în curte. Acolo mai erau trei palate, unde trăiau cele trei zâne. Se duce el la palatul unde se afla Mândra-Câmpului, fată frumoasă, din cosiță floarea-i cântă și din gură aur cură.

Când l-a văzut, a început a plânge.

— Pe aici pasăre măiastră nu îmblă, da tu om pământean ai ajuns!... Ascunde-te cât mai degrabă, că are să vie Statu-Palmă-Barbă-Cot și are să te facă mici fărâme. El are aici putere mai mare.

— Da ce putere are el?

— El azvârle buzduganul de la hotarul împărăției, buzduganul lovește în poartă, poarta se deschide, buzduganul sare în ocol, lovește într-un bou, îl suie în sus și vine cu dânsul înapoi: fierbându-l, frigându-l și-l pune pe masă nici rece, nici fierbinte, numai bun de mâncat. Și apoi mai are trei poloboace cu apă tare și trei poloboace cu apă slabă, cu cea tare se întărește, cu cea slabă slăbește.

Cât nu era Barbă-Cot la curte, se apucă ei de lucru. Apa din poloboacele de apă tare o mută în poloboacele de apă slabă, da apa cea slabă — în poloboacele de apă tare.

Nu zăbavă vreme vine buzduganul vuind și lovește în poartă.

Grăunțaș-de-Aur iese și când a înhățat buzduganul cela, când l-a aruncat înapoi, s-a dus trei părți mai departe.

Statu-Palmă-Barbă-Cot, când a văzut că-i zboară buzduganul, a zis:

— Alelei, greu oaspete mi-a picat; dacă n-o fi fiind câinele de Grăunțaș-de-Aur, alt voinic nu-i...

Și într-un suflet aleargă la curte.

Grăunțaș-de-Aur a ieșit să-l întâlnească. Au dat mâna. L-a strâns Barbă-Cot pe Grăunțaș-de-Aur de i s-au lipit degetele.

Când l-a strâns Grăunțaș-de-Aur pe Barbă-Cot, i-a țâșnit sângele din degete.

— Ei, da acuma ca oaspete, face Barbă-Cot, să te pun la masă.

Au tăiat trei boi, s-au așezat la mâncare și s-au înțeles așa: cine a mânca mai repede carnea de pe os, să-l lovească pe celălalt cu osul în cap. Da Grăunțaș de pe os rodea, nu prea rodea, da cu osul în cap îl lovea. Apoi a început să beie apă. Grăunțaș-de-Aur bea apă tare și se întărea, iar Barbă-Cot gândea că bea apă tare (da el bea apă slabă, că apa era schimbată) și slăbea.

Au mâncat ei și au băut trei zile și trei nopți.

Barbă-Cot, cum era cu statul de o palmă, în aceste trei zile s-a făcut mai mare și mai gros decât Grăunțaș-de-Aur.

Când au mântuit ei și apa și boii, Barbă-Cot îi zice:

— Acum hai și ne-om măsura puterile.

— Hai!

— Cum vrei, la luptă sau la trântă?

— Ba la trântă, că-i mai sfântă.

Se iau ei la trântă. Primul îl apucă Grăunțaș-de-Aur pe Barbă-Cot și când îl trântește în pământ, îl cufundă până la genunchi. Barbă-Cot a ieșit, și-a strâns toate puterile și când l-a trântit pe Grăunțaș-de-Aur, l-a cufundat până la brâu. Grăunțaș-de-Aur a ieșit, l-a apucat pe Barbă-Cot, l-a ridicat și când l-a izbit în pământ, a intrat până la gât. Barbă-Cot dă să iasă și nu poate. Atunci Grăunțaș-de-Aur scoate sabia, îi taie capul, aruncă o scârtă[1] de lemne deasupra lui, îi dă foc și

[1] *Scârtă*, cireadă.

cenușa o dă pe vânt, și ce a bătut vântul a mâncat pământul.

Și apoi a alimițat [1] cu buzduganul asupra curților lui Barbă-Cot și le-a făcut trei mere de aur, și le-a dat la fiecare zână câte un măr.

A mers Grăunțaș-de-Aur cu zânele la hârzob și a zgâlțâit de otgon. Întâi a scos-o pe a lui Strâmbă-Lemne, apoi și pe a lui Sfarmă-Piatră. Acei doi au dat drumul la otgon în jos și el a suit-o în hârzob și pe femeia lui, pe Mândra-Câmpului, fată frumoasă.

Acuma dau drumul la hârzob să-l scoată și pe dânsul.

Sfarmă-Piatră și Strâmbă-Lemne ce se sfătuiesc acolo sus ?

— Măi, zice, noi îl scoatem pe dânsul, da să știi că averea o să-i dăm toată lui, fiindcă el a făcut isprava aceasta.

Se pun la cale ei :

— Hai să tăiem funia. El o să cadă jos și s-a pierde acolo. Vom spune că s-a rupt funia și nu l-am putut scoate.

Da zânele nu auzeau nimic. Ele nu știau de sfatul lor.

Grăunțaș-de-Aur, ca să se încreadă în tovarășii lui, nu s-a suit el, da a pus o piatră în hârzob și deasupra a pus cușma.

Strâmbă-Lemne și Sfarmă-Piatră au început să tragă. Ei se tot gândeau ca nu cumva Grăunțaș-de-Aur să mai pună bogăție, dar când au văzut cușma, au dat drumul la otgon. Piatra aceea a picat și a făcut o groapă de șapte stânjeni. Trei zile și trei nopți a ieșit fum dintr-însa, după ce a căzut.

[1] *Alimița*, a amenința.

— Așa frați am eu, a zis Grăunțaș-de-Aur și s-a pornit să îmble pe tărâmul acela.

Șapte ani a îmblat el și nu putea să iasă afară. Într-o bună zi, îmblând așa, a văzut într-un copac un cuib de pajuroaică cu patru pui. Puii țipau, se zvârcoleau de moarte. Pe tulpina copacului se suia la pui un balaur mare să-i mănânce.

Puii l-au văzut pe Grăunțaș-de-Aur și au strigat :

— Voinic din lume fără nume, ucide balaurul, că mare bine îi face pe lumea aceasta.

Grăunțaș-de-Aur a scos sabia și când l-a luat la bucățit, l-a făcut douăsprezece porcane[1] de carne și trei iazuri de sânge. Atunci puii au strigat :

— Vino, voinice, la noi aici, că dacă vine mama, o să te sorbească de bucurie. De șapte ani se chinuie ea și crește pui și în tot anul pe vremea aceasta vine balaurul și-i mănâncă. Vino la noi și te-om ascunde sub o aripă de-a noastră.

S-a suit el. Unde să-l ascundă ? Scoate un pui de acela un tulei de la aripă și-l bagă pe dânsul și-l ascunde acolo.

Nu trece mult timp la mijloc și vine pajuroaica, din picioare scăpărând, din gură pară vărsând și vede balaurul ucis, puii vii.

— Cine, dragul mamei, v-a scăpat pe voi, ia spuneți-mi încotro s-a dus, să văd și eu ce om e acesta, care a ucis balaurul, că de șapte ani mă chinui să am rod pe pământ și el îmi mânca puii.

Puiul cel mai mare zice :

— Mamă, a fost un om pământean, un voinic din lume, el a ucis balaurul și s-a dus înspre răsărit.

Atunci ea a pus o falcă în cer și una în pământ și s-a dus până la sfârșitul tărâmului acela și n-a găsit pe nimeni.

[1] *Porcane*, grămezi, movile de carne.

— Nu-i, dragul mamei. Am mers până la roşul răsărit şi nu l-am aflat, spuneţi, unde-i ?

Alt pui zice :

— Mamă, a plecat înspre asfinţit.

Pajuroaica a fost într-un suflet la asfinţit şi n-a găsit pe nimeni. A venit înapoi.

— Nu-i, dragul mamei, am mers până la negrul asfinţit şi nu l-am găsit.

Al treilea pui zice :

— A plecat la miezul nopţii.

S-a pornit pajura cu o aripă în cer, cu una în pământ şi s-a dus la capătul lumii, dar n-a dat de nimeni şi s-a întors acasă.

— Nu-i, dragul mamei, nici la miezul nopţii.

Puiul cel mic zice :

— Mamă, a plecat la miazăzi.

Pajuroaica s-a dus până unde stă soarele în crucea amiezii şi nu l-a găsit.

— Spuneţi, unde-i că vă mănânc pe voi.

— Da nu i-i face nimic ?

— Nu, dragii mamei.

— Mata de bucurie ai să-l înghiţi.

— Nu !

Puii trag tuleiul de sub aripi şi a ieşit el. Când l-a văzut pajuroaica, de bucurie l-a sorbit.

Puii au început a ţipa împrejurul ei.

— El ne-a scăpat !... În loc să-i faci bine, mata l-ai înghiţit !...

Pajuroaica l-a vărsat înapoi mai frumos şi mai voinic.

Aşa l-a înghiţit ea şi l-a vărsat până în trei ori şi l-a făcut de trei ori mai voinic şi mai frumos decât era.

Şi îl întreabă pajuroaica :

— Cu ce dar să te dăruiesc, că mi-ai scăpat puişorii de la moarte ?

— Nu vreau nimic, numai să mă scoți pe draga lume.

— La mare grelime[1] m-ai pus, dar pentru că ai făcut bunătatea aceasta, trebuie să te scot. Du-te și pregătește douăsprezece cuptoare de pâine, douăsprezece vaci fripte și douăsprezece balere[2] de vin.

S-a dus Grăunțaș-de-Aur, a pregătit douăsprezece cuptoare de pâine, douăsprezece vaci fripte, douăsprezece balere de vin și le-a dus la bortă.

Pajura îi spune :

— Pune carnea și pâinea pe aripa dreaptă și balerele cu vin pe aripa stângă, sui și tu și să te ții bine. Când oi întoarce capul la dreapta, să-mi dai pâine și carne. Când oi întoarce capul la stânga, să-mi dai un baler de vin.

A pus toate pe dânsa, după cum a spus, și s-a pornit să iasă afară.

Când întorcea capul la dreapta, îi da pâine și carne, când întorcea capul la stânga, îi da un poloboc de vin.

Merg ei, merg și când aproape să-l scoată afară, s-a mântuit totul : și carnea, și pâinea, și vinul.

Pajura întorcea capul și în dreapta și în stânga, da el nu avea nimic să-i deie de mâncat și de băut.

Când mai rămăsese vreo doi-trei metri, ca să-l azvârlă deasupra, pajura strigă :

—Mi-i a mânca ! Și cât-cât să cadă înapoi jos.

Grăunțaș-de-Aur repede scoate sabia, taie o halcă de carne din pulpa piciorului și i-o dă. Când

[1] *Grelime*, greutate.
[2] *Baler*, baleră, balercă, butoi.

a înghițit, s-a împlut de putere, s-a avântat și l-a scos pe dalba lume.

Amu pajura îl întreabă :

— Grăunțaș-de-Aur, de unde mi-ai dat așa carne gustoasă, de m-am împlut de putere ?

— Am strâns și eu ce mai rămăsese din vacile acelea fripte și ți-am dat ca la urmă.

— Spune drept, c-am simțit după gust că nu-i de vacă.

El îi spune :

— Am tăiat de la pulpa piciorului.

— N-am știut că ești așa de bun, că te mâncam cu totul.

Și pajura atunci a scos carnea din gură, a pus-o la picior, a dat-o cu apă închegătoare și a lipit-o la loc ; a dat-o cu apă învietoare și a înviat-o și s-a prins, parcă nici n-a fost tăiată.

Și-au luat ei ziua bună și s-au pornit care și în drumul său. Amu să vedem ce au făcut Strâmbă-Lemne și Sfarmă-Piatră după ce au rămas.

Ei au luat acele trei mere de aur, au făcut curte frumoasă, palat boieresc. Pe Mândra-Câmpului au făcut-o roabă la curte.

Atunci ea avea un băiețel de șapte ani și argățea și el la porci. Cât a îmblat Grăunțaș-de-Aur prin lume, crescuse băiatul ei mare.

Cum mergea Grăunțaș-de-Aur prin pădure, prin câmpii și rediuri, vede într-o poiană o turmă de porci. Se apropie el și vede un băiat cam de șapte ani cu porcii aceia.

— Al cui ești, măi băiete ?

— Eu, zice, sunt al lui Grăunțaș-de-Aur.

— Da pe mama ta cum o cheamă ?

— Mândra-Câmpului.

El stă și se gândește. Aceasta e nevasta mea. Se apropie de curte, vede o roabă și o întreabă :

— De ce ești așa mâhnită și chinuită ?

Începe ea să povestească toată povestea de la un capăt la altul, cum am spus-o și eu.

— Da de Grăunțaș-de-Aur n-ai auzit nimic ?

— Ei, sărmanul, de-amu și oasele i-o fi fiind putrede.

Grăunțaș-de-Aur spune :

— Eu sunt acela. Am fost pe tărâmul celălalt și m-am întors înapoi pe dalba lume. Du-te și pune doi bivoli să fiarbă, să stăm la masă.

S-a dus ea și a pus doi bivoli să facă bucate. Strâmbă-Lemne și Sfarmă-Piatră o întreabă :

— Da tu ce pui atâtea bucate ?

— Apoi să facem mâncare și pe de sară.

Iată vine și băiatul cu porcii. Grăunțaș-de-Aur îl întreabă :

— Te hrănesc, măi băiete, pentru că pești porcii ?

— Vai și amar de mine, a oftat băiatul, sara mă duc și închid porcii în ocol, și este o scroafă, învățată de dânșii, până n-o pup de trei ori, nu intră în gogineață [1]. Și Strâmbă-Lemne ori Sfarmă-Piatră se uită și râd, când o dau în ocol, apoi iau un boț de mămăligă rece și îl azvârl în curte. Dacă mă repăd eu, îmi potolesc oleacă foamea, dacă se repede câinele, mănâncă el și eu stau flămând.

Mână ei porcii la curte. Toți porcii intră în gogineață, da o scroafă nu vrea să intre.

— Ia apucă o bâtcă și lovește-o vârtos pe spinare, să vezi n-a intra ?

Când a lovit-o, a intrat cu tot cu poartă.

Iar Strâmbă-Lemne și Sfarmă-Piatră strigă de colo, din foișor :

[1] *Gogineață*, coștereață, cocină.

— Ce baţi poarca ? Ce ai venit aşa devreme ? Soarele îi sus, porcii trebuie să mai pască...

Grăunţaş-de-Aur se porneşte drept la dânşii, stă la vorbă, zăreşte o râşniţă. Ea stătea acolo părăsită şi uitată de toţi...

— Da cine învârteşte la aşa râşniţă ?

— Nu învârteşte nimeni. A învârtit numai unul, dar cred că de amu şi oasele i-au putrezit...

— Ia să încerc eu, poate voi putea.

— E-e-e, moşule, dacă noi nu putem învârti, da tu nici atâta, zic ei.

Grăunţaş-de-Aur a pus mâna pe râşniţă şi când a pornit-o, nu curgea făină, da aur şi mărgăritar.

Strâmbă-Lemne şi Sfarmă-Piatră au încremenit. L-au recunoscut pe Grăunţaş-de-Aur.

— Apoi iată, fraţilor, cel de învârteşte, cândva a învârtit la râşniţa aceasta. Acum a venit rândul să ne dăm sama. Prima dată v-am iertat. Aţi spus că veţi fi tovarăşi până la moarte. A doua oară n-a mai fi aşa. Voi merele de aur le-aţi luat, femeia aţi făcut-o roabă, băiatul meu vi-i argat, pe mine aţi vrut să mă omorâţi... Ieşiţi afară să facem judecata, să vedem cine a fost cu dreptate şi cine cu strâmbătate.

Sfarmă-Piatră şi Strâmbă-Lemne au ieşit în mijlocul curţii, iar Grăunţaş-de-Aur a adus buzduganul cel de douăzeci şi cinci de puduri, pe care îl făcuse în tinereţe, şi a zis aşa :

— Să azvârlim fiecare pe rând buzduganul acesta în sus, şi care dintre noi a trăit cu dreptate să rămână neatins.

L-a azvârlit mai întâi Grăunţaş-de-Aur şi s-a dus buzduganul tocmai în slăvile cerului, a zburat pe după soare şi a căzut drept în faţa voiniculuí şi nu l-a atins deloc.

— Acuma azvârle-l tu, Sfarmă-Piatră.

L-a apucat Sfarmă-Piatră și l-a azvârlit cu toată puterea, să nu se mai întoarcă. Buzduganul a zburat, s-a lovit de torțile cerului și a căzut drept în capul lui Sfarmă-Piatră și l-a făcut praf și pulbere. În locul lui stătea acum o piatră crăpată în patru și crescută cu mușchi verde.

La urmă a azvârlit buzduganul și Strâmbă-Lemne. A zburat buzduganul în sus, rupând norii în două, s-a lovit de torțile cerului și a căzut drept în capul lui Strâmbă-Lemne și l-a îngropat în fundul pământului. În locul unde fusese el, creștea acum o tufă de iarbă. Pesemne că așa de demult trebuia să moară.

Cele două zâne, cu care au fost însurați Sfarmă-Piatră și Strâmbă-Lemne, s-au prefăcut atunci în două porumbițe albe și au zburat în împărăția lor.

Grăunțaș-de-Aur a alimițat asupra curții și a prefăcut-o în trei mere de aur, a luat băiatul, a luat-o pe Mândra-Câmpului și s-a dus în sat la dânsul, la părinții lui, la moșneag și la babă.

Când s-au întâlnit, au plâns de bucurie, s-au strâns în brațe, s-au sărutat pe față, au făcut casă frumoasă din cele trei mere de aur, s-au așezat pe trai bun, căci destul cât îndurase și pătimise.

Iar eu am încălecat pe un pai de secară
Și v-am spus o poveste în astă-sară.
Și aceasta-i povestea,
De unde am auzit-o,
Am povestit-o.

(Năvârneț, raionul Fălești)

POVESTEA LUI ALIMAN, FECIORUL LUI VERDE-ÎMPĂRAT

Au fost, când au fost, doi veri împărați. Unul avea împărăția spre răsărit de soare și-i zicea Verde-Împărat, iar altul stăpânea la asfințit și-i zicea Roșu-Împărat. Din draga tinerețe, cum s-au statornicit la scaunul lor, nu s-au mai întâlnit și rar când aveau veste unul de la altul. Împărăția Verde-Împărat și-și creștea trei feciori ca niște brazi. Când prinse a-l păli grijile să pornească nunțile și să-i deie pe la casele lor, veni solie cu carte domnească de la împăratul asfințitului, prin care-l ruga să-i trimită un fecior din cei trei să moștenească tronul, căci simțea că-i scapătă puterile, și n-ar fi vrut să aibă străinii parte din cele câte le făcuse și le adunase.

Primind cartea și aflând vestea, Verde-Împărat întrebă feciorii :

— Ei, dragii mei, care dintre voi vreți să vă duceți să stăpâniți tronul ?

— Tată, mă duc eu, făcu feciorul cel mai mare.

— Ceas bun, zise împăratul și, după ce l-a fereduit și l-a îmbrăcat împărătește, i-a ales un cal bun de călărie și l-a pornit la drum.

Se duce feciorul și se tot duce peste câmpii, peste pustii, peste crânguri, peste dâmburi și ajunge la un pod de aur. Când îl văzu, îi căzu de-a curmezișul inimii. „N-ar fi rău să tai o bucată de aur, chibzui voinicul, că la drum tare bine mai împacă nevoile.“ Și sărind de pe cal, zmac ! o bucată de corlată și în sân. Atâta a trebuit. A prins podul a se cutremura și a se prăbuși și dintr-o parte ieși un moșneag, care nu era altul decât stăpânul podului.

— Stai, crăișorule, cam de ce rupi tu podul, doar nu-ți trebuiește numai ține, ci trebuiește la o lume.

Aici i s-a înfundat drumul călărețului. S-a repezit moșneagul, i-a luat calul, apoi l-a dus numai în sfârcul biciului încolo la o curte și l-a rânduit la canun.

Trece o lună, două, nu-i știre de nicăieri.

— Tată, mă duc eu cu poclon la Roșu-Împărat, că fratele cel mare o fi rătăcit pe undeva și numai te-i pomeni că mâine poimâine vine acasă, vorbi feciorul cel mijlociu.

Îl binecuvântează împăratul, îl îmbarcă în haine alese și, dându-i aur și pietre scumpe de ajuns și de rămas, îl petrecu la drum. Dar l-a păscut păcatul și pe al doilea fecior.

Ajungând la podul cela și văzând atâta aurărie, a prins a rupe, a băga în sân și a-și împle buzunarele. De unde lua, podul slăbea și se prăbușea într-o prăpastie mare. Din pulberea ceea a ieșit un moșneag.

— Da ce faceți voi pricaz oamenilor și grăbuiți bunătate de pod, că el nu-i de furat, da de trecut și mulțămit.

Feciorul de împărat a înghețat pe loc, iar moșneagul l-a legat și l-a mânat și pe dânsul colo, la o curte, să tragă canunul și să-și ispășească greșeala.

După o habă de vreme, nevenind știre de nicăieri, prinde iar a se posomorî împăratul.

— Tată, binecuvântează-mă, să mă duc la Roșu-Împărat, făcu feciorul cel mai mic, pe nume Aliman.

— Șezi acasă, că te-i pierde prin pustii, neștiut și nevăzut de nimeni.

— Dă-mi drumu, tată, că nu numai ți-oi aduce știre de la Roșu-Împărat, dar oi afla și pe unde rătăcesc frații mei.

Încalecă Aliman pe un cal ca un zmeu, luă bani de cheltuială, haine de primeneală și, pornind la drum, merse și tot merse cale lungă, ca s-ajungă. Nimeri și el la podul cel de aur. Văzând călărețul așa o minune de pod, peste o râpă prăpăstioasă, își luă cușma din cap, trecu și zise :

— Mare pomană și-a făcut cel de-a ridicat podul acesta. Câți s-ar nenoroci și și-ar blestema zilele prin fundul prăpastiei să nu fie podul acesta.

Dând bici calului, a lăsat podul în urmă și a mers cale lungă de o săptămână și mai bine până a ajuns la un codru, unde era o căsoaie. Și căsoaia aceea era împrejmuită cu un gard, de nici vântul n-ar fi răzbătut printr-însul. Se oprește Aliman și bate la poartă.

— Cine-i acolo și ce cauți pe aici ? întrebă o babă.

— Mătușă hăi, mătușă, primește-mă la popas, că m-au răpus drumurile.

— Dacă ești om bun, deschide portița și intră, dacă ești om rău, fugi și nici te apropie, că am o cățelușă cu dinții de fier, cu ghearele de oțel, cum te întâlnește, pe loc te sfârșește.

— Om bun, om bun, poposește, răspunse Aliman.

Și atunci intră în curte, se închină la mătușă și cățelușa prinde a se gudura, ca la un stăpân, că doar om bun poposise.

Baba văzându-l, bătu din palme și zise :

— Alei, voinice, poate că norocul meu te-a adus, că de trei zile îmi stau copiii flămânzi, împrăștiați prin păduri și n-am ce să le dau mâncare. Dă-mi calul acesta, să-l bucătesc și să-i hrănesc.

Aliman încreți din frunte.

Măi, aceea era Sfânta Miercuri, stăpâna vulpilor, lupilor, urșilor, aricilor și altor multe lighioane.

Hai să-i facă atunci un bine Sfântei Miercuri și zise :

— Ia-ți-l, mătușă, ia-ți-l, că eu unde mă duc oi ajunge și pe jos.

Își împăcase Sfânta Miercuri copiii și bucuroasă îl primi pe Aliman, cum nu se putea mai bine, iar la plecare îi luă traista, i-o vrăji și i-o binecuvântă :

— Să mănânci cu poftă și saț șapte ani de zile din traista aceasta orice fel de mâncare ai dori.

Astfel, vrăjindu-i, rămăsese scris pe traistă : „Mâncare pe șapte ani".

Se porni Aliman la drum cu bățul în mână și merse și merse peste văi și dealuri, peste păduri fără măsuri. Când îl pălea foamea, se uita în traistă și ce ar fi gândit să mănânce, aceea scotea și mânca.

Tot ducându-se așa, ajunge el în Țara Stâncilor, la Codrii Vineți. La streașina codrului cela era o peșteră, iar din peșteră se auzea un glas :

— Dați-mi o gură de apă, să mai văd un an lumina zilei.

Aliman intră înăuntru și văzu un moșneag cât lumea de bătrân, că nu avea putere să se ție în capul oaselor și să ridice genele de pe ochi.

— Bună vreme, tătucă.

— Bună să-ți fie inima, drumețule, da ce samă de om ești și ce cauți prin pustietățile iestea ?

— Sunt Aliman, feciorul lui Verde-Împărat, și nu știu cum aș face să ies mai de-a dreptul la curțile lui Roșu-Împărat.

— Ți-ar arăta moșul, dară nu mă țin puterile. Tragă-te inima și dă-mi un strop de apă, să-mi ud sufletul, doar mi s-or întrema puterile să ies afară : să mai văd o dată lumina zilei.

Aliman dezlegă plosca de la şold, i-o dă moşneagului şi acela cum bău oleacă, se învioră, se întări, iar pe ploscă, unde ţinuse cu mâinile, rămase scris : „Băutură pe şapte ani de zile".

— Mulţumescu-ţi, voinice, că m-ai făcut să mai văd un an de zile lumina soarelui, vorbi moşneagul, şi cu o mână rezemându-se în cârjă, iar cu alta ridicându-şi genele de pe ochi, ieşi afară.

— Vezi movila aceea înspre amiază ? De pe dânsa se zăreşte mai departe un foc. Lângă focul acela trebuie să fie cineva. Tu du-te şi pe cine îi găsi, întreabă de cale, cam încotro abate spre Roşu-Împărat.

Se porneşte Aliman şi tot dă-i şi dă-i din picioare, până când s-a ridicat pe movilă şi de acolo a văzut o bâlbără [1] de foc.

Apropiindu-se tot mai mult, a văzut că acela nu era focuşor, ci pojar, ca şi cum ar fi ars vreo nouă care cu lemne. Lângă foc şedea şi se încălzea un uriaş.

— Bună ziua, uriaşule !

— Bine ai venit, drumeţule ! Da să nu-mi fi zis bună ziua, îţi făceam de petrecanie.

— Să nu-mi fi răspuns şi tu mie, mai degrabă te făceam eu harcea-parcea.

Atunci se sculă uriaşul de jos, o nămilă cât un munte, şi când căscă odată, stârniră toate păsările din codru.

— Din bună cale ai venit ?

— Nu caut păruială, ci caut curţile lui Roşu-Împărat.

— Păcătoasă treabă, voinice, că nici eu nu ştiu pe unde se află. Şi ţi-aş face un bine, te-aş duce la frate-meu, el îi mai bătrân, ştie mai multe şi o fi

[1] *Bâlbără*, flacără mare.

știind și de curțile lui Roșu-Împărat, dar nu-mi ajunge putere, căci șapte ani de zile n-am pus fărâmitură de pâine în gură.

— Na-ți, uriașule, traista aceasta de la șold, mănâncă cât îți poftește sufletul, numai arată-mi calea.

— Bine, drumețule, făcu uriașul, și când a pus traista la gură înfuleca, de parcă se băteau lupii la gura lui.

Scuturându-se ca de o mare slăbiciune, îl puse pe Aliman în palma dreaptă și, când îl suflă odată, flăcăul nu mai mergea cum se merge, ci zbura într-o vântoasă, de zânâia văzduhul. Când se opri, se pomeni în pieptul altui uriaș, care dormea. Uriașul s-a trezit și l-a întrebat :

— De unde te-ai luat, prâsleo, tocmai pe piept la mine ?

— De la frate-tău m-am luat.

— Dacă-i așa, spune-mi, ce mai face, cum mai trăiește, că nu l-am văzut de un car de vreme.

— Nu m-a trimis frate-tău să stau la taclale, da m-a trimis cu treabă, să-mi arăți încotro abate calea mai pe de-a dreptul spre curțile lui Roșu-Împărat.

— Nu numai că ți-aș arăta, dar te-aș duce drept acolo, că știu calea și cărarea, dar nu mă învrednicesc în puteri, căci șapte ani de zile n-am luat nici rouă în gură.

— Na-ți uriașule, plosca asta, bea de-ți potoale setea și arsurile.

A luat uriașul plosca și, când a pus-o la gură, parcă s-ar fi spart iezăturile la apele cele mai mari, așa se revărsau șuvoaiele în gura lui.

— Amu mă simt cu puterile dinainte, făcu uriașul și, luându-l pe Aliman,

Când l-a suflat,
În cer l-a-nălțat,
Cu nori l-a mestecat,
Prin stele l-a semănat.

Dezmeticindu-se, Aliman se pomeni în pragul unui palat și tocmai acela era palatul lui Roșu-Împărat. Ce i-a rămas amu să facă ? A intrat înăuntru cu poclon și închinăciuni și l-a hiritisit pe împărat la mulți ani. Tii ! Măi, tată, măi, căzându-i împăratului așa bucurie, chemă muzicile, chemă crai, sfetnici și lume cât lumea, că avea o împărăție, de n-o cuprindea gândul. Și puse pe loc un chef și o veselie, de se auzea în cer. Atunci îl făcu pe Aliman împărat și, față de toți, Roșu-Împărat l-a suit pe tron.

După ce se potolise focul petrecerilor, a prins Aliman a afla ce este pe la curte și prin împărăție și a pune treburile la cale. Îmblând el prin palatul împărătesc, nimeri într-o odaie aurită, argintuită, unde dormea o fată peste seamă de frumoasă, că nu l-a mai răbdat pârdalnica de inimă să nu puie un sărut pe obrazul ei. Fata aceea era adusă de împărătească și crescută acolo la curte, că dacă n-avea copiii ei, se bucura măcar cu cei străini.

Punându-și la cale toate treburile împărăției, veni Aliman la Roșu-Împărat și vorbi :

— Amu mă duc să duc răspuns lui tată-meu, să-mi iau ziua bună și atunci m-oi apuca de împărățit.

— Drum bun, Alimane ! făcu împăratul.

Și, încărcându-l cu fel de fel de daruri, îl porni la drum.

O luă Aliman calea întoarsă și haida, haida, trece pustii, trece împărății, trece Codrii Vineți, trece ape limpezi și ajunge la podul cel de aur. Cum trecea el podul și venea acasă hopâc ! și cei doi frați

mai mari. Lui tocmai i-a tresărit inima de bucurie :

— Bună întâlnita, măi fraților !

— Da tu de unde te-ai luat ?

— D-apoi tocmai de la Roșu-Împărat.

Știlalți doi, prieteni de toartă, țineau cârlig unul la altul. Auzind de una ca aceasta, îi apucară toate năbădăile. De pizmătăreți ce erau s-au uitat cu coada ochiului și cu dușmănie la dânsul.

— Da voi pe unde ați îmblat ?

— Și noi tot pe drumul acela am fost.

— Îți fi rătăcit, sărmanilor, până amu, dar nu-i nimic, haidem acasă și i-om spune tatei, că am fost tustrei. Și pe cine a vrea el, pe acela ne-a trimite să stăpânim tronul lui Roșu-Împărat.

Celor doi frați le-a venit tot cu strâmbu. Au prins a se șopti :

— Măi, să ne lăsăm noi de râsul chioarei ? Da de află tata că n-am fost, nu ne face zile fripte ? Ia hai mai bine să-l batem, să-i luăm darurile și să-i spunem tatei că noi amândoi am fost și ne-om duce apoi unul din noi la Roșu-Împărat.

Unde s-apucă cei doi frați, îl dezbracă pe cel mic, îi iau darurile și prind a-l bate, să-l mântuie de zile.

Aliman răcni atunci :

— Fraților, nu mă omorâți, hai să jurăm, că eu mă duc unde m-or duce ochii, numai voi să nu plângeți niciodată după mine.

Celor doi le-a plăcut vorba, au jurat și, lăsându-l pe Aliman ca vai de el, s-au dus acasă și nici prin gând nu le trecea să-i apuce jalea și plânsul după fratele cel mai mic.

Este o vorbă : și minciuna are nume, cine știe a o spune. Prind cei doi frați a se făli și a îndruga

verzi și uscate înaintea împăratului, cum au fost la Roșu-Împărat și acesta îi crede și pornește chef, petrecere și menește ziua, când o să-l trimită pe unul din ei cap de împărăție.

Amu scârbă și tângă pe bietul Aliman, de i se întuneca lumea înaintea ochilor. Ei, dar nu s-a lăsat el să se usuce de-a-n picioarelea. A prins a-și lua de seamă și s-a dus să argățească la curtea împărătească : la păscut vitele, la măturat, că doar s-a sparge nedreptatea și s-a bucura și el într-o bună zi.

Fata cea frumoasă a împăratului de la sărutul lui Aliman a purces grea și a născut un băiat, rupt din soare de frumos și năzdrăvan din fire. Cât creștea unul de-ai noștri într-un an, el creștea într-o zi.

După câtăva vreme el o întreabă pe maică-sa :

— Mamă, da unde-i tatăl meu, de nu-l văd și nici tu nu-mi spui nimic de dânsul ?

Mamă-sa tocmai a tresărit, auzind așa vorbe.

— Are să vie, dragul mamei, degrabă are să vie.

În puterea nopții, după ce adormise băiatul, a ieșit ea afară, s-a uitat cu dor și jale înspre răsărit și, când a suflat o dată, s-a făcut un drum de aur până la palatul lui Verde-Împărat cu trei rânduri de pomi de aur pe la margini, cu fel de fel de pometuri aurite, iar prin crengi cântau păsări de aur. Pe sub nouri trimise un vultur cu scrisoare împărătească, în care se spunea să vie cât mai degrabă feciorul lui Verde-Împărat.

Se bucurară atuncea frații cei doi și se alesesără să se ducă chiar a doua zi cel mai mare. Din zori de dimineață a încălecat, și-a luat rămas bun, dar când a dat să meargă pe drumul cel de aur, drumul îl aruncă cât colo înapoi. Pocnește voinicul din bici, dă pinteni calului, dar pace bună !

calul tot înapoi se ducea și nici un pas înainte. Mări, drum fermecat era acela, așternut numai pentru Aliman-împăratul.

Cel mijlociu numai de dragul drumului și al florilor s-a dus la împărat să ceară binecuvântare :

— Mergi cu bine, fătul meu, zise împăratul.

Dar când se porni pe drumul cel de aur, păți și acesta ca frate-său. Atunci o ia el mai pe departe, mai pe ocolite și când ajunge la Roșu-Împărat, îl întâlnește la capătul drumului fata împăratului cu băiețelul :

— Da tu cine ești ?

— Eu sunt feciorul lui Verde-Împărat.

— Spui minciuni. Nu ești tu acela, zise ea și-i trase două palme.

Rușinat, feciorul împăratului se întoarse înapoi și de-mpreună cu cel mai mare se puseră pe plâns și plângeau, de tremura și carnea pe dânșii. Îi tăiase la inimă, că drumul acela nu era pentru dânșii, ci pentru Aliman. Pocnindu-se peste frunte, își aduseră aminte de jurământ.

— Ne-am făcut de râs și ocară. Ticăloasă treabă, măi frate. Amu să vie Aliman de pe undeva, ne afurisește că nu se mai ridică oameni din noi cât pururea.

Zicând așa, na-ți-o ! apare și Aliman cu un paloș în mână.

— Bună ziua, fraților, așa-i că tot mai scumpă-i frăția decât dușmănia ? Vedeți, cum nu vă puteți potoli plânsul după dânsa ? Și odată aruncă paloșul în sus de căzu drept în capul fraților mai mari și atunci, ce vezi, ochilor să nu crezi. Adică, ce vreau să spun ? Paloșul căzând jos, i-a despicat pe frații cei mai mari drept în jumătate, și a făcut din câte unul — doi ; aceeași față, aceiași ochi, același

nas, aceeași statură, aceeași făptură, dar unul alb și strălucitor, de ar fi făcut noaptea zi, iar altul negru-ponegru, cum îi funingina, și mai negru.

Aliman a răsucit atunci paloșul, i-a tăiat pe cei negri, i-a hăcuit și i-a împrăștiat, să nu se ție bucată de bucată.

Cei albi și strălucitori s-au bucurat, s-au repezit și l-au îmbrățișat pe Aliman. Verde-Împărat, văzând atâta frăție și dragoste la feciorii lui, și-a netezit barba și a plâns.

Apoi au luat daruri scumpe și s-au dus cu toții la Roșu-Împărat să-l așeze pe Aliman în scaunul împărătesc.

Și drumul cel de aur i-a primit și li s-a așternut în cale cu toate podoabele lui.

Acolo, dacă au ajuns, au tocmit o petrecere și o nuntă cu tot temeiul, de n-a fost de când îi lumea una ca aceea și te-i mira de-a mai fi cândva.

Și iată așa-i povestea,
Mai departe nu mai este,
Cine o știe mai lungă,
Fugă s-o ajungă.

(Izvoare, raionul Florești)

VOINIC-DIN-LUME-FĂRĂ-NUME

Odată, când eram pe la Fălești, a trecut o căruță cu povești și am întins și am luat una, să vă spun o minciună de când lumea.

A fost și aceasta când a fost, când ouăle se coceau pe gheață și noaptea se începea de dimineață.

A fost, cică, un om, care avea trei fete. Trăiau ei bine și mai bine, cât era vreme de pace. Dar iată că într-o bună zi s-a pornit un război mare. Împăratul a scris cărți și a trimis prin părți și răvașe prin orașe, a pus buciumele și au buciumat trei zile, a trimis crainicii să strângă lumea să meargă la bătălie.

Și l-a ajuns rândul și pe omul acela cu trei fete. Se pregătește el să meargă la oaste. Fata cea mai mare îl vede gătindu-se de drum și-l întreabă :

— Unde te duci, tată ?

— Mă duc la bătălie, draga tatei. N-am avut noroc ca să am și vreun băiat, că se ducea acum în locul meu.

— Tată, mă duc eu.

— E, draga mea, fetele-s de stat pe lângă casă.

— Ba, îndată mă gătesc și mă pornesc.

Se îmbracă ea în haine de oștean, pune sabia la șold, încalecă pe cal, își ia rămas bun și pornește.

Tată-său ce face ? Îmbracă niște piei, niște haine urâte, se face o mătăhală groaznică și pe de altă parte îi iese înainte la un pod.

Calul s-a speriat și a început să fornăie, da fata nici una, nici două, hai înapoi acasă. Tată-său, nevăzut și neștiut, pe de altă parte a venit înaintea ei acasă și o întreabă :

— Ce, draga tatei, ai fost de amu ?

— Mi-a ieșit o mătăhală înainte, s-a speriat calul și m-am întors înapoi.

Iar începe tatăl lor să se gătească, ca să meargă la bătălie. Se apropie fata cea mijlocie și-l întrebă :

— Unde te gătești să te duci tată ?

— La bătălie, unde în altă parte, că iată n-am avut noroc și de un băiat, să meargă acum la oaste.

— Dă, că mă duc eu, tată...

— Ei, dacă nu s-a dus cea mai mare, te-i duce tu...

— Stai, că mă duc, mă pornesc îndată.

Se îmbracă ea în haine moscălești, a pus sabia la șold, s-a suit călare, și-a luat ziua bună de la toți și s-a pornit.

Tată-său iară pe de altă parte ajunge la pod, se preface în mătăhală și îi iese înainte.

Calul fetei a început a fornăi, a sări în două picioare și tot se da înapoi. Fata se sperie și ea, întoarce calul și-l ia la jmărcăit pe puha, să fugă cât mai repede spre casă.

Tată-său pe altă parte ajunge mai degrabă acasă și o întreabă :

— Ei, ce-i, draga tatei, de amu ai fost la oaste ?

— Mi-a ieșit o mătăhală înainte și calul a întors înapoi.

— Ei, parcă am știut că așa o să fie.

Începe el a se găti a treia oară. Când colo îl vede fata cea mai mică.

— Tată, da unde te gătești mata să te duci ?

— Mă duc la bătălie, draga tatei, că iaca n-am avut noroc măcar de un băiat, că se ducea în locul meu...

— Mă duc eu, tată, la bătălie.

— Dacă nu s-au dus cele două mai mari, parcă tu ai să te duci ?...

— Atâta lucru îți cer tată și eu, să mă lași să plec, de ce nu vrei să-mi faci și mie pe voie ?

Și ba o vorbă, ba alta, l-a înduplecat pe bietul tată și l-a făcut să-i dcie drumul.

S-a apucat fata să se pregătească de drum. A căutat în pod sabia, hainele moscălești, șaua, cu

care îmblase bătrânul lor, le-a coborât jos, le-a scuturat de colb, le-a curăţit, apoi s-a dus la tabun să-şi aleagă un cal. Fata a luat o tavă de jăratic şi a pus-o între cai, dar caii nici nu se uitau la jăratic, numai unul slab ca vai de el a venit şi a început să mănânce. Fata l-a alungat, iar calul a vorbit :

— Nu mă alunga, ia-mă pe mine, că eu ţi-s călăuză.

Atunci ea i-a aruncat frâul în cap şi a pus şaua. Calul îi spune :

— Stăpână, dă-mi drumul să mă plimb împrejurul casei, să scutur părul de cal bătrân şi să am păr de mânz tânăr de trei ani.

I-a dat drumul calului să se plimbe şi, când s-a întors, a vorbit aşa :

— Acuma dă-mi drumul să mă duc în codru, să-mi pasc trei zile ierbile şi să-mi beau apele

Ş-apoi voi fi cal de călărie
Pentru tine de voinicie,
Ce-ai să gândeşti,
Aceea ai să izbândeşti.

Fata i-a dat drumul calului şi acela s-a dus în codru şi trei zile şi trei nopţi a păscut iarbă din poiene şi a băut apă din cişmele şi a patra zi a venit un cal de mânca nouri şi întreabă :

— Cum vrei să mergem, ca gândul ori ca vântul ?

— Dacă vom merge ca gândul, ne prăpădim. Să mergem mai bine ca vântul, tremurând pământul.

Şi-a luat ea ziua bună de la toţi, s-a suit călare şi s-a pornit calul în trap mare la drum.

Tată-său iară pe de altă parte s-a dus la pod, s-a făcut o momâie groaznică şi i-a ieşit înainte.

Calul a început a fornăi, da ea l-a plesnit cu biciul :

— De, cal, ce te temi și de muște ?

Calul a mers înainte, da ea a scos sabia să lovească.

Tată-său a strigat :

— Stai, draga tatei, că acesta-s eu !

— D-apoi de ce stai aici ?

— Am vrut să te ispitesc, te temi ori nu ! Acum văd că tu ai să te duci.

S-au cuprins ca înainte de drum, și-au luat ziua bună și el s-a dus acasă, da ea — la bătălie.

A mers ea cât a mers și a văzut întuneric de armată, care stătea față în față gata să împroaște cu sulițele, să taie cu săbiile, să lovească cu buzduganele. Ea s-a repezit cu calul asupra dușmanului, a tăiat în patru părți cu sabia și i-a cioplit și i-a ciopârțit, că puțini tare ce-au rămas, numai de-au dus vestea.

Amu a întrebat împăratul, au întrebat oștenii, cine-i viteazul acesta, care a răpus singur dușmanul. A dat poruncă să-l cheme să-l mulțămească, să-l încarce cu daruri scumpe, dar ea n-a stat la astfel de măriri, s-a dus și dusă a fost.

În urmă a tot mers vorba despre acest oștean, despre acest voinic și, fiindcă nu i-a știut numele, i-a spus Vonic-din-Lume-fără-Nume.

A mers ea așa pe locuri neîmblate și aude un răcnet mare. Când se apropie, vede un zmeu, care mânca un cerb. Și țipa și unul și altul : cerbul — că îl mânca, da zmeul urla că din pricina coarnelor nu-l putea înghiți, dar nici nu-l lepăda.

Cerbul strigă :

— Voinic-din-Lume-fără-Nume, ucide zmeul acesta, că mare dar ți-oi da !

Da zmeul strigă :

— Voinic-din-Lume-fără-Nume, taie coarnele cerbului, ca să-l pot mânca, că mare ți-a fi binefacerea.

Ea a întrebat calul, ce să facă. Calul i-a spus :

— Scoate sabia și taie zmeul la încheietura gurii, că acolo e puterea lui și a scăpa și cerbul și zmeul, că de nu o să piară amândoi stând așa.

Fata ce a făcut ? A rotit sabia voinicește și, când a tras o dată, l-a despicat pe zmeu în două până la coadă.

Cerbul a ieșit și s-a dus la apă să se spele.

Zmeul așa tăiat, cum se afla, sărea în slava cerului, pară de foc slobozea și s-a dus drept la zmeoaica cea bătrână. Și ea, cum l-a văzut, l-a dat cu apă închegătoare și l-a făcut la loc, l-a dat cu apă învietoare și s-a făcut zmeul așa ca mai înainte.

Când a aflat zmeoaica de Voinic-din-Lume-fără-Nume, l-a trimis îndată pe feciorul ei să-l aducă, să-l vadă cât e de mare și ce putere are.

A ieșit feciorul zmeoaicei îmbrăcat, înarmat, călare pe cal și nu zăbavă vreme il întâlnește pe Voinic-din-Lume-fără-Nume și vine cu el acasă.

Cum a ajuns acasă, zmeoaica l-a și cunoscut că voinicul acesta e fată, și zice :

— Dragul mamei, voinicul cu care ai venit e fată, dar ca să afli mai bine de e fată ori nu, du-o prin dughene, tot pe la haine femeiești și, dacă s-a uita, apoi să știi că e fată.

Da calul știa și i-a spus fetei să nu se uite prin dughene la hainele cele femeiești.

Se duce ei, îmblă tot pe la haine femeiești din dugheană în dugheană. Fata ocărăște :

— Câine de zmeu, ce mă porți tu pe la rochii, du-mă la haine bărbătești, ostășești.

Vine zmeul acasă, înciudat pe mamă-sa.

— Adică îmi ești mamă, da gândești să-mi mănânci capul !

— Îi fată, dragul mamei, da multă minte are, dacă o fi fiind din capul ei. Până ce oi mai face eu de mâncat, tu cheamă-l la Nistru să se scalde și, dacă n-a vrea să meargă, apoi e femeie.

Se duce zmeul și îi spune :

— Hai, voinice, și ne-am scălda la Nistru.

Calul i-a spus fetei :

— Când te-i duce la Nistru, să mă iei și pe mine, că zmeul are să te îmbie să te scalzi, el nu se încrede că ești fată. El are să-ți zică să te dezbraci, tu fă-te că te dezbraci, da eu atunci oi începe a zburda, și tu să pornești, adică să prinzi calul, și așa vei scăpa.

Se duc ei la Nistru. Și încep : unul zice că acela să se dezbrace mai întâi, da cela — celălalt.

Ei, s-a dezbrăcat zmeul și a intrat în apă. A început a se dezbrăca și ea, când colo s-a pornit calul la zburdat.

— Mă duc să prind calul !

A alergat ea, a alergat și de-acum zmeul n-o mai vedea. Iese zmeul din apă și vine acasă supărat :

— Adică îmi ești mamă, da gândești să-mi mănânci capul, — și-i spune cum a fost.

— Îi fată, dragul mamei, da multă minte are, dacă o fi fiind din capul ei. Acum mai fă și aceasta, ce ți-oi spune. Zi-i să doarmă la noi și ia o stiblă de busuioc și pune-i sub așternut, și dacă busuiocul va fi ud, îi bărbat, dacă va fi veșted, îi fată.

Calul a știut vorbele zmeoaicei și i-a spus fetei :

— Cere peste noapte o cofă cu apă și, când te-i scula, să uzi busuiocul.

Vine zmeul și-i spune să doarmă peste noapte la dânșii.

— Ei, voi dormi, dar să-mi daţi o cofă cu apă, că tare des beau noaptea.

Zmeul a pus o stiblă de busuioc sub aşternut şi a adus o cofă de apă.

S-a culcat ea şi, când s-a sculat dimineaţa, a găsit busuiocul veşted. Ea îl apucă, îl înmoaie în cofă, îl pune la loc şi iese din casă.

Zmeul repede se duce şi când colo găseşte busuiocul ud. Se duce la zmeoaică cu ocară :

— Se cheamă că îmi eşti mamă, da gândeşti capul să-mi mănânci, — şi îi arată busuiocul ud.

— Îi fată, dragul mamei, da multă minte are, dacă o fi fiind din capul ei.

Voinicul-din-Lume-fără-Nume a încălecat pe cal, şi-a luat ziua bună şi s-a pornit spre casă.

După ce s-a dus, zmeoaica i-a spus feciorului să pregătească un car de furci de tors şi să pornească în lume, şi dacă a afla-o şi s-a urca în car să-şi arleagă furcă de tors, să ştie că e fată şi n-o să mai poată coborî.

Zmeul a încărcat un car de furci de tors, care de care mai bune, mai frumoase şi s-a pornit la drum. Mai printr-un sat, mai prin altul, ducându-se el, ajunge şi la casa omului cu cele trei fete.

Întreabă sora cea mai mare :

— Ce ai în car ?

— Furci de tors ! Furci de tors !

— Scoate, să le vedem.

— Sui în car şi alegeţi pe plac.

S-a uitat fata cea mai mare şi a răspuns :

— Nu-s bune nici caier de pus, nici de tors pe fus.

N-a trecut mult şi a venit fata cea mijlocie şi întreabă şi ea :

— Ce ai în car ?

— Furci de tors ! Furci de tors !

— Arată, să le văd.
— Sui în car și alege-ți.
Se uită fata cea mijlocie și zice :
— Nu-s bune nici caier de pus, nici de tors pe fus.
La urmă a venit cea de a treia soră și a întrebat și ea ce duce de vânzare în car.
— Furci de tors !
— Dă să le văd.
— Sui în car și alege.
Fata s-a suit să-și aleagă furcă, iar zmeul a și pornit spre casă.
Tata, mama, surorile ei au alergat și, când s-au uitat, au văzut-o ridicată în înaltul cerului. Au strigat toți în urma ei :
— Tu să nu grăiești nouă zile acolo !
Da ea n-a auzit și i s-a părut că nouă ani să nu vorbească.
Au ajuns la zmeu acasă. Vorbesc la dânsa, ea nu vorbește, o zi, două, trei, nu scoate un cuvânt.
Într-o zi, îi spune zmeoaica :
— Ce mută ai adus în casă ? De frumoasă îi frumoasă, da glas n-are.
Feciorul răspunde :
— Poate se rușinează, a vorbi mai pe urmă.
Mai după aceea zmeoaica, văzând-o că tot tace, i-a spus feciorului :
— Dragul mamei, lasă că eu am s-o trimit în ospeție și înapoi n-are să mai vie.
După un timp, au început ei să se pregătească de nuntă. Fata înțelegea totul, dar de vorbit nu vorbea.
Într-o zi, zmeoaica îi spune :
— Trebuie să mergi la Baba-Cloanța să aduci sită deasă de mătasă și sită rară de negară, ca să cernem pentru nuntă.

Și-a luat fata trei turte de hrană și s-a pornit în lume. A auzit din urmă că zmeoaica a spus :

— Încotro o trimitem noi, înapoi nu se mai întoarce.

Și dacă s-a pornit ea, a mers și a tot mers, drumărind multă lume-împărăție, prin păduri înverzite, prin lunci înflorite și a ajuns la o casă. Bate la poartă. Iese Sfânta Vinere cu un câinișor și zice :

— Dacă ești om bun apropie-te de chiloara noastră ; dacă ești om rău, depărtează-te, că oi slobozi această cățeluș cu trupul de fier, cu dinții de oțel și praf și pulbere te-a face.

— Om bun, om bun, maică.

A intrat în casă și fata îi spune :

— Maică bătrână, nu știi încotro drumul abate la Baba-Cloanța, că m-a trimis Zmeoaica după sită deasă de mătasă și sită rară de negară, să cernem de nuntă.

— Nu te-a trimis să te folosească, da te-a trimis să te prăpădească. Na basmaua aceasta, strânge-o, la vreme de neputință ți-a fi de folosință.

I-a arătat maica drumul și s-a pornit fata mai departe, și merge, și merge cale lungă, și vreme multă, și ajunge la Sfânta Sâmbătă.

Bate la poartă, iese Sfânta Sâmbătă cu un câinișor și-i spune :

— Dacă ești fată bună, apropie-te de chilioara noastră ; dacă ești fată rea, depărtează-te de chilioara noastră, că am cățelușa aceasta cu trupul de fier, cu dinții de oțel și când oi slobozi-o, praf și pulbere te face.

— Fată bună, fată bună, maică !

A intrat în casă și începe fata a spune :

— M-a trimis zmeoaica la Baba-Cloanța să aduc sită deasă de mătasă și sită rară de negară, să cearnă făină pentru nuntă.

— Zmeoaica nu te-a trimis să te folosească, da te-a trimis să te prăpădească. Na peria aceasta, la vreme de neputință ți-a fi și ea de folosință.

Și i-a dat o perie și i-a arătat drumul înainte.

Merge ea, merge și ajunge la Sfânta Duminică. Bate la poartă și iese Sfânta Duminică cu un câinișor și tot așa vorbește :

— Dacă ești fată bună, apropie-te de chilioara noastră ; dacă ești fată rea, depărtează-te de chilioara noastră, că oi slobozi această cățelușă cu trupul de fier, cu dinții de oțel și praf și pulbere te-a face.

— Fată bună, fată bună, maică.

A intrat în casă și Sfânta Duminică o mai întreabă ce îmblă, ce a venit.

— M-a trimis zmeoaica la Baba-Cloanța după sită deasă de mătasă și după sită rară de negară, să ne gătim de nuntă.

— Draga mătușii, la cale grea te-a trimis. Zmeoaica nu te-a trimis să te folosească, da te-a trimis să te prăpădească. Mătușa o să te ajute. Na cutia aceasta, strânge-o, că la vreme de neputință ți-a fi de trebuință.

Îi dă o cutie și îi arată drumul cum să ajungă la Baba-Cloanța.

Fata i-a mulțămit și a mers înainte peste păduri fără măsuri, peste ape late și-nspumate și a ajuns la casa unde trăia Baba-Cloanța. Când s-a apropiat, a auzit cum baba bătea darabana în casă.

A deschis ușa și baba, când a văzut-o, a sărit în sus de bucurie.

— Fetiță dragă, cine te-a trimis la mine ?

— M-a trimis zmeoaica după sită deasă de mătasă și după sită rară de negară, să cernem făină pentru colaci, să ne gătim de nuntă.

Ea zice :

— Hai, intră la mătușa în casă și mătușa amuș are să-ți deie sitele.

Intră fata în casă și se așază la masă. Baba-Cloanța îi zice :

— Până m-oi duce eu în altă cămară după sită deasă de mătasă și sită rară de negară, tu ia și bate darabana.

Da ea nu s-a dus să aducă sitele, s-a dus să ascută dinții, ca s-o mănânce. Și ca s-o țină pe loc, a pus-o să bată darabana, ca să știe când fata a vrea să fugă, dacă s-a pricepe.

Cum sta fata la masă, aude prin casă umblând un șoricel. Șoricelul a chițcăit și a vorbit :

— Ți, ți, ți, fată frumoasă, ia-ți sitele din cui și du-te acasă, că Baba-Cloanța își ascute dinții în cealaltă cămară și vine la tine să te mănânce.

Fata bate înainte darabana.

Șoarecele îi zice :

— Lasă, că eu oi bate darabana, ia sita de mătasă și fugi acasă.

Fata a luat sitele și pe aici ți-i drumul, fuge și tot fuge.

Șoarecele bătea darabana înainte. Baba-Cloanța auzea darabana și-și ascuțea dinții în voie.

Când vine ea în casă, fata nu-i și sitele nu-s, da șoarecele azvârle darabana și țuști ! în bortă.

Baba-Cloanța de ciudă mare prinde a săpa. Sapă, sapă și ajunge la pereți, roade pereții. A gătit cocioaba ei de ros, a stricat-o din vârf până în talpă și n-a mai dat de șoarece.

S-a pornit Baba-Cloanța în fuga mare după fată. Și așa fugea de rupea pământul și tot striga din urma ei :

— Stai, fată frumoasă, dă sita de mătasă !...

Aleargă baba, aleargă, cât-cât de-amu s-o ajungă. Când se uită fata în urmă, da Baba-Cloanța numai mâna să puie pe dânsa, s-o prindă.

Fata a azvârlit peria în urmă și s-a făcut din perie o pădure deasă și întunecoasă. Baba-Cloanța s-o treacă n-o putea, s-o ocolească, zăbovea, haide s-a apucat de ros pădurea.

A ros ea și a ros și a făcut o cărărușă, cât a putut trece, și iarăși s-a luat după fată. Mergea Baba-Cloanța înfocată și ocăra :

— Stai, fată, de bună voie, dă sita de mătasă !...

Fata fugea, nu credea. Iară de-amu cât-cât s-o ajungă. Ea scate basmaua și o aruncă în urmă. Din basma s-a făcut o apă mare, că nu i se vedeau malurile.

Baba-Cloanța nu putea nici s-o treacă, nici s-o înconjoare. Se apucă de sorbit. Sorbește, sorbește, face un drum pentru dânsa și trece.

Dacă a trecut, s-a pornit în fugă mare mai departe după fată. Ocărăște baba și strigă :

— Stai, fată, de voie bună, că numai sitele ți-oi lua și pe tine nu te-oi mânca !

Fata fuge înainte. Iară de-amu cât-cât, cât-cât s-o ajungă. Fata mai azvârle și cutia înapoi. Și s-a făcut din cutie un munte înalt până în slăvile cerului, nici să-l treacă, nici să-l înconjoare Baba-Cloanța.

S-a apucat Baba-Cloanța de ros piatră și rodea de-i pocneau fălcile. De-amu babei îi rămăsese numai un colț în gură. Roade ea piatra, roade. Rămăsese de-amu din munte o lespede subțire ca sticla și baba n-a mai avut cu ce roade lespedea de piatră și s-a întors înapoi fără dinți.

Fata a fugit și a tot fugit și a ajuns acasă la zmeoaică. Ei s-au mirat că ea a scăpat de Baba-

Cloanța, ba încă și cu sitele amândouă. Cine s-a dus până atunci la Baba-Cloanța n-a scăpat cu zile.

În vremea asta zmeul se pregătea de nuntă cu altă mireasă.

El tăia un țap, iar femeia pregătea în casă găluște.

Fata intră și vede mireasa zmeului, unsă de funingină, neagră de cenușă, porăindu-se sub vatră cu oalele. Ea s-a oprit în ușă și a strigat:

— Câți, mâță, din cotruță!

De la cuvintele acestea mireasa zmeului s-a prefăcut în mâță, a sărit și s-a dus.

Zmeul, când a auzit că a vorbit, a lăsat țapul și cu mâinile pline de sânge s-a repezit, a cuprins-o de gât și i-a zis:

— Rândunica mea, rândunică, amu te cunosc, că tu ești Voinicul-din-Lume-fără-Nume.

Fata s-a zmuncit din mâinile lui, s-a prefăcut în rândunică și a zburat prin fereastră.

Zmeul s-a repezit s-o prindă, a apucat-o cu două degete de coadă și i-a smuls penele din mijloc.

De atunci rândunica e roșie la gât și are coada despicată.

Și a rămas zmeul singur și mai mult nu îmblă după însurat.

Iar mâța și cu rândunica nu se împacă, fiindcă au fost odată amândouă logodnicele zmeului.

Și am încălecat pe o șa
Și am spus povestea așa,
Și m-am suit pe un cârlig,
Și am dat la copii câte un covrig.

(Miclăușeni, raionul Nisporeni)

FAT-FRUMOS ȘI SOARELE

Înainte vreme, demult și nu prea demult, Soarele nu era. Pe întreaga lume era tot noapte și un întuneric, să-l tai cu toporul. Vorbeau cei bătrâni, cum c-ar fi auzit de la strămoșii strămoșilor neamului lor, că Soare a fost, dar l-au furat niște zmei, și unde l-au dus nimeni nu știa. Și îndura sărmana lume, amar mai îndura necazuri.

Iată că atunci sub poalele unei păduri, la malul unei ape, trăiau într-o căsuță un om și o femeie. O duceau de azi pe mâine : nici tu pâine, nici tu sare, nici măcar o vită în gospodărie. Cu chiu cu vai, bâjbâind și scotocind, găseau câte ceva de pus în gură. Și așteptau ei un copil. Iar omul cela era tare la vârtute, îndesat la trup și cu dragoste de casă. Cât a stat femeia acasă, el a îmblat lumea împrejur și agonisea câte oleacă, storcea apă din piatră, dar cu mâna goală nu se întorcea la nevastă.

Îmblând așa în lungul și în latul acelei împărății, a întâlnit multă lume ; de vorbit cu dânșii a vorbit de auzit, a auzit, și iată că din auzite și din vorbite s-a pomenit zvoană în lume, că Soarele nu-i furat de pe pământ. Și au prins a se îmbărbăta, și au prins a se îndemna, că de va fi scăpat și pe cer înălțat, lumea se va lumina, pământul va înverzi și de rodit va rodi, de-a avea demâncare orice suflare.

Și iată s-au grămădit vreo treizeci-patruzeci de oameni, printre care și omuleanul nostru din poveste. Și într-o bună zi au pornit cu gând și credință să găsească Soarele și să-l ridice în ceruri.

Și mult plângea femeia și se văicăra în fața bărbatului, să n-o lase singură, dar parcă a fost

chip ! De ce zicea ea mai tare, ba el ţinea mai tare, da şi până la urmă s-a dus şi dus a fost.

I-a ştiut doar ziua pornirii, da a venirii n-a mai ştiut-o şi până azi n-o ştie : şi nu numai pe a lui, dar şi pe a celorlalţi, care se porniseră la drum cu dânsul, s-au dus toţi ca pe o gură de lup.

N-a trecut mult la mijloc şi femeia s-a bucurat de un băieţel. Şi fiindcă era frumos peste samă i-a pus numele Ionică Făt-Frumos.

Creştea băieţelul cela văzând cu ochii ; creştea într-o zi cât ar creşte unul de ai noştri într-un an ; aşa cât ar trece de dimineaţă până-n sară, el mergea de amu în picioare. Apoi a mai crescut şi a prins a face ba una, ba alta, dar, pe vreme ce trecea, vedea că lucrurile mergeau tot mai greu, şi, când a văzut că nevoile îl fac să se zbată ca peştele pe uscat, o întreabă pe mamă-sa :

— Mamă, spune-mi, ce lucra tatăl meu, să lucrez şi eu, poate om porni şi noi pe o cale mai bună.

— Of, dragul mamei, după câte îmi aduc aminte popas şi odihnă n-a avut, cât a trăit, a îmblat şi a căutat şi de bine n-a mai dat.

— Da până la urmă ce a făcut ?

— Mă tem că dacă ţi-oi spune, te-i porni şi tu în lume.

— Spune-mi, mamă, spune-mi !

Mama, înduioşată, a început să-i spună :

— Cât am trăit, cu mare trudă dobândeam câte o ţârâ de mâncare. Şi aflând din lume că este undeva Soarele, care poate să lumineze, să facă pământul să rodească, s-a dus tată-tău cu mai mulţi oameni să-i afle locul, să încerce norocul şi tot dus a fost, că nici până în ziua de azi nu-i nici o veste.

Pierderea fără de ştire a tatălui său şi lacrimile mamei l-au înduioşat pe băiat, dar din clipa aceea

i s-a aprins în inimă dorul cel mare, să se ducă la Soare și, de l-a găsi în închisoare, să puie rugină pe fier, putregai pe lemn, crestătură-n piatră, fierul să ruginească, lemnul să putrezească, piatra să se tocească, Soarele să iasă și să se ridice în înaltul cerului, deasupra pământului. De amu înainte și în somn și în vreme de lucru era numai cu gândul la Soare. Își făcuse un cântec și unde nu se ducea, unde nu se întorcea, cu cântecul pe buze era :

Nu-s pe lume, nu-s deloc,
Nici măcar scântei de foc.
Când oi crește eu mai mare,
L-oi scăpa pe mândrul Soare ;
Lumina și căldura lui
Le voi da pământului,
Câmpurile să-nverzească,
Lumea să se veselească.

Odată, cântând așa, a fost auzit de Împăratul Negru, împărat care domnea pe atunci în împărăția aceea. Și iată, cum trecea cu trăsura, a poruncit să oprească pe loc, s-asculte versul cu foc. Cuvânt cu cuvânt a auzit tot cântecul și, cum a încetat versul, a poruncit vizitiului de pe capră :

— Aleargă repede și adă-l pe cântăreț încoace !

Vizitiul sare de pe capră și pe dibuite îl găsește și îl aduce. Până ce au ajuns ei la trăsură, împăratul ședea și se gândea : „Am de toate ce dorul îmi dorește și sufletul îmi poftește, de-aș mai avea și soarele, neîntrecut aș fi în lumea întreagă".

— Iată aici este împăratul, îngenunchează în fața lui ! a spus vizitiul, ajungând la trăsură.

Împăratul întreabă :

— Cine te-a învățat așa cântec ?

— Eu singur l-am făcut și singur îl și cânt. Când oi crește mai mare, am să slobod Soarele, căci de când lumea stă întemnițat cu toată lumina și căldura.

— Măi băiete, de-ai aflat de veste ori de știi pe unde este Soarele cu lumina și căldura, apoi hai cu mine la curte, eu te-oi hrăni, în voie ți-oi căuta și când îi simți că ai putere de ajuns, ți-oi da cal de călărie, bani de cheltuială, numai să aduci Soarele.

— Luminate împărate, de vrei să merg la palat, poruncește s-aducă și pe maică-mea la curte, că a împle-o jalea și zbuciumul plângându-mă și căutându-mă pe toate cărările.

— Fie precum zici, a spus împăratul, și vizitiul îndată s-a și pornit s-o aducă, dar ea nu s-a unit să vie, ci numai s-a bucurat de vestea că Ionică Făt-Frumos este.

Când băiatul a crescut și simțea că-i fierbe sângele în vine și poate fărâma piatră în mână, i-a spus împăratului să-i deie ce poate de plecare, că se duce să sloboadă Soarele.

— Apoi alege-ți din toți caii câți sunt, unul, care ți-a părea mai bun, ie-ți bani de cheltuială, haine de primeneală, sabie, buzdugan și pornește.

Făt-Frumos a luat un frâu, cusut cu argint, și s-a dus să-și caute un cal după plac.

Prin toate grajdurile a îmblat, dar nici un cal nu suferea să-i puie frâul în cap. Numai la capătul grajdului a găsit unul, care nu se putea ține pe picioare de slab ce era, și, când l-a văzut pe Făt-Frumos, a și întins capul la căpăstru.

— Tprrru... cal afurisit, că nu după tine am venit!

A mai trecut Făt-Frumos grajdurile de câteva ori, dar nici un cal n-a suferit să-i puie căpăstrul

în cap : numai același cal slăbănog tot întindea capul, să-i puie căpăstrul.

„Aista-i", s-a gândit Făt-Frumos, punându-i căpăstrul.

Calul, simțind frâul, s-a scuturat de trei ori și s-a prefăcut din slăbănog și căzut, cum era, într-un cal alb, gras și voinic, de se îngropa în pământ.

Și când s-a îmbrăcat Făt-Frumos în haine albe și a încălecat pe calul cela alb, lumina în jur ca de la razele lunii. Atunci calul a vorbit în grai omenesc :

— Cum vrei, stăpâne, să mergi : ca vântul ori ca gândul ?

— Nici ca vântul,
Nici ca gândul,
Dar așa în îmbletul calului,
Cum îi stă mai bine voinicului.

Și s-a pornit în îmblet, unde călca, brazde răsturna ; au mers și au mers dealuri înalte, văi adânci și au ajuns după o bună bucată de loc la o fierărie. Și i-a spus fierarului de la nicovală :

— Măi fierare, meșter mare, să-mi faci un buzdugan, nici prea mare, nici prea mic, așa ca pentru un om voinic, și mai fă niște bălămăli și zăvoare, să se încuie fierăria foarte tare, să nu mai poată intra Limbă-Limbău-urgia de zmeu.

— Paște-ți, călărețe, calul oleacă, eu amuș le fac pe toate.

— Eu mă duc mai departe, iar tu, cum ți-am spus, fă-le pe toate. Când m-oi întoarce, să fie gata. Na-ți bani dinainte și să ai aminte, fă-le cât mai bune : călite, oțelite, cu nituri nituite.

Fierarul s-a și apucat de lucru, iar Ion Făt-Frumos a dat pinteni calului și a pornit mai departe.

A mers el, a mers și după o habă de vreme l-a prins popasul să se odihnească la un cap de pod. Cum stătea culcat pe marginea drumului, aude un ropot de cal din partea cealaltă a podului. Când a ajuns la pod, calul a prins a sforăi și a da înapoi. Călărețul necunoscut a strigat :

— De, câine de cal,
Lupii carnea să-ți mănânce,
Vântul — perișorul,
Pământul — osișorul,
Că eu când te-am cumpărat,
Către toți te-am lăudat,
Că de nimeni nu te-i teme,
Numai de Făt-Frumos te-i teme !
Iar de mi-a ieși în cale,
N-are putere să se măsoare
C-un zmeu ca mine de mare.

Făt-Frumos sare de jos și unde face :

— Latră, câine de zmeu,
Iată-mă-s și eu !

Călărețul de colo răspunde și el :

— Eu sunt voinicul Decusară,
Care dintr-o răsuflare
Îl înghit pe mândrul Soare !
Cum de-ai îndrăznit, fârtate,
Să-mi tai calea-n jumătate ?
Ieși la luptă vitejește,
Nu sta sub poduri tâlhărește.
Hai de mi te gătește
Și răspunde voinicește,
Din suliți să ne împroșcăm,
Din săbii să ne tăiem,
Din suliți să ne împroșcăm
Ori la trântă să ne-apucăm !

— Ba la trântă,
Că-i mai sfântă !

Atunci Decusară se și repede la Făt-Frumos și când îl înșfacă, îl rotește împrejur și-l trântește în pământ, de-l îngroapă până la glezne : apoi Făt-Frumos l-a înhățat de la mijloc pe Decusară și, când l-a trântit în pământ, l-a îngropat până la genunchi.

Decuseară s-a sculat și-l mai încleaștă o dată pe Făt-Frumos și-l trântește în pământ până la brâu.

Și când s-a sculat Ion Făt-Frumos înciudat și înfocat, apoi l-a trântit pe Decusară de l-a îngropat până la gât, ridică sabia și-i reteză capul.

După aceea, a mers Ion Făt-Frumos și a mers cale lungă, căci era calul voiniq și spornic la mers, și iar l-a prins popasul să se odihnească la capătul unui pod. Calului i-a dat drumul să pască, iar singur, așezându-se pe marginea drumului, a început să cânte :

— Nu-s pe lume, nu-s deloc,
Nici măcar scântei de foc,
Iată-mă pornit pe cale
Să slobod pe mândru Soare
Din veșnica închisoare :
Lumina și căldura lui
Le voi da pământului,
Câmpurile să-nverzească,
Lumea să se veselească.

Și cântând așa, trap-trap, trap-trap, un ropot de cal venea din partea cealaltă a podului. Cum a ajuns la pod, calul s-a oprit și a dat înapoi. Călărețul a pocnit din bici și a răcnit :

— De, câine de cal,

Lupii carnea să-ți mănânce,
Vântul — perișorul,
Pământul — osișorul.
Că eu când te-am cumpărat,
Către toți te-am lăudat,
Că de nimeni nu te-i teme,
Numai de Făt-Frumos te-i teme !
Iar de-i Făt-Frumos în cale,
N-are putere să se măsoare
C-un zmeu ca mine de mare.

Făt-Frumos, auzind pocnetele biciului și vorbele zmeului, sare de jos și unde face :

— Latră, câine de zmeu,
Iată-mă-s și eu !

Atunci călărețul descalecă și strigă :

— Alelei, Făt-Frumos,
Ce-ai venit să mă vezi,
Ori să mă pierzi ?
— N-am venit să te văd,
Da am venit să te pierd !
— Eu sunt voinicul Amurgilă,
Care suflă printre dinți
Și adoarme-o lume trunchi,
Și o să te adorm și pe tine,
Fiindcă m-ai oprit pe mine.
Cum vrei să ne luptăm :
În săbii să ne tăiem
Ori la trântă să ne-apucăm ?
— Ba la trântă,
Că-i mai sfântă !

Și Amurgilă l-a înșfăcat pe Ion Făt-Frumos de mijloc și când l-a trântit în pământ, l-a îngropat până la glezne.

Făt-Frumos se scoală înfocat și când l-a izbit pe Amurgilă, l-a înfundat până la genunchi în pământ. Se scoală Amurgilă. Îl apucă pe Făt-Frumos și când îl trânteşte, îl cufundă până la brâu. Ion Făt-Frumos se răsucește și iese și când îl trânteşte pe Amurgilă, îl cufundă până la gât, apoi scoate sabia și-l face și pe acesta cu tot cu cal o movilă de carne.

De acolo a mers Făt-Frumos și a tot mers cale lungă, să-i ajungă și l-a ajuns popasul să se odihnească la un capăt de pod.

Calului i-a dat drumul să pască, iar singur s-a așezat la marginea drumului și a început să cânte :

— Nu-s pe lume, nu-s deloc,
Nici măcar scântei de foc,
Iată-mă pornit pe cale
Să slobod pe mândru Soare
Din veșnica închisoare ;
Lumina și căldura lui
Le voi da pământului,
Câmpurile să-nverzească,
Lumea să se veselească.

Când a mântuit de cântat, aude un ropot de cal de cealaltă parte a podului. S-a apropiat să treacă podul, dar calul s-a oprit, a sărit în două picioare și a dat înapoi. Călărețul a pocnit din bici și a strigat :

— De, câine de cal,
Lupii carnea să-ți mănânce,
Vântul — perișorul,
Pământul — osișorul,
Că eu, când te-am cumpărat,
Către toți te-am lăudat,
Că de nimeni nu te-i teme,
Numai de Făt-Frumos te-i teme,

Iar de-i Făt-Frumos în cale,
El n-are putere să se măsoare
C-un zmeu ca mine de mare.

Făt-Frumos, auzindu-l biciuind și greu blestemând, unde face :

— Latră, câine de zmeu,
Iată-mă-s și eu !

Călărețul descalecă și vorbește :

— Eu sunt voinicul Miez-de-Noapte,
Care-n trântă se împarte
Numai cu soarele,
C-așa i-s puterile !
Cum vrei să ne luptăm :
În săbii să ne tăiem
Ori la trântă să ne-apucăm ?
— Ba la trântă,
Că-i mai sfântă !

Și Miez-de-Noapte l-a și înșfăcat pe Ion Făt-Frumos, l-a ridicat în sus și, când l-a trântit, l-a cufundat în pământ până la glezne ; apoi Ion Făt-Frumos mi-l luă pe Miez-de-Noapte de mijloc și, când l-a trântit, l-a cufundat până la genunchi.

Miez-de-Noapte s-a sculat înfuriat și, când l-a trântit pe Ion Făt-Frumos, l-a cufundat până la brâu : apoi se scoală înciudat și, când mi-l încleaștă pe Miez-de-Noapte, îl trântește, de-l cufundă până la gât.

Când a dat să-i taie capul, s-a zmuncit Miez-de-Noapte din pământ și a sărit la luptă cu sabia.

S-au luptat și s-au tot luptat trei zile și trei nopți și nici unul nu putea birui.

Zice Miez-de-Noapte :

— Făt-Frumos, hai să ne prindem frați de cruce.

— Nu, câine de zmeu!

— Hai să ne facem: eu o roată de schijă, tu — o roată de schijă, să ne suim unul pe un vârf de deal, altul pe alt vârf de deal și să ne pălim, și a cui roată s-a fărâma, va fi învins.

Se rostogolesc roțile de pe culmile a două dealuri, se pălesc una de alta de sar scântei în toate părțile, dar rămân întregi, nu se strică nici una, nici alta. S-au bătut ele așa trei zile și trei nopți, dar în zadar.

Atunci zmeul a vorbit către Făt-Frumos:

— Hai, Făt-Frumos, să mă fac eu o pară roșie și tu o pară verde și a cărui pară va fi mai înaltă, acela va birui.

A slobozit zmeul o pară roșie și Făt-Frumos o pară verde și erau totuna, parcă le tăiase cu o foarfecă.

Se mai bat trei zile și trei nopți, tot nu se dovedesc.

După trei zile se apropie un vultur de dânșii.

Zice Miez-de-Noapte:

— Vultur, vulturaș, stropește-mă cu apă, să-mi împrospătez puterile, iar pentru binele ista ți-oi da un hoit demâncare.

Ion Făt-Frumos a ridicat și el glasul cu rugăminte:

— Vultur, vulturaș, stropește-mă cu apă, să-mi împrospătez puterile, iar pentru binele făcut ți-oi da două hoituri și, mai mult ca toate, oi aprinde Soarele, să-ți lumineze întinderile, pe unde-ți plimbi aripile.

Vulturul ca săgeata s-a lăsat din cer și găsind pe aproape o apă, și-a udat aripile și l-a stropit pe Făt-Frumos. Pe loc a și sărit Făt-Frumos, și parcă se simțea mai voinic decât fusese, că dintr-o lo-

vitură l-a tăiat pe zmeu cu tot cu cal și i-a lăsat vulturului să-i mănânce.

Făt-Frumos a încălecat pe cal și a mers, și a mers până a ajuns într-un codru mare, cu copaci groși. Acolo a dat drumul calului să pască, iar singur s-a rotit de trei ori împrejur și s-a prefăcut într-un cucoș, a dat din aripi și a cântat „cucurigu"... Cum numai a cântat, s-a și prefăcut cucoșul în muscă, iar musca bâzâind a luat-o în zbor înspre palatele Pajuroaicei, căci nu era departe până acolo. Cum ajunge, dă la ușă, dă la ferești, la streașină, nu poate intra, nu găsește nici o crăpătură. Atunci s-a pornit musca prin hogeac, s-a lăsat tot în jos și, ieșind pe gura hornului, s-a rotit prin casă și s-a așezat într-un ungher, de unde privea în odaia ceea, în mijlocul căreia era o masă întinsă cu fel de fel de bucate. Împrejurul mesei ședeau patru femei : trei tinere, iar una tocmai uscată de bătrână. Și cea bătrână se uită la cele tinere și unde face :

— Of, nurorile mele,
Mândre, frumușele,
De ce v-ați așezat la masă
Cu tristețea pe față ?

Mai spuneți câte ceva, ca să vă treacă din vreme. Începe tu, a lui Decusară, apoi spuneți pe rând fiecare.

Și strângând de pe masă, a început să povestească una dintre femei, anume a lui Decusară :

— Bărbatul meu așa putere are, că de se întâlnește cu Ion Făt-Frumos, dintr-o suflare îl cufundă în pământ, de n-a mai ieși cât pururea.

Apoi a luat alta vorba, se vede că era a lui Amurgilă, că era întunecată ca tăciunele, numai dinții din gură și ochii din cap îi străluceau.

— Iar bărbatul meu așa putere are, că de s-a întâlni cu Ion Făt-Frumos, cu suflarea îl poartă înainte și înapoi, cum poartă toamna vântul o frunză de păpușoi.

Și a treia, care era la chip înfocată și cea mai deșirată, cu gheare de fier la picioare, cu cuțite la cingătoare, a vorbit :

— Iar Miez-de-Noapte al meu așa-i de voinic, că de l-a întâlni pe Ion Făt-Frumos, dintr-o lovitură îl face cenușă și-l dă pe vânt, să nu-i rămână urmă pe pământ.

— Tăceți, nu vă făliți și nu vă lăudați, că și Ion Făt-Frumos îi tot voinic ; de i-a cădea vreun fecior de-al meu în cale, va trebui să lupte cu el mai mult decât un alt viteaz din lumea întreagă.

— Nu-l mai socoti și pe dânsul de voinic, a luat vorba femeia lui Decusară, de s-a întâmpla ceva cu bărbatul meu, singură l-oi omorî. M-oi preface în calea lui o fântână cu apă răcoroasă și, de-a bea o picătură, nu mai calcă iarbă verde.

— Eu mă voi preface într-un măr, a sărit a lui Amurgilă cu vorba, și de-a mușca Ion Făt-Frumos o gură, otrăvit va fi în clipa aceea.

— Iar bărbatului meu de i-a face vreun rău, a spus femeia lui Miez-de-Noapte, unde n-ar fi și încotro nu s-ar porni Ion Făt-Frumos, i-oi ieși la mijloc de cale în chip de viță de vie cu struguri de poamă și, de-a gusta măcar o bobiță, acolo cade jos de puterea otrăvii.

Pajuroaica le-a ascultat pe toate și le-a spus :

— Dragile mele nurori, acum deschideți ușa la cămară și vedeți ce face Soarele !

Musca din ungher îndată a și zburat prin crăpătura ușii în camera de alături.

Nurorile s-au uitat într-o cutiuță, au râs și tustrele într-un glas i-au spus Pajuroaicei :

— Soarele este ! El tot așa stă, cum a stat.

Și, închizând ușa, s-a pornit care încotro după treburi.

Ion Făt-Frumos a ridicat și el căpăcelul să vadă Soarele și, cum numai a ridicat capacul, din cutioară a ieșit Soarele și ca fulgerul a trecut prin fereastră, ridicându-se în înaltul cerului.

Pământul s-a luminat, lumea s-a întors cu fața la Soare și s-a bucurat de atâta lumină și căldură, și pe loc s-a pornit o veselie și o petrecere, cum n-a mai fost cândva pe lume : străin cu străin se îmbrățișau ca frații. Erau fericiți că au scăpat de întuneric și le părea strașnic de bine că soarele îi încălzește și îi luminează pe toți la fel.

Împăratul Negru, cum a văzut lumină, s-a avântat spre cer să prindă Soarele, ca să fie numai al lui, dar s-a topit și s-a mistuit, de nu i-a rămas urmă nici în cer, nici în pământ, nici în suflare de vânt.

Iar Ion Făt-Frumos a încălecat pe cal și calul l-a întrebat :

— Încotro, stăpâne ?

— Să mă duci la fierar !

Și s-a pornit calul din deal în deal, peste păduri fără măsuri.

Mergând așa pe drum, calul s-a oprit la fântână să fie adăpat.

Ion Făt-Frumos a dat pinteni calului, a pocnit din bici și a purces mai departe. A mers și a mers, și pe la mijloc de cale vede un pom rotat cu mere domnești, ce-și apleca crengile încărcate de roadă asupra drumului. Și erau merele acelea așa de mari, rumene și coapte, că-ți lăsa gura apă când te uitai la dânsele ; și cât n-ar fi fost omul tare de fire, nu l-ar fi lăsat inima să nu guste măcar unul. Dar Ion Făt-Frumos, de departe văzându-l, a

întins paloşul şi rotindu-se de câteva ori, l-a ciuntit până la cea din urmă crenguţă. Din cioturile retezate a început să curgă otravă şi, unde cădea, pământul ardea şi zgură se făcea.

Ion Făt-Frumos a strunit calul şi a pornit în galop mai departe. A mai mers o habă de loc şi în calea lui, pe o costişă de deal, în faţa soarelui a apărut un butuc de viţă de vie şi îndată i-a atras privirea cu strugurii lui mari şi cu bobiţele măşcate, tocmai galbene de coapte. A simţit el bine că-i făptură păgână şi nu s-a gândit s-o guste, dar s-a gândit s-o şteargă de pe faţa pământului.

Cum a ajuns, a şi hăcuit-o cu paloşul. Din tulpina retezată a ţâşnit un suc veninos, ce slobozea limbi de foc.

Făt-Frumos iar a strunit calul, dându-i bici şi pinteni, ca să ajungă mai repede acasă, căci era încă bună bucată de loc.

Căldura şi lumina Soarelui schimbase faţa pământului din neagră, cum era, într-un verde-verde, împresurată de o mulţime de flori, în mii de culori.

În ochii lui Ion codrul înverzeşte, câmpul mai tare înfloreşte, iarba în trei-patru se împleteşte, iar în vârf mărgărint îi creşte.

Şi cum merge cu calul în voie, s-a stârnit un vânt, de da iarba la pământ, iar din urmă s-a ridicat un nour gros şi fioros, şi pe unde trecea, pământul în smoală îl făcea.

Când Făt-Frumos a întors capul, a şi cunoscut-o pe Pajuroaică cum venea înfocată, cu o falcă în cer şi cu una în pământ, cu gând să-l prăpădească. A strunit calul, de a pornit ca o săgeată. Şi într-o clipă a şi fost la casa fierarului. N-a mai căutat cine este, cine nu este, a dat buzna călare drept în fierărie, a încuiat uşile şi ferestrele cu zăvoarele

și bălămălile, care erau gata făcute. A luat buzduganul țintuit și l-a pus în vâlvătaia focului de cărbune. Ca o vijelie a venit Pajuroaica și se vârcolea de moarte împrejurul fierăriei, dar nimic nu izbutea, căci fierăria era strâns legată în fiere și încuiată.

— Ion Făt-Frumos, fă în poartă o crăpătură cât de mică, să te văd măcar cu un ochi, cum arăți la chip și la statură, de mi-ai ucis feciorii și nurorile, care erau neîntrecuți în vârtute și putere pe fața pământului, a prins a-l ruga Pajuroaica cu glas prefăcut și plin de viclenie.

Ion Făt-Frumos a mai pus cărbuni pe vatra de jăratic, a suflat cu foiul până ce buzduganul s-a înroșit ca focul, apoi, făcând o gaură în perete, ședea cu buzduganul de-a gata.

Cum s-a făcut în perete crăpătura, Pajuroaica s-a și pus să sorbească.

Făt-Frumos i-a dat buzduganul cel înroșit și ea, când l-a sorbit, a murit pe loc.

Atunci Făt-Frumos a tras zăvoarele și bălămălile și a ieșit cu calul afară.

Cerul se înseninase, vântul se oprise. Soarele lumina parcă mai puternic.

Și a încălecat Ion Făt-Frumos și a purces mai departe, drumărind multă lume.

Prin păduri înverzite,
Prin lunci înflorite,
Peste dealuri
Cu șipote și pâraie.

Și îmblând așa, s-a pornit Făt-Frumos în partea pământului, unde stă Soarele drept amiază și unde este un câine de zmeu, pe nume Limbă-Limbău, care multe nenorociri pricinuise lumii : aista

era bărbatul Pajuroaicei și tatăl lui Miez-de-Noapte, Amurgilă și Decusară.

Întorcând capul spre amiază, a purces pe altă cale, și multe dealuri înalte, văi adânci, stânci prăpăstioase și ape furtunoase a mai trecut. Și pe cine întâlnea în drumul său îl tot întreba de Limbă-Limbău, câine de zmeu.

Pe la mijloc de cale, i-a spus un voinic că l-a dus și pe dânsul dorul, de și-a frânt piciorul! Și i-a mai spus că pe Limbă-Limbău, câine de zmeu, buzduganul nu-l izbește și sabia nu-l pălește, căci puterea și viața lui îs într-o scroafă cu purcei, care trăiește spre miazănoapte, la Dealul de Piatră.

Și Făt-Frumos a și întors calul spre miazănoapte și zbura ca vântul, de se cutremura pământul. Când Soarele era la chindii, l-a apucat popasul să se odihnească la poalele codrului, pe malul unui lac.

Cum sta așa, a văzut sub mal o scroafă cu purcei. Asta era scroafa despre care-i spusese voinicul-pățitul.

Ion Făt-Frumos a apucat buzduganul cu dreapta, palosul cu stânga și, când a pălit-o pe scroafă cu buzduganul, dintr-însa a țâșnit un iepure și a dat să fugă, dar Făt-Frumos i-a retezat capul cu palosul. Din iepure a zburat o rață. Făt-Frumos se rotește împrejur și-i taie capul. Căzând la pământ, rața s-a ouat, oul s-a dat de-a dura, căci nu era loc drept și s-a spart. Din găoace au zburat trei zânduci. Ion Făt-Frumos a dovedit de i-a ucis pe doi, iar pe unul l-a scăpat, de s-a înălțat în zbor și îndată i-a și pierdut urma.

La Limbă-Limbău, câine de zmeu, la palat era o slugă, care păzea zi și noapte, fără încetare și odihnă, curțile, și-i spuse zmeul :

— Ce n-ar fi : suflare omenească, pasăre zburătoare, jivini și animale, gâze și orice suflare pământească de ochiul tău să nu scape, de mâna ta să piară, nimeni în veci la palat să nu apară.

Dar a uitat zmeul să-i spună semnele vieții și puterea lui, care ieșeau din scroafa cu purcei, dacă din întâmplare era ucisă de cineva.

Și iată, când zbura gândacul spre curtea lui Limbă-Limbău, sluga îi trăgea cu ce năpădea și nu-l lăsa să treacă hotarul moșiei. În zădar striga gândacul și se ruga :

— Dă-mi drumul la Limbă-Limbău, la stăpânul tău și al meu. Viața lui e în mare cumpănă, a păsit în prag de moarte. Dă-mi drumul, că de mă va vedea și mă va ține puțin în palme, va trăi un veac de vreme.

— Eu îmi știu porunca. De las pe cineva să treacă hotarul, capul mi se taie fără întrebare, — și-l lovește cu buzduganul și-l taie cu sabia.

Apoi, cu gândul la cele întâmplate, s-a dus în fugă la Limbă-Limbău, să-i spune, să-i vorbească..

Când colo ce să vadă ? Unde ședea pe tron Limbă-Limbău, crescuse o tufă de iarbă. Așa trebuia să moară demult zmeul.

Tot atunci a ajuns Făt-Frumos la palat și a îmblat, a răscolit odăile delaolaltă și n-a văzut nimic, numai într-o odaie a auzit plângând și suspinând :

— Of, maică,
Of, taică,
Trei frați cu dreptate,
Surorile mele,
Plângeți cu jale,
Străinul mă mănâncă,
Veninul mă împle !

Ion Făt-Frumos a tras zăvoarele și a văzut o fată ca Soarele de frumoasă. El a scos-o afară și s-a uitat la Soare. Ea i-a povestit tot amarul de pe inimă, cum a furat-o Limbă-Limbău, câinele de zmeu.

Acum, de bucurie că a ridicat Soarele în cer și au scăpat de robia zmeului, s-au strâns în brațe, s-au sărutat pe față și au mers la mama lui acasă de au făcut nuntă. Și după nuntă au început traiul cel bun de pe dalba lume.

Am încălecat pe o șa
Și v-am spus povestea așa.
Când a răsări luna,
Voi mai spune una.

(Sofia-Mazarache, raionul Hâncești)

SIPEȚELUL CEL VERDE

Cică a fost când a fost tare demult, când făcea plopul pere și râchita vișinele, de mâncam, frate, din ele. A fost în vremea aceea depărtată un băiat. A slugărit sărmanul un an, doi, trei..., șapte, nouă tot pe mâncare. La urmă a slugărit trei zile pentru trei nuci. Văzând că de trai amar și de pedeapsă nu mai scapă, s-a pornit și el prin lume.

A mers argatul multă lume-împărăție ca cuvântul să ne ție, că mult este din poveste și a ajuns la un izvor și a stat acolo la popas, a băut apă, a scos cele trei nuci să le mănânce, dar ce s-a gândit în mintea lui? „De le-oi mânca — mâncate or fi, iar de le-oi sădi, vor crește trei pomi, cine a trece s-a umbri, a mânca nuci și va pomeni de bine pe cel care a sădit pomii.“

A sădit el cele trei nuci, le-a udat cu apă de izvor și s-a dus mai departe. La o bucată de vreme se întoarce iar pe locurile acelea și vede nucii mari. Stă el la popas și, după ce s-a odihnit în tihnă a luat plosca, a împlut-o cu apă de izvor și a ridicat-o să beie.

— Stăpâne, s-a auzit un glas din pom, dă-mi și mie o gură de apă!

Întoarce capul Ion, căci așa îi era numele, și nu vede pe nimeni.

— Toarnă, uite, aici în gaura aceasta în copac!

Se uită el și vede o gaură în trunchiul unui pom, toarnă apa ce o avea în ploscă și numai ce aude trosnind și fluierând, pomul se desface în două și dinăuntru iese un șarpe mare, care a cuvântat:

— Ioane, ți se cuvine dar mare pentru binele pe care l-ai făcut.

— Păi, că nu am făcut aceasta pentru daruri.

— Hai cu mine la tata și el o să te întrebe ce să-ți dăruiască, cu ce să te răsplătească pentru facerea de bine. Tu să-i spui că nu vrei alta decât sipețelul cel verde. El n-o să vreie să ți-l deie, până nu te va pune de trei ori la încercare. O să scoată trei zâne — toate totuna, tot un ochi, tot o sprânceană, tot o ie și o năframă — și o să te pună să arăți care e cea mai mare, care e cea mijlocie și care este cea mai mică. Nimeni n-a putut ghici până acuma, căci cele trei zâne au tot un chip, tot o statură și sunt frumoase, că la soare te poți uita, iar la dânsele ba.

— Și cum să le ghicesc eu?

— Să n-ai nici o grijă! Eu m-oi face o muscă și m-oi pune la cea mare pe frunte, la cea mijlocie pe nas, iar la cea mică pe barbă, și tu ai să le cunoști.

Spunând vorbele acestea, șarpele a desfăcut trei rânduri de aripi și a cuvântat :

— Sui pe mine să te duc, căci unde avem a merge e departe, hăt departe, nici cu gândul nu poți răzbate.

S-a suit Ion, și nu mergeau cum se merge, ci zburau într-o vântoasă, de se năruia văzduhul în urma lor și s-au dat jos în fața unui palat frumos, cum nu se poate spune.

Împăratul șerpilor sărea în sus de bucurie, când a văzut că vine feciorul sănătos, a deschis porțile, a pus bucatele pe masă, a aprins făcliile și a vorbit :

— Bine ați venit la mese întinse, la pahare drese!

Se bucurase împăratul șerpilor, că l-a văzut pe feciorul său.

Credea că s-a prăpădit prin lume.

Șarpele i-a spus împăratului :

— Acesta e făcătorul meu de bine. În pomul sădit de dânsul am stat, cu apa, cu apa care mi-a dat-o mi-am potolit setea și mi-am întremat puterile.

— Cu ce să-ți răsplătesc binele ? Să-ți dau aur, bogăție, ce vrei ?

Ion a răspuns :

— Nu vreau alta decât sipețelul cel verde.

— Dacă ai cerut din capul tău, bună minte ai avut, dar de te-a învățat cineva, bine ți-a priit. Acuma de vrei să primești sipețelul cel verde, va trebui să ghicești care dintre trei zâne e cea mai mare, care e cea mijlocie și care e cea mai mică.

La porunca împăratului, au intrat trei fete, trei zâne — tot un chip, tot o statură, care aveau pe umere câte doi luceferei, în spate luna, în piept soarele, iar de la brâu până la poale erau numai zale și parale.

S-a uitat Ion lung, dar nici că le putea deosebi. Numai ce vede că se așază o muscă pe frunte la una dintre zâne.

— Asta e cea mai mare !

— Ai ghicit.

Au mers zânele și au venit iar gătite cu argint până în pământ și frumoase toate, cum e mândrul soare cam prin prânzul mare.

— Acum să mi-o arăți pe cea mijlocie, făcu împăratul.

Iar nu putea s-o afle Ion. Când colo se așază o muscă pe nasul unei fete.

— Aceasta e zâna cea mijlocie !

— Adevărat, a răspuns împăratul.

Au mers fetele și s-au schimbat în alte haine și au venit tustrele crăițele frumoase, că sub soare nu le-ai fi putut afla asemănare, aveau toate cercei de ghiocei, salbe de flori de tei și semănau leit una cu alta.

— Ghicește acum, care e zâna cea mică ?

Se uită Ion pe rând la toate și vede aceeași față, aceiași ochi, aceeași îmbrăcăminte de mătasă împrejur cu aur trasă. Să te fi uitat la ele mult și bine, cât pururea nu le-ai fi putut deosebi. Când s-a așezat musca pe bărbia zânei, Ion a pus mâna pe zâna cea mai mică.

— Iat-o, împărate !

— Ai câștigat sipețelul cel verde !

Cele trei zâne din împărăția șerpilor aveau câte un sipețel. Cea mai mare avea un sipețel roșu, pe care îl ținea în odaia sa din palat, cea mijlocie avea un sipețel albastru, iar cea mică avea un sipețel verde.

Aceasta era zestrea zânelor în împărăția șerpilor.

Împăratul a luat sipețelul cel verde de pe poliță și i l-a dat lui Ion.

El a mulțămit și la urmă a întrebat :

— Ei, dar cum să ajung eu pe locurile de unde sunt venit ?

A șuierat șarpele cel bătrân o dată și a venit un cal înșeuat, înfrâuat, cum mai bun la încălecat.

— Îți dau calul acesta. Dă-i un oboroc de jăratic și să nu-i zici nici hăis, nici ceală. La hotar să-i pui frâul pe spinare și el o să vie singur înapoi.

L-a hrănit Ion cu jăratic, a încălecat și a pornit calul tropotind și rânchezând, din copite scânteind, dar n-a mers mult și i-a ieșit din huceag, din codru des, o bălăuroaică cu aripi și solzi de aur, s-a încolăcit de piciorul de dinapoi al calului, iar jumătate se târâia pe jos.

Ion a încremenit, când a văzut una ca aceasta. A dat bici calului și a mers în fuga mare, doar a scăpa de bălăuroaică, dar bălăuroaica se ținea morțiș. Atunci Ion a plesnit înfuriat cu biciul asupra ei, s-o lovească, și bălăuroaica i-a vorbit atunci în grai omenesc :

— Nu trage, voinice, nu mă alunga, că în mâinile mele se găsește viața ta, dacă mă vei lăsa cu zile și rătui[1] — bine de bine, dacă nu — vai și amar de traiul tău.

S-a dus voinicul în multă lume-împărăție ca cuvântul să ne ție, că mult este din poveste, a ieșit din codrul acela mare și cum a ajuns la hotarul împărăției șerpilor, calul i-a spus :

— Mai departe de hotar nu te pot duce.

Și l-a lăsat acolo la jumătate de cale.

---

[1] *A rătui*, a vindeca, a ajuta.

Bălăuroaica s-a desprins de piciorul calului și i-a spus :

— Nu te întrista, eu ți-s călăuză înainte.

A mers Ion mai departe cu sipețelul cel verde și cu bălăuroaica alături și a ajuns la o fântână cu budăiul de aur, cu săgeata de argint, cu ciutura de mărgărint și cu două căni de aur : o cană se împlea cu apă și alta se deșerta.

Răpus de foame și sete, s-a oprit Ion la popas lângă fântână. A luat apă, s-a spălat, apoi s-a așezat și a mâncat în voia cea dragă, a băut apă rece și l-a pălit somn de a adormit.

Bălăuroaica atunci s-a dat peste cap, a lepădat pielea de șarpe și s-a prefăcut într-o fată mândră și frumoasă, ca soarele când răsare, ca mărul plin de floare.

A luat ea și a ridicat capul lui Ion și l-a ținut la dânsa pe brațe să doarmă.

Ion doarme cât doarme și, când se trezește, o vede și spune :

— Alelei, de-aș avea așa o logodnică, aș ține-o ca pe palmă !

Iar fata îi răspunde :

— D-apoi eu nu sunt aleasa ta oare ? Eu sunt bălăuroaica pornită după sipețel și pas cu pas îți țin calea din urmă. Dintre toate surorile pe mine m-ai pețit la urmă.

Ion atunci se tulbură grozav și răspunde :

— Mă ia grijă și spaimă, când te văd bălăuroaică înfiorată, toată lumea o să fugă de pielea aceasta.

— Sunt blestemată s-o port și n-o pot lăsa.

— Dacă tu îmi ești ursita, apoi fie după cum zici, mergem de acum același drum înainte. Eu sunt alesul tău și tu ești aleasa mea.

Au mers ei și au tot mers ca cuvântul din poveste, că înainte mult mai este, și au ajuns la cei trei nuci.

Dacă au ajuns la cei trei nuci, s-au apucat de și-au făcut un bordei și trăiau acolo. Noaptea ea se prefăcea într-o femeie nemaipomenit de frumoasă, iar ziua era bălăuroaică.

Ion se ducea la vânat în pădure, la apă. Când venea la bordei, se împlea de bucurie. Pereții toți erau îmbrăcați cu pietre scumpe, sclipitoare de făceau noaptea zi, masa și scaunele erau aurite, laițele așternute cu porfire[1] împărătească și toate erau din sipețelul cel verde. Atâta scârbă avea Ion, când se uita la dânsa și o vedea șarpe-balaur.

Într-una din zile, ce zice el ?

— Măi femeie, dacă mi-ai face niște turte, m-aș duce la iarmaroc, aș cumpăra o mioară, o juncă, să avem și noi ceva pe lângă bordei.

Ea, când a auzit, îndată a lepădat pielea și s-a apucat să facă turte. A frământat, a dat focul în cuptor și când au fost gata coapte, el s-a pornit la drum.

Pe aur, pe pietre scumpe a cumpărat de la târg o mioară și o juncă.

Acum, ce să vezi ?

Îi spune iar nevestei să coacă turte, să meargă la alt târg după cumpărături, căci, vorbă să fie, câte nu trebuiau pe lângă bordei.

Femeia leapădă repede pielea de balaur, face focul în cuptor, apucă cofele și se duce după apă.

Ion rămâne singur, și ce îi vine în minte ? Apucă pielea cea de balaur și o dă în foc.

„De acu înainte n-a mai avea cu ce se îmbrăca și va rămâne femeie frumoasă pentru totdeauna."

[1] *Porfire*, țesătură scumpă de culoare purpurie, pentru îmbrăcăminte împărătească.

Ea a simțit mirosul de piele, a venit în fuga mare și i-a zis :

— Alei, dragă, dacă ai făcut din capul tău, rea minte ai avut, dar de te-a învățat cineva, rău ți-a priit. Mai aveam trei zile și scăpam de blestem. Veneau doi balauri din împărăția șerpilor și luau pielea. Dar acuma o să vină să mă ieie pe mine înapoi în împărăția șerpilor.

Din clipa aceea ea a rămas femeie frumoasă și harnică — pară de foc, dar posomorâtă și scârbită.

Fumul de la pielea arsă s-a dus tocmai în împărăția șerpilor. Și când a aflat șerpoaica cea bătrână, împărătească, mama șerpilor, că s-a prăpădit o piele de șarpe în foc, a și trimis doi balauri cu aripi și solzi de aur cu poruncă strașnică, s-o ieie pe zână și s-o aducă înapoi.

Au venit cei doi balauri pe sus ca vântul, pe jos ca gândul, s-au apropiat de bordei și au vorbit:

— Avem poruncă să luăm zâna, s-o ducem înapoi în împărăția șerpilor !

Fata cea frumoasă a cutezat cum să facă și i-a spus lui Ion :

— Ieși repede afară, dă-le mioara și spune-le : „Iată aceasta este fata, pe care am luat-o din împărăția șerpilor !“

Iese Ion și se ia prin luncă, prin zăvoi, prinde mioara și le-o aduce.

— Iată, aceasta este !

Balaurii n-au zis nimic, au luat-o, s-au pornit și au trecut văi adânci, izvoare reci, până au ajuns la hotarul împărăției. Acolo, într-o dumbravă, un cuc cânta și cuvânta :

— Cu-cu, cu-cu ! Șerpii mioara au luat, iar pe fată au lăsat-o !

Auzind una ca aceasta, cei doi balauri au mâncat mioara și au venit valvârtej înapoi la bordei.

— Dă-ne, Ioane, fata, că de nu, te mâncăm și pe tine cum am mâncat mioara.

Fata cea frumoasă i-a spus :

— Ieși în grabă și dă-le junca s-o ieie, căci altfel nu scăpăm de dânșii.

Cei doi balauri au luat junca și s-au pornit. La hotarul împărăției iar au auzit cucul cântând :

— Cu-cu, cu-cu ! Șerpii junca au luat, iar pe fată au lăsat-o.

Balaurii n-au luat în samă cuvintele cucului și s-au dus la palatul șerpilor.

Șerpoaica cea bătrână, împărăteasa șerpilor, cum i-a văzut cu junca, îi venea să-i mântuie de istov.

— Hai ! Nici urmă de-a voastră să nu văd pe la curte ! Nu mi-ați fost de nici un folos ! În loc de zână, ați adus o juncă !

Și când s-a sluțit o dată, cei doi balauri de spaimă au înfundat codrii.

A chemat atunci împăratul, a făcut sfat și au găsit cu cale să meargă împăratul s-o aducă pe zână cu tot cu sipețelul cel verde.

Pune împăratul șaua pe un cal în păr galben, se ia prin pădure și se duce câtă cale împărăție, zburând ca vântul, tremurând pământul.

Când era aproape de bordei, fata a simțit și zice :

— Ieși, Ioane, afară și te uită, ce se vede ?

Se uită Ion și spune :

— Văd o negură din cer până în pământ.

— Aceasta nu-i negură, îi împăratul, vine după mine. Să n-ai nici o grijă. Eu m-oi preface într-o vie cu bobița cât cofița, iar pe tine te voi preface în podgorean. Când te va întreba de n-ai văzut cumva un flăcău și o fată, să-i spui că i-ai văzut trecând pe aici, pe când sădeai via.

Cât ai bate din palme, s-a şi prefăcut fata într-o vie cu butucii tot unul şi unul, iar pe Ion l-a prefăcut într-un podgorean cu barba albă.

Vine împăratul, opreşte calul, dă bineţe şi întreabă :

— N-ai văzut, moşule, un flăcău şi o fată ?

— I-am văzut, luminate împărate, au trecut pe aici în tinereţele mele, când sădeam via.

Auzind de una ca aceasta, s-a întors împăratul înapoi şi i-a spus împărătesei :

— Cât am mers, n-am întâlnit decât numai un podgorean bătrân, lucrând la vie, şi mi-a spus că i-a văzut trecând pe acolo încă pe când era tânăr.

— Împărate, aceia erau ei ! S-au prefăcut, să nu-i cunoşti. Du-te înapoi şi să mi-i aduci cu nepusă-n masă.

S-a dus împăratul şerpilor şi a mers, şi a tot mers multă cale prin codru, prin pustietăţi şi când se apropia, fata a vorbit :

— Ieşi, Ioane, şi vezi ce tună şi detună ?!

Se uită el şi zice :

— Se ridică un nour de ploaie, de vânt.

Fata a răspuns :

— Acesta nu-i nour, da e împăratul, vine să ne ieie. N-ai teamă, eu m-oi preface într-o prisacă, iar pe tine te voi preface în prisăcar bătrân, şi când te va întreba de n-ai văzut un flăcău şi o fată, să le spui că tu n-ai văzut pe nimeni, dar îţi povestea bunelul, care a trăit o sută de ani, că el a văzut, când era copil.

Cât te-ai şterge la ochi, s-au şi prefăcut amândoi într-o prisacă şi un prisăcar bătrân.

Nu zăbavă, iată că a ajuns împăratul la prisacă şi a întrebat :

— N-au trecut pe aici un flăcău şi o fată ?

Prisăcarul i-a răspuns :

— N-am văzut să treacă cineva ; îmi povestea bunelul, care a trăit o sută de ani, că el a văzut, pe când era copil.

Împăratul nu s-a încumetat să meargă mai departe, s-a dus și i-a spus împărătesei așa și așa, iată ce am văzut, iată ce mi-a spus.

— Vai și amar de mine, împărate, aceia erau ei ! Ai îmblat fără pic de folos. Acuma stai tu acasă, că mă duc eu.

Împărăteasa șerpilor a încălecat pe piuă și s-a pornit ca vârtejul în cale lungă, tunând și scăpărând, din gură pară vărsând.

În sfârșit, a ajuns ea pe locurile unde era băiatul și fata. El a prins a simți pară de foc din spate și îi spune zânei. Fata a știut că era împărăteasa, fiindcă era năzdrăvană și i-a spus băiatului :

— Parcă mă înfierbântă, ia uită-te în urmă.

— În urmă se vede pară din cer până în pământ.

— Aceasta e împărăteasa, șerpoaica cea bătrână, vine după noi. Acum viața se ține numai într-un fir de ață și, de nu mă vei asculta, nu scăpăm de blestem, căci are de gând să ne ducă în împărăția șerpilor, să ne îmbrace în piele de balaur. Dacă vrei să scăpăm, să mă asculți ce-ți spun. Eu mă prefac într-un lac, iar pe tine o să te prefac într-o rață pe apă. Tu să înoți tot mai la adânc și să nu te uiți în ochii ei deloc, că-ți fură ochii pe dată.

Când a mântuit de vorbit, s-a și prefăcut fata într-o apă mare, iar băiatul într-o rață, care înota tot mai la adânc.

Împărăteasa șerpilor a venit la malul apei și a început să strige :

— Vino încoace, zâna cea mică cu sipețelul cel verde !

Ea credea că zâna înoată pe apă.

Şi numai ce nu făcea bălăuroaica cea bătrână, cum nu se stăruia să-i ieie ochii, dar nu era chip. Rața înota tot mai la adânc şi nu întorcea capul.

Până la urmă împărăteasa şerpilor şi-a pus de gând să se întoarcă înapoi. În clipa aceea Ion s-a uitat cu un ochi la dânsa şi bălăuroaica i-a şi luat ochiul.

La plecare zice :

— Rămâi, zână, cu chiorul !

După ce a plecat bălăuroaica cea bătrână, apa şi rața s-au prefăcut în fată şi flăcău, iar flăcăul era acum cu un singur ochi şi fata îl dojenea :

— Ţi-am spus să nu te uiţi la dânsa, că de noi amândoi putea să fie rău. Dar nu-i nimic. Fă-ţi pace, nu te fărâma cu firea, că mă duc să-i aţin calea.

Atunci s-a repezit zâna şi s-a aşternut drumului. Hăt departe în calea bălăuroaicei s-a prefăcut într-o fântână cu apă rece şi un copac alături, şi o iarbă împrejur, de să tot şezi pe dânsa.

Bălăuroaica cea bătrână a băut apă, a ascuns ochiul sub limbă şi, ostenită cum era, s-a culcat la umbră şi a adormit.

Zâna s-a prefăcut atunci la loc, a scos încet ochiul lui Ion şi i-a pus bălăuroaicei sub limbă o broască.

Când s-a trezit bălăuroaica, n-a mai văzut nici fântâna, nici copacul.

Se porneşte ea mai departe, ajunge la palat şi de departe strigă :

— Am ochiul !

— Ba n-ai nimică, a răspuns împăratul.

Bălăuroaica a căscat gura să arăte şi din gura ei a sărit o broască. S-a priceput ea că zâna i-a făcut bucata. Acum, însă, nu-i mai putea afla pă-

sul și nici o știre n-avea despre zână, căci trecuse trei zile și se împlinise timpul cât avea să poarte pielea cea de șarpe.

Zâna i-a așezat lui Ion ochiul la loc, au mers de s-au cununat, au făcut nuntă mândră și frumoasă și au trăit viață îndelungată în pace netulburată de la dalbe tinerețe până la arse bătrânețe și, de n-o fi murit, trăiesc și azi.

Iar eu am încălecat pe o șa
Și v-am spus povestea așa.

(Bilicenii Vechi, raionul Sângerei)

APA TINEREȚILOR

A fost odată un împărat și o împărăteasă. De la fragedă tinerețe până la adânci bătrânețe n-au avut copii. Când au ajuns la o sută de ani, le-a adus norocul un băiat.

Împăratul și împărăteasa au intrat în griji mari și s-au scârbit.

Acum, când ajunsese la capătul vieții, umblau amândoi în toiag, cine era să le crească băiatul, să-l însoare, să le dădăcească nepoții. Au chemat ei sfetnici la divan, au pus sfat de sfătuire și i-au întrebat pe toți ce să facă.

Un sfetnic al tronului, care era mâna dreaptă a împăratului, s-a dat cu părerea :

— Luminate împărate, vorbeau craii vechi demult, că dacă s-ar duce cei bătrâni la apa sâmbetei să se scalde, s-ar face tineri ca de treizeci de ani.

Împăratul și-a pus în gând să înfăptuiască cele auzite, s-a sfătuit cu împărăteasa să lase băiatul la o mamcă să-l țină și să-l hrănească, iar ei s-au urcat într-o trăsură și s-au dus la apa tinereții, să se facă tineri.

Dacă s-au pornit la drum, au mers tot ani de zile și au ajuns.

Vizitiul a deshămat caii, le-a dat de mâncare, iar împăratul și cu împărăteasa s-au dus la apă, că era aproape, s-au scăldat și s-au făcut tineri ca de treizeci de ani. Au ieșit amândoi, s-au îmbrăcat și le-a părut bine că au întinerit. Împăratul s-a dus înainte la trăsură, împărăteasa a rămas mai în urmă. Când se gătise și împărăteasa, a ieșit un zmeu de pe cea lume, a luat-o și s-a dus.

Împăratul a strigat :

— Stai, zmeule, de ce mi-ai luat împărăteasa ? Unde vrei s-o duci ?

Zmeul a răspuns :

— Se cuvine s-o iau pe împărăteasă drept răsplată, fiindcă v-ați scăldat și ați întinerit. Dacă o să-ți pară rău, și pe tine o să te iau.

Mări, așa era orânduit acolo, că dacă se scaldă în apa sâmbetei să întinerească, trebuia să deie un suflet de om.

Zmeul s-a răsucit ca un vârcolac și a intrat într-o bortă sub mal. S-a uitat împăratul acolo și n-a văzut nimic, a auzit numai ocăituri de broaște și șuierături de șarpe. Împăratul s-a speriat, s-a dus la trăsură și s-a pornit acasă.

A venit împăratul la palat fără împărăteasă. Băiatul era de acum mare. Până s-a dus împăratul la apa sâmbetei, până a venit înapoi, trecuse vreo patru-cinci ani. Acum împăratul avea numai grija băiatului, își dădea toată osteneala, căuta de dânsul și creștea feciorul a minune. Când a ajuns la

vârsta bărbăției era tare ca piatra și voinic ca stejarul codrilor.

Împăratul i-a făcut un buzdugan și băiatul numai o dată l-a răsucit și, când i-a făcut vânt în sus, a zburat buzduganul prin ceruri trei zile și trei nopți și, unde a căzut, a făcut fântână. Când au văzut craii și sfetnicii atâta putere la feciorul împăratului, au zis :

— Acesta de s-ar duce la apa sâmbetei, ar scoate împărăteasa de la zmeu.

Băiatul, cum auzi, se duse drept la împărat :

— Tată, cine mi-i mamă mie ?

— Cine ți-i mamă ție ? Ia... o floare albă.

Feciorul împăratului stă și se gândește : „Dacă-i așa, cum spune împăratul, atunci eram să fiu și eu o iarbă cu floarea albă".

Nu s-a liniștit băiatul, s-a dat cu rugare și întrebare pe lângă împărat. Astăzi roagă, mâine roagă, dar împăratul nu vroia să-i spună, se temea să nu se pornească băiatul la apa sâmbetei, să-i rămână oasele pe acolo, ori să-l ia și pe dânsul zmeul. Dacă văzu și văzu, că nimic nu poate scoate de la împărat, de scârbă și necaz băiatul căzu la grea boală.

Împăratul chemă toți vracii și toate babele cu buruiene de leac, dar nu l-a putut ridica de la pat. Feciorul împăratului ajunse la ceasul morții. Ce să facă împăratul ? Prinde a-l întreba pe băiat ce să-i aducă, ce să-i deie ?

Feciorul i-a răspuns :

— Tată, am visat un vis astă-noapte, că dacă voi bea apă de sub talpa curții, o să mă îndrept.

Împăratul atunci a zis :

— Da cine va ridica talpa curții ?

— Eu voi ridica-o.

Împăratul a căutat o cofă de aur și a ieșit afară. Băiatul a apucat curtea de sub temelii și, când a ridicat-o, împăratul a văzut un izvor și a întins cofa să ieie apă. Feciorul a lăsat talpa curții peste mâna împăratului.

— Ridică, măi băiete, talpa curții, că-mi rupe mâna! a strigat împăratul.

— Spune cine mi-i mamă mie? l-a întrebat băiatul.

— O floare albă.

El a lăsat talpa curții și mai tare.

— Vai, fiule, îmi rămâne mâna sub temelie.

— Spune, unde-i mama?

Se împotrivi împăratul, dar până la urmă n-avu încotro și zise:

— Ridică talpa curții, mergi în palat și ți-oi spune cine ți-i mamă ție.

Feciorul a săltat temeliile curților în sus, împăratul a scos mâna, s-au dus în palat amândoi și au băut și au mâncat trei zile și trei nopți, și după aceea i-a spus:

— Dragul tatei, noi o viață am trăit și copii n-am avut. Când am ajuns la o sută de ani, te-am avut pe tine și fiindcă nu mai puteam duce povara anilor, ne-am dus la apa sâmbetei să întinerim și mamă-ta nu s-a mai întors.

— Și la cine-i ea acolo?

— La un vrăjmaș de zmeu, înghiți-l-ar pământul, dacă-i mort, să nu mai putrezească, dacă-i viu, să foiască viermii într-însul.

— Așa să-mi fi spus deodată, făcu băiatul.

După ce a aflat încotro avea de mers, feciorul l-a întrebat pe împărat:

— Ai la curtea ta un cal, să alerge ca pe vânt, să ajungă după cuvânt?

— Am avut așa un cal, când am fost mire.

— Și unde-i ?

— La mare.

— Cum să-l chem și cum să-l cunosc ?

Împăratul a scos un frâu zugrăvit și i-a spus :

— Du-te la mare, sună din frâu și o să vină un cal, mușcat la șold de un lup. Pe acela să-l iei, căci va fi al tău.

Feciorul împăratului s-a dus la mare, a sunat din frâu și a venit un cal bătrân și slab, de abia putea mișca picioarele. Când a văzut el un cal ca acela, i-a tras un frâu în cap și l-a alungat înapoi în mare. Calul s-a întors, băiatul i-a văzut șoldul mușcat de lup și și-a adus aminte de cuvintele împăratului. A sunat din frâu a doua oară și a venit iar calul acela jigărit și deșelat, că nu-ți venea să te uiți la dânsul.

Băiatul și-a călcat pe inimă, i-a pus frâul în cap și l-a întrebat :

— Calule, calule, mai poți la bătrânețe cum puteai la tinerețe ?

Calul a nechezat și i-a spus :

— Cât puteam la tinerețe, mai mult pot la bătrânețe, că la tinerețe îmi era carnea ca spuma și osul ca măduva, iar acum mi-i carnea ca fierul, iar ciolanul — ca oțelul.

Calul s-a scuturat și s-a făcut un armăsar buiac[1] de mânca foc.

Bucuros, băiatul a încălecat, și calul, când și-a făcut vânt în sus, l-a lovit pe voinic cu capul tocmai de al nouălea cer și gata-gata să nu-i mai trebuiască nimic. De acolo s-a pornit valvârtej în jos, să-l cufunde în inima pământului. Feciorul împăratului a strâns frâul calului și a strigat :

[1] *Buiac*, sprinten, zburdalnic, sirep.

— Trrr ! cal sirep, că nu te-am luat să mă baţi de torţile cerului şi să mă bagi în fundul pământului, dar te-am chemat să mă duci la apa tinereţii.

— Ştiu, voinice, ştiu şi te-oi duce, unde-ţi trebuie, dar am vrut să-ţi arăt şi eu ce pot, fiindcă mi-ai tras cu frâul în cap şi m-ai alungat.

Acum feciorul împăratului şi-a luat ziua bună de la crai, de la sfetnici, de la curteni şi s-a pornit la drum. A rămas împăratul cu lacrimile în ochi. A mers feciorul împăratului şi a tot mers, şi a ajuns într-un pustiu, şi nu se vedea decât cerul şi pământul, dar a ţinut calea tot înainte şi a ajuns la apa tinereţilor. Acolo a descălecat de pe cal şi a prins a căuta pe sub mal peştera zmeului. Când s-a uitat, a văzut o gură de prăpastie, că nu i se vedea fundul.

Feciorul împăratului şi-a făcut vânt cu calul, a sărit în prăpastie şi a ajuns la fund viu şi nevătămat, căci nu i se cade unui voinic să moară în prăpastie. Feciorul împăratului s-a uitat împrejur şi a văzut pe o vale curţile zmeului din aur şi argint clădite, cu pene de păun acoperite. El s-a pornit şi a ajuns la curţile zmeului la vremea mesei. Voinicul a bătut la poartă, împărăteasa a deschis şi, când a văzut calul muşcat de lup la un şold, şi-a adus aminte de împărat şi de băiat şi s-a pus pe plâns :

— Nu ştiu, îi drept ori îmi pare, când a fost împăratul mire a avut un cal ca acesta, muşcat de lup la un şold...

— E chiar acesta, făcu băiatul şi-i înşiră toată povestea de la capăt, pe care o ştia de la tată-său.

Când a aflat împărăteasa că acesta-i feciorul ei drept, l-a luat în braţe, l-a cuprins şi nu-şi putea stăpâni lacrimile.

— Ce să fac eu cu tine, unde să te ascund, că de va veni zmeul și i-a amirosi a om pământean, o să te soarbă și din bortă de șarpe și o să te mănânce !...

— Unde-i câinele de zmeu ?

— Îi dus la vânătoare.

— Ba, bine și mai bine, că abia m-oi odihni și o să am putere să-l răpun pe zmeu, să te iau acasă.

— Degeaba, dragul mamei, ai venit atâta cale, că n-o să mă poți lua ! Zmeul e voinic tare.

— Ce putere are ?

— Are așa putere, că de-ar avea pământul torți, l-ar întoarce cu iarba în jos.

— Și unde ține el puterea ?

— El știe unde...

— Ia să-l ispitești și, de-i afla în ce stă puterea zmeului, ai nădejde de izbândă bună, iar de nu— nu.

Împărăteasa ce a făcut ? L-a ascuns pe băiat într-un știubei în pod și a pus niște câlți deasupra.

Când a venit zmeul, de departe i-a amirosit a om pământean.

— Ptiu, îmi pute a om pământean. Cine a îmblat pe aici ?

Împărăteasa zice :

— Tu știi că pe aici pasăre măiastră nu îmblă, necum om pământean ! Ai îmblat pământul în lung și în lat, ai mâncat ceva și-ți pute, și acum te legi de capul meu...

Zmeul și-a potolit mânia, împărăteasa i-a pus pe masă, au mai vorbit ei ce au mai vorbit și i-a venit tocmai bine de l-a întrebat :

— Vai, zmeule, de când trăim noi, tot am ținut să te întreb de un lucru : unde ți-s puterile tale ?

— Și pentru ce-ți trebuie să știi ?

— Să ți le păzesc, că, iată, te duci uneori pe multă vreme și mă tem să nu ți se întâmple ceva.

Zmeul i-a răspuns :

— Puterea mea îi sub masă în casă.

Face ce mai face zmeul și se duce iar la vânat. Împărăteasa s-a dus fuga la știubei.

— Ce a zis zmeul ? a întrebat băiatul.

— A spus că puterea lui îi în casă sub masă.

— Nu-i acolo, nu ți-a spus drept, da tu să iei și să împodobești sub masă, să aurești locul.

Se apucă împărăteasa și aurește pe sub masă, spală și șterge peste tot și face o curățenie, că puteai să lingi mac pe jos.

Trece cât trece și numai iată că vine și zmeul și, când a văzut odaia lună, a spus :

— Degeaba te-ai căznit și ai poleit cu aur, căci puterile mele îs în pragul ușii.

După ce mai pune la cale treburile la curte, zmeul se duce iar în pustii.

Împărăteasa s-a urcat fuga în pod la știubei. Băiatul, auzind-o venind, a întrebat-o :

— Ce a spus zmeul ?

— Uite și uite ! Și-i spune tot ce a vorbit zmeul.

— Aurește pragul, împodobește-l cu pietre scumpe. Plângi, că nu vrea să-ți spună drept și de la o vreme n-o să aibă încotro și o să-ți spună tot.

Se duce împărăteasa și aurește pragul, îl bate cu pietre scumpe, pune smocuri de flori pe la ușori și, după ce a făcut pragul și ușa frumoasă, de te apucau de ochi, s-a pus pe plâns și a plâns zi și noapte, încât de atâtea lacrimi a făcut izvor în fața palatului.

Când a venit zmeul și a văzut pragul aurit și pe împărăteasă plângând, a întrebat :

— Ce scârbă te-a pălit, că plângi așa cu jale ?

— Cum n-oi plânge, dacă mă chinuiești atâta și nu-mi spui drept unde-s puterile tale, căci eu le-aș păzi, le-aș purta cinstea.

Zmeul, dacă a văzut așa, a spus :

— Măi femeie, puterea mea îi departe și n-o poți păzi, nici polei cu aur.

— Spune-mi, ca să-mi iau grija.

— Apoi, zice zmeul, puterea mea îi peste nouă mări, peste nouă țări, la lacul de lapte cu sânge amestecat... În lacul acela este un porc sălbatic cu dinții de criță, iar în porc sunt doi berbeci, care se bat berbecește și sar scânteile din coarnele lor. Acolo și nici acolo îi puterea mea. În scânteile ce sar din coarnele berbecilor se ascunde o prepeliță, iar în prepeliță o lacriță și în lacrița aceea sunt trei greieri. Și de a omorî cineva cei trei greieri, atunci mor și eu. Acolo, însă, nimeni nu poate ajunge, și de ar ajunge, îl mănâncă porcul sălbatic, iar dacă moare porcul sălbatic, sar cei doi berbeci și fac chisoagă [1] pe cine-l găsesc acolo. Dar și fără de acele eu am putere să trăiesc și viață să viețuiesc cât lumea și pământul.

Împărăteasa doar aceasta a și așteptat.

Când a plecat zmeul la vânătoare, s-a dus la știubei și băiatul, cum a văzut-o, a întrebat-o :

— Ce ți-a spus câinele de zmeu ?

— Iată ce mi-a spus : că puterea lui îi peste nouă mări, peste nouă țări, la lacul de lapte cu sânge amestecat. Și acolo, la lacul acela, este un porc și în porc sunt doi berbeci, care se bat cap în cap, de sar scântei, în scântei se ascunde o prepeliță, iar în prepeliță o lacriță, iar în lacriță sunt trei greieri. Cine s-a găsi să-i omoare pe cei trei greieri, îi pune ceas de moarte zmeului.

---

[1] *Chisoagă*, mici fărâme.

— Ia amu ți-a spus drept, făcu băiatul și a ieșit de unde era ascuns, a pus șaua pe cal, a încălecat, împărăteasa l-a petrecut și i-a zis :

— Mergi cu bine și să te întorci cu bucurie.

Dacă s-a pornit băiatul la drum multe hotare a călcat, multe țări a cutreierat și, cât a mers, n-a văzut nici urmă de om, nici potecă. Mergând așa, a ajuns într-o pădure deasă, unde sălășluiau nopțile. Pe la jumătate de pădure a prins a întâlni copaci arși. Sub niște ciotce arse a văzut trei pui de pajură. Când l-au zărit trecând, cei trei pui de pajură au început a țipa și a se ruga :

— Voinice, nu trece, nu ne lăsa, că vine Leia-Paleia și ne mănâncă.

Feciorul împăratului s-a oprit și numai iată că vine Leia-Paleia cu o falcă în cer și alta în pământ, vărsând foc și pară, de ardeau copacii pe unde trecea.

Când a dat cu ochii de voinic, a duhnit foc și a vorbit :

— Ce vrei, pâine și sare ori lupta cea mare ?

El a răspuns :

— Lupta cea mare.

S-au luat amândoi la luptă și atâta s-au luptat, că au făcut pădurea fățare. Văzând și văzând, că n-o poate dovedi, feciorul împăratului a răsucit buzduganul și, când a lovit-o, a făcut trei grămezi de carne.

Cei trei pui de pajură au sărit și au vorbit așa :

— Ce să facem noi cu voinicul, unde să-l ascundem, că de vine mama o să-l înghită de bucurie ?

L-au luat toți trei, l-au băgat în tiuleiul celui mai mare pui, dar n-a încăput, l-au băgat la cel mijlociu și tot n-a încăput, și când l-au băgat la cel mic, a încăput.

N-a trecut mult și a venit Pajura.

— Dragii mei, cine v-a scos de la Leia-Paleia ?

Puii au răspuns :

— Un voinic care nici nu-i în lume.

— Și unde-i ? Spuneți-mi drept, dragii mamei, că am să mor.

Puiul cel mare și cel mijlociu au întrebat-o :

— Dacă ți l-om arăta acum, ce i-ai face ?

— L-aș sorbi și l-aș înghiți de bucurie.

Atunci puii cei mari i-au spus așa :

— Mamă, ți-om spune drept, dacă te-i jura pe puiul cel mic că n-o să-i faci nimic.

— Mă jur...

Astfel înțelegându-se, puii l-au slobozit pe voinic. Pajura de bucurie l-a înghițit și l-a vărsat și mai frumos, l-a înghițit a doua oară și l-a vărsat și mai viteaz și mai voinic. Când a vrut să-l înghită a treia oară, puii au strigat :

— Stai, nu-l înghiți mai mult, că ai să-l prăpădești.

Pajura atunci l-a întrebat :

— Cu ce dar să te dăruiesc, voinice, că mare bunătate mi-ai făcut ?!

Voinicul a răspuns :

— Nici un dar să nu-mi dai, că n-am făcut aceasta pentru daruri. Dacă poți dă-mi o mână de ajutor, să ajung cât mai repede peste nouă mări, peste nouă țări la lacul cu lapte, amestecat cu sânge, la porcul sălbatic, cu dinții de criță, unde se bat berbecii berbecește și sar scântei din coarnele lor, în scântei se ascunde o prepeliță și în prepeliță o lacriță cu trei greieri.

Ea a zis :

— E-he-hei, tare-i departe, dar te-oi duce, că mi-ai făcut mare bunătate.

A stat feciorul împăratului la popas și a băut și a mâncat trei zile și trei nopți de bucurie.

A treia zi Pajura a spus :

— Încalecă pe mine și leagă-ți ochii, să nu ți se întâmple ceva de groază celor nemaivăzute.

Când s-a pornit Pajura, se răsturna pământul din urmă. A zburat ea și a tot zburat și s-a așezat pe un deal mare. Voinicul a dezlegat ochii și Pajura i-a zis :

— Ia uită-te în zare, nu-i vedea ceva ?

S-a uitat voinicul în toate părțile și n-a văzut nimic. S-au odihnit și ei după ce și-au întremat puterile, feciorul împăratului și-a legat iar ochii și, când s-au pornit, nu mai mergeau, cum se merge, ci zburau într-o vântoaică, de tuna cerul. Au zburat ei și au tot zburat și s-au oprit pe un deal și mai mare.

— Ia uită-te în zare, nu vezi nimic ?

S-a uitat el și a răspuns :

— Nu văd nimica de zaranie [1].

— Acum, a spus Pajura, încalecă pe mine, leagă-ți ochii, să te duc și mai departe, că mai am un deal și, dacă nu-i vedea nimic și de acolo, apoi nici nu mai știu încotro să te duc.

A încălecat feciorul împăratului și au pornit mai departe în zbor și au ajuns la al treilea deal. După ce s-au așezat jos, Pajura i-a spus :

— Dezleagă-te la ochi și uită-te în zare — nu se vede nimic ?

Feciorul împăratului a dezlegat ochii, s-a uitat în zare și a spus :

— Nu știu, îmi pare că se zărește ceva — ori îi sat, ori îi târg...

— Nu-i nici târg, nici sat, da-i munte de piatră și de la muntele cela se vede lacul de lapte. Mergi singur mai departe, căci eu trebuie să mă duc, un-

[1] *Zaranie (de)*, deloc, nici urmă.

de mă trage apa pe mine, la puii mei. Na pana aceasta și, când ți-a fi mai greu și amar, s-o treci prin para focului și eu voi fi la tine. Iar acum mergi sănătos, să izbândești cu bine unde te duci, iar de-i fi vr-un blestemat să zici bogdaproste c-ai scăpat.

Feciorul împăratului a încălecat pe calul lui și s-a pornit unde îl bătea gândul să ajungă.

Nu multă cale a mers și a ajuns la un munte de piatră. La poalele muntelui avea stână un baci. Feciorul împăratului a tras la stână.

— Bună vreme, baci scutar[1] !

— Mulțămesc dumitale, voinic ortoman !

— Baciule, bace, mare pomană ți-ai face de ai aduce o mioară de frigare și caș dulce de gustare, că vin de departe și-s flămând și însetat, se rugă feciorul împăratului.

Baciul a răspuns cu jale și cu durere :

— Ți-aș întinde o mândră masă, unde ar fi umbra mai groasă și iarba mai deasă, dar am rămas fără turma de oi, a venit un porc sălbatic, mi-a alungat câinii, mi-a mâncat oile și mi-a pustiit târlele, a rămas numai o capră și stă numai în crânguri la munte, nu se coboară devale, nici nu vrea să-mi steie-n cale, mă tem să n-o mănânce porcul și pe dânsa.

Văzându-l pe baci că se sfârșește de zile și bolește de scârbă, feciorul împăratului vorbi :

— Mă duc sus la munte să-ți caut capra, s-o aduc la stână.

S-a pornit feciorul împăratului, a căutat prin crânguri, prin dumbrăvi și a dat de urma caprei. Capra, cum l-a văzut, a apucat-o pe hățișuri, pe poteci pustii, a ajuns tocmai la lacul de lapte și s-a dat la băut lapte dulce.

---

[1] *Scutar*, cioban, mocan.

Feciorul împăratului se apropia încet, ca s-o prindă și, când colo, iese porcul din lac și dă năvală asupra lor. S-au luat la luptă și așa s-a luptat feciorul împăratului cu porcul, că s-a năruit pământul sub dânșii. Porcul se repezea să-l rupă cu dinții, iar feciorul împăratului îl apuca brățiș [1] și, când îl trântea, îl afunda în pământ, porcul ieșea și mai rău se făcea. S-au luptat ei cât s-au luptat și, văzând porcul că nu-l poate dovedi pe feciorul împăratului, a fugit la lacul de lapte, s-a afundat și n-a mai ieșit.

Feciorul împăratului a venit cu capra la stână, baciul a muls-o, a mâncat lapte, apoi s-a culcat și a dormit somn voinicește de trei zile și trei nopți. Când s-a trezit, l-a văzut pe baci posomorât.

— Ce stai așa scârbit ?

— S-a dus capra și nu mai vine. Mare lucru dacă n-a dat porcul peste dânsa.

Se pornește feciorul împăratului pe sub brazi de munte, prin poiene, dă de urma caprei. Capra, luând hățișurile și potecile, fugi până la lacul de lapte și se apucă de băut lapte dulce. Când s-a apropiat feciorul împăratului de mal, a ieșit porcul și a dat năvală asupra lui. S-au luat amândoi la luptă și s-au luptat, s-au luptat zi de vară până-n seară, până au ostenit amândoi și a căzut unul într-o parte și altul în alta.

Porcul, cum stătea așa și gâfâia, vorbi :

— De mi-ar aduce cineva o treucă [2] de lapte, aș prinde la putere și te-aș rupe în bucăți.

Feciorul împăratului zise și el :

— Iar mie de mi-ar aduce cineva o cupă de caș

[1] *Brățiș*, cuprins cu ambele mâini, cuprins în brațe.

[2] *Treucă*, vas de lemn în formă de jgheab în care se pune mâncare pentru porci ; troacă.

dulce, știu că mi-ar face un bine, aș prinde la putere și aș izbăvi pământul de o pocitanie.

Baciul se porni și el în căutarea caprei și tocmai auzi vorbele voinicului. În grabă mare s-a dus la stână, a adus o cupă de caș dulce, i-a dat voinicului să mănânce, acesta și-a întremat puterile și când l-a luat la buzdugănit pe porc, l-a bătut și l-a făcut leasă.

Zmeul acasă a căzut la grea boală.

Feciorul împăratului a scos paloșul, a tras pe pântecele porcului și au ieșit doi berbeci. Berbecii s-au dat înapoi, să-l bată cu coarnele, voinicul a dat cu buzduganul într-o parte și în alta, și numai ce face buzduganul hraști! de coarnele lor și un smoc de scântei s-a revărsat de a luminat locul, iar în scântei bătea din aripi o prepeliță. Voinicul a tras cu paloșul, a spintecat-o și a căzut jos o lacriță. Atunci el ce-a făcut? N-a mai stat pe gânduri. A pus lacrița în sân, la loc de nădejde, și-a luat bun rămas de la baci și porni calea înapoi, căci se usca de dorul tatei și al mamei.

Cum ajunse la dealul cel mare, scoase pana de la Pajură, o trase prin para focului și, cât ai clipi din ochi, Pajura a și fost la dânsul.

— Ce m-ai chemat, voinice?

— Dă-mi o mână de ajutor, că ți-am făcut și eu un bine, când a fost mai rău de tine.

Pajura i-a spus să urce cu tot cu cal, să-și lege ochii; când s-a pornit rupea nourii și tăia cerul în două. A zburat ea cât a zburat și a ajuns la pui. Acolo a băut și a mâncat trei zile și trei nopți de bucurie, și Pajura i-a spus:

— De ici în colo mergi singur fără grijă; când vei ajunge drept la curțile zmeului, să strigi: „Doctor bun!“ El o să te cheme să-l lecuiești, că l-a întruchinat[1] boala. Tu să-i ceri drept răsplată biciul de

[1] *A întruchina*, a înțepeni.

izbândă, iar de n-a vrea să ți-l deie, zilele lui sunt în mâinile tale.

Feciorul împăratului i-a mulțămit Pajurei pentru sfat, și-a luat ziua bună, a încălecat pe cal și mână, băiete ! — la mamă-sa, fără grijă.

S-a pornit calul pe pământ, brazde aruncând, a mers și a tot mers cale lungă să ajungă și iată că a sosit la curțile zmeului. Când a ajuns în dreptul porții, a prins a striga :

— Doctor bun ! Doctor bun !

Zmeul a întrebat :

— Ce se aude, măi femeie ?

— Un doctor.

— Degrabă adă-l încoace !

A venit voinicul la palatul zmeului și zmeul l-a întrebat :

— Ce să-ți dau să mă lecuiești ?

El zice :

— Biciul de izbândă.

Zmeul a sărit ca pe foc :

— E-he-hei, să mai fii tu pe cât ești, că biciul nu ți-l dau !

Voinicul a ieșit afară, a scos cutiuța din sân și i-a sucit gâtul unui greiere. Când a rupt capul greierului, l-a băgat pe zmeu în frigurile morții, că n-a mai putut, și a strigat :

— Să vină doctorul încoace !

— Ce să-ți dau să mă lecuiești ?

— Biciul de izbândă.

S-a sculat zmeul din mâini fălălăind [1], din dinți clănțănind și a urlat :

— Ieși afară, soare în ochi să nu văd, da biciul de izbândă nu ți-l dau, că e moștenire de la zmei,

[1] *A fălălăi*, a mișca din mâini.

Voinicul a ieșit afară și a mai sucit gâtul la un greiere. După ce ucisese cei doi greieri, zmeul era vition de slab, că și o boare de vânt îl da la pământ. Văzând că se spală de zile, zmeul a strigat :

— Să vină doctorul înapoi !

A venit doctorul a treia oară și zmeul l-a întrebat :

— Ce să-ți dau, ca să mă lecuiești ?

El a răspuns :

— Biciul de izbândă !

— Dăruit să fie, făcu zmeul, numai lecuiește-mă.

Și i-a dat voinicului biciul de izbândă.

Feciorul împăratului a scos al treilea greier, i-a sucit gâtul, și când s-a uitat la zmeu, rămăsese dintr-însul o mână de cenușă — că demult trebuia să moară. Voinicul nici una, nici alta, luă cenușa și o dădu pe vânt să nu-i rămână urmă pe pământ și o vântură să-i meargă vestea.

Acum a rămas el numai cu mamă-sa și de bucurie a petrecut trei zile și trei nopți. A patra zi, a pocnit din bici și a strigat :

— Biciul-biciuleanul meu !

— Aud stăpâne ! a răspuns biciul.

— Eu mă culc să dorm și lasă și mama să se odihnească, iar tu într-o noapte să ne scoți la tatăl meu pe lumea cea albă, să ne trezim dimineață și să ne întâlnim cu toții.

— Culcă-te, stăpâne, și dormi fără grijă, că ce-ai spus se va face.

Când s-au sculat dimineața, s-au întâlnit cu toții, s-au bucurat, cum nu se bucurase nicicând în viața lor, s-au strâns în brațe, s-au sărutat pe față, și împăratul a spus așa :

— De acum, fiule, rămâi tu împărat în locul meu, căci de azi încolo o să ne căutăm și noi de bătrânețele noastre.

S-a suit feciorul împăratului pe tron, slăvit și mărit de toată curtea și, de n-o fi murit, împărățește și azi.

Am încălecat pe-o șa
Și v-am spus povestea așa,
Am încălecat pe-o roată
Și v-am spus povestea toată.

(Leordoaia, raionul Călărași)

VOINICUL ȘARPE ȘI FATA DE ÎMPĂRAT

A fost odată ca niciodată, a fost odată demult tare, pe când se potcovea puricele cu nouăzeci și nouă de măgi de fier la un picior și sărea de ajungea cu spinarea în cer.

A fost odată o babă și un moșneag, care nu aveau copii. Într-o bună zi moșneagul zice :

— Măi babă, bate în sită și covată și fă-mi o turtă în vatră, să mă duc în lume după copil.

Baba a cernut făină, a copt turte, a pus moșneagului în traistă și l-a pornit la drum. A mers moșneagul și a tot mers, într-un târziu a ajuns la o fântâniță. Moșneagul a poposit, a ospătat, a băut și s-a culcat.

Când s-a trezit, a găsit în traistă un pui de șarpe. Moșneagul s-a uitat la puiul cel de șarpe și s-a gândit : „O să-l iau, să ne fie fecior și sprijin la bătrânețe".

Și moșneagul a luat traista cu puiul de șarpe, a venit înapoi și de la poartă a prins a striga :

— Deschide, babă, ușile și ieși-ne în cale !

— Ce-ai adus la casă, ce să fac cu şarpele ? — s-a mirat baba.

— Acesta o să ne fie fecior.

I-au făcut loc pe cuptor lângă sobă, şi, când colo, se lungeşte şarpele şi creşte, că nu încape pe cuptor. Moşneagul şi baba l-au ridicat în pod, l-au hrănit trei zile cu lapte dulce şi miez de nucă şi a crescut şarpele de pocneau grinzile şi intra casa în pământ de greutate. La a patra zi, şarpele a scos capul pe gura podului şi a vorbit :

— Tată şi mamă, a venit vremea să mă însor.

Moşneagul şi baba s-au bucurat :

— Şi pe cine vrei s-o peţeşti ?

— Pe fiica împăratului.

Până s-a mai gândit baba, ce să răspundă, a răspuns moşneagul :

— Nu mă duc, dragul tatei, că mi-a lua capul.

— Dacă nu te duci, îţi iau eu capul !

Se duce moşneagul, ca vai de el, se duce la palat şi bate la poartă. Strajnicii i-au dat drumul, moşneagul şi-a luat cuşma din cap, s-a închinat şi a spus :

— Să trăieşti, luminate împărate.

— Mulţumim dumitale, om călător, ce ai venit ?

— Am venit să ne luăm de cuscri, dumneata ai fată de măritat, eu băiat de însurat.

Împăratul s-a făcut foc şi pară şi a poruncit călăilor şi temnicerilor să-l izgonească cu bicile şi să deie drumul la câini, să-l mănânce. Călăii l-au alungat cu bicile, au slobozit câinii din lanţ şi l-au rupt în bucăţi, că bietul moşneag a ajuns acasă cu un pic de suflet.

Când l-a văzut şarpele păşind pragul rămolit [1] şi ujilit [2] ca vai de dânsul, s-a întins din gura podu-

[1] *Rămolit*, istovit, îmbătrânit.

[2] *Ujilit*, trist, umilit.

lui, l-a înghiţit şi i-a dat drumul sănătos şi îmbrăcat în haine nouă.

— Cum îţi pare ? l-a întrebat şarpele.

— Îmi pare bine că-s cu zile şi-s voinic cum am fost.

— Şi mie îmi pare bine că are cine se duce s-o ceară pe fiica împăratului de mireasă.

— Nu mă duc, dragul tatei, că mi-a lua capul.

— Dacă nu te duci, îţi iau eu capul !

Moşneagul s-a dus la palat şi s-a închinat în faţa împăratului :

— Bine te-am găsit, luminate împărate !

— Bine ai venit, moşule, ce ţi-i voia şi nevoia ?

— Să ne luăm de cuscri, tu ai fată de măritat, eu — băiat de însurat, să le facem o nuntă.

Ca să nu mai deie fata, împăratul zice :

— Vezi dealul acela ?

— Văd, luminate împărate.

— Până mâine dimineaţă să mi-l faci vale şi pe vale să-mi faci moară, să-mi faci iaz, în jurul iazului să ari, să sameni grâu, grâul să-l treieri, să-l faci făină şi în răsăritul soarelui să-mi aduci o pereche de colaci.

Moşneagul vine acasă şi-i spune şarpelui :

— Iată, dragul tatei, ce a spus împăratul.

— Culcă-te, tată, şi dormi, nici în seamă nu lua.

Şarpele a ieşit afară şi, când a şuierat, s-au strâns şerpi, balauri câtă frunză şi iarbă.

— Ce ne-ai chemat, stăpâne ?

— Vedeţi dealul cela ? Până mâine dimineaţă să mi-l faceţi valc şi pe vale să-mi faceţi moară, lângă moară un iaz mare, iar locul împrejur să fie semănat cu grâu, grâul să rodească şi la răsăritul soarelui să-mi aduceţi o pereche de colaci.

În zori de zi vin balaurii cu colaci calzi.

Șarpele i-a luat, a scos capul pe gura podului și a vorbit :

— Scoală, tată, și te du la împărat cu colaci calzi.

Se scoală moșneagul, ia colacii și se duce la împărat. Când a văzut împăratul dealul — vale și pe moșneag cu colaci calzi, s-a dus la împărăteasă și i-a spus :

— Eu am zis să-l sparii, dar el a împlinit porunca. Ce să facem acum cu dânsul ?

— Lasă, că-i dau eu o poruncă. Până mâine dimineață să fie marea cu apele la mine sub fereastră, iar în dosul palatului, cât vezi cu ochii, să puie viță de vie și până în răsăritul soarelui să fie poama crescută, rodită, strugurii copți, să vorbească bobiță cu bobiță între ele, când m-oi scula eu, să mă spăl cu apă de mare și să mănânc poamă.

Se întoarce împăratul și moșneagul îl întreabă :

— Ne încuscrim, împărate ?

— Ne încuscrim, moșule, dar să-mi mai împlinești o poruncă. Până mâine dimineață să fie marea cu apele la mine sub fereastră, iar în dosul palatului, cât vezi cu ochii, să pui viță de vie și până la răsăritul soarelui să fie poama crescută, rodită, strugurii copți, să vorbească bobiță cu bobiță între ele, când m-oi scula eu să mă spăl cu împărăteasa și cu toată curtea în mare și să mănânc poamă.

S-a dus moșneagul acasă. Șarpele îl aștepta cu sufletul la gură :

— Ce ți-a zis împăratul ?

— Iată, dragul tatei, ce a spus.

— Du-te, tată, și te culcă, nici în samă nu lua.

A ieșit șarpele afară, a șuierat și au venit șerpi, balauri, de nu-i ținea locul.

— Ce dorești, stăpâne ?

— Până mâine dimineață să fie marea cu apele sub ferestre la palatul împăratului, iar în dosul pa-

latului, cât se vede cu ochii, să puneți viță de vie și până în răsăritul soarelui să fie poama crescută, rodită, strugurii copți, să vorbească bobițele între ele, când s-or scula împăratul și împărăteasa să se spele în apă de mare și să mănânce poamă.

În zori de zi s-a trezit curtea în plescăitul valurilor.

Împăratul și împărăteasa s-au sculat, au deschis fereastra și s-au spălat în apă de mare. După ce s-au spălat, a început a scădea marea și în urmă creștea iarbă verde. Când s-a uitat în jur, mesele erau încărcate cu struguri de poamă și bobițele se luaseră la ceartă, că nu încăpeau pe tipsiile de aur.

Dimineața, șarpele îi zise moșneagului :

— Du-te, tată, la împărat, că de acum s-a spălat, a ospătat și e în cheful lui, du-te și o cere pe fiică-sa de mireasă.

Când a ajuns moșneagul, era tocmai în răsăritul soarelui :

— Bună dimineață, înălțate împărate !

— Mulțumesc dumitale, moșule, iar mi-ai venit ?

— Iar am venit, împărate !

— Și acum de ce ?

— Tot cu rugare și întrebare, ne luăm de cuscri ori ba ?

— Ne încuscrim, moșule, ne încuscrim, dacă îmi îndeplinești și a treia poruncă.

— Ce poruncă, înălțate împărate ?

— Să-mi faci până mâine dimineață un drum de aur de la palatul meu până la casa mirelui, unde-s munți, să-mi pui punți, unde-s codruri — să-mi pui poduri, iar pe margini să crească pomi de aur și păsări de aur să-mi cânte în toate glasurile. Mâine dimineață să-mi aduci roade să gust, să mă trezesc în cântecul păsărilor.

Moșneagul s-a întors acasă. Șarpele îl aștepta cu gura arsă :

— Ce-a spus împăratul ?

— A spus să-i faci un drum de aur de la palat până aici acasă ; unde-s munți, să-i pui punți, unde-s codruri — să-i pui poduri, iar pe margine să crească pomi de aur cu roadele de aur și păsări de aur să cânte în toate glasurile. Mâine dimineață să se trezească în cântatul păsărilor, să-i aduc roade să guste.

— Du-te, tată, și te culcă, nici în samă nu lua.

Moșneagul s-a dus la culcare, iar șarpele a ieșit afară, a șuierat și au venit șerpi, balauri — câtă frunză și iarbă.

— Ce poruncești, stăpâne ?

— Până mâine dimineață să faceți în locul casei un palat pe trei părți mai frumos ca al împăratului, tot din aur-lamur, cu trei rânduri de foișoare și bătut cu piatră rară, și să faceți și un drum de aur de aici până la curtea împăratului, unde-s munți — să fie punți, unde-s codruri, puneți poduri, iar pe margine să crească pomi de aur cu roadele de aur și păsări de aur să cânte în toate glasurile, ca să se trezească împăratul și împărăteasa în cântatul păsărilor, să ieie roade să guste.

La ieșirea zorilor erau toate gata. Împăratul și împărăteasa s-au trezit în cântatul păsărilor. Când colo, veni și moșneagul cu închinăciune și plecăciune.

Cum sosi, așa vorbi :

— Bună dimineață, înălțate împărate, a venit vremea să ne încuscrim, să punem zi de nuntă !

A sărit împăratul, parcă l-ar fi călcat pe bătătură, a ieșit în foișor și, când a văzut drumul, pomii și palatul toate turnate din firul aurului, n-a mai avut ce zice, a poruncit să deie sfară în țară, răvase prin orașe, a trimis și crainici în toate părțile, să poftească

lumea la nuntă. Şi a început a se aduna lumea pâlcuri, pâlcuri din toate părţile, că avea o împărăţie de n-o cuprindea gândul omului.

Acum împăratul a trimis trăsura cu patru cai să-l aducă şi pe mire. Vizitiii au mers, s-au oprit în poartă la moşneag, şi solii împărăteşti i-au închinat moşneagului colaci şi i-au spus să iasă cuconul mire, că-i aşteaptă nunta.

Şarpele, de colo de unde era, a văzut trăsura împărătească şi a spus :

— Ce mi-a trimis mie împăratul cotiga aceasta ? Duceţi-vă înapoi şi spuneţi-i să-mi trimită o trăsură de fier cu douăzeci şi patru de roate şi douăzeci şi patru de cai înhămaţi.

Când a auzit împăratul de una ca aceasta, i s-a lăsat sângele în picioare. Nu se putea dumeri, ce mire-i acesta. Fiindcă aşa a fost voia mirelui, a dat poruncă la fierari şi i-au făcut o trăsură de fier cu douăzeci şi patru de roate, a înhămat douăzeci şi patru de cai şi a trimis-o la moşneag.

Acum mirele s-a suit în trăsură, s-a pornit cu nunta şi coada lui se mai târa pe jos încă de trei trăsuri.

Împăratul îl aştepta cu făclii aprinse, cu pahare drese şi bucate pentru mese.

Când au ajuns la poarta împăratului, lăutarii au început a cânta, şarpele s-a dat jos din trăsură, s-a întins şi a încolăcit mesele de jur împrejur, să steie musafirii pe dânsul, în loc de scaune, la masă.

Au făcut nuntă cu voie bună, veselie şi curaţul cel mare. După nuntă au luat mireasa şi s-au întors acasă.

Când a intrat fata împăratului în casă, s-a mirat, ce a văzut. Ce avea mirele în odăile lui, n-avea împăratul în curte. Totul era numai de aur şi o frumuseţă, că-ţi fura inima.

Mirele a dezbrăcat pielea de șarpe și s-a făcut un băiat frumos — o dragoste să te uiți la dânsul, cu coroană pe cap, cu haine aurite : din guler până-n pământ numai fir de mărgărint. S-au pus ei pe trai și trăiau traiul cel bun de pe draga lume.

A trecut cât a trecut, și iată că se duce împărteasa să vadă cum trăiește fiică-sa cu șarpele.

— Apoi, maică, acesta nu-i șarpe, îi un băiat tânăr peste fire de frumos, numai ziua îmbracă pielea aceasta de șarpe, iar sara o dezbracă și o pune la picioare.

— Dacă-i așa, maică, știi ce să faci ? Să încarci o tavă cu jăratic, s-o pui sub pat și, când a întinde picioarele, a cădea pielea și a arde. Dacă va arde, nu va mai avea ce îmbrăca și va rămânea așa.

Fata a făcut după cum o pusese maică-sa la cale. A aprins un foc cu lemn și sara, când șarpele s-a dezbrăcat și s-a dus la culcare, a împlut o tavă cu jăratic și a pus-o lângă picioarele lui. Voinicul a întins picioarele prin somn, pielea a căzut în jar și a plesnit, și a vuvuit cerul, a clocotit pământul de s-a auzit peste nouă mări și nouă țări, unde-i apa lină, câmpul alămâie și iarba mătasă.

Voinicul s-a trezit și i-a tras o palmă fetei, că au podidit-o lacrimile. Trei lacrimi au căzut pe brâul fetei și s-au făcut trei cercuri de fier.

— Eu mai aveam de purtat trei zile pielea aceasta de șarpe și era s-o lepăd, ispășam de-acum blestemul părinților. Cine te-a pus la cale, rău gând a avut. De azi înainte să îmbli încinsă cu cercurile acestea de fier și să nu le poți desface, până nu-i veni peste nouă mări, peste nouă țări, unde-i apa lină, câmpul alămâie și iarba mătasă, și-i striga în gura mare : „Drag stăpânul meu, întinde mâna peste mine, cercul să plesnească, pruncul să se nască.“

Voinicul cât mai repede închise ușa și — să te duci duluță[1]. Din urma lui s-a ridicat o ceață-negureață, ce cuprindea cerul și îneca pământul.

A rămas fata singură, a plâns, a jelit și într-o bună zi a lăsat palatul și s-a pornit pe urma lui. A mers fata și a tot mers multă cale-împărăție, cuvântul să ne ție, și a ajuns la Sfânta Miercuri.

Fata a bătut la poartă și a vorbit :

— Măicuță, primește-mă la popas.

— Dacă ești fată curată, intră să te dăruiesc cu ceva, iar de nu, du-te cât mai departe, că am o cățelușă cu dinții de criță, te face mici fărâme.

— Deschide, maică Sfântă Miercuri, căci sunt o fată curată și horopsită.

Sfânta Miercuri i-a deschis și a întrebat-o :

— Tu ești fiica de împărat, blestemată de bărbat să mergi peste nouă mări și nouă țări, unde-i apa lină, câmpul alămâie și iarba mătasă ?

— Eu sunt.

— Intră să te vadă mătușa, că de auzit am auzit de tine, iar de văzut nu te-am văzut.

Fata a intrat.

Sfânta Miercuri a primit-o, i-a dat un ulcior cu apă să cinstească și o prescură să ospăteze. Ulciorul și prescura erau fermecate, de unde bea — se împlea, de unde mânca — creștea. La urmă i-a dăruit trei mere de aur. Fata le-a luat și iar s-a pornit la drum. Și a mers și a tot mers, zi de vară până-n sară, da atunci zilele erau ani și a ajuns la chilia Sfintei Vineri.

Fata a bătut în ușă și a vorbit :

— Măicuță, primește-mă la popas.

— Dacă ești fată curată, intră să te dăruiesc cu ceva, iar de nu, du-te cât mai departe, că am

[1] *Să te duci duluță,* repede.

o cățelușă cu dinții de criță, te face mici fărâme.

— Deschide, maică Sfântă Vineri, căci sunt fată curată.

Sfânta Vineri i-a deschis ușa și a cunoscut-o :

— Tu ești fiica de împărat, blestemată de bărbat să mergi peste nouă mări și nouă țări, unde-i apa lină, câmpul alămâie și iarba mătasă ?

— Eu sunt.

— Intră să te vadă mătușa, că de auzit am auzit, iar de văzut nu te-am văzut.

Fata a intrat, a poposit. Sfânta Vineri i-a dat un ulcior cu apă să cinstească și o prescură să ospăteze. Și ulciorul și prescura erau fermecate, că de unde bea — se împlea, de unde mușca — se vindeca. La plecare i-a dăruit un rodan [1] de aur.

S-a pornit fata la drum și a mers cale neîmblată peste câmpuri, peste ape și a ajuns la Sfânta Duminică. A bătut fata la poartă și a spus :

— Măicuță, primește-mă la popas !

Dinăuntru s-a auzit :

— Dacă ești fată curată, intră să te dăruiesc cu ceva, iar de nu, du-te cât mai departe, că am o cățelușă cu dinții de fier, cu măselele de oțel, când i-oi da drumul, praf și fărâme te face.

— Deschide, măicuță, sunt fată curată.

Sfânta Duminică i-a deschis și a cunoscut-o :

— Tu ești fiică de împărat, blestemată de bărbat să mergi peste nouă mări și nouă țări, unde-i apă lină, câmpul alămâie și iarba mătasă ?

— Eu sunt !

— Intră să te vadă mătușa, că de auzit am auzit, iar de văzut nu te-am văzut.

[1] *Rodan*, vârtelniță pentru depănatul firelor de pe scul pe mosoare sau pe țevi.

Fata a intrat, a poposit. Sfânta Duminică i-a dat un ulcior cu apă să cinstească și o prescură să ospăteze. Ulciorul și prescura erau fermecate, de unde bea — se împlea, de unde mușca — se vindeca. Când a fost să plece i-a dăruit Sfânta Duminică o năframă de mătasă împrejur cu aur trasă, a petrecut-o până la poartă și fata a spus :

— De aici încolo nu mai știu unde să merg să nimeresc.

Sfânta Duminică a luat o frunză și, când a suflat-o, s-a dus frunza din plai în plai, din vale în vale și a făcut o cărare până la locul unde se găsea voinicul.

— Uite acolo în curțile bărbatului. El a venit aici în împărăția zânelor, zânele i-au dat mâncare uitată, băutură uitată și a uitat de tine. Tu du-te, dar nu intra în casă, căci el e dus în toate zilele la vânătoare, oprește-te la fântână și prima zi scoate merele de aur la soare, a doua pune rodanul să toarcă pe colacul fântânii, a treia desfă năframa de mătasă, împrejur cu aur trasă și întinde-o pe iarbă verde. Ziua o să vină zânele la apă, o să le vadă și o să vreie să le cumpere, dar tu să nu le vinzi nici pe bani nici pe pietre scumpe, nici pe alte lucruri, ci să le dai așa, dacă te-or lăsa să dormi o noapte în odaia voinicului. Acum mergi cu bine, fie-ți drumul cu folos.

Fata i-a mulțămit, s-a pornit la drum și a mers și a tot mers, a trecut văile cu florile, izvoarele cu ponoarele și a ajuns la fântâniță. Cum a ajuns, a scos cele trei mere de aur și aștepta. N-a trecut mult și au venit zânele la apă. Zânele nu s-au mirat de fată, că au văzut-o aici, unde pasăre zburătoare, necum om călător nu răzbate, ci s-au mirat de cele trei mere de aur și au întrebat :

— Nu vinzi merele, fată, să le cumpărăm noi pe bani, pe pietre scumpe, să nu le apuce alții ?

— De vândut nu le vând, nici pe bani, nici pe pietre scumpe, vi le dau așa, fără nici o plată, dacă mă lăsați să dorm o noapte în chilioara voinicului.

Zânele s-au învoit, au dus-o pe fată la chilioarele lor, iar sara, când a venit voinicul de la vânătoare, i-au dat mâncare uitată, băutură uitată și buruieni de somn și a adormit voinicul somn greu de moarte. Atunci au adus-o pe fată la chilioara lui și ea a prins a lăcrăma și a cuvânta :

— Drag stăpânul meu, întinde mâna peste mine, cercul să plesnească, pruncul să se nască !

A strigat fata, a plâns, dar voinicul n-a auzit nimic. Cucoșul a cântat de trei ori, s-a luminat de ziuă și fata s-a dus la fântâniță tristă și mâhnită, a scos rodanul cel de aur de la Sfânta Vineri și s-a pus pe tors.

Pe la amiază au venit zânele la apă, și, când au văzut rodanul cel de aur torcând fire de aur și de diamant, s-au mirat ca de mare minune și au întrebat :

— De vânzare ți-i rodanul, să-l cumpărăm noi pe bani ? Ori pe pietre scumpe, să-l avem la averea noastră, la chilioarele noastre ?

— Pe bani și pietre scumpe nu-l dau ; dacă mă lăsați o noapte să dorm în chilioara voinicului, vi-l dau așa, cum se găsește, fără nici o plată.

Zânele au luat-o pe fată la chilioara lor. Sara, când a venit voinicul de la vânătoare, i-au dat mâncare uitată, băutură uitată și buruieni de somn și a adormit voinicul așa, că puteai să tai lemne pe dânsul. După aceea, au adus-o pe fată în chilioara voinicului și ea a prins a boci și a se ruga :

— Drag stăpânul meu, întinde mâna peste mine, cercurile să plesnească, pruncul să se nască!

A plâns fata, a bocit toată noaptea, dar voinicul n-a auzit și nu s-a trezit. Înspre ziuă, a cântat cucoșul de trei ori, fata a ieșit din chilioară și iar s-a dus la fântâniță, întristată și îndurerată.

S-a așezat lângă fântână, a scos năframa de la Sfânta Duminică și a întins-o pe iarbă verde. Spre seară, au venit zânele la apă și, când au văzut năframa de la Sfânta Duminică, au dat toate năvală:

— De vânzare ți-i năframa, s-o cumpărăm noi pe bani, pe pietre scumpe?

— Nu vând năframa pe aur și pietre scumpe, o dau așa, dacă mă lăsați să stau o noapte în chilioara voinicului.

Zânele au luat năframa și au dus-o pe fată la chilioarele lor.

Când a venit voinicul de la vânătoare, cucoșul i-a ieșit înainte, a bătut din aripi și a cântat:

— Cu-cu-ri-gu! Stăpâne, de trei nopți încoace vine o fiică de împărat, blestemată de bărbat, intră noaptea în chilioara ta și plânge cu glas mare până-n cer, cu lacrimi până-n pământ, să întinzi mâna, să plesnească trei cercuri de fier, să nască pruncul.

Voinicul și-a adus aminte și l-au tăiat lacrimile. El s-a dus în chilioara sa și a căzut bolnav. Zânele i-au adus mâncare uitată și buruieni de somn, iar el de scârbă și jele mare, că n-o văzuse pe fată atâta vreme, n-a putut nici bea, nici mânca. Pe la miezul nopții a intrat fiica împăratului în chilioara voinicului, a prins a lăcrăma și a cuvânta:

— Drag stăpânul meu, întinde mâna peste mine, cercurile să plesnească, pruncul să se nască!

Voinicul a îmbrățișat-o și, când a pus mâna pe cercuri, au plesnit cercurile, și a născut fata de împărat un băiat de șapte ani. Voinicul s-a bucu-

rat, a ieşit afară şi, când a şuierat o dată, au venit balauri, şerpi, câtă frunză şi iarbă :

— Ce ne-ai chemat, stăpâne ?

— Aduceţi-mi o trăsură cu douăzeci şi patru de cai în şir, să mă duc acasă.

Ca din pământ a apărut o trăsură cu douăzeci şi patru de cai albi. Voinicul, fata de împărat şi băiatul s-au suit în trăsură şi s-au pornit înapoi spre împărăţie, la palatul lor. Zânele i-au ieşit înainte, îl rugau să steie, mai cât nu-şi aşterneau şi inima la picioarele lui, dar voinicul s-a dus şi dus a fost. S-a întors acasă la moşneag şi la babă, s-a pus pe trai şi a trăit traiul cel bun de pe draga lume. Eu i-am lăsat trăind şi vieţuind şi

Am încălecat pe un cucoş
Şi m-am dus tot pe jos,
Şi am încălecat pe o roată,
Şi v-am spus povestea toată.

(Şipoteni, raionul Călăraşi)

FAT-FRUMOS ŞI VEREA VITEAZUL

De unde până unde, a fost odată un moşneag şi o babă. Până la adânci bătrâneţe ei n-au avut copii. La o vreme face moşneagul :

— Măi, babă, eu mă duc în lume să găsesc un copil. Avem vie, avem pâine, avem casă, avem de toate, l-om creşte şi ne-a fi şi nouă un sprijin, că ce rost avem noi, iată, am îmbătrânit şi n-are cine ne da o cană de apă.

Şi a plecat moşneagul pe cale, pe deal şi pe vale, şi a mers, şi a tot mers, şi a ajuns la o fântână

La fântâna aceea a venit un moşneag cu genele până la brâu, cu sprâncenele până la genunchi şi cu barba până la călcâie şi a întrebat :

— Unde te duci, măi om bun ?

— Iată ce şi iată cum. Am ajuns la anii bătrâneţii, am vie, am casă, am pâine, dar n-am nici un copil, cui să le las pe toate după moarte.

— Du-te acasă, om bun, că băiatul cară de dimineaţă cu cofele şi a udat grădina şi a împlut toate dejele [1] şi toate poloboacele.

— Nu te cred, moşule.

— Du-te şi-i vedea.

Se întoarce moşneagul acasă şi vede în ogradă un băiat, ca un brad de frumos, care făcea treburile toate. Când l-a văzut pe moşneag l-a întrebat :

— Unde îmbli, tată, că mă dor mâinile de când tot car la apă.

Moşneagul şi baba au întinerit de bucurie. L-au ospătat, l-au îmbrăcat şi numele i-au pus Făt-Frumos.

Băiatul făcea toate treburile minune. Ara, semăna, treiera, culegea poama, îngrijea de bătrâni.

Odată, când dormea la o amiază, s-a auzit un răcnet aşa de tare, că apele s-au tulburat, frunzele s-au scuturat şi trei ceasuri a ţiuit pământul.

Făt-Frumos s-a trezit şi a întrebat :

— Tată şi mamă, cine a răcnit aşa de tare, că apele s-au tulburat, frunzele s-au scuturat şi trei ceasuri a ţiuit pământul ?

— Nici a vedea nu l-am văzut, nici de nume nu i-am auzit şi nici aşa răcnet nu ni s-a pomenit să auzim vreodată. Da este un moşneag la fântână cu

[1] *Dejea*, vas de lemn făcut din doage cu un singur fund.

genele până la brâu, cu sprâncenele până la genunchi, cu barba până la călcâie.

Și-a luat Făt-Frumos haine de primeneală, bani de cheltuială, i-a copt baba turtă de drum și a mers Făt-Frumos multă vreme, până a ajuns la moșneagul de la fântână.

Iese moșneagul înaintea lui :

— Stai, voinice, la popas și bea și ospătează.

— Eu, moșule, n-am venit să beau și să mănânc, dar am venit să te întreb, cine a răcnit așa de tare, că apele s-au tulburat, frunzele s-au scuturat și a țiuit trei ceasuri pământul ?

— Apoi, voinice, a răcnit Verea Viteazul în Codrul Revacul ; de nume i-am auzit, dar de văzut nu l-am văzut, da ai să te duci la fratele meu și el are să-ți spuie unde ai să-l găsești.

— Apoi rămâi sănătos, moșule, că eu mă duc înainte, în drumul meu.

Atunci s-a pornit Făt-Frumos la drum și a mers și a tot mers și a ajuns la un bordei. În bordeiul acela era un moșneag și, de tare ce îmbătrânise, genele îi astupase ochii și nu vedea nimica. Moșneagul tocmai pusese mâncarea pe masă și începuse să mănânce. Făt-Frumos s-a așezat și el și mânca. Moșneagul a rămas flămând.

— Măi, d-apoi cum am făcut eu, că n-am nimerit măsura la mâncare cât a trebuit ?

Mai face o mâncare, iară ca pentru dânsul și drumețul flămând i-o mănâncă iară aproape toată.

Moșneagul a înțeles că are pe cineva și a zis :

— Eu am oaspeți la masă.

Și începe a bâjbâi pe colo pe colo, îl prinde și zice :

— Dacă ești mai mare ca mine, să-mi fii tată. Dacă ești mai mic, să-mi fii fecior.

— Sunt mai mic, moșule, zise Făt-Frumos.

— Unde ai fost ? Și cu ce fel de bine ai venit la mine ?

— Iată la fratele dumitale am fost, — și i-a spus toată patima, — îmblu să aflu de ce a răcnit Verea Viteazul în Codrul Revacul, de apele s-au tulburat, frunzele s-au scuturat și trei ceasuri a țiuit pământul.

— De auzit, am auzit, dar nu știe nimeni de ce a răcnit. Numai sora lui, Ileana Cosânzeana, dacă n-a afla, atunci nu poate să știe nimeni de ce a răcnit. Dar până acolo e cale îndepărtată ca să ajungi și ograda lui Verea Viteazul este atât de îngrădită, că ai să îmbli trei zile și trei nopți împrejurul ogrăzii și n-o să vezi poarta unde-i. A treia noapte numai o să vezi o crăpătură și o lumină. Să bați acolo la poarta aceea și o să-ți deschidă.

— Bine, așa oi face.

Și i-a dat moșneagul un cal și doi câini.

— Fiindcă ai fost la mine, na calul acesta și câinii, ia-i cu tine, că ți-or prinde bine unde te duci.

A poposit Făt-Frumos la moșneag și a plecat des-de-dimineață pe rouă, pe ceață, călare pe cal și cu cei doi dulăi și a tot mers peste vii, peste câmpii, pe sus ca vântul, pe jos ca gândul, vreme de trei zile și trei nopți și așa, pe vremea amurgului, calul îi spune :

— Uită-te, Făt-Frumos, în zare, nu se vede nimică ?

— Parcă îmi pare că se aprind zorile și vrea să răsară soarele.

— Soarele numai ce a asfințit. Nu poate să răsară tot amu.

— Atunci ce să fie ?

— Acele sunt curțile lui Verea Viteazul.

— Dacă acelea sunt curțile lui Verea Viteazul, nu avem mult și ajungem.

— Bine de noi ar fi de-am ajunge în trei zile și trei nopți, — a răspuns calul și o porni înainte tropotind și rânchezând, din copite scânteind, și tot a mers cale lungă până ce a ajuns la curțile lui Verea Viteazul. Acolo, dacă a ajuns, a îmblat călare trei zile și trei nopți în jurul ogrăzii și n-a găsit poarta. Și tocmai în zori de zi a văzut o crăpătură și în crăpătură o lumină, și când a bătut, poarta s-a deschis.

A intrat Făt-Frumos pe poartă, da sora lui Verea Viteazul, Ileana Cosânzeana, tocmai se ducea la apă, cântând și cofele jucau înaintea ei. I-a dat ziua bună, dar fata se uită :

— Cum de-ai ajuns, Făt-Frumos, tocmai pe aici?

— Mi-i voia să mă întâlnesc cu Verea Viteazul.

Fata din suflet a suspinat, din ochi negri a lăcrămat :

— De nouă ani, de când zace Verea Viteazul, îl port de la umbră la soare, că nu se ține pe picioare.

— Din ce i se trage boala ?

— Nu vrea să-mi spuie !

— Du-i apă și-l întreabă.

Sora lui se duce cu cofele pline, îi dă apă să beie și-l întreabă :

— Bade, din ce ți-i boala dumitale ? Cum s-a pornit boala asta așa de grea ?

Verea Viteazul i-a tras o palmă sorii !

— Ce, vrei să mor ? Nu pot să-ți spun !

Ileana Cosînzeana s-a dus și s-a lăsat cu palma. Se întoarce înapoi la Făt-Frumos. Mai trece un timp și o trimite iară.

— Mai du-te o dată !

— Iar o să mă bată.

— Nu te teme, du-te !

Se duce sora.

— Bade, de ce nu spui, bade, să știu, să-ți caut leacul, să te vindeci.

Verea Viteazul i-a mai tras o palmă.

Sora pleacă scârbită, mai lasă să treacă un timp și se duce iară.

— Bade, spune bade, căci vreau să aduc vraci, să mă pornesc după buruiene de leac.

— Văd eu că tu vrei să mă omori, — a răspuns Verea Viteazul. — Dacă-i așa, o să-ți spun, dar ia-ți un scaun și haidem în altă casă, că aici nu se poate să-ți spun.

S-au dus în altă casă și a prins Verea Viteazul a-i destăinui patima lui.

— Eu am fost la vânătoare și am vânat trei porumbei și m-am așezat cu câinii și cu calul sub un pom așa de mare, că o zi să mergi călare împrejurul lui abia de o să-l înconjuri. Și am tăiat o creangă uscată din copac, am așezat focul și făceam focul să coc porumbeii vânați. Făcând focul așa, aud că strigă o babă din vârful copacului :

— U-hu-hu, că tare mi-i frig !

Eu i-am spus :

— Dă-te jos, mătușă, și te-i încălzi.

S-a dat ea mai jos.

— E-hei, — zice ea, — mă tem de câinii tăi și de calul tău.

— Câinii nu fac nimic, mătușă.

Baba de colo, unde face :

— Na trei firișoare de păr, dă două pe câini și unul pe cal.

Eu am dat firele de păr pe câini și pe cal și după aceea baba s-a coborât jos la foc cu o frigare de broaște. Eu frigeam porumbeii, iar ea broaștele și tot da broaștele peste bucatele mele.

Văzând că-mi spurcă mâncarea, i-am dat o bleandă babei de lângă foc. Baba, însă, când m-am uitat, crescuse o mătăhală deasupra mea, gata-gata să mă înăduşe, de n-am putut să mă mai mişc. Atunci hârca de babă a răsucit un paloş mic, pântecele mi-a spintecat, maţele mi-a vărsat, inima şi rărunchii mi-a luat. Şi eu de durere mare atunci am răcnit, de s-au tulburat apele, s-au scuturat frunzele şi trei ceasuri a ţiuit pământul. Baba mi-a pus în loc putregai de lemn şi mi-a spus aşa : cum oi destăinui cuiva din ce mi-i boala, o să mor pe loc.

N-a sfârşit bine vorba, că Verea Viteazul şi-a şi dat sufletul. Curtea toată s-a zguduit, copacii s-au aplecat şi Verea Viteazul a adormit pe veci.

A ieşit sora lui, Ileana Cosânzeana, din ochi negri lăcrămând, din suflet suspinând şi i-a spus lui Făt-Frumos patima aceasta, care a aflat-o ea de la frate-său.

S-a dus Făt-Frumos călare pe cal cu amândoi câinii în Codru Revacu, la copacul cel mare. Pe drum, cât a mers, din arc a săgetat, păsări a vânat şi a vânat şi trei porumbei. Acolo, la copacul cel mare, a tăiat o creangă uscată, a aprins focul şi, când s-a făcut jăratic bun a pus două crăcane, a aşezat porumbeii pe o ţiglă şi pe crăcane şi tot învârtea să se rumenească.

Pe când aştepta el să se frigă carnea, aude un glas de colo de sus din copac :

— U-hu-h-u-u-u, că tare mi-i frig !

— Dă-te jos, mătuşă, — zice Făt-Frumos, — şi te-i încălzi.

S-a dat hârca de babă mai jos şi a spus :

— Mă tem de câinii tăi şi de calul tău, mă tem să mă dau lângă foc.

— Nu fac nimic, mătuşă, nu te teme.

— Na-ţi aceste trei fire de păr, Făt-Frumos, dă două pe câini şi unul pe cal.

— Dă-le încoace.

A luat cele trei fire de păr Făt-Frumos și le-a azvârlit în foc.

— Mătincă[1] tu le-ai pus pe foc, că pute a pârlit.

— Turbul acesta de câine și-a pârlit coada.

S-a dat baba jos din copac și s-a așezat lângă foc cu o țiglă de broaște și tot împingea țigla de broaște peste porumbeii lui Făt-Frumos.

— Bună treabă și aceasta, eu te-am chemat să te încălzești, iar tu îmi spurci mâncarea cu broaștele tale.

— Hei, voinice, cine frige porumbeii are să mănânce broaște, iar cine frige broaște are să mănânce porumbei.

— Dacă-i așa, stai că te ospătez eu cu porumbei.

— E-hei, câți voinici am mântuit eu ca tine.

Făt-Frumos atunci îi dă o bleandă.

Baba s-a ridicat să se facă mătăhală peste dânsul, da el strigă :

— Câinii mei și calul meu, puneți mâna pe dânsa !

Baba strigă și ea :

— Cei trei perișori ai mei, făceți-vă lanțuri și legați câinii și calul !

Perii s-au ridicat, au legat focul și au ars.

Câinii s-au repezit asupra babei, o rupeau și o întindeau în toate părțile. Calul și el, când o azvârlea cu copitele, o punea jos.

Baba, văzând că se spală de zile, a prins a se ruga :

— Mă rog, Făt-Frumos, lasă-mă cu zile !

— Ba n-o să te las, până nu mi-i spune unde ai pus inima și rărunchii lui Verea Viteazul.

---

[1] *Matincă*, pesemne.

— Îți spun, numai strigă la cal și la câini să mă lase.

— Șoimii mei, lăsați-o.

Câinii și calul au lăsat-o cu suflet.

— Inima și rărunchii lui Verea Viteazul sunt tocmai în vârful copacului, mă duc eu să ți le aduc.

— Ba m-oi duce chiar eu, numai să-mi spui totul de-amănuntul, că de nu, praf și pulbere se alege din tine.

— Să cauți în cutare odaie. Inima și rărunchii lui Verea Viteazul stau între două ulcioare cu apă întrupătoare și apă învietoare.

— Șoimii mei, s-o țineți pe loc; nici a mișca să nu se miște, nici a vedea să vadă.

S-a urcat Făt-Frumos în copacul acela, s-a urcat și acolo în vârf a dat de o casă. A intrat înăuntru, a trecut odăile la rând și acolo, unde a spus baba, a găsit o inimă și niște rărunchi mari între două ulcioare cu apă întrupătoare[1] și învietoare. Făt-Frumos le-a luat și s-a coborât repede, și mai repede, jos. Când a călcat pe pământ, câinii au întors capul. Atunci și baba a ridicat ochii, s-a uitat la copac, a suflat și numai cu suflarea l-a prăvălit peste Făt-Frumos. Făt-Frumos a dovedit și l-a apucat și când l-a azvârlit în nantul cerului, trei zile au curs aschii din cer.

— Tu ai crezut că mă-i omorî. Acum câinii mei și calul meu, bucăți s-o faceți!

Când s-au repezit câinii și calul, au făcut-o bucăți pe babă. A stropit-o Făt-Frumos cu apă întrupătoare și s-a întrupat baba. A stropit-o cu apă învietoare și, când a văzut că învie, a zis:

---

[1] *Apă întrupătoare*, apă ce dă formă concretă trupului eroului de basm tăiat în bucăți.

— Hai, că-i bun! Acestea-s leacurile. Șoimii mei, puneți gura pe dânsa și bucăți să mi-o faceți!

Câinii s-au repezit și au rupt-o, au fărmat-o, că nu s-a ales nimic dintr-însa. După aceea i-a dat foc și ars-o și cenușa a dat-o pe vânt, și ce a bătut vântul, a mâncat pământul.

Așa.

Apoi a încălecat Făt-Frumos pe cal și s-a dus drept la Ileana Cosânzeana.

— Hai la Verea Viteazul, că i-am adus inima și rărunchii.

S-au dus ei la Verea Viteazul, unde stătea el mort în vecii vecilor, l-au tăiat, i-au scos putregaiul de lemn din năuntru, l-au spălat cu vin, i-au pus inima și rărunchii la loc, după aceea l-au stropit cu apă întrupătoare și l-au întrupat. Cu apă învietoare Făt-Frumos s-a temut să-l stropească și i-a dat ulciorul surorii lui Verea Viteazul, iar el a fugit într-o parte. Când l-a stropit Ileana Cosânzeana cu apa învietoare, Verea Viteazul a sărit:

— Alelei, soro, d multă vreme am mai dormit.

— Dormeai un veac, dacă nu se aducea inima și rărunchii de la babă.

— Cine s-a găsit și a făcut lucrul acesta?

— Făt-Frumos!

— Da el nu-i aici?

— Îi aici!

— Ia scoate-l încoace.

Când l-a văzut Verea Viteazul l-a strâns în brațe, l-a sărutat pe față și de bucurie l-a înghițit.

— Dă-i drumul, frate, că mult bine a făcut!

Verea Viteazul l-a ținut, cât l-a ținut, și, când l-a vărsat, pe cât era de frumos, încă și mai frumos se făcuse.

— Cum îți pare, Făt-Frumos ?

— Îmi pare bine, că-s cu zile și pot să dau mâna cu un viteaz.

— Mulțămesc și bodaproste, că mi-au venit și mie puterile, pe care le-am avut în tinerețe. Iar acum, — zice, — văd, că tu vrei s-o ei pe soră-mea. Ți-o dau de nevastă și câtă avere este aici toată ți-o dau ție. Dar să știi că iată aici am moșie cu un zmeu, și nici el nu mă poate dovedi pe mine, nici eu pe dânsul. Noi ne-am luptat de multe ori și nu ne putem dovedi nici unul. Zmeul vrea și el s-o ieie pe Ileana Cosânzeana. Voi nu călcați pe moșia lui deloc. Cum veți trece hotarul, cum ți-o ia pe Ileana Cosânzeana.

— Bine, am aminte.

Iată că într-o zi de sărbătoare s-a dus el să vadă hotarele împrejur. Mergând așa, a călcat pe moșia zmeului, și atunci nici să vezi și nici să visezi, s-a lăsat o ceață-negureață și a luat-o pe Ileana Cosânzeana și, unde a dus-o, ce s-a făcut cu dânsa, nu s-a știut. Rămase Făt-Frumos lăcrămând. Cui poate să-i spună acum scârba lui ? A venit înapoi la Verea Viteazul.

— Așa-i că nu m-ai ascultat ?

— Nu, și am dat peste necaz.

Și-a luat Făt-Frumos ziua bună și s-a pornit la drum s-o caute pe Ileana Cosânzeana.

Și dacă s-a pornit, a mers, a tot mers multă cale împărăție și a ajuns la o apă mare, cum îi Prutul, cum îi Nistrul, și acolo ce să vadă ? Stătea unul cu o falcă pe un mal de apă, cu altă falcă pe alt mal de apă și, când sorbea, nu rămânea o picătură de apă, se zbătea peștele pe uscat și crăpa pământul ca la secetă. Câtă apă venea pe râul cela, toată o bea și tot striga : „Mor de sete, mor de sete !"

Făt-Frumos vede și se minunează.

— Măi, mare minune de om și acesta.

Da el face :

— Nu te mira de mine, dar miră-te de Făt-Frumos, care a ucis-o pe Baba-Hârca și l-a înviat pe Verea Viteazul.

— Eu sunt Făt-Frumos !

— Și acum unde te duci ?

— Mă duc la zmeu după Ileana Cosânzeana.

— Ia-mă și pe mine, că ți-oi fi de folos la ceva.

Se prind frați de cruce și se pornesc amândoi pe drumuri neîmblate și văd pe un câmp arând vreo douăsprezece pluguri, iar unul mergea din urma plugurilor, mânca brazdele toate și tot striga :

— Arați, arați, că mor de foame !

— Flămând o fi fiind și acesta, de nu se satură cu atâta pământ.

Acel care mânca brazdele, Flămânzilă, a spus :

— Nu te mira de mine, da miră-te de Făt-Frumos, care a prins-o pe Baba-Hârca, i-a dat foc și cenușa i-a dat-o pe vânt, și ce a bătut vântul, a mâncat pământul.

— Eu sunt acela !

— Alelei, Făt-Frumos, ți-am auzit de nume, dar n-am crezut, până nu te-am văzut. Ia-mă și pe mine, că ți-oi prinde bine la ceva și poate voi găsi de mâncare să mă satur și eu, că de când trăiesc, sătul nu m-am mai văzut.

S-au luat frați de cruce și s-au pornit în trei. Au mers și au tot mers ca cuvântul din poveste, că înainte mult mai este, și au văzut douăsprezece care de lemn arzând, iar lângă foc stătea unul îmbrăcat în douăsprezece cojoace, învârtit de trei ori pe lângă foc și a treia oară îi ajungea capul pe picioare și tremura de frig ca frunza plopului.

— Măi, fraților, ia uitați-vă, ce om îmbrăcat stă între focuri și tot i-i frig. Mai na-ți, măi Gerilă, și un suman de la noi, poate te vei încălzi.

Gerilă întoarce capul.

— Nu râde de mine, Făt-Frumos.

— Da ce este ?

— Râde de tine, că fără mine n-o mai scoți pe Ileana Cosânzeana de la zmeu.

— Hai atunci și tu cu mine.

— Hai și eu cu tine.

Se prind frați de cruce și merg toți patru mai departe. Merg ei, merg și îl găsesc pe unul înainte cu șase pietre de moară la un picior și cu șase pietre de moară la alt picior. Și, când pălea cu pietrele din dreapta pe cele din stânga, se ducea spre stânga în fundul lumii și, când pălea înapoi, se ducea într-altă parte în fundul lumii. Așa fugă fugea, că lua un ciur de apă, îl purta împrejurul lumii plin și îl aducea înapoi iară plin.

— Mare ți-i minunea ! Tu cine ești ?

— Eu sunt Fugilă.

— Duci tu atâtea pietre și-ți pare ușor ?

— Ușor ! Nu te mira de mine, miră-te de tine, că unde te duci fără de mine greu va fi de tine.

— Hai și tu cu mine !

— Hai. Până acolo îi loc mult, poate m-oi sătura și eu de fugă.

Se leagă frați de cruce și se pornesc mai departe în cinci : unul strigând că i-i sete, altul — că i-i foame, al treilea — că i-i frig, al patrulea că n-are unde fugi...

Mergând așa înainte, întâlnesc pe unul cu șase puduri de puchi[1] la un ochi și cu șase puduri de

[1] *Puchi*, urdori.

puchi la alt ochi, și avea un arc și împușca țânțarul în al nouălea cer.

— Măi, bată-te pustia, cum de vezi tu? Că tu nu ești spălat de când ești și săgetezi țânțarul în al nouălea cer.

— Tu nu te mira de mine, miră-te de tine, că unde te duci fără mine — greu va fi de tine.

— Hai și tu cu mine.

Îl iau și pe acela și pornesc înainte. Mergând ei așa în drumul lor, dau de unul care dormea pe un otgon și striga prin somn, că nu are unde să-l întindă.

— Scoală, om bun, ce răcnești prin somn!

— Cum să nu răcnesc, dacă am mers tot pământul îmblător și n-am găsit unde să întind otgonul acesta.

— Hai cu mine.

— Hai că merg, Făt-Frumos, că ți-am auzit de nume, dar n-am crezut, până nu te-am văzut.

S-au prins frați de cruce și s-au pornit ei în șapte: Făt-Frumos, Sătilă, Flămânzilă, Gerilă, Fugilă, Ochilă și Otgonilă. Au mers ei o zi, au mers două, au mers nouă, au mers nouăzeci și nouă, strigând în gura mare, unul — că-i flămând, unul — că i-i sete, unul — că nu are unde fugi, unul — că nu are unde întinde otgonul, fiecare ce îl durea.

Într-un târziu, ajung toți la curtea zmeului. Împrejurul curții era un gard de pari și pe fiecare era câte un cap. Numai un stâlp de poartă era fără de cap și tot striga: „Cap, cap!“

Bat ei în poartă, trimite zmeul o slugă. Când a aflat că a venit Făt-Frumos după Ileana Cosânzeana, zmeul a spus că-i împlinește voia, dacă se prinde să-i facă ce-i va porunci, iar de nu, capul

îi va sta colo în par. Făt-Frumos era gata la plug să tragă, numai s-o scoată pe Ileana Cosânzeana.

Zmeul porunci slugii mai întâi să-i găzduiască. Sluga i-a adus la o casă de aramă, unde ardea focul zi și noapte. Casa era roșie și pe dinăuntru, și pe dinafară, că mergea para din toate părțile. Cine nimerea acolo nu mai ieșea.

— Intrați în casa aceasta, culcați-vă și vă odihniți.

Gerilă atunci vorbi :

— Stați, fraților, să intru eu înainte, poate m-oi încălzi.

Intră el înăuntru și chiuie.

— Ia, amu-i de mine !

A făcut vânt cu buzișoarele prin casă și a făcut cald ca în zi de vară, tocmai bine de dormit.

Au intrat și s-au culcat cu toții în casa ceea de aramă. Iar Gerilă s-a culcat cu capul afară, ca să nu-i înghețe cu suflarea pe ceilalți. Spre ziuă, Gerilă tremura de frig, sărea bruma de pe dânsul ca penele. Când a suflat o dată, pe narea de ger, a dat un spulber de a pus sloi de gheață pe ușă.

Zmeul a trimis sluga :

— Du-te și mătură zgura și oasele din casă.

Când dă să deschidă, ușile înghețate și toți strigă că degeră de frig.

Zmeul, aflând de una ca aceasta, s-a speriat.

— În ce foc i-am băgat și au scăpat. Îs mari viteji !

Îi cheamă pe toți și îi așază la masă.

— Dacă veți mânca și veți bea cât vă voi da eu, v-o dau pe Ileana Cosânzeana, iar de nu, capul nu vă mai stă unde vă stă.

A scos zmeul nouăzeci și nouă de ialoviță grase, nouăzeci și nouă de cuptoare de pâine și nouăzeci și nouă de butoaie cu vin.

Flămânzilă și Sătilă s-au bucurat :

— Luați-vă, măi fraților, cât îți socoti, că veți bea și veți mânca, da nici mai mult nici mai puțin, și dați-vă într-o parte să ospătăm și noi doi.

Flămânzilă mânca câte șapte pâni o dată. Când punea mâna pe vacă curgeau oasele goale și, mestecat-nemestecat, se ducea tot pe gât ca un boț de mămăligă; iar Sătilă scotea vrana de la un poloboc și numai o dată când sorbea, rămânea poloboc ul dogit. Cât ține un prânz, au lins cu limba pe jos toate fărâmiturile și au prins a striga : „Mor de foame, mor de sete !"

Zmeul a intrat în grijă. Împrejurul curții avea niște dealuri, cât niște munți. Îl cheamă pe Făt-Frumos.

— Vezi dealurile celea ?

— Văd !

— Până mâine dimineață să fie toate întinse, nici că să mai zică cineva că au fost cândva dealuri, că de nu, îți pun capul în par.

— Ei, — zice, — vom vedea, ori mi-i pune, ori te-oi pune, dar din două are să fie una.

Otgonilă arunca otgonul și lega câte două dealuri o dată si când le învârtea, sărea un deal într-un capăt de lume și alt deal în alt capăt de lume. A făcut în jurul curții, cât vedeai cu ochii, loc drept ca în palmă. Când s-a uitat zmeul, era totul făcut, după cum spusese.

— Văd că-s pricepuți și voinici oamenii tăi ! Pe Ileana Cosânzeana vă voi da-o, dar mai întâi să trimiți un voinic să-mi aducă o cofă de apă de la munții Cărunți; și eu voi trimite o babă cu cofa, și de va veni al tău înainte, ți-o dau pe Ileana Cosânzeana ; dacă va veni baba, îți tai capul.

Zmeul a trimis-o pe babă cu cofa după apă de cu seară, iar Fugilă s-a culcat, habar de grijă.

— Lasă, măi fraţilor, eu mă scol dimineaţă.

Dimineaţă, până l-au trezit pe Fugilă, au dat de greu. Când s-a sculat, de acum baba venea cu apa.

Atunci a prins Fugilă a arunca pietrele şi a ajuns la munţii Cărunţi, a luat o cofă de apă şi a ajuns-o pe babă din urmă.

Baba, când a văzut că o întrece, a spus :

— Stai, voinice, să ne odihnim, ce să alergăm noi pentru un zmeu. Ia, vino colea pe iarbă, să mai poposim oleacă.

Îl amăgeşte pe Fugilă şi se aşază jos.

— Ia pune capul pe braţele babei şi te odihneşte, şi, când te vei trezi, ne vom duce amândoi mai departe.

L-a descântat baba binişor, cât a stat pe braţele ei, l-a adormit şi i-a pus sub cap un ciolan de zmeu în loc de pernă.

— Măi, Ochilă, ian uite ce face Fugilă, că nu vine ?

Când se uită Ochilă, vede că vine numai baba, iar Fugilă doarme dus.

— Are Fugilă un ciolan de zmeu sub cap.

Când a tras cu săgeata, a sărit ciolanul de sub cap departe, cofa s-a clătinat şi s-au vărsat trei picături de apă pe obrazul lui Fugilă. El a sărit speriat : când s-a uitat, nu-i baba lângă dânsul. A aruncat el câteva ori pietrele de la picioare, a ajuns baba pe drum şi, când i-a tras o pereche de pietre la şele, a sărit baba de trei suliţe în sus.

A trecut cu cofa înainte şi a mers şi a adus apă.

— Poftim, zmeule, şi primeşte, iată ţi-am împlinit porunca.

Zmeul, când a văzut cofa plină cu apă, n-a mai avut ce spune, a scos-o pe Ileana Cosânzeana și a dat-o.

— Duceți-vă, dar să nu-mi călcați pe moșie. Iată drumul vostru este pe aici, peste mare.

Zmeul credea că ei nu se vor încumeta să treacă marea și vor rămâne slugi la el pe toată viața.

S-au pornit ei și, când au ajuns la mare, a tras Gerilă cu narea de ger, a înghețat marea și au trecut pe celălalt mal. Când a văzut zmeul, s-a repezit din urma lor, să-i ajungă, s-o ieie pe Ileana Cosânzeana. Când era pe la mijlocul mării, a suflat Gerilă cu narea de foc și s-a cufundat zmeul la fundul mării și n-a mai ieșit. L-au mâncat peștii și racii. A mers Făt-Frumos cu frații lui și cu Ileana Cosânzeana mai departe. Acum pe fiecare de unde îl luase, acolo îl lăsa. Pe acel care mânca brazde — la locul lui, pe Sătilă și pe Ochilă la locurile lor, și tot așa la rând i-a lăsat pe toți, și la urmă a rămas numai el și cu Ileana Cosînzeana. Și au mers pe la Verea Viteazul și i-a binecuvântat să se cunune. A alimițat Verea Viteazul cu mâna, a făcut toată averea lui trei mere de aur și le-a dat zestre, și de acolo s-au dus acasă la babă și la moșneag și au făcut nuntă mândră și frumoasă.

Am fost și eu la nunta lor. Mi-au dat și mie un pulpan de cucoș de la genunchi în jos, că-i mai cărnos.

Și asta-i povestea.
Cât am auzit-o,
Am povestit-o.

(Pocrovca Nouă, raionul Izmail)

CREMENE VOINICUL

Era odată o femeie. Și avea femeia ceea doi băieți și o fată. Băieții erau mai mari, iar fata era mică. Într-o primăvară, băieții au ieșit la plug. Au arat cât au arat, le mai rămăsese un zahon [1], da zahonul cela le părea mai greu decât toată arătura cât o făcuse primăvara ceea. Într-o dimineață, pun ei plugul, cotiga, tânjala în car și, înainte de a porni, îi spun mamei :

— Mamă, fă-ne ceva de mâncare și trimite surioara să ne aducă la deal.

— Of, dragii mamei, cum să vie ea, sărăcuța, dacă dealul îi așa de departe, iar ea îi mică, s-a rătăci și nu-i mai găsi-o.

— Nu s-a rătăci, mamă. Noi înjugăm boii la plug și tragem o brazdă din fața casei până în capul arăturii și ea a tot veni pe brazdă până la deal.

Mama se apucă de făcut mâncare, iar băietanii cu plugul în brazdă, îndemnând cu hăis și cea, au prins pământul a răsturna. Și iată din talpa pragului până în capul pământului a fost brazda răsturnată și calea fetei arătată. Lucrul băietanilor mergea mai cu spor, mă rog, se gândeau că acuș le-a veni surioara cu mâncare nici rece nici fierbinte și or face o masă în arătură. Da mâncarea de la deal nu-i ca aceea de acasă, e mult mai gustoasă. Când mi te așezi în boarea vântului pe jilăveala pământului, atunci și pofta e mai mare.

Fraților li se scurgeau ochii în lungul brazdei și, pe vreme ce trecea, tot mai tare o așteptau.

---

[1] *Zahon*, fâșie îngustă de pământ care urmează să fie arată.

Dar nu-i întotdeauna cum vrea omul, că dacă dintr-o parte soarele te pălește, în cealaltă umbra se îndosește.

Nu departe de pământciorul lor era moșia unui zmeu, alb ca iarna de bătrân și posomorât ca o toamnă prea târzie. Iată că pocitura de zmeu știa de pornirea fetei și și-a pus în gând s-o aibă pe lângă curțile lui de slugă. Și dacă s-a gândit s-a și pornit la drum, și cam de pe la creasta dealului a luat brazda la astupat, pe unde o astupa, pe unde cu nările o sufla, pe unde cu gura o mânca, iar când a ajuns la gura satului, a dat jos din spinare un plug cu cugura [1] de aramă și a tras o brazdă adâncă țărănească până la moșia lui. Fata a ieșit cu mâncarea din sat și a mers tot pe brazdă, dar a ajuns nu la frați, ci la hâdul de zmeu, care a înșfăcat-o și a dus-o în palatul lui, a închis-o și zi cu zi tot mai grele lucruri îi da, tot mai tare o chinuia. Seara, băieții s-au întors de la plug acasă și mare le-a fost scârba, și a lor și a mamei, când au aflat că surioara îi pornită, dar de ajuns n-a ajuns. Ședeau toți și se gândeau în fel și chip. Încotro să fi apucat? De ici noaptea se lăsa și grijile tot mai tare-i cuprindeau. În zori de zi, băiatul cel mai mare a luat ce a luat și s-a pornit la drum, poate i-a afla de veste. Și a tot mers pe brazdă răsturnată, cu ochii asupra urmelor surioarei, care se cunoșteau, pe unde mai bine, pe unde mai rău, în țărâna moale.

Cum apa cea mare apucă câte un lemn și-l duce tot la vale, căutându-i loc de putrezire, așa brazda zmeului îl ducea pe băiat nu la viață, da la moarte. Și cine să-l abată din drum? Ba mersul

[1] *Cugură*, cormană, parte a plugului care răstoarnă brazda.

lui era tot mai grăbit, căci vedea urma tot mai proaspătă a călcăturilor sorioarei. A pus băiatul piciorul la capătul brazdei și s-a pomenit pe moșia zmeului. Nu departe înainte era o grădină mare cu copacii tot unul și unul, de părea o apă. Iar în mijlocul grădinii se înălța un palat cu aur aurit, cu piatră rară împodobit, ce ardea în bătaia soarelui. Băiatul s-a pornit voinicește, cu multă îndrăzneală spre palat, dar când a intrat în grădină, un glas de fată i-a strigat :

— Om bun, om bun,
Oprește-te din drum.
Nu te băga în grădină,
Că-s pusă stăpână.
Și de-i face vreun rău,
Te-a zăpsi [1] câinele de zmeu
Și te-a omorî
Și pe tine, și pe mine.

Băiatul s-a uitat și a văzut în fața lui pe soră-sa. Și ea l-a cunoscut și venea spre dânsul cu chipul mâhnit, cu lacrimi până-n pământ.

— Du-te, frate, acasă, că amuș vine înfocatul de zmeu și de te-a întâlni, te mântuie de zile.

— Soră, sorioară,
Hai și tu cu mine,
Că, de când te-ai rătăcit,
Soarele s-a stins.
Jalea ne-a cuprins.

— Haide, zice ea, și-l apucă de mână, să fugă din grădină. Dar n-au fugit doi-trei pași și în fața lor a căzut buzduganul zmeului, mare, că nu se vedea loc de ocolit nici în dreapta, nici în stânga, apoi

[1] *A zăpsi*, a vedea, a zări.

-da 40038 coala 8

iată că a venit și pocitura de zmeu, urlând și întrebând :

— Ce vrei, voinice, la luptă să ne luăm, ori la masă să stăm ?

— Hai să ne apucăm
La luptă voinicește,
Nu să ne așezăm
La masă boierește.

Atunci zmeul își aruncă ochii asupra sabiei, ce o purta la șold, și strigă poruncitor :

— Sabie, săbioară,
Sai din tecușoară
Și ia-l de pe picioare.

Sabia a sărit, a șuierat în vânt și l-a secerat pe băiat de pe picioare. Apoi zmeul a apucat buzduganul și când l-a rotit, l-a azvârlit peste palat, peste grădină la hotarul moșiei. Iar în groapa cea mare, făcută de buzdugan, l-a aruncat pe băietan.

A trecut, cât a trecut. Grijile și neliniștile și mai ales lacrimile mamei l-a pornit și pe al doilea frate tot pe același drum, pe urma brazdei răsturnate. A mers, cât a mers, o bucată de zi, a ocolit groapa cea mare, făcută de buzduganul zmeului, și a ajuns în grădină. Când a dat să pășească hatul, un glas de fată i-a strigat :

— Om bun, om bun,
Oprește-te din drum,
Nu te băga în grădină,
Că-s pusă stăpână.
Și de-i face vreun rău,
Te-a zăpsi câinele de zmeu
Și te-a omorî,
Și pe tine, și pe mine.

Băiatul a întors capul și a văzut sorioara. Ea tot l-a cunoscut și, cu chipul mâhnit, cu lacrimi până în pământ, s-a apropiat de dânsul și i-a spus :

— Of, frățioare, du-te, că amuș a veni câinele de zmeu și, de te-a întâlni, de zile te-a mântui.

— Soră, sorioară,
Hai și tu acasă,
Că de când te-ai rătăcit,
Soarele s-a stins,
Jalea ne-a cuprins.

Făcuse numai doi-trei pași și s-a trezit în față cu înfocatul zmeu.

— Stai, voinice, și răspunde : vrei să ne luptăm ori la masă să stăm ?

Băiatul îi taie drept în față :

— Hai să ne apucăm
La luptă voinicește,
Nu să ne așezăm
La masă boierește.

Zmeul atunci poruncește sabiei :

— Sabie, săbioară,
Sai din tecușoară
Și ia-l de pe picioare.

Sabia a sărit, a vâjâit și i-a secerat picioarele mai sus de genunchi. Apoi zmeul s-a plecat și l-a aruncat în groapa cea mare cu tot cu picioare.

Jalea era mare, dar s-a făcut și mai mare. Sorioara neagră de scârbă și jale, în toată ziua se ducea pe furiș cu o legăturică în mână, cu lacrimi de sânge, și le arunca de mâncare fraților în groapă.

Mamă-sa însă, cât trăia, tot aștepta să vie măcar unul. Și iată odată, mergând pe lângă o fântână, s-a oprit să beie oleacă de apă, și, după ce a băut,

s-a așezat pe colacul de cremene al fântânii să se odihnească, și de la aceea a purces femeia îngreunată, și nu zăbavă a născut un băiat.

Și creștea băiatul cela văzând cu ochii. Cât creștea unul de ceilalți într-un an, el creștea într-o zi. I-a pus numele Cremene Voinicul, după colacul cel de piatră. După vreo săptămână-două, el se juca pe afară cu băieți de zece, doisprezece ani. Era voinic, nevoie mare. Odată, văzându-l niște oameni cât de voinic era față de ceilalți băieți, vorbeau între dânșii :

— Ia aista de s-ar porni, i-ar găsi numaidecât pe cei doi frați și pe sorioara pierdută.

Cremene a auzit vorbele oamenilor și s-a pornit în fugă acasă.

— Mamă, eu mai am frați și surori ?

Mama s-a mâhnit și i-a răspuns :

— N-ai, Cremene, pe nimeni.

Dar când părintele copilu-și amăgește, mult se tânguiește. Cremene a văzut tânguirea asta și mai tare credea în spusele oamenilor. Într-o zi, îmblând la vânătoare, a văzut o stâncă de fier. „Ce bună ar mai fi de un buzdugan !“, se gândește el și se apucă de o duce la fierar.

Fierarul i-a făcut așa un buzdugan, că doisprezece oameni nu-l puteau pune în car. Cremene l-a luat, l-a dus acasă și, când l-a aruncat, s-a dus buzduganul, că nu l-a mai văzut. Apoi a intrat în casă și i-a spus mâne-sa :

— Mamă, eu mă culc să mă odihnesc, da tu, când îi auzi vâjâind buzduganul, să mă trezești.

Și a dormit trei zile și trei nopți. A patra zi, când a prins a vui, mamă-sa l-a trezit. El a ieșit în fața casei și a prins buzduganul pe genunchi. Se uită el la dânsul, se tunchise într-o parte. „Mai trebuie fiert“, — se gândește el, și iar îl duce la fierar. Da

în răstimp o cheamă pe mamă-sa și prinde a-i spune :

— Mamă, cât am dormit, așa vis am visat, că parcă a venit un moșneag și mi-a spus ca să te vâri sub talpa casei și de acolo să-mi dai o turtă coaptă, și puterile mele s-or întrei.

Ce numai nu fac părinții, ca să le fie copiii mai voinici și mai frumoși !

Cremene Voinicul apucă casa de sub prispă, o ridică în sus, iar mamă-sa cu o turtă în mână se bagă sub talpa casei și vrea să-i întindă feciorului turta. El stăpânește casa în mână și prinde a o lăsa peste dânsa tot mai tare, și mai tare. Biata femeie văzând că i se curmă răsuflarea, a răcnit :

— Cremene, Cremene, ce te-ai apucat să faci ?

— Spune, mamă, am frați, am surori ?

Mamă-sa prinse a plânge :

— Ai, dragul meu, și frați și surori.

Și atunci i-a povestit cu de-amănuntul, cum s-au dus tustrei și nu s-au mai întors.

— Ei, dacă am, frământă-mi cu lacrimi de-a matale turtă de drum, să mă pornesc în lume, să le dau de urmă.

A ieșit mama de sub casă, a pus făină într-o covățică și, cât a frământat a plâns. Dacă i-a copt, s-a pornit și el în lungul brazdei, pe urma fraților. A mers și a mers cale lungă, ca să ajungă, a ocolit în drum și prăpastia, făcută de buzduganul zmeului, și a ajuns la grădină. Când a dat să pășească pe hotarul grădinii, un glas de fată i-a strigat :

— Om bun, om bun,
Oprește-te din drum,
Nu te băga în grădină,
Că-s pusă stăpână.

Și de-ai face vreun rău
Te-a zăpsi câinele de zmeu
Și te-a omorî
Și pe tine, și pe mine.

Cremene s-a oprit și, când a văzut fata ceea așa de ofilită, plânsă și slabă, i s-a făcut jale de dânsa și, scoțând o bucată de turtă, i-a dat să mănânce. Fata a mușcat, a cunoscut că-i turtă de acasă și l-a întrebat pe drumeț :

— Cine ți-a dat turta aceasta ?

— Mama mi-a dat-o.

— Spune drept, asta-i turtă coaptă de mamă-mea ?

— Atunci iese că tu ești sora mea.

Și Cremene a prins a-i spune despre mama, care a pornit de acasă pe cei trei copii, o fiică și doi feciori în floarea vieții lor, unul pe altul să se găsească, cu toții să se întâlnească și să vie acasă.

— Și cum s-au pornit, — îi spune Cremene Voinicul, — nici veste n-a mai venit. Le știe biata doar ziua pornirii, iar a venirii — nimeni n-o știe.

— Eu sunt fata, care m-am pornit de acasă pe brazdă răsturnată și din urma mea au venit și frații. De întâlnit ne-am întâlnit, iar acasă nu ne-am putut întoarce din pricina zmeului.

— Sorioară dragă, hai să fugim.

— De ești tu frate adevărat, întoarce-te în grabă acasă și poartă-i de grijă mamei, că pe noi nu știu de-a fi chip să ne vadă vreodată. Când puneam gând să fug. nu făceam nici trei pași și zmeul era în calea mea, mă bătea și mă întorcea înapoi.

— Da ce semne are zmeul ?

— Când se întâlnește cu străinul, îl întreabă : „Ce vrei, la luptă să ne luăm ori la masă să stăm ?“ De răspunde acela „la luptă să ne luăm“,

apoi el strigă la o sabie, pe care o poartă la șold : „Sabie, săbioară, sai din tecușoară și ia-l de pe picioare". Așa i-a secerat pe cei doi frați și i-a aruncat în groapa făcută de buzduganul lui. Iar de zice cineva „la masă să stăm", atunci zmeul îl duce la palat, îl așază la masă, îi pune dinainte trei juncani prăjiți, vin, pâine, și se așază la mâncat. Și așa obicei are, că ciolanele, de pe care a ros carnea, le bate de capul meseanului, până le rupe și le suge măduva. Dacă este câte unul mai tare și scapă de la bătaia ceea, apoi tot fără de zile rămâne, că el la urma mesei zice : „Sabie, săbioară, sai din tecușoară, capul de pe umeri zboară-i".

Și cum îi spunea fata semnele zmeului, s-a ridicat într-o parte un nour mare și fioros, a prins a tuna și a fulgera, iar din grosul nourului, ca un fulger, venea asupra lor buzduganul zmeului. Cremene Voinicul l-a prins într-o mână, l-a rotit pe după cap și l-a azvârlit, de unde a venit. Nourul și mai tare s-a înfiorat și din grosul lui a tunat glasul zmeului :

— Grei oaspeți mă așteaptă !

Și tot atunci de la creasta dealului s-a pornit un vârcolac, că pe unde trecea, pământul spulbera, și din vârcolacul cela a ieșit zmeul.

— Ce vrei, voinice, la luptă să ne apucăm, ori la masă să ne așezăm ?

— Întâi masa să luăm, apoi să ne luptăm.

S-au dus la palat, zmeul a pus pe masă trei boi prăjiți, un butoi cu vin și a prins a înfuleca. După ce a ros un ciolan, îl apucă de un capăt și trosc ! de capul lui Cremene. D-apoi nu și-a găsit el omul ! Cremene roade și el un os și odată sfâr ! între ochii zmeului, și așa l-a lovit, că a văzut stele verzi.

Cât zmeul s-a frecat la ochi, Cremene pe din dos, zmac ! îi scoate sabia din teacă, o pune la genunchi și o rupe în două, în patru și o trântește de o stâncă și o face praf și pulbere. Zmeul strigă la sabie, sabia nimic. Văzând el că nu-i lucru de șagă și că masa nu-i ticnește, a ieșit din palat și a spus :

— Voinice, hai să ne luptăm la fățarea de aramă.

Și s-au dus la fățarea de aramă, care era făcută de nouăzeci și nouă de lei-paralei, în nouăzeci și nouă de zile și nouăzeci și nouă de nopți. Acolo s-au luat la trântă dreaptă, trântă voinicească și fără de pricină, că cine a birui, pe drept, a birui. Stâncile de se răsturnau, dealurile de se cufundau, copacii de se prăvăleau, de-n cer nourii tunau, apoi asta era de la lupta cea grea a câinelui de zmeu cu voinicul Cremene. S-au luptat și s-au luptat, până oboseala i-a doborât pe amândoi la pământ. Din gura zmeului ieșea o pară vânătă, iar din gura lui Cremene o pară verde. Stând așa și răsuflând din greu, pe deasupra lor, în albastrul cerului, se rotea un șoim. Zmeul cum l-a văzut, a răcnit, cât a putut :

— Șoimule, șoimule,
Du-te la Dunăre
Și adă în cioc
Un poloboc
De apă rece,
Setea de-mi stânge,
Iar de nu mă-i asculta,
În viață nu te-oi lăsa,
Nu numai pe tine,
Dar pe tot neamul șoimesc
Și tot neamul păsăresc.

Șoimul, parcă nici nu l-a auzit, zboară, se rotește.

Cremene Voinicul ridică și el glas cu rugăminte :

— Șoim, șoimușor,
Ia un ulcior,
Du-te la izvor
Și adă apă,
De mă adapă,
Apoi mă stropește,
Inima de-mi răcorește,
Și o să-ți dau carne de zmeu,
Să ai de mâncare
Ziua întreagă,
Cu tot neamul șoimesc,
Cu tot neamul păsăresc.

Șoimul și-a dat drumul la pământ, s-a dus pe unde s-a dus, și, nu mult la mijloc, vine, purtând în gheare un ulcior cu apă de izvor și-i dă lui Cremene să beie, apoi îl stropește, îl răcorește. Cremene pe loc și-a întremat puterile, l-a înhățat pe hâdul de zmeu și, când l-a trântit, l-a făcut un lac de păcură.

Atâta a fost traiul zmeului. Cerul se înseninase, soarele se arătase, boarea vântului purta mirosul câmpului.

Și s-a pornit Cremene Voinicul la palat, iar când a ajuns acolo, a luat-o pe soră-sa de mână și a cuvântat :

— Haide acasă, că nu te-a mai opri în drum urgia de zmeu.

Fata s-a pornit, a mers și a prins a plânge.

— Of, frățioare, nu mă pot porni la drum, lăsându-i fără ocrotire pe cei doi frați.

— Și unde-s ei ?

— Îs în prăpastia asta. Zmeul le-a retezat picioarele și i-a aruncat aici.

Cremene și-a dat drumul în prăpastie și fără zăbavă a ieșit cu cei doi frați în brațe. Sărmanii, își țineau în mâini picioarele retezate și erau amândoi galbeni și slabi, de-i bătea vântul. Și dacă i-a scos, a făcut Cremene ochii roată peste câmpurile toate și a pornit înspre soare-răsare. A mers și a tot mers peste văi adânci, peste șiruri de munți, peste râuri late cu ape înspumate, și la gura unei văi îi iese în cale o babă :

— Bună ziua, mătușă !

— Bună cale, voinice ! Da încotro te-ai pornit ?

— M-am pornit să caut apă întrupătoare și apă învietoare.

— Asta-i valea cu izvoare, dar nu știu de vei putea găsi apă învietoare și apă întrupătoare, căci aici sunt zeci și sute de izvoare, și mai toate cu apă otrăvitoare.

Șede Cremene și se gândește. Apa țâșnește de aici, de dincolo, și cine s-o cunoască, care poartă leacul ?

De gustat nu-i chip, că dă, poți să bei bună, da poți să bei rea și-ți iei grija de viață.

Merge Cremene pe valea ceea, se uită la izvoare și dă de un pâlc de flori. Prinde a rupe flori și cu un braț de flori pornește pe sub coasta de unde țâșneau izvoarele. Cum ajungea la un izvor, punea câte o floare. Și tot a pus și a pus, când a mântuit florile, atunci s-au mântuit și izvoarele. S-a întors Cremene înapoi și, când s-a uitat în izvoare florile toate erau veștezite și înnegrite. Numai pe la mijloc a găsit două flori : una și mai tare înflorită, iar cealaltă de acum în pământ crescută. Cum avea cu dânsul două ulcioare, a luat dintr-un izvor un ulcior, din altul alt ulcior și, ținând

calea înapoi, a venit fără hodină și popas. Așezându-le celor doi frați picioarele retezate la loc, le-a stropit cu apă întrupătoare și le-a întrupat, le-a stropit cu apă învietoare și s-au sculat băieții în picioare. Mare le era bucuria ! S-au strâns în brațe, s-au sărutat pe față și tuspatru s-au pornit acasă.

Cum vine după o noapte întunecoasă și friguroasă lumina zorilor și căldura soarelui, așa a venit în sufletul mamei lor dragostea și fericirea, când și-a văzut copiii acasă. După aceea, s-au așezat pe trai, avea fiecare casa lui, masa lui și au tot trăit în liniște și pace multă vreme și poate mai trăiesc și azi, de n-or fi murit.

(Negrea, raionul Hîncești)

TUDOR CEL VITEAZ ȘI CERBUL NĂZDRĂVAN

A fost odată ca niciodată și, dacă nu mai este, înseamnă că-i poveste.

A fost odată un împărat și o împărătească. Mult au trăit, mult au împărățit, și când le aduceau anii bătrânețele, le-au adus și o fată frumoasă, de lumina locul împrejur. Au crescut-o împărăteşte în leagăne de aur, o hrăneau până și cu lapte de pasăre. Îi căutau în voie împăratul și împărăteasa, că de, atâta bucurie aveau la viața lor. Dar și fata era cuminte, harnică și ascultătoare, că le bucura inima bătrânilor, de întinereau amândoi.

Când crescu fata mare și bătrânii prinseră a-și purta gândurile pe la cutare ori cutare fecior de

împărat, să-l aleagă de ginere și să facă nuntă, se întâmplă că pierde împărăteasa pecetea împărăției.

Să-i fi pus în bătaie de arc, în vârf de suliță ori tăiș de sabie, poate că nu erau așa de înspăimântați ca acum. O viață împărătise, pe tron le înălbise capul, dar acum putea să-i înfrunte oricine, să-i alunge, căci fără pecetea împărătească nu mai aveau nici o putere.

Negri ca pământul de scârbă, s-au strâns împăratul, împărăteasa și fiica lor într-o odaie, și au prins a plânge și a se căina de osânda ce avea să cadă asupra lor.

— Ce ne-ar putea scăpa, luminate împărate? — întrebă fiica.

— De-am avea fecior, ne-ar scoate el de la ananghie, — zice împăratul. S-ar duce pe aceea lume la bunelul tău și ar lua inelul de pe mâna lui. Pe inelul acela este semnul pecetei împărăției noastre.

— Tată, mă duc eu, — zise fata.

— Lasă-te de gândul ista, fiica mea, — suspină împăratul, — decât să te înghită hăurile, cine știe pe unde, mai bine să stăm și să îndurăm nenorocirea toți împreună.

— Ba nu, tată, mă duc!

Și cu cât împăratul și împărăteasa se împotriveau, pe atâta ea se învrednicea să se ducă și, până la urmă, tot pe a ei a ieșit.

S-a îmbrăcat într-un rând de straie voinicești, și-a încins la brâu și sabie, și suliță, și buzdugan și, luându-și rămas bun de la părinți, s-a pornit. Și dacă a ieșit din curtea palatului, a prins a se bate cu gândurile de toate drumurile, încotro să pornească ca să nimerească.

Porni ea spre miazănoapte și, după ce lăsă în urmă multe dealuri și coclauri, nimeri într-un codru des, întunecos, împănat cu fel de fel de copaci. Când se lăsă ea în inima codrului, auzi niște șuierături și răgete, de parcă se prăbușea crucea de aur în fundul pământului. Când s-a apropiat, a văzut o urgie de balaur, care apucase în gură un cerb și din pricina coarnelor nu-l putea înghiți. Șuiera și plesnea din coadă, de săreau aschii din trunchiurile copacilor. Iar cerbul se zbătea în gura lui și răgea de lăcrămau copacii de jale.

Când s-a apropiat fata, s-a potolit și unul și altul. Balaurul a duhnit din nări și a prins a se ruga :

— Voinice, rătează coarnele cerbului, să-l pot înghiți, că mare ți-a fi răsplata.

Fata se uită și parcă nu se îndura să puie mâna pe sabie.

Cerbul plânge cu lacrimi de sânge, se uită drept la drumeț și se roagă :

— Voinice, voinice, omoară balaurul și scapă-mă, că eu știu unde te duci. Te duci pe celălalt tărâm, să iei inelul bunelului tău. Repede sabia în balaur, că ți-oi fi de spor și ajutor în drumul pe care-l faci.

Mări acesta era un cerb năzdrăvan.

Tudora a scos sabia și, repezind-o în balaur, l-a sfârtecat și de-a lungul și de-a latul, și l-a lăsat o grămadă de carne, jivinele pădurilor s-o rupă, păsările cerului s-o care, să nu-i mai rămână semne de pomină pe pământ.

Cerbul atunci a sărit, s-a scuturat, s-a înviorat și a prins a mulțămi drumețului, că mai nu-și așternea și inima de bucuria binefacerii.

Amu nu încălziră multă vreme locul, și porniră împreună la drum. Au mers și au mers cale lungă și cotită, grea și nebătătorită, până au ajuns într-un hârtop, în fundul căruia era gura unei peș-

teri. Intrând pe gura peșterii, au prins a bâjbâi pereții și a muta picior după picior până au dat de niște porți negre-ponegre. Atunci s-au oprit și cerbul a cuvântat :

— Treci prin aceste porți și mergi drept înainte, până vei ajunge la un palat cu pereții negri, cu ușile negre, cu ferestrele negre, și, intrând să numeri nouăzeci și nouă de uși cu nouăzeci și nouă de zăvoare. La cea de-a nouăzeci și noua ușă să bați de trei ori și ea se va deschide. Acolo înăuntru, pe o masă, este inelul bunelului tău. Tu să-l iei, dar când îi trece pragul să nu-l atingi, că nu te mai întorci înapoi. Altfel se ridică toți moroii și strigoii și pe loc te prind și te întemnițează pe vecie în împărăția lor.

Și-a scris fata pe inimă vorbele cerbului, a trecut poarta și, pornindu-se drept înainte, ajunge la un palat negru ca funinginea și numai de sub pragul ușilor și pervazul ferestrelor se zărea văpaie de foc.

Numără ea nouăzeci și nouă de uși, toate zăvorâte, bătu la cea din urmă de trei ori și ușa se deschise. Tudora intră înăuntru, văzu inelul pe o tipsie de aur, îl luă și se porni înapoi. După ce a ieșit, ușa se închise, zăvorul se trase, dar, când păsea pragul din afară, îl atinse puțin cu vârful tecei. Atunci au prins a se nărui cu foc pereții din odaia unde fusese inelul și toți moroii și strigoii s-au luat după dânsa, au prins-o, i-au luat inelul și au dus-o înaintea lui Ucigă-l Toaca.

Acesta ședea pe un tron, făcut din suliți, și de mânie i se făcuse ochii ca sticla, părul ca sârma, iar nasul — să-l bată rămasul.

— Ce samă de om ești și ce cauți prin împărăția mea ? — se răstește Ucigă-l Toaca.

Tudora se pocloneşte în faţa lui şi se învredniceşte să-i spuie :

— Sunt din cutare împărăţie, preaîntunecate, neam de a cutărui împărat, ce se află în ponegrele tale hotare. Pierzând împăratul nostru pecetea, nu mai are cu ce întări scrierile domneşti, nu mai poate da porunci, nu poate trimite răspuns împăraţilor vecini. Altă pecete în loc n-are de unde lua. Singura nădejde, ce i-a rămas, pentru a ţine tronul şi împărăţia, este a-i aduce inelul de pe mâna tatălui său, pe care este semnul pecetei.

— Voinice, ai fost cu mare îndrăzneală, de te-ai pornit la aşa un drum, dar n-ai ştiut că cine a intrat în împărăţia mea n-a mai ieşit de aici. Aşa că şi tu vei rămâne pentru vecie între hotarele mele, căci aşa-i această împărăţie : are drum numai de venit, iar de întors mai ba !

S-a aprins inima Tudorei de ciudă şi de mânie şi s-a încruntat la Ucigă-l Toaca. Iar nimernicia tărâmului negru s-a uitat la dreapta şi o sută de strigoi au ridicat topoarele, s-a uitat la stânga şi o sută de săbieşi au ridicat săbiile, iar mai la o parte a prins a se ridica o pălălaie de foc sub un fund de ceaun.

— Amu, voinice, — se răsteşte Ucigă-l Toaca, — alege-ţi : ori tăiş de topor, ori tăiş de sabie, ori ceaunul cu smoală, iar de vrei să-ţi izbândeşti pornirile, să capeţi inelul şi să te întorci acasă, să-mi aduci pe Albul-cudalbul de la Roşu-Împărat.

Ce era să facă Tudora ? S-a prins să-i îndeplinească porunca lui Ucigă-l Toaca. S-a închinat şi a lăsat credinţa că nu va veni, decât cu Albul-cudalbul de la Roşu-Împărat.

Acum a lăsat palatul cel negru-ponegru şi s-a îndreptat spre poartă, unde aştepta cerbul şi, împărţind cu dânsul jalea şi durerea, ieşiră în valea

hârtopului, de unde s-au ridicat la cununa dealului. Și cerbul, știind căile și cărările, o porni la drum peste dâmburi, peste crânguri, o porni la împărăție, povestea să ne ție, limba să nu osteneasc-că și să nu mai poposească.

Când erau aproape de palatul lui Roșu-Împărat, cu turnurile cele de aur, ce scăpărau în văzul ochilor, cerbul îi spune :

— Du-te, voinice, până la curtea lui Roșu-Împărat și acolo vei vedea calul păscând fără pripon, fără piedică. Tu să te apropii de el și să nu iei alta decât frâul.

Dacă-i așa, așa să fie.

Se duce Tudora, trece zăplazul verde al palatului și se pomenește într-o grădină cu fel de fel de copaci : unii mai împărătești decât alții, iar în fund păștea un cal bălan mândru, de-ți rămâneau ochii pe dânsul.

Tudora se apropie de cal, dar tocmai îi zvâcnea inima : una de frică, alta de frumusețea calului. Și nu se gândi, decât să puie picioarele în scări și atunci, ieie-se măcar o împărăție întreagă după dânsa, că n-o mai ajunge.

Vicleană și mult înșelătoare e apa căreia nu i se vede fundul.

Când se ridică Tudora pe scări și puse mâna pe frâu, calul s-a înnărăvit, a prins a necheza și a sări în două picioare, de a ridicat toată paza de la palat, și nici una nici două pun mâna pe Tudora și o duc la Roșu-Împărat.

— Prealuminate, am prins un tâlhar !

Împăratul ridică mâna :

— Stați, oștenilor, pe loc, să aflu eu de-i dușman, să-l dau la spânzurătoare, iar de-i om bun, să-l cuprind să mă ajute.

— Cine ești, voinice ?

Prinde Tudora a-i înșira toate de-a fir a păr cine-i, viță de a cărui împărat.

— Și ce-ți trebuie ție calul ?

— Nu-mi trebuiește mie, da-i trebuie lui Ucigă-l Toaca. L-a cerut să i-l dau, ca să primesc inelul bunelului, că tata a pierdut pecetea și, dacă nu capăt inelul cu semnul pecetei, nu mai avem ce ne învrednici să statornicim tronul.

Împăratului i se mai muie jumalțul[1] de la inimă și spuse :

— Văd că ești om bun și viteaz. Dacă vrei să-ți dau calul și să capeți inelul, să mi-o aduci pe Ileana Cosânzeana de peste nouă mări și nouă țări.

Tudora s-a întristat și a pornit la drum.

— Ce-i stăpâne ? — a întrebat-o cerbul.

— Și mai boacănă, cerbule, — răspunse Tudora. M-a prins Împăratul Roșu și mi-a spus că-mi dă calul, dacă i-o aduc pe Ileana Cosânzeana.

— Ei, vezi dacă nici de data asta nu m-ai ascultat ? Amu avem o sarcină asemeni cu moartea. Acest împărat, cât a trăit, a răpus întuneric de armată, ca s-o capete pe Ileana Cosânzeana, dar n-a izbutit. De nu mă-i asculta și de data aceasta, să știi că-ți pui capăt zilelor.

Se pornește Tudora cu cerbul și picior după picior trec trei țări, trec trei mări și ajung la o cocioabă. Bat la ușă și le deschide o babă, care nu era alta decât Sfânta Miercuri.

— De unde veniți și încotro vă duceți ? — întrebă ea.

— De la greu și la mai greu, — răspunse Tudora — și-i așterne necazul, ca să-și mai răcorească inima.

---

[1] *Jumalț*, smalț, email.

Sfânta Miercuri îi căină, le întinse masa și-i ospătă, apoi așternu să se odihnească drumețul. Iar dimineață îi dă Tudorei o cutie.

— Na, dragul mătușii, păzește-o, că la vreme de neștiință și neputință ți-a fi de trebuință.

Tudora mulțămi, porni la drum cu cerbul și trecu lunci și munți și ape nemăsurate. Peste trei mări, peste trei țări ajunge iar la o cocioabă. Bat la ușă și deschide o babă asemenea Sfintei Miercuri.

Mări, aceasta era Sfânta Vineri.

— De unde veniți și încotro vă duceți ? — întreabă ea.

— De la greu și la mai greu, — răspunde Tudora și-i povesti și ei păsul și nenorocirea.

Sfânta Vineri, ca o femeie bună la inimă, o primi și cu ce avu mai bun a ospătat-o, ba și-a mai pus pe suflet din necazul Tudorei. Și o căina și o mângâia, iar la pornire i-a dat o perie zicându-i :

— Strânge peria asta, că la nevoie ți-a prinde bine.

Tudora a strâns peria, a mulțămit și a pornit iar la drum.

Merse și tot merse hotarele a trei țări, apele a trei mări, până într-un amurg ajunge la altă cocioabă. Gândind să steie la popas, bătu la ușă și-i deschise o femeie la față bătrână, cu inimă bună, care nu era alta decât Sfânta Duminică.

— Bună seara, mătușă.

— Bună seara.

— Primește-mă să mân peste noapte.

— Cu dragă inimă. Da de unde vii și încotro ți-i calea, voinice ?

— De la greu la mai greu, — răspunse Tudora. Și, intrând în cocioabă, se așeză pe o margine de laiță și-i povesti Sfintei Duminici păsul și neca-

zul, iar bătrâna căina şi tot căina, că de, ştiut este: roua e menită a înviora florile ofilite, iar vorba cea cu priinţă — a mângâia şi a vrednici inima îndurerată şi cu suferinţă.

După ce ospătă drumeţul, îi aşternu să doarmă, iar dimineaţa îl binecuvântă la drum, dăruindu-i o basma.

Tudora mulţămi Sfintei Duminici şi împreună cu cerbul porni la drum iar pe locuri neumblate, de nimeni cutreierate şi ajung într-o altă împărăţie.

— Acu, zice cerbul, mult n-a rămas şi ajungem la palatul scorpiilor. În palatul acela îi închisă Ileana Cosânzeana şi-i aşa de păzită, că nici un voinic de pe lume n-a ajuns s-o apuce de mână şi să pornească încotrova. Scorpiile numaidecât îl simţeau şi-l osândeau cu grea moarte, de nu-i mai rămânea urmă să-l pomenească cineva. Aşa că, voinice, dacă vrei să-ţi fie drumul de folos şi să nu-ţi pui capăt zilelor, apoi să asculţi de vorbele mele.

După masă, două scorpii se duc la vânătoare, iar a treia, cea mai bătrână, rămâne la palat şi cât stă dă de-a dura pe o masă rotundă o alună. Aluna ceea îi Ileana Cosânzeana. Tu să intri în vârful degetelor, că ea, de bătrâneţe, nu prea aude şi nici nu poate ridica genele ochilor. Pe neprins de veste să-i schimbi aluna şi atunci să ieşi pe uşa palatului şi mână.

Ei bine.

Dacă aşa a spus cerbul, aşa şi-a pus în gând să facă Tudora. A căutat o alună şi după vremea mesei trece un deal şi o vale, ajunge la un palat frumos, aşa de frumos, că se învârtea după faţa soarelui. Cu gheaţa în spate trecu Tudora pragul pa-

latului și văzu înăuntru o babă deșirată și sacă, ce duruia o alună pe o masă rotundă.

Mai de la spate, mai de la o parte pândi Tudora, când baba arunca aluna dintr-o mână în alta, și odată o prinde, o schimbă și, nici nu mai știu cum, ieși din palat, că și porni la fugă, de nici umbra nu i se prindea de pământ.

— Ai luat aluna, voinice ?

— Am luat-o, cerbule !

— Să fugim, că de-or afla scorpiile, ne calcă din urmă.

S-au pornit ei la fugă, că atâta rămăsese, lăsând totul pe sama picioarelor, și ele, unde atingeau pământul, unde nu atingeau, apucau cât puteau și lăsau în urmă palatul scorpiilor.

Dar nu toată apa ieșită din izvoare merge fără zăgazuri la mare.

S-au întors scorpiile de la vânat și, după cum le era obiceiul, când intrau în palat, ziceau : „Alună, deschide-te !“, ca să le iasă Ileana Cosânzeana înainte, să le ieie vânatul și să-l puie la frigare, dar aluna, cum să se deschidă, dacă nu era cea fermecată ?

— Deschide-te, alună ! — nimic-niculiță.

Se pun de răcnesc toate într-un glas. De unde! Măcar răsune-se hăurile, că nu se deschide.

Pe tustrele le-a tăiat la inimă, că s-au spălat de Ileana Cosânzeana și buluc ies din palat, se uită împrejur și dau de călcături, se uită în zare și dau de cărare.

S-au înfocat scorpiile și s-au pornit valvârtej.

Pe unde treceau,
Brazde aruncau,
Copaci dărâmau,
Iarba o ardeau
Și mi-o-mpelinau.

Tudora, cum mergea, văzu din urmă ridicându-se o ceaţă-negreaţă, ce cuprindea cerul şi înnegrea pământul. Mai făcând un pas, simţi o dogoreală de foc, ce-i ardea spatele.

— Nourii par a fi a ploaie, dar mă dogoresc la spinare, — îi spuse Tudora cerbului.

Când s-a uitat cerbul înapoi, le-a cunoscut pe scorpii şi a răcnit :

— Aruncă peria peste umăr, că ne ajung blestematele de scorpii.

Tudora o aruncă. Când peria se atinse de pământ, se făcuse o pădure cu copaci mari şi groşi, împănaţi ca degetele.

Se opriră scorpiile cu genunchii şi cu umerii în pădure, şi nici într-o parte, nici în alta nu le pălea gândul s-o apuce, căci cât le vedeau ochii, tot pădure se lăsa. Se apucară ele de ros copacii de la pământ, să facă trăcătoare. Şi rugumau[1] şi se aburcau, că la marginea pădurii le pârâiau şalele de atâta plecătură.

Când s-au văzut trecute, au înfipt unghiile în pământ şi şi-au făcut vânt pe urma Tudorei şi a cerbului.

— Vrăjmaş mă frige în spate, — se vaietă Tudora.

Cerbul se uită înapoi.

— Aruncă, voinice, cutia, că ne calcă din urmă scorpiile.

Tudora scoate cutia de la Sfânta Miercuri şi o azvârli înapoi. Când se atinse cutia de pământ, se făcu dintr-însa un munte mare, că sprijinea cu vârful torţile cerului, iar cu laturile atingea marginile pământului.

Amu scorpiile să-l ocolească, nu le ajungea vreme, să-l ridice, nu le ajungea putere şi atunci se

[1] *A rugума*, a rumega.

apucară de ros și rodeau la cremene, de le pocneau fălcile.

Așa au ros ele și au ros, până au sfredelit muntele și, când s-au văzut trecute, s-au repezit ca o furtună pe nouăzeci și nouă de nori cu nouăzeci și nouă de fulgere.

Cum nu se poate opri apa curgătoare, cum nu se poate opri săgeata zburătoare, așa nu se puteau opri din mersul și pasul lor scorpiile. Nu multă vreme și îi apucă din urmă. Tudora simți că o frige din spate și-i spune cerbului :

— Mă ajunge fierbințeala la os !

Cerbul roti privirile și le cunoscu.

— Aruncă basmaua, că ne prind scorpiile !

Tudora a scos basmaua, a aruncat-o înapoi și din ea s-a făcut o apă lată și adâncă, de te luau fiorii, când te apropiai de dânsa.

Scorpiile fac la deal, fac la vale, n-au pe unde trece.

Apa era adâncă, înfiorătoare. Se apucă atunci s-o treacă înot, dar apa ceea era fermecată și le trăgea la fund mai rău ca pe niște pietre. Aici a fost să li se înfunde drumul scorpiilor.

Văzând că n-au nici o scăpare, s-au săltat odată din apă, s-au uitat din urma fugarilor și au blestemat într-un glas :

— De-i fi parte femeiască, cel de ne-ai furat-o pe Ileana Cosânzeana, să te faci bărbat, iar de-i fi bărbat, să te prefaci în femeie.

În clipa aceea Tudora s-a prefăcut într-un flăcău tânăr și voinic. Straiele s-au așezat și mai bine pe trup și armele prindeau mai bine la stan[1] bărbătesc. Amu Tudora se avea de băiat și nici prin închipuire nu-i trecea că fusese cândva fată.

[1] *Stan*, statură, înfățișare.

Se știa de Tudor și atâta. Așa de tari erau farmecele scorpiilor.

Slobozi, fără griji, s-au pornit la drum Tudor și cerbul, s-au pornit spre împărăție, povestea să ne ție cu cuvântul și cu gândul, că amuș vine și sfârșitul.

Pe la o bucată de drum, cerbul îi spune lui Tudor :

— Voinice, ia zi : „alună, deschide-te !“

Tudor a scos aluna, de unde o pusese, s-a uitat la dânsa și a spus :

— Alună, deschide-te !

Și ce să-i vadă ochii ? Se deschide aluna și dintr-însa iese o fată veselă și dragă, mândră ca o fragă, încotro se uita, pământul înflorea.

Tudor înmărmuri pe loc, apoi prinse a i se bate inima de dragul fetei.

Dacă avusese voinicul dorul să ajungă acasă cât mai degrabă, amu nu-l mai avea. Văzând așa frumusețe de fată, îi zice cerbului :

— Măi, frate cerbule, nici Albul-cudalbul nu-mi mai trebuiește, nici inelul cu semnul pecetei, nici scaun împărătesc, da nici așa mândrețe de fată nu dau din mâna mea.

Cerbul, dacă se luase să-i fie voinicului de spor și ajutor, n-a vrut să-l lase uitat de lume și de nume prin pustietățile celea, că mare-i fusese binele, scoțându-l din gura balaurului. Amu, vorba lumii, ca să nu lase pârâul să-și ducă cum a știi apele la vale, îi spuse voinicului :

— Tudore, nu te opri din drum, că aceasta nu i se cade unui voinic. Ți-am fost până amu mână de ajutor, ți-oi fi și înainte, ca să le facem pe toate cu cale și la rostul lor. Când ne-om apropia de curțile lui Roșu-Împărat, eu m-oi preface în fată și voi lua chipul Ilenei Cosânzeana. Când vei primi

Albul-cudalbul, să pornești la drum și nicăieri să nu îngădui. Iar mie să nu-mi porți grijile, că și prin urechea acului voi trece și te-oi ajunge din urmă.

Dacă-i așa, așa să fie. Cerbul se dă de trei ori peste cap și se preface într-o zgâtie de fată frumoasă, arz-o focul, leit Ileana Cosânzeana. Și așa de tare semănau una cu alta, că chiar soarele să se fi uitat la dânsele nu le-ar fi aflat care este cu adevărat.

Ei, bine! Dacă așa i-a fost vorba și înțelegerea cu cerbul, zise și Tudor: „Alună, închide-te!" — și porni la drum spre curțile lui Roșu-Împărat. După ce trecu nouă pământuri pustii și nouă hotare de împărății, ajung la curțile lui Roșu-Împărat.

Și împăratul bucuros, mă rog, dacă atâta vreme n-a putut să-și facă mendrele, ridică curtenii și oștenii de-i întâmpinară, porniră muzicile, puseră ospățurile.

— Preaînălțate împărate, — vorbește cu plecăciune Tudor voinicul, — ți-am adus-o pe Ileana. Amu dă-mi-l pe Albul-cudalbul, să pot și eu izbândi pornirile mele și să mă astâmpăr de zbucium și drumuri.

— Pe Albul-cudalbul îți dau, dar mai întâi hai cu toții să stăm la masă și, cât îi poposi, îi chefui cu noi împreună.

— Luminate împărate, fie-ți bunătatea auzită de oșteni, de curteni, dar de îngăduit n-am când îngădui nici o clipă, căci mă așteaptă acasă zi și noapte.

Împăratul îl ruga, dar Tudor nici nu vroia să audă.

A luat calul, a lăsat cuvânt de ziua bună, de chef cu veselie și a pornit pe drum spre împărăția lui Ucigă-l Toaca.

În urmă Roșu-Împărat vesti crai, vesti împărați din tuspatru colțuri ale pământului și porni la ospățuri.

Dar bucuria lui nu avu multe numărături. După ospăț, după jocuri, Ileana Cosânzeana îi spune lui Roșu-Împărat :

— Aș vrea să mă plimb oleacă singură prin grădină, să strâng un mănunchi de flori.

— Să te însoțesc și eu, să te însoțească oștenii.

— Nu, împărate, singură mă duc !

Și ce mire nu-i face pe chef miresei ? S-a pornit Ileana Cosânzeana pe cărări de trandafiri, așternute cu calomfir și, când dădu în desișul copacilor, se roti de trei ori peste cap și se făcu o rândunică. Când își făcu vânt în sus, se amestecă cu norii și așa zbura ca de nu i se prindea urma de pământ.

După șiruri de munți, după păduri fără măsuri, îl ajunge pe Tudor din urmă și, atingându-se de pământ, se prefăcu iar în cerb cum fusese.

Ținând calea tot înainte, iaca se apropie de împărăția lui Ucigă-l Toaca.

Tudor voinicul ținea aluna în sân și mare bucurie avea, dar s-ar mai fi bucurat încă să aibă și pe Albul-cudalbul, că avea mult de mers până acasă.

Cerbul, mări, năzdrăvan, știa dorința voinicului, unde și zice :

— Voinice, la drum ți s-ar cădea să ai un cal ca acesta, ca să nu mai măsori cu pasul atâta amar de loc.

— Așa-i, frate cerbule, dar cum să iau fără cal inelul de la Ucigă-l Toaca ?

— Cum l-am popit pe Roşu-Împărat, aşa l-om popi şi pe Ucigă-l Toaca, — răspunde cerbul. Când om ajunge la hotarul împărăţiei, eu mă voi preface într-un cal, cum e Albul-cudalbul. Tu să descaleci de pe calul de la Roşu-Împărat, să-i iei frâul şi să-i dai drumul să se ducă, unde a şti el. Numai frâul să-l păzeşti, să te încingi cu el şi, când ţi-a trebui să chemi calul, să-l scuturi de trei ori şi să spui : „Albul-cudalbul !“

După vorbă, veni rândul faptelor.

Ascunse Tudor voinicul aluna şi frâul, cum ştiu mai bine, iar cerbul se roti de trei ori peste cap şi se prefăcu într-un cal, mai bun chiar decât Albul-cudalbul, cu părul lins-prelins şi strălucitor, de lumina ca faţa lunii. Ajungând la fundul hârtopului, intrară în peşteră şi dădură de porţile cele negre-ponegre. Când au trecut hotarul, s-a luminat împărăţia lui Ucigă-l Toaca, şi, simţind moroii şi strigoii că le-a adus pe Albul-cudalbul, le-au sărit întru întâmpinare cu tot cu talpa lor şi de bucurie îi ziceau care şi mai care din toate părţile:

— Hai, voinice, în palat la ospăţ, la odihnă.

— Luaţi calul şi daţi-mi inelul, că nici sama nu mai ţin de când m-am pornit de acasă, — zise Tudor, şi nu vru să intre în palat, căci îşi făcea el socotelile în mintea lui : o dată ce-au vrut să-l treacă prin tăiş de sabie, laţ de spânzurătoare şi ceaun de smoală, nu i-au dorit lui bine, că l-au trimis după Albul-cudalbul.

Amu nu stătu mult, îi aduse tipsia cu inelul de aur al bunelului său, pe care Tudor îl luă şi-şi întoarse paşii înapoi, să apuce cărarea acasă.

În urmă toţi moroii şi strigoii s-au strâns în jurul calului, iar Ucigă-l Toaca sare în şa şi vrând să-şi arăte vitejia dă pinteni calului.

Calul sări în două picioare și-și făcu vânt la fugă. După ce roti o dată palatul, se avântă în sus. Ca un fulger a trecut calul rândurile de nouri, și, când l-a pocnit pe Ucigă-l Toaca cu fruntea de torțile cerului, văzu faraonul șapte pământuri în loc de unul. Îi zdruncinase cât trebuie întunericul minții, dar suflarea încă i se ținea bine. Amu calul își făcu vânt în jos și când îl bufni cu capul de pământ, îl cufundă, de li se încrețise carnea de groază la toți moroii și strigoii, că rămâneau fără talpă la împărăție.

Și cât se străduiau ei să-l scoată din inima pământului, calul se prefăcu într-o musculiță mică și ieși prin porțile celea negre-ponegre la lumina soarelui.

Atingându-se de pământ, se prefăcu iar în cerb, și cât Tudor scuturase frâul, de-i veni Albul-cudalbul, sosi și cerbul.

Amu porniră la drum și merseră până au ajuns la codrul cel des, împănat cu fel de fel de copaci, unde Tudor voinicul îl scăpase pe cerb din gura balaurului.

— De amu înainte, voinice, fie-ți calea fără primejdii, că eu rămân pe locurile mele.

— Ba nici nu te gândi, — face Tudor, — ai să mergi cu mine și ai să trăiești în grădinile împărăției noastre.

— Ba nu, voinice, — zise cerbul, — ne-am dat unul altuia mână de ajutor și am trecut primejdii grele și ceasuri de moarte. La vreme de neputință iar ne vom întâlni. Iar amu, cum te-ai bucura tu să te vezi acasă în împărăție, așa mă bucur și eu că mă văd acasă și fără primejdia balaurului.

Tudor își luă rămas bun și, când sări în scări, Albul-cudalbul îl întrebă :

— Cum vrei, stăpâne, să te duc : ca vântul ori ca gândul ?

— Du-mă ca gândul, până ţi-oi afla rândul, — răspunse Tudor, şi, pălindu-l dorul de a o vedea şi pe Ileana Cosânzeana, zise : „Alună, deschide-te !“, şi în clipa aceea se arătă Ileana Cosînzeana tânără, frumoasă, ca soarele de pe cer.

În crucea amiezii se lăsă din zbor în faţa palatului. Şi ieşi împăratul şi ieşi împărăteasa, şi mult s-au bucurat, căci mare le fusese aşteptarea şi numai cu ce plânsete nu-şi plânsese necazul lor.

Când văzură inelul, uitară de toate. Când aflară în locul fetei aşa un voinic, întinerira, iar când se uitară la Ileana Cosânzeana şi o văzură aşa frumoasă, porniră nuntă nu glumă, că vuia pământul.

La nunta aceea am fost şi eu. În gura nuntaşilor era cântare, chiot şi vitejiile lui Tudor.

Şi eu, aflând de la unul, de la altul de isprăvile lui, pornii în lume, să le dau nume. Amu de-s drepte, ori de nu-s drepte, nu voi spune. De auzit le-am auzit, dar de văzut nu le-am văzut.

(Stoicani, raionul Soroca)

STAN POLOZAN NĂSCUT, CRESCUT DIN SPICUL GRÂULUI

A fost odată ca niciodată, că de nu era nu mai ajungea biata poveste până la noi.

A fost odată un om şi o femeie, au trăit o viaţă, dar copii nu aveau. Într-o seară, femeia îi spune bărbatului :

— Du-te, omule, în lume, prin sate, pe la iarmaroace și găsește un copil să-l creștem. Dacă nu-l avem pe al nostru, om crește și străin, să ne fie de mângâiere.

A sinecat[1] omul de dimineață pe răcoare, pe verdeață, a îmblat douăsprezece sate, a fost la târguri, la iarmaroace, dar degeaba, nicăieri copii n-a aflat. Întorcându-se înapoi acasă, a trecut printr-un lan de grâu și a găsit un puișor de șarpe. Omul l-a luat și a venit bucuros acasă, că a găsit și el ceva. Femeia stătea și aștepta; văzându-l singur de departe, a început a ocărî:

— E, te-ai dus și ai îmblat degeaba.

— Am adus un puișor de șarpe.

— Tot bine. Unde l-ai găsit?

— Într-un lan de grâu.

Femeia s-a bucurat, l-a sumuțat și nume i-a pus Stan Polozan născut, crescut din spicul grâului. Apoi l-au luat ei, l-au pus într-un stuf, îl hrăneau cu lapte și-l țineau pe sobă. La un timp, aud într-o noapte trosc! s-a fărâmat stuful. A luat omul puiul de șarpe și l-a pus într-un mosor. La un timp, aud că a plesnit mosorul. Omul și femeia l-au pus într-un budăi, l-au hrănit ei cu lapte, l-au hrănit. Șarpele a crescut și a sfărâmat budăiul. L-au pus atunci într-o putină. La un timp, s-a sfărâmat și putina, se făcuse șarpele ca un sul de gros. L-au pus într-un poloboc, s-a sfărâmat și polobocul. L-au pus într-un bordei și l-au hrănit șapte ani.

La șapte ani, șarpele zice:

— Tată și mamă, a venit vremea să mă dați la școală.

---

[1] *A sineca*, a pleca.

Când l-au auzit vorbind, s-au bucurat, cum nu se bucurase toată viața lor.

Dar pe atunci școli erau puține. Moșneagul a înjugat doi boi la car, a pus șarpele în fân si s-a pornit la drum să caute școală. A mers moșneagul vreme de trei zile și a ajuns la un ceair verde. Pe ceairul cel de iarbă alerga o capră. Capra când fugea, numai iezi făcea. Un lup se înnădise și mânca toți iezii pe rudă, pe sămânță[1]. După capră alerga un moșneag să apere iezii de lup, dar zădarnică îi era truda. Când a văzut carul oprindu-se, moșneagul a lăsat capra și a ieșit înainte :

— Alelei, Stan Polozan, de nume ți-am auzit, da în ochi nu te-am văzut. Vino de pune lupul acesta pe fugă, că nu pot să cresc nici un ied de la capră.

Șarpele, când a auzit, a sărit, l-a încolătăcit pe lup și trântindu-l de toate stâncile, de toate dealurile, l-a dus și l-a dus tocmai la gura vântului, la toarta pământului și l-a aruncat și l-a speriat, de n-a mai dorit lupul iezi, câte zile a trăit. Apoi s-a întors la moșneag, care păștea capra, și acesta, când l-a văzut, a zis :

— Să fii sănătos, că mare bine mi-ai făcut. Lupul acesta m-ar fi mâncat și pe mine, de nu-l ucideai. De amar de vreme capra nu-și putea crește iezii, că lupul îi mânca pe toți. Atâta mă alegeam și eu de la capra aceasta, cât mai mâncam lapte.

S-au oprit ei la popas, au băut lapte și, când au fost să plece, moșneagul a zis :

— Fiindcă mi-ai făcut un bine, îți fac și eu ție. O să te îndrept, unde să duci băiatul la școală. Lepădați drumul și mergeți la deal, că o să dați de o școală. Când ai să ajungi în deal, are să-ți

[1] *Pe rudă, pe sămânță,* cu totul, să nu rămână nici urmă.

iasă înainte un dascăl. El ia pe un an trei sute de galbeni, tu să i-l lași pe Stan Polozan, că acesta o să ți-l învețe fel de fel de solomonii. La un an când te-i duce după băiat, să-ți aduci aminte de mine.

Zicând acestea, s-au despărțit. Moșneagul s-a pornit cu carul, a ajuns la școală, s-a întâlnit cu dascălul. Dascălul mai avea doi la învățătură și l-a luat și pe Stan Polozan.

Acum moșneagul s-a întors acasă și la un an a vândut o pereche de boi cu trei sute de galbeni și s-a dus să-l ieie pe Stan Polozan. Când a ajuns pe ceairul verde, a uitat de moșneagul care păștea capra. S-a dus la dascăl, iar dascălul, știind că vine moșneagul după băiat, i-a prefăcut pe cei trei școlari în trei hulubi, toți ca unul : o pană, un ochi, un picior.

— Ai adus galbenii ?

— Am adus.

După ce i-a numărat, dascălul a zis :

— Hai și ți-i cunoaște băiatul. Dacă ți l-ii cunoaște și s-a întors acasă. Acasă, baba plângea, se să-l mai învăț un an.

S-a uitat moșneagul, s-a uitat, nu l-a putut cunoaște și s-a întors acasă. Acasă, baba plângea, se vaicără, că o să piardă copilul. Mai cresc ei o pereche de boi, îi vând cu trei sute de galbeni și la un an iar se duce moșneagul după băiat. Când a ajuns pe ceairul cel verde, iar a uitat de moșneagul cel cu capra, a trecut și s-a dus înainte. Dascălul a ieșit și l-a întrebat :

— Ai adus galbenii ?

— Am adus.

A luat învățătorul galbenii și i-a zis :

— Hai și ți-i cunoaște băiatul.

Când s-a dus în școală, dascălul făcuse dintr-înșii trei ogari cu părul de aur, toți totuna. S-a uitat moșneagul, s-a uitat și de cunoscut nu l-a mai putut cunoaște.

— Rămâne pe al treilea an, — a zis dascălul și a făcut zapis cu legătură strașnică, să-l pricopsească în trei ani, și dacă a veni și a treia oară și nu l-a cunoaște, să rămână Stan Polozan al dascălului.

Vine moșneagul acasă scârbit, baba bocește. La un an, a luat iar trei sute de galbeni și s-a dus. Când a ajuns la ceairul cel verde, și-a amintit de moșneagul care păștea capra.

— E, de-ar fi moșneagul să-mi facă un bine.

Când colo vine moșneagul cu capra.

— Ce este, om bun ?

— La grele patimi m-ai îndreptat.

— Nu te scârbi. Bine, că ai uitat de mine. În trei ani Stan Polozan a învățat atâtea, câte nici dascălul nu știe. Acum dascălul a făcut din cei trei ucenici trei cai, toți totuna, să te opăcească[1], să nu-i poți cunoaște. Pe Stan Polozan l-a pus în mijloc. Când îi ajunge o să te întrebe : „Ai adus bani?“ Tu să-i spui : „Am adus, am adus, ce, te temi că n-am bani ?“ Dă banii și el o să zică : „Hai și ți-oi arăta băiatul“. Tu să-i răspunzi : „Lasă, nu mi-l mai arăta, că l-oi cunoaște eu și singur“.

Moșneagul s-a dus, iar dascălul, cum l-a văzut, l-a întrebat :

— Ai adus bani ?

— Am adus, am adus, ce, te temi că n-am bani? — a răspuns moșneagul cu mândrie.

— Dă banii și hai și ți-oi arăta băiatul.

---

[1] *A opăci*, a zăpăci, a năuci.

— Lasă, nu mi-l mai arăta, că l-oi cunoaște eu și singur.

Moșneagul a mers drept la calul cel din mijloc și a zis :

— Dragă Stan Polozan, ți-ajunge cât stai în căpăstru. Hai cu mine acasă.

Calul pe dată se făcu un flăcău și moșneagul, când l-a văzut, mai să nu-l cunoască, că așa se învârtoșase la trup și la minte.

— Bogdaproste, tată, că m-ai cunoscut, să nu mă fi cunoscut era să mă mâie pe sub nouri.

A plătit moșneagul banii, și-a luat ziua bună și a venit acasă. Mergând pe drum, văd un boier cu trăsura cu patru cai.

— Vezi, tătucule, boierul cela ?

— Văd.

— Dă-mi drumul și chiar acum o să-ți fac câștig un sac cu bani.

— Ei ași ! că de ucis oamenii nu-ți mai dau voie să te apuci.

— Eu o să mă prefac într-un ogar și boierul o să vreie să mă cumpere. Tu să mă vinzi fără frică pe un sac de bani, că eu îs solomonit să fiu al tău și nici un lanț boieresc n-o să mă poată ține, tot la tine o să vin. Tu n-ai să treci nici un deal și o vale și eu o să te ajung din urmă.

Moșneagul, cu un gând crezând, cu două nu, îi dă drumul lui Stan Polozan și acesta sare din car, se face ogar și dă câteva târcoale în jur, pălește un bulgăre, face dintr-însul un iepure și colo, colo... îl prinde si-l aduce moșneagului, apoi iar se pornește, mai lovește un bulgăre, face un iepure, îl mână spre trăsura boierească și în ochii boierului îl prinde. Așa a prins ogarul vreo cinci iepuri și i-a adus moșneagului în car. Boierul a văzut și a venit la moșneag.

— Moşule, nu vinzi ogarul acesta ?
— Îl vând.
— Cât vrei pe dânsul ?
— Un sac de bani.

Boierul a dat un sac de bani, a luat ogarul şi tot atunci îl trimite după iepuri. Ogarul păleşte un bulgăre şi-i aduce un iepure, păleşte alt bulgăre şi-i mai aduce unul. Boierul nu mai putea de bucurie, când vedea cât de bine ştie ogarul să prindă iepuri. A mai prins ogarul un iepure. Boierul i-a pus pe toţi în coşul trăsurii şi l-a trimis a patra oară. Ogarul s-a dus prin tufişuri, prin desişuri, a venit la moşneag, s-a suit în căruţă şi s-a făcut băiat. Aşteaptă boierul, aşteaptă, nu-i ogarul. Se porneşte prin câmp, strigă, pace bună. Supărat, se îndreptă spre casă. Pe drum îl întâlneşte pe moşneag :

— N-ai văzut ogarul ?
— Nu.

Mână boierul şi ajunge acasă. Cucoana, cum îl vede, îl întreabă :

— Ce eşti aşa botos ?
— Am pierdut un sac cu bani. Am cumpărat un ogar, l-am trimis după iepuri şi nu s-a mai întors. M-am ales numai cu trei iepuri. Iată-i !

Când s-a uitat cucoana cu boierul, da acolo erau trei bulgări. Boierul îi venea să se strângă de gât de necaz.

Vine moşneagul acasă, baba l-a primit cu bucurie, cu casa deschisă, cu masa întinsă. Au trăit, cât au trăit şi într-o zi Stan Polozan zice :

— Tată, hai la târg, eu m-oi face un cal bun, tu să mă vinzi, dar căpăstrul să nu-l dai.

S-a dat Stan Polozan peste cap şi s-a făcut un cal voinic şi frumos, de care n-a văzut moşneagul de când s-a născut şi cât a vieţuit.

Se duce moșneagul cu calul la târg. Tot târgul se strânsese împrejurul calului și cine, mă rog, era să se încumete să cumpere așa un cal, decât vreun boier, care nu-și ținea sama banilor. Iată c-a și venit unul dintre aceștia și l-a întrebat pe moșneag :

— Se vinde calul ?

— Se vinde.

— Cât vrei ?

— Cine l-a acoperi cu bani, aceluia am să i-l dau.

Bate mâna boierul și-l cumpără.

— Da să fim înțeleși, — îi zice moșneagul, — căpăstrul nu ți-l dau.

— Cum așa să nu-mi dai căpăstrul ? — s-a mirat bogatul. Adălmășarii s-au pus pe capul moșneagului și i-au luat căpăstrul. S-au dus ei să beie adălmașul și, când cinsteau, o fată a crâșmarului a ieșit din casă, și calul, când a văzut-o, i-a zis :

— Fată dragă, slăbește curelele frâului, că tare mă strâng.

Fata a slăbit curelele și calul, scoțând capul, s-a făcut un hulub și a zburat. Boierul s-a uitat pe fereastră, a văzut hulubul și pe loc s-a prefăcut în hultan și s-a luat după hulub în sus. Hulubul a strâns aripile și și-a dat drumul în jos. Când a atins pământul, s-a făcut o holdă de grâu, iar boierul s-a făcut un secerător și a prins a tăia cu secera și a face snopi. Stan Polozan s-a făcut o pâine și a intrat într-un cuptor fierbinte, gândind că boierul a intra și a arde, iar boierul s-a făcut un vătrăraș cu coada de fier și a prins a trage pâinea s-o prindă. Pâinea a căzut jos și s-a făcut un pumn de mac, boierul s-a făcut un ciocârlan și se puse pe înghițit macul fir cu fir. Stan Polozan se ascundea prin firele de mac și odată s-a făcut mâță și, cât ai clipi din ochi, l-a prins în gheare pe cio-

cârlan și l-a crâmpoțit pe nemestecate, dar o pană de ciocârlan a rămas și din pana ceea s-a făcut un lup și fuga după mâță, s-o rupă în bucăți. Mâța s-a dus la fata crâșmarului, s-a prefăcut în inel și fata l-a îmbrăcat pe deget. Lupul s-a repezit s-o rupă, fata a țipat, lumea a auzit și a sărit din toate părțile cu furci, cu topoare, cu bețe și a alungat lupul.

Acum fata a vrut să vadă inelul, l-a scos de pe deget, dar inelul s-a rostogolit și, când s-a atins de pământ, s-a făcut un flăcău tânăr, frumos și, cum s-au văzut cu fata, s-au și plăcut.

Merge fata la Stan Polozan acasă să se pună la cale de nuntă. Când au trecut pragul ușii, Stan Polozan s-a făcut un șarpe groaznic. Fata s-a speriat și a strigat :

— Ieși mai repede, Stan Polozan, din pielea aceasta de șarpe, că mă tem !

Șarpele s-a dat peste cap și s-a făcut un tânăr frumos, iar pielea a aruncat-o afară și din pielea ceea s-a făcut un palat de aur, care se învârtea după soare. Acum ce a mai rămas ? — a fost nunta. O nuntă mândră și frumoasă, cu mese întinse, cu făclii aprinse. La nunta ceea am fost și eu,

Am băut și am mâncat,
Și din barbă nici n-am dat,
Nici buzele nu mi-am udat.

(Temeleuți, raionul Camenca)

FATA MOȘNEAGULUI ȘI NUCUL DIN GRĂDINĂ

A fost odată ca niciodată, pe când soarele abia se năștea și luna era cât o stea.

A fost odată într-un sat un vădăoi[1] și o vădană și amândoi aveau câte o fată. Mai din greul traiului, mai din hâțcâiala[2] lumii se iau vădăoiul cu vădana să trăiască împreună.

Vieţuind ei așa, iată că fetele au crescut mari, tocmai bune de măritat. Femeia a prins a se gândi la zestre, la rochii : zile la rând ţinea numai târgurile și cumpăra multe de toate, dar numai pentru fata ei, iar la a bărbatului nu-i cumpăra niciodată nimic. O mâna de la o muncă la alta, de nu mai știa sărmana fată de odihnă.

Azi așa, mâine așa, se sfetește[3] treaba că femeia îi poartă de grijă numai la a ei și prinde omul a mocni, prinde a sudui. Femeia însă era a dracului de n-avea margini. Se duce îndată la târg și cumpără nuci la amândouă fetele. Ca să-i împăciuiască inima bărbatului, tot suna nucile celea în fața lui, iar când a dat la împărțit, i-a dat fiică-sii o mulțime de nuci, iar celeilalte numai una.

Fata ei mânca nuci și râdea de bucurie, iar fata bărbatului ședea și se uita cu jale la nuca ei. Ce să facă ea cu dânsa ? A luat-o, s-a dus în grădină și a îngropat-o, apoi s-a așternut pe plâns, căci cu ce se mai înțelegea ea din draga tinerețe, afară decât cu plânsul ?

Așa plângea ea zile la rând și lacrimile curgeau șiroi asupra nucii. Nu zăbavă vreme nuca a încolțit și dintr-însa a crescut un copac mare și frumos. Fata îl îngrijea, îl prășea și el creștea, văzând cu ochii.

Iată vine vremea și se face în sat o horă. Se duc tineri, se duc bătrâni, se duce și femeia cu fata ei

---

[1] *Vădăoi*, văduv.

[2] *Hâțcâială*, vorbă, îndemn, povață repetată de multe ori.

[3] *A se sfeti*, a se limpezi, a se clarifica,

gătită, iar pe fata bărbatului a lăsat-o acasă și i-a dat de lucru.

— Tu să deretici în casă, să dai la păsări, să faci mâncare ; când om veni noi, să fie totul la cale, masa întinsă, cu mâncare nici rece, nici fierbinte.

Sărmana fată nici nu mai știa cum să-și spele grijile și să-și ție inima. S-a pornit să isprăvească treburile, iar ca să-i mai treacă scârba și durerea, se duce la nucul ei și se pune pe plâns.

— De ce plângi tu, fată dragă ? — o întreabă nucul.

— Cum să nu plâng, dacă n-am trai la casa părinților. Iată astăzi lumea petrece, se veselește, iar eu muncesc și șed în singurătate.

— Nu te scârbi și nu-ți pune amar pe inimă, intră în tulpina mea și ie-ți de acolo rochii frumoase, încalță-te, primenește-te și du-te și tu la horă.

Fata a intrat în tulpina copacului, s-a îmbrăcat, s-a gătit, și când a ieșit era așa de frumoasă, de lumina locul împrejur. Culegând de prin grădină un mănunchi de flori, se porni spre vatra satului. Ajungând acolo, a dat la fiecare câte o floare, dar fetei și babei nu le-a dat.

Apoi s-a prins să joace cu toată nădejdea și flăcăii nu-și dădeau rândul s-o apuce măcar o dată.

După ce s-a mântuit hora, fata s-a dus drept la nuc, s-a dezbrăcat de hainele cele frumoase, s-a îmbrăcat cu cele ponosite și felegoase[1], pe care le avea, și s-a apucat de treburi.

Când a venit baba cu fata, masa era întinsă cu bucatele nici reci, nici fierbinți, că ele s-au și așezat și au prins a spune :

— A fost astăzi la joc o fată gătită și frumoasă,

[1] *Felegos*, murdar, soios

ca o zână. La toți le-a dat câte o floare, numai nouă nu ne-a ajuns.

Vestea aceasta s-a dus pușcă în toate părțile, de-au aflat și feciori de crai și feciori de împărați, că este pe cutare locuri o fată, de nu-i ține pereche de frumoasă nici soarele când răsare, nici vișinul în floare.

În altă duminică, s-a făcut iar horă în sat. Venise tineri din tuspatru părți ale pământului, frumoși, gătiți, să dea domnul să fie toți cum erau aceia.

Amu și baba și-a gătit fata, că doar va prinde inima cuiva să facă o nuntă. Pe fata moșneagului o lăsară acasă și după ce i le înșiră sfoară, ce are de făcut, îi amestecă un sac de mac cu unul de nisip.

— Până vom veni noi, să fie toate treburile făcute și macul ales.

Rămâne fata acasă, plânge și se vaicără.

— Ce plângi tu, fată dragă? — o întreabă un hulub de pe streșina casei.

— Cum n-oi plânge, dacă maștiha [1] vrea să mă prăpădească. Nu destul că mi-a dat de lucru, că nu-mi ajung mâini de muncit și picioare de alergat, da încă mi-a mai amestecat un sac cu mac cu unul de nisip, ca să-l aleg.

— Du-te și-ți pune la cale celelalte treburi, dar de mac nu avea nici o grijă, să vii mai încolo și ți-i lega sacii.

S-a rotit hulubul de câteva ori pe sus și a prins a veni hulubi din toate părțile de-au împlut ograda, și cât fata se repezi de la un lucru la altul. ei au ales macul și ea numai s-a dus și a legat sacul.

---

[1] *Maștihă*, mamă vitregă.

Cu grijile spălate, se duse fata la nuc și se uită cu alean și scârbă spre matca satului, unde se învârteau horele.

— Fată dragă, — vorbi nucul, — intră în trunchiul meu, ia rochii, de care ți-a pofti sufletul, și du-te de joacă și petrece.

Fata a intrat în trunchiul copacului și, din câte rochii erau acolo, le-a ales pe cele mai frumoase și, când s-a gătit și s-a pornit la joc, ai fi zis că luna merge pe cer și nicidecum fata moșneagului.

Cu un mănunchi mare de flori în mână, a ajuns și ea tocmai când trebuia să se închege hora și la toți le-a dat câte o floare, numai babei și fiicei nu le-a dat.

Flăcăii și lumea dimprejur se uitau de parcă norocul o adusese să le deschidă inimile și să aprindă curajul de joc.

Mai apoi au prins a se revărsa din fluiere și din viori niște cântece, de te săltau de la pământ. Când se porniră jocurile, fata moșneagului nu ajungea pe mâini, iar a babei stătea.

Dacă s-a mântuit jocul, pe mulți i-a lăsat cu dorul cel greu și s-a dus în fugă acasă.

Până a ajuns baba cu fata ei, ea dovedise să se dezbrace de straiele cele scumpe și să le îmbrace pe cele terfelegoase, și le aștepta cu toate treburile făcute, cu bucatele nici reci, nici fierbinți.

Aflându-se în capul mesei, baba mânca și spunea :

— Iar a fost fata ceea de duminică, și era așa de frumoasă și de gătită, că numai ea purta ochii lumii și dragostea flăcăilor. Dar până la urmă n-a stat, s-o urce vizitii în trăsuri și s-o ducă acasă. Și nimeni nu știe cine-i ea și de unde-i.

Fata moșneagului stătea și asculta și se făcea că nu știe nimic nici cu spatele.

În altă duminică iar se făcu horă în sat. Baba se puse de vineri să-şi gătească fata şi o potrivea la îmbrăcăminte, şi o pieptăna, şi o împodobea, iar a moşneagului era numai de-a făcutului treburilor şi, dacă pe babă o apucau toanele şi furiile tot pe biata fată se descărca. Când a fost să se pornească la horă, bătrâna a amestecat în grabă doi saci cu mac cu doi de mălai şi i-a dat de grijă fetei moşneagului :

— Până vom veni noi, să deretici în casă, să faci mâncare, să dai la păsări, iar apoi să te aşezi, să alegi macul de mălai şi mălaiul de mac şi să-i strângi în saci.

Trebuia vreme şi mâini să dovedeşti atâtea treburi. Fata se făcuse neagră ca pământul, plângea şi nu ştia de unde să le înceapă şi cum să le mântuie. Vedea şi ea că zgârciul de babă vroia să-i mănânce zilele.

Cum stătea şi se bătea cu gândurile, zburâ un stol de vrăbii şi ciripiră toate lângă dânsa.

— Ce plângi, fată harnică şi cuminte ?

— Cum n-oi plânge, dacă mama asta vitregă îmi găteşte ceas de moarte. Mă încarcă cu atâtea treburi, că să mă rup în bucăţi şi nu le-aş putea scoate la capăt.

— Nu te mâhni şi nu te îngrijora, fă celelalte ce ai de făcut, că mălaiul ţi l-om alege noi.

Şi fata a prins a alerga ca focul, când în casă, când afară, când la fântână, când la coteţul păsărilor. Până isprăvi ea treburile, vrăbiile împlură sacii, că numai i-a legat şi gata au fost toate.

Mulţămind vrăbiilor, s-a dus sub nuc şi se uita cu jale şi cu dor, cum se strângea lumea la horă.

— Intră în tulpină, îmbracă-te, găteşte-te şi du-te şi tu, — îi zise nucul.

Fata intră în trunchiul copacului, dezbrăcă cârpiturile de pe dânsa și-și alese niște rochii cusute cu fir de aur, revărsate în pietre scumpe, și, când le îmbrăcă, îi prinse trupul într-o frumusețe, că soarele în cer se înroși, simțindu-se mai urât ca fata moșneagului.

Apucând un mănunchi de flori, se porni spre vatra satului, unde era hora, și la toți le împărți câte o floare, numai babei și fetei nu le-a dat nimic.

Câți flăcăi, feciori de crai, de împărați erau pe atunci la horă, la toți le tâcâia inima s-o ieie de mireasă.

Iar fata juca, se arăta veselă și dragă, mândră ca o fragă, că muzicanții nu mai luau fluierele de la gură și arcușurile de pe strune ; un cântec îl lăsau și pe altul îl apucau. Hora toată s-a trecut într-un chiot, și când a fost să se ducă fata moșneagului acasă, s-a ales un fecior de crai și, vrând s-o prindă pe fată de mână, ea s-a zmuncit și el i-a tras inelul de pe deget.

Fuge fata acasă, se dezbracă de rochiile cele frumoase, le ia pe ale ei cârpocite, terfelegoase și, până a întins masa, a venit și hârca de babă cu fiică-sa.

— Iar a fost la horă fata cea frumoasă și un brădulean de flăcău, îmbrăcat în porfiră crăiască, i-a luat inelul și amu o caută prin lume. A luat împărăția de la un colț și la toate fetele încearcă inelul — s-o afle.

Altă grijă baba nici nu avea, decât să-și gătească fata și să aștepte feciorul de crai. S-a pus de i-a tăiat unghiile, a spălat-o, a pieptănat-o și a așezat-o pe prispă în fața casei, numai să vie craiul să-i încerce inelul. Pe fata moșneagului o trimisese să puie toate treburile la cale și, sărmana, una câte una le făcu cum nu se poate mai bine.

Drept mulțămire și răsplată, ciotoroasa de hârcă o înșfăcă cu o mână de spete, cu alta de păr și o izbi în tindă după ușă și o găvozdi [1] într-un știubei de cenușă.

— Aici să-mi stai, leneșo, nici suflarea să nu ți se audă. Când ți-oi spune eu, atunci să ieși.

Stătea fata și plângea în inima ei și nu mai spunea nimic, căci știa cât de cârtitoare și avane sunt amândouă.

— În vremea asta, ajunge feciorul de crai la casa babei.

— Bună vremea, mătușă !

— Bine ai venit, crăișorule !

— Fete sunt ?

— Sunt crăișorule, sunt !

Și îndată o scoate înainte pe fiică-sa, dar când îi încercă inelul nu-i veni deloc.

— Alte fete nu aveți ?

— N-avem pe nimeni. Atâta odor avem și noi în viață.

Când feciorul de crai a dat să se pornească, înaintea lui a sărit un cucoș, a bătut din aripi și a strigat :

Cucurigu-u-u-u, fecior de crai !
Fata moșneagului i-ascunsă
În tindă după ușă,
Într-un știubei cu cenușă !

Baba apucă atunci o mătură și o azvârli după cucoș :

— Câș, mânca-te-ar boala să te mănânce ! N-ai unde cânta, n-ai unde scurma !

Cucoșul iar sări înaintea lui și cântă :

---

[1] *A găvozdi*, a înghesui.

Cucurigu-u-u-u, fecior de crai !
Fata moşneagului i-ascunsă
În tindă după uşă,
Într-un ştiubei de cenuşă !

Baba se repezi cu un băţ :

— Câş, cucoş, mânca-te-ar moartea, ce te vâri înaintea oamenilor ?

Feciorul de crai se întoarce, caută după uşa tinzii, găseşte ştiubeiul şi scoate fata.

— Ia întinde mâna, să văd dacă-ţi vine inelul acesta.

Şi când i l-a pus, i-a venit întocmai.

— Ei, mătuşă, ţi-ar fi cu cale să măriţi fata aceasta după mine ?

— Ba, crăişorule, asta nu-i de măritat, ce, să facem lumea de râs cu dânsa ? Iată, ia-o pe astlaltă, îi harnică, îi cuminte şi frumoasă.

— Mătuşă, eu cu fata aceasta mă însor şi, dacă vrei să dai binecuvântarea, bine, dacă nu, rămâi sănătoasă, că noi ne ducem.

Tocmai atunci deschise porţile şi moşneagul. Sosea de la o cărăuşie lungă, şi, aflând ce-i treaba, potoli gura babei şi-l prinse de ginere pe feciorul de crai.

Dacă s-a legat înţelegerea, au tocmit nunta, au adus muzicanţi şi au pornit o petrecere în toată legea. Cât era numai cu nunta, baba şi fata potoleau mânia, cum o potoleau, dar când au văzut-o pe fata moşneagului în rochiile cele frumoase şi o cunoscură că ea era aceea de la horă, cât pe ce să-şi iasă din minţi de mânie. Se îndoiseră amândouă ca secerile şi-i torceau ceas de moarte fiicei moşneagului, că doar poznă le făcuse.

Toată lumea chefuia, ridica rânduri la pahare şi întindea nişte hore cât curtea de mari, numai la

babă și fiica ei mergeau toate în sec și cu amărăciune.

După nuntă, feciorul de crai cu tânăra soață și-au luat ziua bună, au sărutat mâna la nănași și s-au dus să trăiască în palatul lor. Din prima zi le-a fost viața cu priință și cu dulceață, căci numai în dragoste și voie bună trăiau. Mai apoi i-a norocit ursita cu un băiat frumușel, să crape dușmanii de ciudă.

Când era să fie și mai bine decât bine, se stârnește un război pe lume și se duce feciorul de crai.

Baba și fata ei se făcuse ca niște scorpii de rele și necontenit așteptau vreme cu prilej s-o răpuie pe fata mosneagului. Ce le-a trebuit mai mult decât s-o vadă pe dânsa singură? S-au îmbrăcat amândouă în niște straie rufoase, că nu se țineau petec de petec, au luat câte un băț în mână, și scofâlcite, cătrănite, de nu vedeau cu ochii, s-au pornit la drum. Ajungând la poarta feciorului de crai, baba bătu și, când i se deschise, începu a se plânge și a se căina:

— Suntem două sărmane, am rămas nenorocite și îmblăm de-a bucățelele. Îndură-te și ne ocrotește, că ți-om fi de ajutor la bucătărie.

Fata s-a gândit să le ieie, că tot nu avea pe nimeni.

— Hai veniți la mine și-ți lucra, și-ți trăi, căci și eu am rămas singură, — zise nevăstuica și nici prin gând nu-i trecea cine sunt cele două femei.

S-au așezat baba și fata la casa nevestei.

Dacă-i așa, așa să fie. Spune lumea: șarpele nu trebuiește învățat cum să se încolăcească și cum să muște, că le știe el prea bine. Tot așa de bine știa hârca de babă cum să-i mănânce zilele nevestei. A doua zi, cam pe la amiază, când înfier-

bânta soarele mai bine, iese fata babei și îi zice nevestei.

— Hai, cumătriță, până la ceea apă și ne-om mai răcori și ți-i spăla capul, că ia uite ce toropeală de căldură-i afară.

— Că bine zici, lele, haidem să mergem, — făcu nevăstuica și se porniră, că de, cine mai putea să ghicească la cât vin cele vorbe, spuse de o inimă neagră.

Se porniră colea pe iarbă, se dezmierdau în flori și se stropeau cu apă. Cum era un cap de punte, ce intra până hăt în mijlocul apei, fata babei o îmbia pe nevastă să meargă să se plimbe pe acolo de-o plăcere, și ea s-a pornit, că nu numai o dată fusese acolo.

Mai alintând copilul, mai stropind cu piciorul în apă, ajung amândouă până la capătul punții.

— Alei, cumătriță, ce-ți mai stă bine cu copilul în brațe. Ia uită-te cât de frumoasă te prevezi în apă. Oare la vremea mea și eu aș părea tot așa de frumoasă ? Ia dă-mi copilul oleacă, să văd cum aș arăta.

Cum să nu-i facă pe chef nevăstuica ? Odraslele îs de mândrenie și de purtat din brațe în brațe. Îi dete copilul și asta cu o mână îl luă, iar cu alta o izbi pe nevastă drept în piept, de se duse sărmănica huștiuliuc ! în apă. Atunci fata babei se roti pe un călcâi și bucuroasă, ca de o treabă bună, ce o făcuse, s-a pornit acasă.

Baba sălta de la pământ de bucurie și îndată amândouă și-au schimbat veșmintele. Fata s-a împodobit cu cele mai frumoase rochii ale nevestei, copilul l-au aruncat într-o odaie și s-au pus pe așteptate să le vie feciorul de crai și atunci să înceapă ele cheful și traiul cel bun.

Sărmana soață a feciorului de crai s-a cufundat în apă, că numai unde și unde se vedeau vârtejuri pe deasupra. Când s-a atins de fund, s-a prefăcut în mreană și înota împreună cu peștii. Vrând a vedea soarele, se avântă în sus, sări deasupra apei și pe dată se prefăcu într-o pasăre. Și dacă pasăre era, sufletul îl avea tot de mamă. Cu dorul cel mare după copil se ridică în cer, zbură prin preajma casei, și auzindu-și copilul plângând, se puse pe o creangă aproape de dânsul și cântă cu jale :

A-liu-liu-țu
cu mămuța,
că te-adapă
țâță stearpă
și te-alinu
mâni străinu.

Cât a cântat pasărea, copilul s-a oprit de plâns. Încolo ținea o gură, că de, era copil mic și se cerea hrănit, scăldat, iar baba și fiica ei nici nu se uitau la el. Stăteau cu ochii în fereastră și așteptau să le vină feciorul de crai.

Nevasta întunecată nu-și găsea pace și liniște, zbura de pe copac pe copac și cânta :

A-liu-liu-țu
cu mămuța,
că te-adapă
țâță stearpă
și te-alinu
mâni străinu.

Baba și fata aud cântarea pasării și se înfioară amândouă.

— Mare lucru să nu fie aceasta mama copilului, că atunci ne-am spălat de zile.

Prind ele a se gândi în fel și chip să puie mâna pe pasăre. Cum alegeau ele așa gândurile cele negre-ponegre, se întoarce de la război stăpânul casei, și, cum dă cu ochii de femeie, unde făcu :

— Alei, nevastă dragă, parcă nu-i fi aceea, te-ai înnegrit, ai slăbit.

— Cum era să nu slăbesc și să nu mă înnegresc, dacă atâta te-am dorit și atâta te-am așteptat ?

— Da copilul cela al nostru de ce tot plânge ?

— Nu știu ce o fi având, că nici nu suge, nici nu doarme. Nici nu mă mai ajunge capul ce să-i fac, să-l pot liniști.

Și abia atunci luă copilul în brațe și începu a-l legăna. În vremea asta și pasărea a venit pe un copac aproape de fereastră și a prins a cânta :

A-liu-liu-țu
cu mămuța,
că te-adapă
țâță stearpă
și te-alinu
mâni străinu.

Feciorul de crai a auzit, n-a auzit cântecul, s-a bucurat că s-a liniștit copilul, iar fata babei îi spuse :

— Bărbate, ieși degrabă afară și vânează pasărea aceea din vârful copacului și ne-a fi de o zamă.

Feciorul de crai sare repede, pune mâna pe arc, pe săgeți și prinde a o lua la ochi. Pasărea sărea și se ducea. Văzând că nu-i de scăpare, gândi să se ducă la nucul ei din grădină și acolo să se ascundă. Arcașul însă se ținea de dânsa. Și ba pe copacul cela o țintește, ba că pe celălalt — așa a mânat-o, până a ajuns pasărea la nucul din grădina

de acasă. Și mare minune, când s-a așezat pe ramurile lui, s-a prefăcut în femeie, cum fusese înainte.

Feciorul de crai scăpase și arcul și săgețile de mare mirare. Se repezi, o cuprinse în brațe, o sărută pe față și nevasta a prins a-i spune ce a îndurat ea.

Auzind el una ca aceasta, porni în grabă mare acasă.

De ciudă și de mânie, gândea să le rupă cu dinții în bucățele. Picior după picior, picior după picior ajung ei acasă și, când îi văzu, hârca de babă tremura cu fiică-sa, de se rupea carnea pe dânsele.

Feciorul de crai o înșfăcă pe fata babei, o izbi afară, o legă de coada unei iepe sirepe de nouă ani sterpe și, trăgându-i trei bice, i-a dat drumul și a dus-o peste dealuri și coclauri. Așa a rupt-o bucățică cu bucățică, de nu s-a ales nimic dintr-însa. Iar pe babă a apucat-o de cozi, a dus-o la hotar și i-a zis :

— Osândi-te-ar să te osândească, hârcă păgână, să piei din lume, locul să nu ți-l afli nici pe pământ, nici sub pământ.

Blestemând-o și afurisind-o așa, pământul s-a desfăcut și a înghițit-o până la gât, numai capul i-a rămas afară.

Cine trecea pe acolo, arunca cu pietre într-însa și o înconjura.

Așa-i povestea.

De auzit am auzit-o,
De văzut n-am văzut-o.

(Baraboi, raionul Dondușeni)

FATA CIOBANULUI CEA ÎNȚELEAPTĂ

Era odată un cioban. Cât trăise, argățise ba într-un sat, ba în altul, iar la urmă ajunsese în slujbă la stâna împăratului. Și iată într-o bună zi dă poruncă împăratul să ducă ciobanul oile la iarmaroc, să le vândă și să-i aducă îndărăt și banii și oile toate.

Cât argățise ciobanul, așa porunci nu avusese și s-a mâhnit, și a intrat în griji, că doar poruncă i se dase și să vândă oile și să i le aducă pe toate înapoi.

Amărât ca vai de lume, se duce ciobanul acasă. Acolo l-a întâlnit fata lui, am uitat să vă spun că avea ciobanul o fată cam de vreo șaptesprezece ani și, când l-a văzut așa de scârbit, l-a întrebat :

— Ce ai, tată, de ești așa de întristat ?

— Cum să nu fiu, draga tatii, că uite ce poruncă mi-a dat împăratul.

— De una ca aceasta să n-ai nici o grijă. Culcă-te și dormi și în samă nu lua.

— Cum așa, draga tatii ?

— Mâine dimineață du-te cu oile la târg, tunde-le pe toate, vinde lâna și te întoarce înapoi și cu bani și cu oi, așa după cum ți-a poruncit împăratul.

Când a auzit sfatul fetei, a mai prins la curaj, a dormit în tihnă și dimineața a luat oile și s-a dus drept la iarmaroc. A vândut lâna toată și s-a întors cu bani și cu oi.

Împăratul a dat poruncă să toarne banii în hazna și i-a dăruit ciobanului o juncă, pentru că i-a îndeplinit porunca.

Junca creștea. Păștea pe vale, pe imaș. Într-o zi, nu știu cum s-a făcut c-a trecut hotarul unei mo-

şii boiereşti. Boierul trimite atunci slugi şi mână junca la cirezile lui.

Vine ciobanul.

— Dă-mi, cucoane, junca.

— Nu ţi-o dau ! Junca e a mea. Ea mi-a călcat moşiile, mi-a păscut ierbile.

— Hai la judecată.

Se duc la împărat să le facă dreptate. Spune ciobanul :

— Luminate împărate, iată ce şi iată cum, mi-a luat boierul junca.

L-a ascultat împăratul şi pe boier şi nu ştia cui să facă dreptate. A gândit, a chibzuit şi le-a spus aşa :

— Duceţi-vă acasă şi-ţi veni mâine dimineaţă, şi cine mi-a spune ce-i mai gras pe lume, ce fuge mai repede şi ce-i mai dulce şi mai moale pe lume, aceluia îi fac dreptate.

Vin amândoi acasă. Acel sărac — mâhnit, iar acel bogat vine cu bucurie. Cucoana îl întâlneşte.

— Ce-i, boierule, ce ţi-a spus împăratul ?

— Apoi iată, să-i spun mâine dimineaţă ce-i mai gras pe pământ, ce fuge mai tare şi ce-i mai dulce şi mai moale, şi-mi face mie dreptate.

Cucoana îl povăţui, fără să gândească mult :

— Ce poate fi mai gras pe lume decât porcul nostru, că are slănină de o palmă pe dânsul ? Şi parcă fuge cineva mai repede decât ogarul nostru, că prinde iepurele din fugă ?

— Zău, că-i aşa, cucoană ! Da ce-i mai dulce şi mai moale pe pământ ?

— În prisaca noastră este un stup mare. Mai dulce decât mierea aceea nu poate să fie nimic şi nici mai moale decât pernele noastre de pene de gâscă nu poate fi altceva pe pământ.

S-a îndrumat boierul astfel și era bucuros și vesel, că are să câștige.

Săracul s-a întors acasă posomorât și tot ofta.

Fata îl întreabă :

— Ce este, tată, ce ai pe suflet, de ești așa scârbit ?

— Iată, dragul tatii, ce a spus împăratul.

— Culcă-te și dormi fără nici o grijă. Când te-a întreba ce-i mai gras pe lume, să-i spui că-i pământul.

— Ei bine ! Da când m-a întreba ce fuge mai tare ?

— Să spui așa : ca gândul și ochii nu fuge nimic mai repede.

— Da ce-i mai dulce ?

— Ce-i mai dulce ? Somnul e cel mai dulce și perna îi moale, dar până nu pui mâna sub cap nu dormi bine.

S-a mai liniștit ciobanul, dar stătea cu frica în spate. Când s-a dus la judecată, l-a chemat împăratul mai întâi pe boier.

— Așează-te pe scaun.

Se așează el.

— Ia să-mi spui dumneata, cucoane, ce fuge mai tare ?

— Înălțate împărate, am un ogar, care prinde iepurele din fugă, eu cred că mai tare ca dânsul nu fuge nimeni pe lume.

— Nu-i drept, cucoane, — făcu împăratul.

Întrebă pe cioban și acesta răspunde :

— De, înălțate împărate, ți-oi spune și eu ca un om păcătos, gândul fuge mai tare. Eu stau aici, iar gândul fuge acasă la copii, că mor de foame.

— Așa-i.

Acum întrebă pe boier :

— Ce este mai gras pe lume ?

— Am eu un porc în coştereaţă de trei ani de zile, are peste douăzeci de puduri şi o slănină de o palmă de groasă.

— Nu-i drept ce zici tu.

— Ca pământul, care ne ţine pe noi, nimic nu-i mai gras, — făcu ciobanul.

— Aşa este, răspunse împăratul. Acum să-mi spui, cucoane, ce-i mai dulce şi mai moale pe lume?

— Am în prisacă un stup încărcat cu miere. Eu gândesc că mai dulce ca mierea aceea nu-i nimic pe lume; şi mai moale decât pernele din pene de gâscă nu ştiu altă ceva.

— Dă-te de o parte.

Acum era rândul ciobanului să răspundă.

— Înălţate împărate, ca somnul de dulce nu-i nimic pe lume. Şi perna îi moale, dar mai bine dormi, când pui mâna sub cap.

— Ai dreptate. Du-te, boierule, acasă, că junca-i a ciobanului.

Boierul se duce, iar pe cioban împăratul îl opreşte şi îl întreabă:

— Cine te-a învăţat pe tine cuvintele acestea?

Ciobanul, cinstit şi drept din fire, spuse adevărul:

— Am o fată şi ea m-a învăţat ce să spun.

— Câţi ani are fata?

— Şaptesprezece.

Împăratul s-a gândit s-o pună la încercare şi pe fată. Scoate un fuior de cânepă şi spune:

— Du-i fuiorul acesta fetei şi spune-i să ţese dintr-însul îmbrăcăminte pentru toată oastea, că de nu, capul îi va sta unde-i stau picioarele.

Se duce ciobanul plângând acasă.

— Ce-i, tată?

— Am scăpat de una și am intrat în alta. Iată, ți-am adus un fuior de tort, ca să faci îmbrăcăminte pentru toată oastea împăratului.

— Fac, tată, nu te scârbi, culcă-te și te odihnește.

Dimineața, când s-a sculat, fata i-a dat o surcică de la un trunchi.

— Du-i împăratului surcica asta și spune-i să-mi facă stative, vertelniță și toate celea, câte trebuiesc la țesut, că eu n-am în ce-i lucra îmbrăcămintea pentru toată oastea.

Se duce ciobanul la curte.

— Bună dimineața, înălțate împărate!

— Mulțămesc. Ce este?

— Ți-am adus o surcică. A spus fata să-i faci dintr-însa stative, vertelniță, suveică, sucală, vatale, râșchitor și toate câte trebuiesc la țesut.

Și-i întinde surcica ceea mai-mai cât o unghie.

Împăratul atunci se gândi s-o mai ispitească o dată. Aduce zece ouă fierte și le dă ciobanului.

— Na ouăle acestea, să-i spui fetei să le pună sub cloșcă să scoată pui dintr-însele.

— I-oi spune.

— Dacă n-a scoate, unde îi stau picioarele, capul are să-i steie.

Se duce ciobanul mâhnit acasă.

— Dacă știam așa, draga tatii, mă lepădam și de juncă și de toate celea, nu-mi trebuia să mă judec, că uite ce a spus împăratul și iată ce mi-a dat.

Fata a luat ouăle cele fierte, a dat la frați, a dat la surori.

— Mâncați, că-s de la împărat.

Apoi fata a luat doi pumni de grăunțe, le-a pus la fiert și au fiert grăunțele de cu seară și până

dimineață. Dimineața, le pune într-o legătură și zice :

— Na, tată, du-te și du grăunțele acestea la împărat, să-i spui să le samene, să crească păpușoi, să facem păsat la pui. Și când ți-a spune : „D-apoi, că-i fierte moșule, grăunțele acestea !“ Tu să-i răspunzi : „A spus fata că și ouăle pe care le-ai dat dumneata au fost fierte.“

Se duce ciobanul cu grăunțele :

— Luminate împărate, ți-am adus sămânță. A spus fata mea să sameni, să crești păpușoi, să faci păsat la pui !

Se uită împăratul și se miră :

— Moșule, îs fierte grăunțele acestea, cum au să răsară ?

— Apoi și fata mea a spus : cum are să iasă pui din ouă fierte ?

Împăratul a înțeles că fata ciobanului îi iscusită tare și-i adâncă în cuget.

L-a trimis pe cioban să-și caute de treabă, iar în urmă l-a rânduit pe un boier din divan așa, ca să nu-l știe nimeni, să afle, să ispitească, ce fel de fată are ciobanul, de s-a isprăvit așa de bine cu toate poruncile lui.

Se duce boierul, preschimbat ca oricare drumeț, bate la ușă, nu răspunde nimeni. Ce să facă ? Deschide ușa și intră. Când colo, fata dezbrăcată pe cuptor, numai în cămașă.

— Să nu vă fie cu bănat, cuconașule, casa noastră îi fără urechi.

— Și cum stai tu acasă, n-ai frați, n-ai mamă ?

— Ba am frate.

— Și unde-i ?

— Îi dus să schimbe numele la niște grăunțe.

— Mult o să zăbovească ?

— Dacă va veni pe de-a dreptul, are să zăbovească, iar dacă va înconjura, va veni mai repede.

Aici a cam încurcat-o boierinașul de la divan.

— Ei bine, da mamă-ta unde-i ?

— Îi dusă la vecini să facă din două babe o nevastă.

Acum mai ducă-te capul de înțelege ce a vrut să spună. Nu-i ieșea boierinașului de la divan să întrebe pe fata ciobanului, să-i tâlcuiască cele vorbite. Și-a bătut singur capul, s-a gândit, s-a tot gândit, da nicidecum n-a putut-o scoate la liman. Cu toată rușinea o întrebă pe fată. Alta nu avea ce face, căci trebuia să-i ducă împăratului vorbă răzvidită [1] și înțeleasă.

— Știi tu, dragă fată, tâlcul vorbelor, pe care le-ai spus ?

— Eu socot că, dacă nu-i câine la casă, îi casă fără urechi ; oricare poate, pe neprins de veste, să deschidă ușa și să intre, răspunde fata.

— Așa-i ! Da cum, adică, frate-tău schimbă numele la grăunțe ? Și de ce va zăbovi, venind pe de-a dreptul, iar pe înconjurate va veni mai repede ?

— El îi dus la moară, să macine niște păpușoi În drum e deschisă cârciuma și, dacă va trece pe lângă dânsa, o să aibă zăbavă mare, iar dacă o va înconjura, va veni repede acasă.

— Bun. Da știu că mamă-ta n-o fi fiind mare farmazoană să facă din două babe o nevastă.

— Vorba este, că ea face din două cămăși vechi una nouă.

— Așa da ! Ei, dară mai rămâi cu bine.

— Mergi sănătos.

---

[1] *Răzvidit*, clar, lămurit, răspicat.

Vine logofătul și-i spune împăratului, că-i o zgâtie de fată frumoasă și înțeleaptă, care vorbește numai în tâlcuri.

Împăratului i s-a mișcat inima din loc. Dă poruncă ciobanului să spună fetei să vină la curte nici călare, nici pe cărare, nici pe drum, nici pe alăturea cu drumul, nici îmbrăcată, nici dezbrăcată, nici cu dar, nici fără dar.

— Dacă va veni, după cum am poruncit, o iau de mireasă. Iar de nu va veni, unde îi stau picioarele îi va sta capul.

Vine moșneagul acasă plângând: fata ascultă porunca împăratului și spune:

— Tată, adă-mi un voloc și un iepure viu, și n-ai nici o grijă, unde m-oi duce, voi scoate în capăt cu binele.

Tata i-a adus fetei cele cerute și ea s-a înfășurat în voloc, a încălecat pe o prăjină, a strâns iepurele, a prins și doi hulubi și i-a luat cu dânsa, și s-a pornit la curtea împăratului.

Acolo, la curtea împăratului, s-au repezit câinii s-o rupă. Fata a dat drumul iepurelui și câinii s-au luat după iepuri, iar ea a mers drept în pridvorul palatului.

— Bună ziua, înălțate împărate.

— Bine ai venit, fată frumoasă.

— Poftim de primește dar de la mine.

Fata întinde mâinile să-i deie hulubii și împăratul, când a vrut să-i ieie, ea le-a dat drumul și au zburat. Vrasăzică, a venit nici cu dar, nici fără dar, nici îmbrăcată, nici dezbrăcată, nici călare, nici pe jos, căci venise călare pe o prăjină.

Văzând agerimea și destoinicia fetei, împăratul i-a spus:

— Eu te iau să-mi fii mireasă, să fii împărăteasă.

— Bine, înălțate împărate, dar să ne înțelegem din capul locului, unde nu-i face tu dreptate, s-o fac eu.

— Bun cuvânt. Rămânem așa înțeleși și judecățile să le fac toate întâi eu.

Au făcut nuntă și au trăit traiul cel bun de pe draga lume.

Așa a trecut o lună, două, un an. La un an de zile se găsesc trei oameni într-un sat : unul avea hamuri, altul avea căruță și unul avea o iapă. Se întovărășesc toți trei să meargă la moară. Unul a pus căruța, unul hamurile și unul iapa. S-au încărcat tustrei și s-au dus să facă făină. Pe drum, când se întorceau de la moară, au stat la popas, au adormit și când s-au trezit au văzut un mânz.

Acel cu căruța face :

— Bogdaproste, că mi-a fătat căruța un mânz, va crește și voi avea calul meu.

Cel cu hamurile sare și el :

— He-hei, că hâtru mai ești ! Hamurile mele au fătat mânzul. De acum am și eu mânzul meu.

Omul cu iapa le spune :

— Măi, oameni buni, iapa l-a fătat !

— Ba nu mai vorbi. Căruța mea...

— Ba chiar hamurile mele !

Au mers împricinații la curtea împăratului și au cerut să le facă dreptate. Când colo, împăratul nu era acasă. Cel cu iapa cade la mă rog.

— Cinstită împărăteasă, iată cum și iată cum, fă-ți o pomană și ne judecă, nu de alta, da îmi piere mânzul.

Împărăteasa văzând una ca aceasta s-a apucat să-i judece. A spus să închidă mânzul într-un grajd și să puie zăvorul.

— Acum tu cu iapa du-te și șezi acolo într-o parte.

S-a dus acela, unde i-a spus împărăteasa.

— Iar tu du căruța în cealaltă parte.

Duce acela căruța.

— Du-te și tu cu hamurile cam tot așa de departe.

Se duce și acela cu hamurile.

— Dați drumu mânzului. La care dintre voi se va duce mânzul, a aceluia va fi.

Iapa de colo necheza, cât ședea. Și cum era să nu necheze, dacă stătea mânzul închis. Când i-a dat drumul mânzului, mânzul s-a dus fuga la iapă.

— Vedeți al cui e mânzul ?

— Vedem !

S-au dus toți trei judecați gata. Când, pe drum, se întâlnesc cu împăratul.

— De unde veniți, măi oameni buni ?

— De la judecată.

— Și ce pricină ați avut voi ?

— Apoi iată, înălțate împărate, ce am avut, și iată ce s-a întâmplat.

Când i-a spus totul, împăratul a stat pe gânduri.

— Nu mă ajunge capul cum să vă judec. Cred că mânzul trebuia să fie al aceluia care l-a văzut întâi.

— Împărăteasa ne-a judecat altfel.

Auzind împăratul, s-a dus săgeată la palat, a chemat-o pe împărăteasă, mânios foc.

— Ți-am spus să nu judeci în locul meu ?!

— Mi-ai spus.

— Și cum de ai îndrăznit să calci cuvântul ? Să te duci de la palat. Hai !

— Mă duc, chiar astăzi mă duc, — răspunse împărăteasa, — dar mai întâi, până n-am plecat, să facem o masă mare, să bem și să ne veselim ca la despărțire.

— Fie ! Și pe urmă pleacă sănătoasă, unde știi. Poți să-ți iei ce ți-i mai drag de la curte. Și du-te de la mine.

— Bine !

S-au așezat ei pe chef și un ospăț ca acela ! Împărăteasa bea un pahar cu apă, iar împăratul un pahar cu vin, și până la urmă s-a făcut împăratul țăndări de beat.

Atunci împărăteasa dă poruncă vizitiului să înhame caii la trăsură. Și când au fost înhămați patru cai la rădvan, l-a luat pe împărat, l-a așezat pe scaun și spuse :

— Dă, vizitiule, bici cailor și pornește la drum.

— Încotro, împărăteasă ?

— Mergi înainte, până când ți-oi spune eu să stai.

Vizitiul ascultă vorba împărătesei și face după cum îi spune. Cum era să nu se supuie ?

Au mers ei, cât au mers și iată se deșteaptă împăratul și întreabă mirat :

— Încotro mergem ?

— La mine, luminate împărate !

— Păi, ce ți-am spus eu ție ?

— Da ce mi-ai spus ?

— Ți-am spus să-ți iei ce ți-i mai drag de la curte și să te duci !

— Așa am și făcut !

— Cum așa ?

— Tu îmi ești mai drag și scump ca orice pe lume, pe tine te-am luat și cu tine mă duc.

Împăratul a oprit rădvanul și a cuvântat :

— M-ai dovedit și aici, hai să ne întoarcem la palat, și de astăzi înainte judecă și fă tu dreptate cum știi.

S-a întors împăratul înapoi la curte și au trăit amândoi în bună înțelegere. Toate judecățile, care

au fost după aceea, s-au făcut cu dreptate, încât toți vorbeau că fata cea înțeleaptă a ciobanului a ridicat dreptatea în scaunul domnesc. Și i-a mers vestea și povestea împărăției celeia de împărăție a judecăților drepte.

Ș-am încălecat pe-o șa
Și v-am spus povestea așa.

(Ursari, raionul Călărași)

VULTUR SUR

Poveste, poveste, ca ceea ce este, cine a asculta, bine i-a părea, iar cine a adormi, c-un tăciune l-oi plesni, pe ușă afară l-oi azvârli. Că nu suntem nici noi de pe când poveștile, dar suntem mai de încoace cu vreo trei conace, de când se potcovea țânțarul cu nouăzeci și nouă de ocă de fier la un picior și zbura de pe vatră pe cuptor și-i părea că-i tot ușor.

Cică era odată un om și o femeie. O viață au trăit și n-aveau un fecior ori fiică să le fie de spor și ajutor. Mohorâtă soartă îndurau sărmanii amândoi. Dar cată, ce se întâmplă ?

Mergè femeia într-o dimineață pe rouă în zarișteа dealului, spre răsăritul soarelui, și de la aceea purcede să nască un copil și l-a născut mândru, frumos spre bucuria părinților.

Trece o zi, două, se gândește omuleanul să prindă cumătri, să facă cumătrie și să-i puie nume copilului, dar cui nu-i zicea, nu putea prinde pe nimeni de cumătru.

Se așează moșneagul pe prispa casei, din ochi lăcrămând, din suflet oftând :

Of și of, păcatele mele,
Păcatele mele cele grele,
Nimeni nu le aude,
Nimeni nu le vede,
Nimeni nu le crede.

Și cum spune aceasta, intră o femeie neagră în ogradă, cu o coasă pe umere.

— Am auzit de greul și nevoia matale, că nu poți prinde pe nimeni de cumătru, să pui nume copilului, și am venit eu să-ți fac binele acesta.

— Da tu cine ești ?

— Eu sunt moartea.

— Și tu vrei să te prinzi cumătră ?

— Vreau !

— Păi, dacă-i așa, trebuie să dăruiești ceva copilului. Să crească, să învoinicească.

— D-apoi eu l-oi lua cu mine.

— Să ieși, nepoftito, din ogradă, că de n-am găsit cumătru până amu, voi găsi de amu înainte, da nici ție nu ți l-oi da.

S-a dus moartea, iar omul stătea pe prispă acasă și se uita cum se ridică luna pe cer, și iar a oftat și s-a căinat :

Of și of, păcatele mele,
Păcatele mele cele grele,
Nimeni nu le aude,
Nimeni nu le vede,
Nimeni nu le crede.

Plânsul și oftul lui le-a auzit luna. Și de colo, din împărăția cerului s-a dat jos în fața casei și, cât ai clipi din ochi, poleì cu argint și ogradă, și casă, și cărare.

— Nu ți-i cu voia, stăpâne, să mă iei de cumătră ?

— Da ce poți tu să dăruiești copilului ?

— Frumusețea și bogăția de pe mine.

Se uită omul la dânsa, se uită și-i răspunde :

— Bogăția ta o mănâncă nopțile, frumusețea ta o topește soarele.

Auzind așa, luna s-a dus la locul ei pe cer și și-a văzut de drum înainte.

Moșneagul a tot plâns, s-a căinat până-n revărsatul zorilor, până-n răsăritul soarelui.

Of, și of, păcatele mele,
Păcatele mele cele grele,
Nimeni nu le aude,
Nimeni nu le vede,
Nimeni nu le crede.

Dimineața, soarele s-a ridicat pe cer și n-a întâlnit rouă nici pe frunza ierbilor, nici pe floarea câmpului, dar a văzut lacrimi în ochii moșneagului, și atunci s-a dat de-a rostogolul pe culmea dealurilor, pe creștetul dumbrăvilor, până în fața casei cu copilul nou-născut.

— Cu bună dimineață.

— Mulțămim matale, soare luminate.

— De ce-ți merg rândurile acestea de lacrimi, când eu mă ridic pe cer ?

— Cum să nu plâng, dacă nu pot găsi cumătru, să-l dăruiască cu ceva pe copilul meu și să-i pună nume.

— Nu ți-ar fi cu voia să mă prinzi de cumătru ?

— Cu dragă inimă, dar cu ce îl poți dărui ?

— Cu aurul de pe mine și frumusețea luminii.

— Haide, fie, spune moșneagul, și-l ia pe soare în casă.

Da soarele, pe unde trecea, locul aurea, de strălumina. Când era lângă leagănul copilului, a trecut cu un mănunchi de raze pe fața lui, l-a trezit din

somn, l-a luat în brațe, l-a sărutat cu dulceață, și, după cum era obiceiul, l-a scăldat, dar nu în apă, ci în razele sale, gingașe și calde.

— Na-vi-l pe Făt-Frumos, îi doresc să crească mare, să fie sănătos, să-l aveți de ajutor și toiag de sprijin în anii bătrâneților.

S-au închinat omul și femeia în fața soarelui și i-au mulțămit, cum numai ei știau să-i mulțămească la așa mare bucurie. Soarele apoi s-a pornit pe drumul său, de la o margine a pământului spre cealaltă, iar omul și femeia au rămas în casa lor poleită numai în fir aurit.

Creștea Făt-Frumos, creștea voinic și frumos, iar părinții îl prăpădeau din ochi, de drag ce le era. Ajunse de îmbla la vânătoare. Și vâna cu arcul tot felul de păsări și animale. Odată, când se uită pe sus, vede un vultur sur. El întinde arcul și zbâc! o săgeată, zbâc! a doua, să-l săgeteze.

Vulturul vorbi cu grai omenesc.

— Făt-Frumos, nu-ți fă pomană rea și mă împușca, mai bine fă-ți pomană bună și leagă-mă la o aripă, că m-a pălit un vânător cu săgeata și nu pot zbura.

Vânătorul s-a gândit :

— Cam de ce să-l săgetez eu? Ia mai bine să-l rătuiesc, să-i cruț viața.

Îi face semn. Se dă vulturul jos, îl oblojește și îl leagă la aripă și așa l-a îngrijit și l-a hrănit în mai multe zile, până s-a făcut vulturul bun sănătos. Când s-a văzut cu aripa dezlegată, i-a spus vânătorului să bată un prepeleac în pământ și s-a ridicat hăt sus, la vântul turbat, și mai sus, și când s-a năpustit cu pieptul în prepeleacul cela, l-a vârât tot în pământ.

— Acum văd că am puterea care am avut-o mai înainte.

— Să fii sănătos, să zbori cum ai mai zburat.

— Făt-Frumos, eu sunt blestemat să fiu vultur și să îmblu nouă ani în zbor. După nouă ani, pe timpul acesta, caută de fii aici. Când voi trece în zbor și mă voi întoarce înapoi, să ne întâlnim pe locul acesta.

Vânătorul a tot însemnat zilele, și când s-au împlinit nouă ani, s-a dus la locul unde avusese înțelegere, și nu zăbavă vreme vine vulturul, își face vânt într-o aripă și se lasă în jos și dă mâna cu Făt-Frumos.

— Iată ne-am întâlnit și tare sunt bucuros de bunătatea pe care mi-ai făcut-o. Eu am să te mulțămesc cum știu mai bine. S-au împlinit acei nouă ani, de când am fost blestemat și ai să mergi la mine acasă, la soră, la frate, la mamă, la tată și la nevastă. Ei au văzut că nu mă mai duc acasă și au crezut că sunt mort, și astăzi fac praznic și dau de pomană. Acum sui pe spinarea mea și hai să mergem înspre casă.

S-a suit Făt-Frumos și vulturul s-a avântat în sus și s-a tot dus până la al nouălea cer, și acolo, când s-a rotit, i-a dat drumul lui Făt-Frumos jos, dar nu l-a lăsat mult să cadă și l-a prins în gheare, apoi iar îi dădu drumu și iar îl prinse.

— Mare frică am tras, vulture, am crezut că sunt prăpădit, — făcu Făt-Frumos.

— Așa o frică am tras eu când au zburat săgețile pe lângă mine — răspunse vulturul.

Și când s-a pornit in zbor, a zburat și s-a lăsat aproape de niște curți pocostite[1], unde intra lume pe poartă.

[1] *Pocostit*, poleit, aurit.

C-da 40038 coala 10

— Du-te la curţile acelea, acolo trăieşte sora mea. Ea îmi face praznic, crede că m-am prăpădit prin pustietăţi. Tu intră în casă şi aşază-te cu lumea la masă. Când ţi-a da colac şi lumânare, tu să-i zici :

— Să fie de pomană cui a făcut-o, iar Vultur Sur să trăiască, unde s-o fi aflând.

— Bine, aşa oi zice.

— Iar pentru ca să mă răscumpere, să-i ceri inelușul de izbândă.

S-a dus Făt-Frumos şi s-a aşezat cu toată lumea la masă. Când au împărţit colacii, i-au dat şi lui un colac şi o lumânare. Toţi ceilalţi, când primeau, ziceau bodaproste, iar el a zis :

— Să fie de pomană, cui a făcut-o, iar Vultur Sur să trăiască, unde o fi fiind.

Sora lui stă şi se uită la dânsul. Ce o fi însemnând aceasta ? Toţi oamenii spun bodaproste, iar el spune să trăiască Vultur Sur.

— E viu Vultur Sur ? L-ai văzut ?

— L-am văzut şi am putere să ţi-l arăt, dacă mi-i da inelușul de izbândă.

Sora a zis :

— Frate în ochi să nu mai văd, dar nici inelușul de izbândă nu ţi-l dau.

Făt-Frumos s-a întors la Vultur Sur şi i-a spus vorbele sorii.

— Hai la frate-meu.

Au zburat ei lungă cale şi s-au lăsat jos lângă curţile fratelui. Se duce Făt-Frumos, se aşează la masă, căci şi aici era tot praznic, şi răspunde tot aşa ca la soră-sa.

— Să trăiască Vultur Sur, să vieţuiască, pe unde o fi fiind, iar praznicul să fie de pomana cui l-a făcut.

— Unde-i Vultur Sur de nu vine ?

— Nu poate să vină, până nu se va răsplăti cu inelușul de izbândă.

Fratele lui Vultur Sur a răspuns :

— Decât fără inelul de izbândă, mai bine fără Vultur Sur. Să nu-l văd, pe cât nu l-am văzut, da nici inelul nu-l dau.

Văzând Vultur Sur că nici soră-sa nici frate-său nu vor să dea inelul de izbândă, s-a pornit cu Făt-Frumos la curțile nevestei sale. S-a dus tot Făt-Frumos singur, a bătut la poartă și de acolo i-a răspuns :

— Dacă ești om bun, deschide poarta și intră, dacă ești om rău, fugi cât mai departe, că am o cățelușă cu dinții de criță, te face praf și pulbere.

— Om bun, trimis de Vultur Sur, — a răspuns Făt-Frumos.

Nevasta lui Vultur Sur, când a auzit, îndată l-a poftit în casă, l-a așezat la masă și l-a întrebat :

— Spune, drumețule, să știu, e mort sau e viu, că abia sufletul îmi țiu.

— Este în viață, voinic și sănătos, și a trimis cuvânt să-i dai inelul cu izbândă, că-i trebuie să răsplătească o binefacere, că, — zice, — altfel nu poate veni.

Nevasta ce a făcut ? Cum a auzit, îndată a scos inelul și a spus :

— Dăruit să-ți fie ție, numai arată-l. Chiar de n-oi mai vedea în viață inelul de izbândă, i-l dau, numai să vină acasă.

Și i l-a dat.

Cum i-a dat inelul, a venit și Vultur Sur, s-a dat de trei ori peste cap și a ieșit un flăcău frumos, să-i tai fața cu un fir de păr, dar n-a stat la popas. I-a spus lui Făt-Frumos :

— Strânge inelul la loc de nădejde, stăpânește-l, că-i al tău. Iar acum sui călare, să te duc de unde te-am luat.

S-a dat iar peste cap, s-a făcut vultur, s-a îmflat în zbor și l-a dus înapoi în părțile unde viețuia. I-a dăruit un bici și i-a spus :

— Acum poți să scoți inelul și să zici : „Ineluşul meu, deschide-te cu toată averea ta!“ Și din inel vor ieși cirezi de vite, turme de oi. Iar când îi vrea să le bagi înapoi, pocnești din bici și ele toate se vor strânge și vor intra în inel.

Cu vorbele acestea s-au despărțit. Vultur Sur a zburat cât mai repede acasă, iar Făt-Frumos se puse jos să se hodinească de drum lung și a adormit, și a dormit trei zile și trei nopți somn greu voinicesc.

Când s-a trezit, s-a trezit pe o moșie frumoasă, mândră, cu ierburi în toate părțile. Scoate Făt-Frumos inelul și se gândește :

— Ce folos am eu din inelul acesta ? N-am putut eu să iau bogăția ce mi-o dădea, trăsură cu cai, burduf cu bani, ia să strig eu, să văd ce o să iasă dintr-însul. Poate că l-am purtat degeaba.

Și când a zis : „Ineluşul meu, deschide-te cu toată averea ta!“, s-a deschis inelul și au prins a ieși cirezi de vaci, turme de oi, herghelii de cai și s-au împănat toate în toate părțile. El stătea și se uita bucuros la ele, iar din inel tot ieșeau și ieșeau. Acum, ce să facă ? Hai să le grămădească. Caută biciul. Dă încolo, dă încoace, nu-i nicăieri. Ori că nu dădea de locul acela, unde se despărțise de Vultur Sur, ori nu mai știa unde dormise. Destul atâta că biciul nu mai era, și nu mai avea cum să le strângă și nici nu putea să le ieie din urmă, să le mâie încotrova, căci împluse dealurile. Plân-

ge el, oftează, și numai iată că se pomenește cu Oftea înainte.

— Măi, ce ai venit pe moșiile mele să-mi bei apele și să-mi pești ierbile cu turmele tale ?

— Aș pleca, om bun, de aici, dar nu știu cum să le grămădesc.

— Plătește-mi mie, să ți le strâng înapoi.

— Ia-ți o herghelie de cai, o cireadă de boi.

— Nu, — zice, — să-mi dai bucuria de întâi.

— Cum să ți-o dau, dacă nu știu nici eu care-i?

— Zi așa : „Dăruită să-ți fie !"

Stă Făt-Frumos în cumpănă.

— Ei, mi-o dai acum ?

— Dăruită să-ți fie, — răspunde el.

L-a pus de a dat firman, întărit cu scrisoare strașnică, apoi a scos un fir de păr din barbă, l-a scuturat de trei ori și a făcut un bici.

— Na biciul acesta, plesnește și strigă : „Ineluș-ul meu, încheie-te cu toată averea ta".

Când a pocnit din bici și a rostit cuvintele, au intrat toate cirezile în ineluș. În clipa aceea și Oftea a pierit, s-a dus, el știe unde.

S-a pornit Făt-Frumos la drum și, mergând așa, se întâlnește cu tată-său și cu mamă-sa, cu beți-șorul în mână se duceau.

— Încotro, tată și mamă, v-ați pornit ?

— Unde ne-ai rânduit, la Oftea, că doar ai încheiat firman cu dânsul.

Atunci a înțeles Făt-Frumos ce ceruse Oftea și ce era aceea bucuria de întâi, dar era târziu. Făt-Frumos ce a făcut ? Le-a dat inelușul cu biciul și le-a zis :

— Duceți-vă acasă, că eu mă duc la Oftea să slujesc, cât am de slujit, și să scot firmanul.

Și dacă s-a pornit, a mers cale lungă prin pustietăți, prin păduri fără măsuri, și a ajuns la o chilie.

Când se uită, înăuntru vede un sihastru cu barba până în talpa piciorului, care ridica genele cu cârja, când vedea omul, de bătrân ce era.

— Buna ziua, unchiașule.

— Mulțumesc, măi băiete, ce îmbli prin pustietățile, prin sihăstriile acestea, unde pasăre călătoare, necum om pământean nu îmblă?

— Apoi, iată, unchiașule, ce și iată cum, — și-i spune patima lui de la capăt.

— Apoi, — zice, — poți să răscumperi firmanul cu ajutorul lui Petrea Tâlharu, căci de dânsul are frică toată țara Oftului.

— Cum pot să mă întâlnesc cu Petrea Tîlharu?

— Eu te-oi sfătui cum poți să te întâlnești cu dânsul. Să mergi drumul acesta înainte și ai să dai de o poiană. Acolo să aștepți, că au să vie douăzeci de zmei. Când ai să auzi un ropot de cai, să te dai în dos după copaci și să stai să aștepți. Ei au să descalece și au să deie drumu la cai să pască, apoi au să împărțească averea, care au făcut-o ei, au să facă douăzeci și patru de grămezi de galbeni, după ce vor împărți banii ei au să se așeze să se hodinească. Atunci când se așează la hodină, ei se pun picioare la picioare, cu capetele roată, împrejur. Toți au stele împrejur, iar steaua lui Petrea Tîlharu este cea mai mare și cea mai luminoasă. După ce vor adormi, să te duci încet și să te culci lângă Petrea Tîlharu și să dormi fără teamă.

S-a pornit Făt-Frumos la drum, a ajuns la poiană și acolo, nu zăbavă vreme, aude un ropot de cai. Douăzeci și patru de zmei au descălecat, au dat drumu cailor să pască, au făcut douăzeci și patru de grămezi de galbeni și au împărțit la fiecare. După aceea s-au așezat așa ca o roată de car, ca să doarmă. Când i-au prins somnul și au ador-

mit strâns, atunci Făt-Frumos s-a dus și s-a uitat, care dintre ei are steaua cea mai mare și mai strălucitoare, și s-a culcat lângă dânsul.

Dimineața, s-a sculat un zmeu, s-a uitat împrejur și a văzut că unul este mai mult. S-au sculat toți, au scos săbiile și s-au făcut roată în jurul lui Făt-Frumos. El dormea, nu știa nimic, ce-i cu dânsul. Care spunea să-l taie cu sabia, care să-l tragă în țeapă.

Petrea face :

— Stați, dați-i pace, lăsați-l să se trezească el singur. Dacă ar fi fost om rău, putea să ne mântuie pe toți, cum dormeam noi.

L-au lăsat și și-a îndeplinit somnul și s-a sculat el singur. Când a deschis ochii și i-a văzut cu săbiile trase, le-a vorbit :

— Nu vă faceți pomană rea să mă ucideți, că eu sunt venit la Petrea Tilharu, să mă scoată de la locuri grele.

Petrea Tîlharu îl întrebă :

— Ce greu ai tu ?

— Iată cum și iată cum, m-a pus Oftea de am încheiat firman și eu am venit la dumneata, dacă ai vrea și ai putea să scoți firmanul, să scap și eu de această greutate.

— Fiindcă ai avut curajul acesta și te-ai culcat cu noi, nu te-ai temut de moarte, o să merg și o să-ți scot firmanul, — a răspuns Petrea Tîlharu.

Au încălecat amândoi pe cai și au pornit înspre miazănoapte, la curțile lui Tartacot cel bătrân. Și au mers ei multă vreme pe crângul stelelor, pe zarea movilelor și într-un târziu au ajuns la Tartacot cel bătrân. Petrea Tîlharu a mers drept la dânsul, a dat mâna și s-a așezat la vorbă. Tartacot cel bătrân nu se temea de nimeni pe lume, numai de Petrea Tîlharu. Când își aducea aminte, îl luau fiorii.

— Acum știi de ce am venit la tine? — îl întrebă Petrea Tîlharu.

— Ba, — zice, — nu!

— Am venit să-mi dai firmanul băiatului acesta.

— Ia să vedem dacă a ajuns la mine.

Câte făceau zmeii, Oftea, Aghiuță, Stacan-Jumătate-de-Om, scriau firman și le duceau la Tartacot cel bătrân. A căutat el prin toate sunducile și nu l-a găsit.

A ieșit Tartacot cel bătrân afară, a pus buciumul la gură și a sunat din bucium trei zile și trei nopți, și au curs și au venit la dânsul zmei cât îi iarbă pe pământ, și de care întreba de firman, nici unul nu-i răspundea că este. Abia după trei zile a venit Oftea, călare pe un iepure șchiop și a întrebat:

— Ce dorești, stăpâne?

— Să-mi dai firmanul, care l-ai făcut de ai închis inelul de izbândă.

— Cum să ți-l dau? Trebuie răsplătit cu bucuria de întâi.

— Să mi-l dai așa cum este, că de nu, te pun pe patul lui Petrea Tâlharu.

Când a auzit Oftea de patul lui Petrea Tîlharu, a răcnit de groază:

— U-hu-hu, că amuș ți-l dau.

Petrea Tîlharu a tras cu urechea, a auzit ce i-a vorbit Tartacot cel bătrân lui Oftea.

După ce a primit firmanul, Petrea Tîlharu spune:

— Acum să-mi arăți și patul meu.

— Aceasta nu pot să o fac.

— Dacă nu-mi arăți, apoi capul nu-ți mai stă, unde-ți stă.

— Adevărat, patul nu pot să ți-l arăt, dar semnele lui pot să le încerc.

— Măcar așa să mi-l arăți, — zice, — să văd locul, unde-i.

S-au dus amândoi într-o chilie, a scos Tartacot cel bătrân paloșul din toc și, când l-a dat în jos, a scos numai mănunchiul, cât îl ținea cu mâna. Acolo ardea focul cel nestins. Ce n-ar fi intrat acolo, fier, suflare omenească, înapoi nu mai ieșea.

— Iată aici e locul.

— Numai aceasta am vrut să știu.

Au ieșit ei afară. S-au suit călări și s-au pornit drumul înapoi. Când au ajuns la poiana din pădure, s-au odihnit trei zile și trei nopți, atunci Petrea Tîlharu i-a dat firmanul lui Făt-Frumos și l-a întrebat :

— Cine te-a pus la cale ? Cine te-a sfătuit să vii la mine, ca să-ți scot firmanul ?

— Aici în pădure într-o chilie trăiește un sihastru, el m-a sfătuit să vin, mi-a spus că altul nu poate să scoată firmanul de la Tartacot, decât Petrea Tîlharu, că de frica lui știu toți.

— Ei bun, — zice, — scoală și te gătește și haidem la dânsul.

Petrea Tîlharu știa că este sihastru în pădure, dar nu fusese niciodată la dânsul să-l întrebe ce-i și cum. S-a dus acum cu Făt-Frumos la sihastru, a dat mâna cu dânsul, moșneagul a ridicat genele cu cârja, s-a uitat la Petrea Tîlharu și a spus :

— Bine ai venit, Petrea Tîlharu, de nume ți-am auzit, dar a te vedea nu te-am văzut.

— Știi de ce am venit, unchiașule ?

— Nu, Petre, dar dacă mi-i spune...

— Până acuma n-am avut afacere noi în de noi, nici unul, nici altul.

— Da, aceasta-i adevărat.

— Cum te-ai aflat și te-ai cutezat să trimiți pe Făt-Frumos până la mine să-i scot firmanul, așa să te afli să mă sfătui și pe mine, cum să scap de patul meu de la Tartacot cel bătrân.

— Da, Petre, eu ți-oi da un sfat. Cum l-ai scos pe Făt-Frumos de la greu, așa trebuie să te scoată și el pe tine. Dacă vrei să scapi de patul lui Tartacot, să lupți, cum te voi sfătui eu. Mai întâi să te duci la târg să cumperi trei sute șaizeci și patru de cuțite, apoi să cauți un nuc scorburos din vârf până la rădăcină, să-ți dai drumu în scorbură și să stai. Făt-Frumos în fiecare zi să ieie câte un cuțit, să taie o dată în copac și să-l azvârle. Când va termina de tăiat copacul, să taie și din tine o dată în zi și să azvârle bucata și așa zi de zi să taie, până va mântui cuțitele. Când va mântui cuțitele, atunci vei scăpa de patul ce ți l-a pregătit Tartacot.

Zis și făcut.

A mers la târguri, au cumpărat cuțite, au găsit un copac scorburos, și-a dat drumu Petrea Tîlharu în scorbură și în fiecare zi Făt-Frumos tăia din copac și azvârlea cuțitul. În vremea aceea cât a tăiat, un cuțit s-a rătăcit prin iarbă și Făt-Frumos îl căuta și nu-l găsea. Din copac a început să răcnească Petrea, de-ți lua auzul, căci nu se găsea cuțitul. Cuțitul însă căzuse jos și crescuse iarbă pe dânsul. A căutat atunci mai bine și a găsit Făt-Frumos cuțitul, și când a tăiat și cu cuțitul cel de pe urmă, atunci și oasele au sunat și s-au dus în fundul pământului. Astfel a scăpat Petrea Tâlharu de patul lui Tartacot, murind pe pământ și nu în focul cel nestins.

În timpul acesta au căzut trei nuci din pom. Făt-Frumos le-a luat, și când a desfăcut o nucă, a ieșit dintr-însa o zână frumoasă, ca un vișin în floare,

și a cerut de trei ori apă și, dacă n-a avut să-i deie, a căzut jos și s-a făcut o floare în iarbă.

Făt-Frumos a văzut și n-a crezut, a mai stricat o nucă și a ieșit și dintr-aceea o zână frumoasă, că la soare te puteai uita, iar la dânsa ba. A cerut de trei ori apă și, dacă n-a fost fântână sau izvor pe aproape să-i deie de băut, a căzut jos și s-a făcut o floare în iarbă.

Acum Făt-Frumos, ce a făcut, s-a dus la o fântână, a scos o ciutură de apă, a desfăcut și a treia nucă și a ieșit și de acolo o zână, și mai frumoasă decât celelalte două. A cerut apă, Făt-Frumos i-a dat să beie și ea a spus :

— Mulțumesc, Făt-Frumos, că m-ai scăpat cu zile. Acum eu sunt a ta pentru toată viața.

El a strâns-o în brațe, căci o prăpădea din ochi de dragă ce-i era, au urcat călări pe cai, au luat firmanul și s-au întors acasă. Și mai departe ce a fost ? O nuntă mare și frumoasă.

Am fost și eu la nunta aceea, am petrecut trei zile încheiate.

Și i-am lăsat bând și mâncând
Și voie bună făcând.
Am încălecat pe un alun,
Dacă vreți, tot vă mai spun.

(Borceag, raionul Comrat)

COROANA DE AUR

Cică era odată o femeie care avea un băiat. A trecut tot an cu an, băiatul a crescut mare, îmbla de acuma la horă, la șezători, clăci ca și alți flăcăi.

Și iată a venit timpul să se însoare. Și-a găsit el o fată, s-a logodit și se gătea să facă nuntă. Dar fata aceea cu care se logodise flăcăul era din alt sat.

Într-o bună zi, se pornește flăcăul la logodnica lui să aşeze nunta. Mergând el aşa pe drum, îi iese înainte împăratul balaurilor cu coroana de aur pe cap. Balaurul a pus o falcă în cer și una în pământ, a duhnit foc și a fluierat :

— Stai, flăcăule, că ți-a venit vremea să te mănânc !

Drumețul, când a văzut o nămetie ca aceea de mare de se proptea cu capul de podul cerului, ce s-a gândit ? „Aicea mi-i sfârșitul ! Scăpare, pesemne, nu mai am, doar să rog pe careva să abată balaurul din drum, din cale". Și a vorbit :

— Lasă-mă, balaure, să spun și eu câteva cuvinte, ca la urmă.

— Și cui vrei să le spui ?

— Vreau să le spun Soarelui, Vântului și Pământului.

— Bine, — a răspuns balaurul, — spune ce ai de spus și după aceea te voi mânca.

Flăcăul a ridicat ochii la Soare și a cuvântat :

— Soare, Soare, înălțătoare, atotputernic și frumos cum nu e altul, vino de-mi dă o mână de ajutor, ca să ajung și eu, unde sunt pornit.

Soarele a alergat într-un suflet la drumeț și l-a întrebat :

— Ce m-ai chemat cu atâta foc ?

— Izbăvește-mă de moarte ! Abate balaurul din drum, să merg la logodnica mea ! Oprește-l, să nu vină să mă mănânce !

— Nu pot să strâng razele, să răcesc pământul, ca să amorțească balaurul, că-i timp de vară. Aceasta o pot face tocmai la toamnă, în luna lui bru-

mar, acuma însă sunt dator să-l încălzesc pe balaur ca şi pe celelalte vieţuitoare de pe pământ.

Soarele a spus cuvintele acestea şi a zburat iarăşi în cer.

Balaurul s-a ridicat cu groază asupra flăcăului.

— Tu vrei să mă înghiţi ! Vrei să mă prăpădeşti ! Soarele, precum vezi, nu te-a ajutat. Stai că te mănânc !

Drumeţul a vorbit către Vânt cu rugă fierbinte :

— Vino tu, Vântule, şi mă rătuieşte !

Şi tot atunci s-a pornit o furtună puternică, vijelioasă. A venit Vântul valvârtej şi a întrebat :

— Ce m-ai chemat, voinice ?

— Am căzut la grea nevoie, scapă-mă de balaur, adă ploi potopitoare, ridică furtuni întărâtate, abate urgia de balaur din drumul meu, să nu mă mănânce, să ajung şi eu la draga mea, să fac nuntă.

— Nu pot, căci câmpul nu demult a înverzit şi florile abia au îmbobocit, trebuie să aştept să facă seminţe, să se coacă, şi numai atunci pot să dau drumul viforniţelor si spulberului, să amorţească balaurul. Acuma, dacă las frigul, se veştezesc pădurile şi se ofilesc ierbile.

Când vorbea Vântul, frunzele înverzeau, viile lăstăreau, florile care mai de care înfloreau.

— La această vreme, — făcu Vântul, — sunt dator să aburesc, să le fie tuturor nici cald, nici frig.

Şi vântul s-a pornit să deie târcol la toate moşiile, să poarte ploile, să răcorească florile şi ierbile, să nu le ardă soarele.

Balaurul şi mai avan s-a făcut :

— Vrei să mă abaţi din cale ! Vrei să mă faci sloi de gheaţă. Nici Vântul nu te-a ajutat ! Acuma te mănânc !

Și a venit aproape de tot.

Flăcăul s-a aruncat cu fața la Pământ.

— Pământule, Pământule. Înalță iute munți și stânci în fața balaurului, prăbușește-l în prăpăstii și mistuiește-l, că uite, mi-a tăiat calea și vrea să mă mântuie de zile!

Pământul a început a se aduna, s-a învârtejit, s-a ridicat movilă și a vorbit:

— Eu țin viața tuturor viețuitoarelor și aceasta o fac de când sunt urzit. Ruga tă, însă, nu ți-o pot îndeplini, fiindcă n-am putere să opresc balaurul din cale și să-i iau sufletul înainte de vreme. Eu nu pot nici să-i lungesc zilele, nici să i le scurtez. Viața pe care o are balaurul, sunt dator să i-o țin. Cum îi oploșesc pe toți, așa trebuie să-l oploșesc și pe dânsul.

Și Pământul s-a lăsat în jos și s-a așezat la loc, cum a fost.

Balaurul l-a înfruntat și mai tare cu vorba:

— Vrei să mă pierzi! Nici Pământul nu-ți poate veni în ajutor. Acum te mănânc!

A patra oară ce a zis flăcăul?

— Dacă mi-a venit vremea să mă mănânci, mănâncă-mă, dar înainte de moarte te-aș ruga să-mi mai îndeplinești o dorință, dă-mi drumu până acasă, că am o mamă bătrână, să-i spun, măcar ea să știe, să-mi iau rămas bun, să nu mă caute și să nu mă mai aștepte.

— Du-te, — a răspuns balaurul, — spune ce ai de spus si după aceea te voi mânca.

Vine el acasă. Deschide ușa necăjit și amărât.

— Ce e, maică? Ce e cu tine? Ce stai scârbit? De ce nu vii vesel ca de la nuntă?

Trist așa cum se afla, băiatul zice:

— E-e, mamă, cum să vin vesel? Mi-a ieșit un balaur în cale cu o falcă în cer și alta în pământ.

cu coroană de împărat pe cap și vrea să mă mănânce. Nu m-a putut rătui nimeni : nici Soarele, nici Vântul, nici Pământul. Bine că m-a lăsat balaurul să-ți dau de știre. Iar acum mă duc repede, că de nu, acuș sosește aici și ne potopește.

Mama a înțeles că rămâne fără flăcău și s-a scârbit tare. Vai de inima ei !

— De-i așa, — a zis ea, — merg și eu cu tine.

A venit mama drept la balaur și a strigat războlită [1] :

— Bună ziua, laur balaur !

Balaurul a fluierat atunci cu foc și cu văpăi :

— Dacă nu-mi dădeai bună ziua, te prăpădeam aici pe loc !

Mamei nu i-a fost frică și a spus :

— Apoi, balaure, nu este așa cum crezi tu !

— Da cum ?

— Oprește ! Ce te-ai ridicat în calea noastră ? Ai întâlnit băiatul acesta și vrei să-l sugrumi ! Lasă-l să meargă la mireasă, unde e pornit, să facă nuntă, să-și trăiască traiul pe pământ. Acel care merge să se însoare nu trebuie oprit din cale ; dacă poate careva să-l ajute, apoi ajută-l.

Ție nu ți-a pus nimeni capăt zilelor. Și Soarele, și Vântul, și Pământul te-au lăsat să trăiești. Nu înfunda cărările acestui tânăr logodit. Lasă-l să meargă înainte : Soarele să-l încălzească, Vântul să-l aburească, Pământul să-l oploșească. Iar de vrei să mănânci, mănâncă-mă pe mine ! Mănâncă-mă în locul fiului ! Lui, însă, dă-i drumul să meargă mai departe.

Balaurul s-a mirat :

— Încă nu mi s-au dat ochii a vedea și urechile a auzi de una ca aceasta. Astăzi am aflat cât e de puternică dragostea de mamă.

---

[1] *Războlit*, bolnav, suferind.

Balaurul se oprise pe loc. Înţelesese şi el că în lume nu-i altă iubire mai mare decât iubirea de mamă pentru copilul ei. S-a închinat în faţa maicii bătrâne şi a spus :

— Vă las în viaţă pe amândoi şi vă dăruiesc această coroană pentru dragostea ce o purtaţi unul pentru altul, precum am văzut-o astăzi la voi.

Şi împăratul balaurilor a luat coroana cea de aur de pe cap şi i-a dat-o mamei flăcăului.

Mama a luat coroana cea de aur şi a mers drum mult înainte, ca să pregătească nunta. Mergea şi se gândea, sub coroana aceasta o să steie mirele şi mireasa, să aibă parte de dragoste mare.

În satul, unde era logodnica, i-au primit cu bucurie şi au făcut nuntă, cum nu s-a mai pomenit de frumoasă, cu lăutari, cu cinste şi voie bună. Şi la nuntă mama a ţinut coroana de aur pe creştetul mirelui şi miresei, ca semn că iubirea cea mare poate birui şi moartea.

Au nuntit trei zile şi au vieţuit traiul cel bun de pe dalba lume.

De atunci se trage şi obiceiul vechi : la nuntă se ţine coroana pe capul tinerilor şi se binecuvântează să le fie dragostea mare şi neînfrântă şi să se încununeze de fapte mari şi frumoase.

Aici şi povestea s-a sfârşit :

De unde am auzit-o,
Am povestit-o.

(Tomai, raionul Leova)

CUPRINS

Cuvânt înainte 5
Piatra fermecată 13
Luceafărul de seară și Luceafărul de zi 31
Peneș-împăratul 47
Făt-Frumos și lupul de fier 62
Ion cel sărac și zâna lacului 79
Grăunțaș de Aur și Mândra Câmpului 97
Povestea lui Aliman, feciorul lui Verde-împărat . 121
Voinic din lume fără nume 131
Făt-Frumos și Soarele 145
Sipețelul cel verde 163
Apa tinereților 175
Voinicul șarpe și fata de împărat 192
Făt-Frumos și Verea Viteazul 205
Cremene-Voinicul 223
Tudor cel viteaz și cerbul năzdrăvan 235
Stan Polozan născut, crescut din spicul grâului . 252
Fata moșneagului și nucul din grădină . 261
Fata ciobanului cea înțeleaptă . 274
Vultur sur . . . 285
Coroana de aur 299

Lector : IORDAN DATCU
Tehnoredactor : GEORGETA CÎRSTEA

Bun de tipar : 09.08.1994. Coli tipar 9,5 şi 1 fig.
Apărut 1995

Tiparul executat sub c-da nr. 40036 la
Societatea Comercială — Editură şi Imprimerie
„Porto-Franco" S.A. Galaţi
B-dul George Coşbuc nr. 223 A
ROMÂNIA

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026